

Danion Vasile

EVANGHELIA

versus IUDA

DANION VASILE – născut la 15 august 1974 în București. Desfășoară o intensă activitate apologetică (articole, cărți, conferințe și emisiuni radiofonice). Este doctorand în Patrologie la Facultatea de Teologie din Universitatea Aristotel, Tesalonic.

SCRIERI (ultima ediție):

Jurnalul convertirii. De la zeița morții la Împăratul Vieții (Editura Lucman, 2006), *Despre reîncarnare și invazia extraterestră* (Editura Egumenița, 2006), *Taina iubirii* (Editura Egumenița, 2006), *Despre horoscop, cutremure și ghicirea viitorului* (Editura Lucman, 2006), *Bucuria Crăciunului* (Editura Agapis, 2006), *Despre înfruntarea bolii* (Editura Lucman, 2006), *Noi sfinți preoți de mir* (Editura Lucman, 2006), *Tinerii și sexualitatea – Între iubire și păcat* (Editura Lucman, 2006), *Tinerii și sexualitatea – Întrebări și răspunsuri* (Editura Lucman, 2006), *Ne vorbesc părinții athoniți* (Editura Lucman, 2006), *Despre înfruntarea necazurilor* (Editura Lucman, 2006), *Cum să ne creștem copiii* (Editura Sophia, 2006), *Dărâmarea idolilor* (Editura Egumenița, 2005) *Tinerii și sexualitatea – Păcate noi, păcate vechi* (Editura Egumenița, 2005), *Patericul mirenilor. Pilde pentru secolul XXI* (Editura Egumenița, 2004), *Mângâiere pentru bolnavi* (Editura Egumenița, 2004), *Despre înaintemergătorii Antihristului* (Editura Cartea Ortodoxă, 2004), *Cartea nunții* (Editura Egumenița, 2004).

(Cărțile pot fi comandate la editura@sophia.ro)

În curs de apariție: *Limonariul pentru mireni*

Pentru corespondență: Editura Sophia, str. Ion Minulescu,
nr. 36, sector 3, cod 031216, București

danionvasile@yahoo.com

www.danionvasile.ro

www.sfaturiortodoxe.ro

Danion Vasile

Evanghelia
versus
Iuda

- o abordare ortodoxă -

Tipărită cu binecuvântarea
Prea Sfințitului Părinte Galaction,
Episcopul Alexandriei și Teleormanului

editura
Σοφία

Editura Cartea Ortodoxă
București, 2006

Redactor: Elena Marinescu

Coperta: Mona Velciov

© Danion Vasile

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

VASILE, DANION

Evangelhia versus Iuda / Danion Vasile. – București : Editura Sophia ; Alexandria : Cartea Ortodoxă, 2006

Bibliogr.

ISBN (10) 973-7623-78-9 ; ISBN (13) 978-973-7623-78-2

ISBN (10) 973-1710-16-7 ; ISBN (13) 978-973-1710-16-7

2

ÎN LOC DE PREFAȚĂ
Despre Iuda,
despre mine și despre tine

Suntem mai cunoscuți decât Hristos [49; 18]¹
John Lennon, Beatles

„Bună ziua. Mă numesc Danion Vasile. Vreau să citești o carte care să te convingă de faptul că Evanghelia lui Iuda² e o mare bazaconie, că multe erezii pe care le vehiculează mass-media pot fi ușor demontate cu ajutorul adevărului mărturisit de Hristos, de Sfintele Scripturi, de Sfinții Părinți.”

Îmi permiți să încep așa introducerea mea? Îmi permiți, ce să faci, dar poate cu un zâmbet ironic în colțul gurii. Bănuiesc că nu ai chef să te convingă nimeni de nimic și că ești sătul de pleiada de argumente pe care ți le aduc diferiți creștini în polemicile pe teme spirituale. Poate că ții această carte în mână tocmai pentru a te convinge de lipsa de precizie a argumentelor pe care le aduce Biserica în „dosarul Iuda”.

E foarte probabil ca tu să fi văzut filmul despre această „evanghelie” recent descoperită și ideile din film să te fi marcat. Filmul, ca și documentul respectiv, aruncă în aer întreaga tradiție creștină.

„Gata, m-am lămurit, toate învățăturile Bisericii cad. Câtă vreme oamenii Bisericii s-au jucat cu adevărul cum au vrut, nu mai am de ce să cred în biserică și în Dumnezeu ei”, au spus unii. Eu îndrăznesc să asemăn dorința lor de a afla adevărul dorinței unui tată care vrea să își ducă copilul la grădiniță, dar... Uite, îți spun toată *pilda*:

„Soția e plecată în interes de serviciu. Soțul îl trezește pe copilaș dimineța, îi pregătește micul dejun și îl ia de mână să îl ducă la grădiniță. La grădiniță educatoarea îi spune că nu-l cunoaște pe copil. Tatăl îl duce la o a doua grădiniță și la a treia. Când ies de la a patra grădiniță, copilul îi spune: «Tăticule, încă o grădiniță, și eu chiar că întârzii astăzi la școală»”.

Nu știi dacă anecdota de mai sus ți se pare exagerată. (Mie mi s-a întâmplat să trebuiască să mă duc cu copilul meu într-un anumit loc, după ce ținusem o prelegere la un simpozion teologic, și – când am ajuns aproape de destinație – mi-am dat seama că uitasem să iau copilul cu mine... Recunosc, anecdota mi s-a potrivit *mănușă*. Însă nu despre defectele mele vreau să vorbesc, ci despre atitudinea omului contemporan de a face totul în goana calului. Am citit de curând un articol despre o femeie foarte ocupată care, fiind supărată că și ultimul test de sarcină îi ieșise negativ, și-a dat seama că în ultima lună nu apucase să facă dragoste cu soțul ei...). De multe ori, căutăm adevărul cu aceeași artă cu care tatăl grăbit din *pildă* îl ducea pe micul școlar la grădiniță...

¹ Datorită numărului mare de citate folosit în această carte am utilizat sistemul alternativ de indicare a sursei citate: între parantezele drepte se află numărul cărții din care s-a citat (așa cum apare în bibliografia de la sfârșit) și numărul paginii. Citatul acesta este luat din cartea *Tinerii vremurilor de pe urmă*, pagina 18.

² În articolul „«După Iuda» sau «a lui Iuda?»” arăt că de fapt Evanghelia după Iuda are ca titlu Evanghelia lui Iuda – diferența, deși pare neesențială, este enormă. În cartea de față voi folosi deci titlul autentic al apocrifei, și nu cel prezentat de mass-media.

Din păcate, noi vrem efecte fără să ne ocupăm cum trebuie de cauză... În cazul de față, vrem să ne lămurim cum este cu Evanghelia lui Iuda doar după ce am citit un scurt articol din programul TV sau după ce am văzut un documentar produs de cei de la *National Geographic*, cărora le acordăm credit din oficiu – ei nefiind nici o sectă și nici o biserică părtinitoare.

Nu merge așa, problema e foarte importantă... E prea importantă pentru a o trata în pauza de masă de la birou... (Chiar dacă trăim într-o lume în care râvna duhovnicească e pe măsura proverbului rusesc: „Biserica e aproape, dar drumul e înghețat. Bodega e departe, dar voi merge cu grijă”.) Ca să nu lungesc vorba, îți propun un târg. Un târg care sper să fie în avantajul tău. Înainte de asta, îți voi spune cel mai interesant târg pe care l-am auzit în viața mea, povestit de un părinte cu viață sfântă. Acesta, discutând cu un ateu, l-a întrebat: „De câți ani ești ateu?” „De mulți.” „Și câți ani o să mai fii ateu?” „Până la sfârșitul vieții.” „Uite, fă și tu ceva. Vreme de patruzeci de zile, timp de un sfert de oră pe zi, roagă-te: «Doamne, dacă exiști, ajută-mă să cred în Tine...»” Ateul, fiind sincer în rătăcirea lui, a fost de acord. Dar nu după multe zile a venit la părintele, vizibil șocat, și i-a spus: „Părinte, când m-am rugat ultima oară după cum ați spus, am auzit o voce: «Eu sunt Cel ce sunt». Părinte, am început să cred. Da, Dumnezeu există...”

(Pe cât de interesantă e întâmplarea, pe atât de greșit ar fi însă să se considere că ea poate fi folosită ca *rețetă* de către toți atei. Atunci Dumnezeu S-a descoperit ateului pentru sinceritatea căutării sale și pentru rugăciunile de foc ale părintelui...)

Eu, nefiind atât de tare în credință încât să îți propun un târg similar, îți propun altceva: „Dacă din pricina Evangheliei lui Iuda ești decis să te îndepărtezi de Biserică, nu te grăbi să faci acest pas până nu citești textul Evangheliei lui Iuda și până nu vezi răspunsul Bisericii...”

De ce te rog asta? Pentru că unii au dat credit Evangheliei lui Iuda doar pentru că în ea vânzătorul este prezentat drept erou. Dar aceștia nu s-au ostenit să vadă câte prostii sunt înșirate acolo, cu tot felul de dumnezei superiori și inferiori, idei cu care greu ar cădea de acord. Dacă cineva, citind Evanghelia lui Iuda, se regăsește în toate ideile ei și se decide să părăsească Biserica, poziția sa are cât de cât o justificare. Dar când cineva părăsește Biserica doar din pricina unei idei dintr-o Evanghelie pe care nu o cunoaște, atunci greșeala lui e cu atât mai mare.

John Lennon spunea într-un interviu că Beatles-ii sunt „mai cunoscuți decât Hristos”. Astăzi poate că diferiți cântăreți sau diferite formații de muzică ar putea face afirmații similare. De ce? Pentru că lumea nu este interesată de Adevăr...

Să facem totuși încă un efort. Să căutăm să ne lămurim cine a fost Hristos și ce vrea El de la noi...

Să nu ne grăbim să ne îndepărtăm de El și de Biserică doar pentru că, undeva, în zilele noastre, s-a descoperit o Evanghelie care calcă în picioare nu doar câteva secole de istorie creștină, ci și pe Cel care stă la baza acestei istorii...

Mărturisesc încă de la început că realizarea unei cărți anti-evanghelia lui Iuda mi se pare un proiect plicticos, lipsit de impact. Omul contemporan are o cultură dobândită din filme documentare, prea puțin din lectură. De ce totuși am scris? Am scris pur și simplu revoltat de faptul că filmul despre Evanghelia lui Iuda conține multe neadevăruri, iscusit prezentate, prin care telespectatorii sunt manipulați. Mi s-a părut necinstit ca unui astfel de film, plin de idei greșite, să i se atribuie valoare științifică. Filmul nu se rezumă la prezentarea descoperirii unui document, ci prezintă o perspectivă pur și simplu mincinoasă asupra adevărului istoric. Cred că pe viitor vor apărea din ce în ce mai multe studii care vor confirma această afirmație a mea.

Cartea de față este o culegere de articole în care, pornind de la vânzarea Mântuitorului și de la analiza unor idei din Evanghelia lui Iuda, am încercat să combat ceea ce ar putea fi numit *cugetul lui Iuda* - de la dogmatică la morală, de la iconografie la literatură. Nu cred că prin cartea de față cineva se va apropia de Biserică. Nu urmăresc aceasta. Urmăresc însă ca

cei care au stat aproape de Biserică și vor să o părăsească din pricina Evangheliei lui Iuda să fie informați corect în privința acestui subiect. Cred că, deși unele argumente vor fi plictisitoare, merită cunoscute. Îndrăznesc chiar să te rog să ai răbdare cu parcurgerea acestei cărți. Și nu pentru că ea conține ideile mele. De altfel, așa cum vei putea constata, eu am încercat să îmi asum poziția de martor al apărării într-un proces în care Iuda acuză Biserica. Am încercat să pun cap la cap cât mai multe mărturii din Sfânta Scriptură și din Sfânta Tradiție care lămuresc problema în cauză. Am folosit un număr foarte mare de citate, de pe baricade pro sau contra Bisericii. Rolul meu aproape se pierde. Dacă totuși mi-am permis să semnez volumul de față a fost nu pentru că am prezentat dovezile într-un mod părtinitor, ci pentru că nu am vrut să se creadă că autorul se ascunde sub masca anonimatului. Da, îmi asum toate pozițiile Bisericii privitoare la cazul Iuda. Și nu o fac pentru că aș fi manipulat de Biserică. O fac pentru că mă bucur că sunt fiu al Bisericii. Mă bucur că Dumnezeu m-a adus de la rătăcire la lumină.

Cu mai mult de zece ani în urmă am crezut și eu că Scripturile Bisericii sunt cenzurate și că texte precum Evanghelia după Toma sau Viața Sfântului Issa – care prezenta viața lui Iisus în India – sunt mult mai prețioase. (Perioada respectivă am descris-o, cu lux de amănunte, în *Jurnalul convertirii – De la zeița morții la Împăratul Vieții*, Editura Lucman, 2006).

Închei această introducere cu o ultimă idee. Când, la aproape 14 ani, am aflat că mama mea s-a sinucis, primul lucru a fost să dau drumul la muzică, iar al doilea să deschid Biblia. Am deschis-o, având inima sfâșiată de durere. Dar primele pagini ale Vechiului Testament nu au răspuns inimii mele. Așa că am închis cartea, dezamăgit. Poate că, dacă aș fi știut că e mai bine să citesc Noul Testament, care mă pune la picioarele lui Hristos, viața mea ar fi fost alta. Mai curată, mai frumoasă, lipsită de durerile și de căderile pricinuite de necunoașterea lui Hristos și a Bisericii Sale.

Recunosc – fără să mă smeresc – că lucrarea de față este o lucrare aridă, o lucrare rece. Nu este o carte care să ofere o ieșire din labirintul spiritual în care se află mulți oameni în zilele noastre. Este o carte pe care, citind-o, vei simți nevoia să o lași din mână pentru a lua o gură de aer sau pentru a te relaxa, pur și simplu. Dar încerc să mă dezvinovățesc: nu eu sunt de vină, ci subiectul pe care îl tratez. Evident, nu sunt eu de vină că Iuda L-a vândut pe Hristos pentru treizeci de arginți, nici că unii eretici au scris un text pe care l-au pus sub numele vânzătorului, nici că ereticii cainiți – care trăiau în patimi de tot felul, ca niște veritabili tantrici injectați în spațiul creștin – considerau acest text Evanghelie...

Dacă există o vină a mea, este că nu am scris această carte cum a scris Sfântul Irineu de Lyon monumentală lucrare *Împotriva ereziilor*, cunoscând cu precizie învățătura cea adevărată și tăind cu pricepere cu sabia cuvântului în carnea ereziei. Eu am scris greoi, târându-mă pe burtă, ca să spun așa, și lămurindu-mă pe mine însumi în timp ce îi lămuream pe alții. Spun aceasta nu spre rușinea mea, ci pentru că mi se pare firesc să îmi recunosc măsura...

Mă rog Bunului Dumnezeu să apară cărți cât mai folositoare pe această temă, cărți care să pună în umbră scrierea mea, dar care să ajute cât mai multă lume. Nădăjduiesc sincer că prin cele scrise aici nu voi vătăma pe nimeni, ci că Hristos va veni în ajutor și le va lumina mințile celor care s-au lăsat păcăliți de „Evanghelia lui Iuda” sau de alte rătăciri, aducându-i la cunoașterea Adevărului¹.

Praznicul Sfântului Nicolae,
6 decembrie 2006

¹ Această carte este, într-un fel, *Testamentul* meu teologic înaintea integrării în Uniunea Europeană.

O introducere despre „partea leului”

Cititorule, știi câți bani ia un autor dintr-o carte? Te-ai gândit vreodată cum sunt plătiți scriitorii pentru ceea ce fac? Sau câți bani poate scoate un editor dintr-o carte vandabilă? E un subiect pe care îl cunosc bine. Am scris aproape douăzeci de cărți, și am tipărit - ca editor - mult mai multe.

Nu e greu de înțeles că în spatele oricărui demers editorial pot exista și interese financiare... În comunicatul Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe a Greciei despre *Codul lui Da Vinci*, prima apreciere critică este următoarea: „Este binecunoscut faptul că acest roman, care a devenit apoi un best seller mondial, grație aportului adus de mai multe «cercuri» la publicitatea lui, a reușit să obțină cel mai mare succes editorial după cartea *Harry Potter*, îmbogățindu-i astfel pe scriitor și pe editori” [97; 6]. Evident, s-a început cu această frază, și nu cu polemica teologică, pentru că omul simplu poate înțelege ușor că pentru unii banul poate fi mai important decât adevărul.

Raportul ban-adevăr merită observat și în privința comerțului cu antichități. În cartea *Evanghelia pierdută*, editată de National Geographic, citim: „Ludwig Koenen, profesor la Universitatea Michigan și eminent papirolog, a rezumat astfel lucrurile (privitoare la acest comerț – n.n.): «Pe vremea cât am locuit în Egipt am învățat că nu poți avea încredere în ceea ce-ți spune vânzătorul sau comerciantul». A exagera, a înșela sau a minți în față ține de arta negocierii dintr-un bazar egiptean. Pur și simplu, asta face parte din regula jocului, este un element esențial în actul de a oferi și cumpăra, joc pe care îl perpetuează astfel generații întregi. Toate mijloacele sunt scuzabile pentru a face ca un obiect să pară valoros sau autentic”¹ [43; 34].

(În aceeași carte citim și despre problemele legate de un asemenea tip de comerț: „Un exemplu uluitor în acest sens este cel al comerciantului de antichități Frederick Schultz, din New York, care a fost condamnat în 2002 sub acuzația de a fi conspirat la primirea de obiecte antice egiptene, printre care și un bust de faraon, pe care l-a vândut mai târziu contra sumei de 1,2 milioane de dolari americani, obiect pe care comerciantul britanic Jonathan Tokely-Parry îl scosese clandestin din Egipt, ca pe un suvenir fără valoare” [43; 26].)

Să vedem acum povestea *călătoriilor* Evangheliei lui Iuda. Cu lux de amănunte ea poate fi găsită în cartea lui Herbert Krosney, *Evanghelia pierdută*². În articolul lui Andrew Cockburn, „Evanghelia după Iuda”³, apărut în revista *National Geographic*, mai, 2006, citim:

„Când negustorul de antichități din Zurich, Frieda Nussberger Tchacos, a cumpărat, în 2000, Evanghelia după Iuda pentru cca 300 000 de dolari, fusese de vânzare pentru aproape 20 de ani și purtată din Egipt prin Europa și SUA [...] Ea nu vrea să spună cât a plătit, admitând doar că suma zvonită, de 300 000, e «greșită, dar pe aproape»”. Doamna Tchacos a încercat să vândă manuscrisul Universității Yale, dar interesul profesorului Babcock a fost depășit de îndoielile legate de proveniența Codexului care conținea Evanghelia lui Iuda și alte manuscrise. A încercat apoi să îl vândă unui anume „Bruce Ferrini, un cântăreț de operă

¹ În filmul *Evanghelia după Iuda* s-a insistat asupra faptului că Evanghelia lui Iuda este autentică, deși nu a fost scrisă de Iuda.

² Editura Egmont, 2006.

³ Citatele din paragraful următor sunt extrase din acest articol [91; 45-47]. Precizez aceasta pentru a întări autenticitatea afirmațiilor.

convertit în negustor de manuscrise vechi. În schimbul lui Iuda și al altor manuscrise (care nu sunt nici pe departe la fel de celebre ca textul despre Iuda – *n.n.*), Ferrini i-a dat lui Tchacos un contract de vânzări cu o companie a lui, pe nume Nemo, și două cekuri postdatate, de 1,25 milioane \$ fiecare”. Afacerea aceasta, dacă ieșea, ar fi fost o afacere extrem de avantajoasă pentru doamna Tchacos¹ și ne oferă o imagine asupra sumelor vehiculate în negoțul cu manuscrise... Avocatul Mario Roberty i-a atras atenția doamnei Tchacos că fusese păcălită de Ferrini. Ceea ce urmează pare o secvență din filmele polițiste: „Pentru a-l determina pe negustorul din Akron să returneze codexul, Roberty l-a înrolat pe Michael van Rijn, fost negustor și arma de distrugere în masă a comerțului cu antichități. Van Rijn conduce de la Londra un site specializat, în care își atacă fără scrupule dușmanii din lumea antichităților. Informat de Roberty, van Rijn a lansat știrea despre evanghelie, adăugând că era «în ghearele multitalentatului negustor de manuscrise Bruce P. Ferrini», care se afla în «dificultăți financiare». În termeni duri, i-a avertizat pe potențialii cumpărători: «Cumperi? Atingi? Vei fi dat în judecată!»” Strategia a dat rezultatele așteptate și codexul a fost recuperat. Rodolphe Kasser, un expert în texte copte, a fost contactat pentru a descifra manuscrisul. „În timp ce Kasser a început scrupuloasa reconstituire din fragmente a textului, Roberty a găsit o soluție ingenioasă la problema provenienței: să vândă traducerea și drepturile de publicare, promițând să returneze materialul original în Egipt. Fundația lui Roberty, care are acum în grijă manuscrisul, a semnat un acord cu National Geographic Society. Scăpată de grijile ei de marketing, Tchacos a devenit ea însăși puțin mistică. «Totul e predestinat – murmură. Iuda m-a ales pe mine să îl reabilitez.»”

Tot ca într-un roman polițist, am citit și recitit declarația aceasta a doamnei Tchacos, adulmecând parcă *arma crimei*. Și, în sfârșit, mi-am format un punct de vedere. Iată pe scurt istoria – o repet pentru că bănuiesc că cititorii vor ajunge singuri la concluzia mea: Doamna Tchacos cumpără un manuscris cu aproximativ 300 000 de dolari, apoi încearcă să îl vândă. Primul client nu e interesat, dar al doilea, Bruce Ferrini, se arată dispus să îl cumpere, alături de alte manuscrise, pentru 2,5 milioane de dolari și pentru compania *Nemo*. În cele din urmă, când și-a dat seama că a fost trasă pe sfoară de Ferrini, Frieda Nussberger Tchacos a recurs la ajutorul unui avocat, Roberty. Acesta a pus-o în legătură cu Michael van Rijn, „arma de distrugere în masă a comerțului cu antichități”. Van Rijn a ajutat-o, implicându-se în recuperarea manuscrisului – chiar dacă recuperarea nu implica restituirea acestuia către țara din care fusese scos în mod ilegal. După recuperarea codexului, avocatul Roberty are ideea de vindere a traducerii și a drepturilor de publicare a textului, manuscrisul urmând a fi returnat Egiptului. Contractul s-a făcut, clientul fiind National Geographic Society. Una din frazele-cheie din articol privitoare la peripețiile Evangheliei lui Iuda este următoarea: „Scăpată de grijile ei de marketing, Tchacos a devenit ea însăși mistică. «Totul e predestinat – murmură. Iuda m-a ales pe mine să îl reabilitez.»”² [91; 45-47].

Adică doamna Tchacos a devenit puțin mistică abia după ce a făcut contractul cu *National Geographic Society*... Am citit multe cărți legate de experiențe mistice, dar e greu de crezut că ceea ce s-a întâmplat în acest caz e de natură mistică. E clar că doamna Tchacos a avut interesul ca Evanghelia lui Iuda să fie promovată cât mai bine. Ar fi fost ciudat ca ea să nu se fi implicat în această promovare...

¹ În articolul despre „Apariția Evangheliei lui Iuda”, de Barry Meier și John Noble Wilford, din *The New York Times* – 13 aprilie 2006, apar vehiculate sume apropiate: „ca parte a acordului cu Fundația, dealer-ul Frieda Tchacos Nussberger trebuie să primească între 1 milion și 2 milioane de dolari din acele proiecte de la *National Geographic*, a declarat Mario Roberty, avocatul ei”.

² În cartea lui Herbert Krosney *Evanghelia pierdută*, cuvintele Friedei Tchacos Nussberger sunt următoarele: „Aveam o misiune. Iuda îmi cerea să fac ceva pentru el. De fapt, acum, dacă mă gândesc mai bine, este mai mult decât o misiune. Cred că am fost aleasă de Iuda pentru a-l reabilita” [43; 179].

Misiunea aceasta nu este o misiune care implică nevoie sau lipsuri ieșite din comun. E o misiune care ei îi aduce avantaje materiale certe... Acesta este unul din principalele elemente de care trebuie să se țină seama de către cei care se lasă păcăliți de pseudo-Evanghelia lui Iuda – că o uriașă campanie de reclamă a făcut un text eretic mai cunoscut decât multe texte scrise de Sfinții Bisericii. Totuși, reclama nu este justificată, textul respectiv nefiind decât un fals – pentru că nu este scris de Iuda, ci este scris mai târziu. Chiar dacă ar fi fost scris în secolul al II-lea, și ar avea atâtea sute de ani vechime, tot un fals este, pentru că nu e scris de Iuda, ci de urmașii săieretici.

Nu ar fi de mirare ca Iuda să fie „reabilitat” de lumea de astăzi, care, pentru a-și justifica propriile păcate, ar fi gata să îl reabiliteze și pe diavol (doar guru-ul new-age-ist Rajneesh l-a definit ca fiind un „dumnezeu în devenire”). Dar ar fi trist ca această reabilitare să aibă loc. Ar fi o nouă vindere și o nouă răstignire a lui Hristos. E adevărat, nu pe 30 de arginți, ci pe o sumă mult mai mare. Dar tot prețul vânzării lui Hristos ar fi – vânzătorii știind bine ce oferă în schimbul credulității noastre...

În cartea sa *Daruri și anateme*, părintele diacon Andrei Kuraev scria: „Mitul despre ucenicia lui Hristos în India este necesar pentru realizarea cu succes a afacerilor legate de misionarism în Europa și în Rusia: ar trebui, chipurile, și voi, ortodocșii, să urmați exemplul lui Hristos și, în locul cărților cu profil ortodox, să cumpărați cărțile privind «diagnosticarea karmei». Așa încât tipăriturile de senzație, care vorbesc despre descoperirea urmelor peregrinării lui Hristos prin Orient, trebuie luate drept clipuri obișnuite de publicitate” [44; 311].

Din perspectiva câștigurilor financiare se poate face o paralelă între editarea pseudo-Scripturilor despre Iisus în India și editarea pseudo-Evangheliei lui Iuda. Evanghelia lui Iuda aduce mult mai mulți bani. Și nu doar pentru că este mai veche. Ci și pentru că ne oferă o istorie metamorfozată, trecută prin patul lui Procust, ajustată pe măsura necredinței noastre...

O întrebare pe care și-au pus-o mai mulți teologi: cum de Codexul Tchacos – care conține Evanghelia lui Iuda – poartă numele persoanei care s-a ocupat cu vinderea lui? E ca și cum ai spune că e mai important vânzătorul decât ceea ce a vândut. La limită, e ca și cum ai spune că Hristos este „Cel vândut de Iuda”, în loc să spui că Iuda e vânzătorul lui Hristos. Adică, pur și simplu se inversează raportul valoric. În loc ca doamna Frieda Nussberger Tchacos să își fi luat numele de „avocată a lui Iuda” – dacă se simțea chemată să îl „reabiliteze” –, s-a ajuns ca tocmai codexul să poarte numele ei. Acest demers are totuși și partea lui pozitivă. Poate că, nu întâmplător, Dumnezeu a rânduit ca până și numele primit de codex – „Codexul Tchacos” – să ne arate cât de mult s-a implicat un negustor de antichități în promovarea unui text controversat. Deci important nu era numai conținutul, ci și avantajele aduse de promovarea lui. *Quod erat demonstrandum...*¹

¹ Precizez că, prin contractul cu editura care a tipărit cartea de față, am renunțat la plata drepturilor de autor pentru acest volum. Cred că este nevoie să înțelegem că, dacă luptăm pentru adevăr, nu este bine să căutăm avantaje materiale...

Misterul celor „patru vânturi”

În conferințele pe care le-am ținut în centrele universitare, am avut ocazia să primesc și întrebări copilărești. Una dintre ele suna cam așa: „De ce totuși Biserica a primit patru evanghelii? Pentru că există doar patru puncte cardinale și patru vânturi? Dacă e să numărăm toate vânturile, ar trebui să fie în Biblie o groază de evanghelii. Și am auzit că Sfântul Maxim Mărturisitorul explica așa: sunt patru evanghelii pentru că sunt patru elemente – pământ, apă, aer, foc. Cum a putut Biserica să își însușească o idee lipsită de logică?”

Voi răspunde printr-o scrisoare la această problemă...

Prietene, întrebarea ta e foarte importantă și pentru mine, nu numai pentru tine. În Biblie nu scrie niciunde că trebuie să fie doar patru evanghelii și doar patru....

Patru evanghelii, patru vânturi, patru elemente... Ciudat, nu? Să vedem cum dezleagă filmul făcut de *National Geographic* acest nod gordian...

„Cum au hotărât episcopii ce să includă în Noul Testament și ce nu? Cumva, Evanghelia lui Iuda a fost «tăiată la montaj»”. Să vedem detaliile: „Lyon, 180 d.Hr. Un influent episcop, pe nume Irineu, e pe cale să clarifice mesajul prin respingerea celor mai multe dintre evanghelii. În acea vreme, în comunitățile creștine circulau peste 30. Conform lui Irineu, trebuia să fie doar patru: Evanghelia după Matei, Marcu, Luca și Ioan. «Există patru evanghelii și nu mai multe. Patru, ca punctele cardinale. Patru, ca direcțiile vântului. Biserica, răspândită în toată lumea, are în Evanghelia patru stâlpi. În centrul acestora este Iisus.» Argumentul său este ilogic pentru oamenii de azi: există patru puncte cardinale și patru vânturi și trebuie să fie patru Evanghelii: după Matei, Marcu, Luca și Ioan”.

Să încercăm să o luăm încet, ca la școală. Dacă argumentul Sfântului Irineu este ilogic pentru oamenii de azi, înseamnă că este ilogic și pentru noi, că noi trăim azi. Da, e ilogic să fie patru evanghelii pentru că sunt patru vânturi. Ce mai, e o prostie, nu e doar ilogic, dacă stăm să ne gândim bine.

Un preot îmi spunea că lucrurile duhovnicești trebuie primite așa cum sunt, că nu trebuie să le judecăm noi... Dar cum să nu judec? A zis oare Hristos să fie numai patru evanghelii? Nu. Au zis Sfinții Apostoli? Nu scrie niciunde.

Chestiunea e flagrantă... A avut oare Sfântul Irineu vreo vedenie (așa cum a avut Sfântul Ioan Evanghelistul când a scris Apocalipsa) de a stabilit numărul de patru evanghelii? Nu, nu scrie niciunde așa ceva. Și dacă argumentul Sfântului Irineu e ilogic pentru oamenii de azi, de ce ar fi fost logic pentru oamenii din vremea lui? Și-o fi schimbat logica principiile? Poate că, pe vremea aceea, creștinii nu erau bine pregătiți intelectual, cum sunt astăzi, când fac atâtea facultăți, și chiar doctorate...

Ce bine era să fi fost mai multe evanghelii... Măcar cinci, să fi fost și cea despre Iuda. Să nu mai fie ponegrit săracul Iuda. Oricum, nu e un text mare, nu durează mult cititul... Dar nu a trecut de „cenzură”...

Patru evanghelii, pentru că sunt patru puncte cardinale. Eu am acum trei copii. Pot spune: am trei copii, pentru că trei sunt persoanele Sfintei Treimi. Dacă voi avea patru, voi spune că am și eu patru pentru că Biserica are patru evanghelii. Dacă voi avea nouă, voi spune că am nouă pentru că sunt nouă puteri cerești. Și, dacă voi avea doisprezece, voi spune că am doisprezece pentru că acesta a fost numărul sfinților apostoli...

Nu pot înțelege de ce a fost considerat atât de strălucit episcopul Irineu... Dacă Biserica ar fi fost plină numai de oameni de valoare ca el, e de mirare că nu s-a ales praful de ea.

Chiar, cum de a rezistat Biserica?... Dacă principiile după care s-a format Biserica și canonul Scripturii erau atât de subțiri, de ușor de dărâmat, cum de a rezistat Biserica?... Cum de a rezistat Biserica? Te întreb și mă întreb: cum de a rezistat Biserica?...

Ajunși aici, te rog să mă ierți pentru rândurile pe care le-ai citit până acum în acest capitol. Nu exprimă deloc nici ideile și nici frământările mele. M-am lăsat purtat puțin de curentul lansat de National Geographic doar pentru a încerca să duc la limită ideea lor. Acum mă voi apuca să răspund la întrebarea „De ce a primit Biserica doar patru evanghelii? Și ce legătură au ele cu numărul vânturilor sau cu numărul punctelor cardinale?”

Voi începe prin a cita fragmentul din opera Sfântului Irineu referitor la numărul evangheliilor:

Pasajul Sfântului Irineu: „Nu poate exista nici un număr mai mic, nici unul mai mare de Evanghelii. Într-adevăr, cum există patru regiuni ale lumii în care trăim și, la fel, patru vânturi principale, și cum Biserica este răspândită pe tot pământul, având drept coloană și sprijin Evanghelia și Duhul vieții, e firesc ca ea să aibă patru coloane de aer care să insufle din toate părțile nesticăciune și să dea viață oamenilor. De unde rezultă în mod limpede că Logosul, Creatorul universului, care stă peste heruvimi și ține laolaltă toate cele, când s-a arătat oamenilor, ne-a dat o Evanghelie cu chip împătrit, deși susținută de un singur Duh. Astfel David, implorând venirea Sa, zicea: «Cel ce șezi peste heruvimi, arată-Te!» Căci heruvimii au patru chipuri, iar chipurile lor sunt imagini ale lucrării Fiului lui Dumnezeu. (...) Iată, așadar, că după lucrarea Fiului lui Dumnezeu se prezintă și chipul acelor ființe; iar după chipul acelor ființe se prezintă și caracterul Evangheliei: patru chipuri de ființe, patru forme ale Evangheliei, patru forme ale lucrării Domnului. De aceea au și fost date oamenilor patru alianțe: prima a fost încheiată cu Noe, după potop; a doua a fost încheiată cu Abraham, sub semnul tăierii împrejur; a treia a fost dăruirea legii în vremea lui Moise; în sfârșit, a patra, care reînnoiește omul și recapitulează totul în ea, este cea care, prin Evanghelie, îi înalță pe oameni și-i face să-și ia zborul spre împărăția cerească.

Dacă așa stau lucrurile, atunci deșerți la minte, neștiutori și smintiți peste măsură sunt cei care resping forma sub care ni se înfățișează Evanghelia, introducând, de la sine putere, fie un număr mai mare, fie un număr mai mic de figuri decât cele despre care tocmai am vorbit, unii pentru a părea că am găsit ceva mai mult decât adevărul, ceilalți pentru a respinge «iconomia» lui Dumnezeu” [88; 10-11].

Înainte de a vedea dacă afirmațiile despre cele patru vânturi sunt ilogice, așa cum susține filmul *Evanghelia lui Iuda*, ne vom opri puțin asupra figurii Sfântului Irineu de Lyon. Era el oare un om lipsit de minte, un om cu un nivel intelectual redus? Nu, în nici un caz. El a fost una dintre cele mai strălucitoare minți ale veacului al II-lea. A fost un ucenic al Sfântului Policarp de Smirna, care la rândul său fusese ucenic al Sfântului Apostol și Evanghelist Ioan. Se poate spune că era un fel de nepot duhovnicesc al Sfântului Ioan.

Lucrul acesta este prea cunoscut în lumea teologică pentru a nu fi fost cunoscut și de realizatorii filmului despre Iuda. Faptul că, deși au făcut dese referiri la Sfântul Irineu, nu au menționat legătura sa cu Sfântul Policarp și implicit cu Sfântul Ioan, arată nu doar lipsă de profesionalism, ci lipsă de obiectivitate. Dacă într-un documentar pe o temă atât de fierbinte, în care al treilea personaj – după Hristos și Iuda – este Sfântul Irineu, se trece cu vederea „descendența spirituală” a sfântului, ne putem da seama că rostul filmului nu a fost de a ne

prezenta o imagine completă a personalității sale, ci de a ne manipula prin selecția informațiilor oferite¹.

Pe de altă parte, e puțin probabil ca cineva să nu fi înțeles că Sfântul Irineu făcea o figură de stil atunci când spunea că există patru Evanghelii pentru că există patru vânturi. De ce nu s-a pomenit în film și de cele patru alianțe dintre Dumnezeu și om – cu Noe, cu Avraam, cu Moise și cea adusă de Evanghelie? Asta pentru că – dacă citatul din *Împotriva ereziilor* ar fi fost mai amplu – s-ar fi putut înțelege că Sfântul Irineu a fost un mare teolog, și nu un om care susținea idei lipsite de logică...

Sfântul Irineu de Lyon nu a încercat să facă nici o selecție a Sfintelor Evanghelii. Biserica nu primise alte Evanghelii. Primele patru evanghelii fuseseră scrise în primul secol al erei noastre, ultima dintre ele fiind scrisă de Sfântul Evanghelist Ioan, care a încercat să completeze mărturia primilor trei evangheliști. Memoria Sfântului Ioan Evanghelistul era vie în Biserică. Sfântul Irineu a trăit la mai puțin de o sută de ani de la moartea Sfântului Ioan și pe vremea sa trăiau oameni care îl cunoscuseră și îl ascultaseră pe marele Apostol... Meritul Sfântului Irineu a fost de a fixa în scris un canon al cărților Noului Testament, pentru a ajuta creștinii să nu primească alte noi scripturi. Existau diferite epistole puse sub numele Sfinților Apostoli și era nevoie să se precizeze care erau de origine apostolică și care nu. Dar nu a existat nici o altă Evanghelie care să fi fost primită de Biserica primară. Ideea unei selecții a Evangheliilor nu are nici o acoperire istorică. Dacă Biserica ar fi primit în primul secol o Evanghelie de care mai apoi s-ar fi lepădat, ar fi arătat că în Biserică domnea haosul, nu Duhul Sfânt.

Biserica a existat înaintea Evangheliilor. Cum ar fi putut răsări în Biserică o Evanghelie pusă pe seama unui sfânt apostol, câtă vreme apostolul respectiv nu îi recunoștea proveniența? Sfintele Evanghelii nu au fost testamentele Sfinților Evangheliști. Ei au mai trăit după scrierea Evangheliilor, întărind prin viu grai cele scrise din insuflare dumnezeiască. Și cine ar fi avut curajul să arunce o Evanghelie scrisă de un sfânt apostol? Nimeni. Nu au existat în Biserică alte evanghelii, decât cele patru care au rămas până astăzi și care vor rămâne până la sfârșitul lumii. Faptul că diferitele grupări eretice, care se rupseseră de Biserică din lucrarea diavolului, au născocit alte Evanghelii, punându-le sub numele sfinților, nu trebuie să creeze tulburare.

Condamnarea cărților eretice de către Biserică a avut ca scop tocmai evitarea confuziei: „Dacă în Biserică ar răspândi cineva, ca sfinte, cărțile cu titluri (nume) false ale necredincioșilor (eretice), spre paguba poporului și a clerului, să se caterisească” – Canonul 60, Sinodul Apostolic [30; 38].

Biserica a primit patru Sfinte Evanghelii, pentru că doar atâtea Evanghelii s-au scris de către Sfinții Apostoli. Nu a existat nici o altă Evanghelie scrisă de vreun apostol...

Nu mi se pare lipsit de logică Sfântul Irineu atunci când face o comparație între numărul vânturilor sau al punctelor cardinale. Mi se par lipsiți de logică cei care nu văd în cuvintele sale o figură de stil, ci le înțeleg brut, după principiul cauză-efect: „Numărul de patru vânturi implică patru evanghelii...”

Sfântul Maxim Mărturisitorul a scris la rândul său: „De aceea Evangheliile sunt patru la număr, fiindcă pot fi înțelese de cei ce sunt încă sub simțuri și supuși corupției. Căci patru sunt și elementele lumii acesteia și patru iarăși virtuțile din care se alcătuieste lumea duhovnicească...” [53; 216]. Astfel de tâlcuiri se găsesc în număr mare la Sfântul Maxim. El

¹ Să presupunem că cei de la *National Geographic* au fost pur și simplu păcăliți de realizatorii filmului despre Iuda. E într-adevăr imposibil să ai cunoștințe atât de vaste, încât să fii specialist în toate domeniile. Dacă ar fi fost așa, era de așteptat ca, după lansarea filmului și după norul de critici venit din lumea creștină, *National Geographic* să își fi cerut oficial scuze pentru promovarea unui film lipsit de obiectivitate. Nu poate reproșa nimeni lipsa credinței în Dumnezeu, dar lipsa profesionalismului științific trebuie sesizată și sancționată de opinia publică. (Oricum, și dacă ar fi existat scuze oficiale, efectul lor ar fi fost infim. Bomba mediatică a fost deja aruncată. Și a apucat să explodeze. Tot ce se poate face este salvarea unui număr cât mai mare de victime.)

încearcă să găsească sensuri duhovnicești în referiri scripturistice în care omul de astăzi nu ar vedea nimic duhovnicesc. Numai că scrierile Sfântului Maxim nu pot fi înțelese de către omul lipsit de o pregătire duhovnicească și intelectuală. Sfântul Maxim Mărturisitorul nu a fost doar un om de rugăciune, a fost unul dintre cei mai culți oameni ai vremii sale... Nu există patru Evanghelii pentru că patru sunt și elementele lumii acesteia – pământ, apă, aer, foc. Dacă ar fi fost cinci Evanghelii, Sfântul Maxim ar fi scris că sunt cinci, ca și elementele lumii acesteia, și ar fi numărat și eterul – pe care l-ar fi socotit separat de foc...

Nu consider însă că este de ajuns lămurirea figurii de stil făcute de Sfântul Irineu, sau a celei făcute de Sfântul Maxim Mărturisitorul (cărui ereticii i-au tăiat limba și mâna dreaptă pentru a nu mai propovădui învățătura Bisericii).

Să ne gândim că Biserica ar fi primit mai multe Evanghelii, nu patru. Ce s-ar fi întâmplat? Atunci ar fi existat contradicție între ele. Pentru că nu au existat alte texte pseudo-evangelice care să nu se contrazică cu Sfintele Evanghelii și cu predaniile apostolești. Sfântul Ioan Gură de Aur a scris: „Acordul dintre Evanghelii este dovedit nu numai de către întreaga lume care a primit cele spuse în ele, dar și de dușmanii adevărului” [38; 20]. Dacă Biserica ar fi primit mai mult de patru Evanghelii, dezacordul ar fi fost vădit nu numai de „dușmanii adevărului”, ci și de fiii Bisericii.

Or, ce motiv avea Biserica să amestece adevărul cu minciuna? Din moment ce Evangheliile scrise de cei patru sfinți: Marcu, Luca, Matei și Ioan aveau aceeași învățătură și nu se contraziceau între ele, ce rost avea să li se adauge și alte Evanghelii?

Cum ar fi fost ca într-o duminică să se citească la Biserică despre faptul că Iuda l-a vândut pe Hristos și în duminica următoare că Iuda a fost de fapt apostolul preferat, corifeul soborului apostolesc? Ce om întreg la minte ar fi primit învățătura Bisericii, dacă aceasta ar fi conținut lucruri contradictorii?

Biruința Bisericii a fost de fapt biruința Adevărului. A fost biruința lui Hristos. Biserica nu a avut o putere lumească, a avut și are putere dumnezeiască, fiind Trupul lui Hristos, Dumnezeu Omul... Numai prin puterea Adevărului au putut apostolii să cucerească lumea și să rușineze înțelepciunea cea mincinoasă și trecătoare.

La ce puteau ajuta minciunile în fața închinătorilor la idoli? Cum ar fi putut minciuna să facă față minunilor înșelătoare făcute de preoții idolești? Sau cum ar fi putut sfinții să rușineze mulțimea cea nenumărată a filozofilor? Numai puterea lui Dumnezeu, numai puterea Adevărului i-a întărit.

Acestei puteri îi stau împotrivă cei care îi reproșează Bisericii că nu a primit și alte Evanghelii, sau că a respins Evanghelia lui Iuda... Dar Dumnezeu va lămuri lucrurile, și adevărul va ieși la iveală. Numai că, pentru unii, va fi prea târziu să se mai pocăiască...

Întrucât mi s-a părut incorectă afirmația din filmul realizat de *National Geographic* cum că „Evanghelia după Iuda a fost «tăiată la montaj»”, voi face încă o precizare. Când se face un film, se filmează și unele secvențe care nu apar în varianta finală. Asta înseamnă secvență „tăiată la montaj”...

Secvența cu „Evanghelia lui Iuda” nu a fost filmată o dată cu celelalte Evanghelii, ci zeci de ani mai târziu, după moartea Sfinților Apostoli. Ea nu a fost tăiată la montaj, ci a fost filmată ulterior, după terminarea filmului. Și, chiar dacă s-au chinuit unii în secolul al XX-lea să refacă filmul, încercarea nu le-a reușit. Pur și simplu, secvența pare scoasă din alt film. Nu se potrivește deloc cu celelalte¹. E ca o secvență cu un ucigaș în serie inclusă într-un film de desene animate. Dacă cineva ar încerca să facă un astfel de montaj, nu l-ar aprecia nimeni (poate numai persoanele cu probleme psihice).

¹ E ca și cum ai lua o piesă de la un puzzle și ai încerca să o folosești în altul. Nu se potrivește...

Cine nu înțelege incompatibilitatea dintre Evangheliile Bisericii și Evanghelia lui Iuda ar trebui să le citească, în liniște, pe toate. Poate că, după lecturi repetate, va înțelege ce ar fi fost firesc să înțeleagă încă de la prima parcurgere în paralel a Evangheliei lui Iuda și a textului Sfințelor Scripturi. Totuși creștinii nu îl vor lua în râs, ironizându-l, ci se vor bucura că, în cele din urmă, a ajuns și el la cunoașterea adevărului. Și îl vor ierta pentru că i-a considerat „lipsiți de logică”...

With God on Judas' side?

De vorbă cu tine

– Spune-mi sincer, lasă la o parte tot ce învață Biserica, am avea oare vreun motiv să considerăm că Iuda a fost un erou? Uite, cartea asta, cu Evanghelia după Iuda...

– O știu, am citit-o și eu, pentru a ști să o combat.

– În melodia „With God on Our Side” (*Cu Dumnezeu de partea noastră*), Bob Dylan ne provoacă: „Va trebui să hotărăști singur dacă Iuda Iscarioteanul Îl are pe Dumnezeu de partea sa” [85; 3]. Tu ce crezi?

– Sunt de acord cu asta... Dar, pentru a alege, trebuie să cunoaștem cât mai bine cum au stat lucrurile.

– Și ce facem acum, punem față în față Evanghelia după Iuda cu Evangheliile din Noul Testament?

– De ce nu?

– Nu reușești să mă convingi așa. Trebuie să mă convingi fără să te folosești de Evangheliile Bisericii.

– Dar nu vreau așa ceva. E ca și cum l-ai convinge pe un ateu că împărtășania e Trupul și Sângele lui Hristos, dar el, crezând asta, nu ar crede totuși în Dumnezeu.

– Atunci, la ce i-ar folosi să creadă că împărtășania e Trupul lui Hristos?

– Asta eu te întreb.

– La nimic. Dar un ateu nu are cum să creadă așa ceva...

– Tu vrei să îți explic ceva ce ține de Adevăr, adică de Hristos, fără să aduc argumente din învățătura lui Hristos.

– Nu, eu vreau să aduci argumente din învățătura lui Hristos. Dar de unde să știu că ea e cea prezentată în Noul Testament, și nu în Evanghelia după Iuda?

– Cât timp ai la dispoziție?

– Câteva minute.

– Și în câteva minute vrei să te lămuresc într-o problemă atât de importantă?

– Nu, uite, o să ne întâlnim altă dată să discutăm câteva ore numai despre asta. Până atunci, gândește-te dacă poți contrazice argumentat ideea că Iuda a fost un erou, adevăratul apostol al lui Hristos...

– Pentru asta nu am nevoie decât de zece minute. Uite, te lămuresc acum cum e cu eroul vânzător, și data viitoare vom vorbi despre Evangheliile. Bine?

– Nu cred că mă poți convinge așa ușor.

– Ai citit Evanghelia după Iuda?

– Da, cum să nu.

– Crezi tot ce spune acolo?

– Tot, nu, îmi e greu să accept treaba cu Făcătorul lumii, că ar fi un spirit inferior, dar nu văd nimic rău în a accepta treaba cu apostolul preferat.

– Ce zice Evanghelia lui Iuda despre prinderea lui Hristos?

– Ce să zică? Că Iuda L-a vândut, ca să Îi facă un bine.

– Ce se întâmpla dacă Iuda nu Îl vindea?

– Nu știu, nu m-am gândit. Nu ne spune textul...

- Ba ne spune. Știi cum se termină Evanghelia după Iuda?
- Da, cu capitolul cu trădarea. Nu apare acolo răstignirea.
- Alceva vroiam să îți spun. Citește cum începe ultimul capitol.
- După câteva cuvinte care s-au pierdut, scrie: „Marii lor preoți au cârtit, căci [el]¹ intrase în odaia de oaspeți² pentru rugăciunea lui. Dar unii scribi erau acolo, pândind cu băgare de seamă pentru a-l prinde în timpul rugăciunii, căci le era teamă de popor, fiindcă toți îl priveau ca pe un profet” [85; 45].
- Ce e cu asta?
- Ce să fie? Doar se confirmă cuvintele Evangheliilor adevărate că mai-marii preoților vroiau să Îl prindă pe Hristos.
- Zice de scribi...
- Nu zice doar de ei, spune că mai marii preoților au cârtit... deci aveau de ce să cârtească împotriva lui Hristos. Iar scribii erau acolo și Îl pândeau pentru a-L prinde, spune textul clar...
- În cazul ăsta, nu mai era nevoie să fie trădat Hristos de Iuda, Îl prindeau oricum...
- Da, că Hristos nu ținea predici numai unei mici cete de apostoli, El vorbea de multe ori poporului în loc deschis.
- Așa e. Dar poate că vroiau să Îl prindă când era mai puțină lume, să nu iasă scandal.
- Nici pentru asta nu era nevoie de Iuda. Era nevoie doar să trimită un spion să Îl urmărească pe Hristos.
- Deci, și dacă ar fi fost adevărată ideea că Hristos era de fapt un Mare spirit care trebuia să moară ca să scape din închisoarea trupului, cum spun gnosticii, tot nu avea rost să Îl vândă Iuda.
- Așa e.
- Mă mir pur și simplu că era atât de ușor să se lămurească faptul că Iuda nu poate fi dezvinovățit. Filmul făcut de *National Geographic* prezintă lucrurile altfel.
- Vezi? Și nu m-ai lăsat să folosesc nici un argument din Noul Testament...
- Da, ce să zic... Dar Noul Testament ce zice?
- Același lucru, că nu era nevoie să se ofere Iuda să Îl vândă pe Hristos. În multe locuri găsim că evreii vroiau să Îl prindă și să Îl omoare... L-au și prins, dar, pentru că nu venise vremea Patimilor, nu L-au putut ucide, și a scăpat... După ce Hristos a dat mărturie că *nici un proroc nu este bine primit în patria sa* (Luca 4, 24), *toți, în sinagogă, auzind acestea, s-au umplut de mânie. Și sculându-se, L-au scos afară din cetate și L-au dus pe sprânceana muntelui, pe care era zidită cetatea lor, ca să-L arunce în prăpastie; iar El, trecând prin mijlocul lor, S-a dus* (Luca 4, 28-30).
- Fiul lui Dumnezeu le-a spus în față iudeilor că știa planurile lor de a-L ucide: „*Știu că sunteți sămânța lui Avraam, dar căutați să Mă omorâți, pentru că cuvântul Meu nu încapă în voi. Eu vorbesc ceea ce am văzut la Tatăl Meu, iar voi faceți ceea ce ați auzit de la tatăl vostru*”. *Ei au răspuns și I-au zis: „Tatăl nostru este Avraam”. Iisus le-a zis: „Dacă ați fi fiii lui Avraam, ați face faptele lui Avraam. Dar voi acum căutați să Mă ucideți pe Mine, Omul care v-am spus adevărul pe care l-am auzit de la Dumnezeu*” (Ioan 8, 37-40). Și apoi, tocmai pentru că vroiau să Îlucidă, Hristos le-a spus iudeilor un cuvânt și mai dur: „*Voi sunteți din tatăl vostru diavolul și vreți să faceți poftele tatălui vostru. El, de la început, a fost ucigător de oameni și nu a stat întru adevăr, pentru că nu este adevăr întru el. Când grăiește minciuna, grăiește dintru ale sale, căci este mincinos și tatăl minciunii. Dar pe Mine, fiindcă spun adevărul, nu Mă credeți*” (Ioan 8, 44-45).³

¹ E vorba de Hristos.

² În coptă, din greacă, *kataluma*. Același termen este utilizat în Marcu 14, 14 și Luca 22, 11 pentru odaia de oaspeți în care a avut loc Cina cea de Taină – *nota traducătorilor în engleză* [85; 45].

³ Replica iudeilor a fost pe măsură: *Acum am cunoscut că ai demon* (Ioan 8, 52).

– Asta arată că Hristos era de fapt dușman al celor care nu vroiau să Îl recunoască drept Mesia.

– Nu, nu le era dușman. Dar îi muștra atât de tare pentru ca ei să înțeleagă rătăcirea în care se aflau. Oricum, ține minte că iudeii, atunci când Îl prinseseră pentru a-l arunca de pe sprânceana templului, cum au făcut mai apoi cu Sfântul Apostol Iacob, nu au avut nevoie de ajutorul lui Iuda...

– Da, a fost o încercare publică de a-L omorî atunci. Dar de ce nu au putut să Îl arunce în prăpastie?

– Nu venise vremea, Hristos nu Își încheiase propovăduirea. Abia după ce a spus tot ce avea de spus, după ce a făcut tot ce avea de făcut, după ce a făcut și alte minuni prin care lumea a început să creadă cuvintelor Lui, abia după ce a fost primit triumfal în Ierusalim de Florii¹, abia apoi a primit să pătimească. Și El profetise despre apropierea patimilor Sale: *Erau pe drum, suindu-se la Ierusalim, iar Iisus mergea înaintea lor. Și ei erau uimiți și cei ce mergeau după El se temeau. Și luând la Sine, iarăși, pe cei doisprezece, a început să le spună ce aveau să I se întâmple: „Că, iată, ne suim la Ierusalim și Fiul Omului va fi predat arhierilor și cărturarilor; și-L vor osândi la moarte și-L vor da în mâna păgânilor. Și-L vor batjocori și-L vor scuipa și-L vor biciui și-L vor omorî, dar după trei zile va învia”* (Marcu 10, 32-34).

– Nu am timp să continuăm acum discuția. Continuăm altă dată. Să mă lămurești și pe mine cum e cu Evangheliile Bisericii, cu Biserica, cu Tradiția și cu celelalte.

– Sigur.

– Oricum, nu mă așteptam să demontezi așa ușor treaba cu eroismul lui Iuda.

– Degeaba ai înțeles asta dacă nu înțelegi altele, mai importante. Să știi că toți marii eretici condamnați nominal de Sfintele Sinoade Ecumenice știau că Iuda a fost un trădător, nu un erou. Dar la ce le-a folosit?

– Mai vorbim, toate bune.

– La revedere...

¹ Și atunci s-a împlinit prorocia: *Din gura pruncilor și a celor ce sug ai săvârșit laudă, pentru vrăjmașii Tăi, ca să amuțești pe vrăjmaș și pe răzbnător* (Ps. 8, 2).

Evreul Steinhardt despre evreul Iuda

Despre Iuda se scrie din ce în ce mai mult astăzi și din ce în ce mai mulți cărturari, cu nume și diplome răsunătoare, încearcă să îl dezvinovățească în fel și chip. Aceștia încearcă să treacă cu vederea faptul că episodul evanghelic legat de vânzător este cât se poate de clar și nu lasă loc răstălmăcirilor.

Iată însă o replică teologică simplă, pe înțelesul copiilor și al celor „săraci cu duhul”, venită de la părintele Steinhardt – un evreu convertit la ortodoxie și un mare *mânuitor al cuvântului* duhovnicesc.

În cuvântul său „Despre trădarea lui Iuda”, el își imaginează un interogatoriu luat lui Iuda, interogatoriu în care orice încercare de apărare a vânzătorului lui Hristos se autoanulează din pricina presiunii faptelor sale:

„– Ai fost la popi¹, mă?

– Da, dar să vedeți că...

– Mă, ai luat bani de la ei, recunoști?

– Recunosc, însă eu nu i-am cerut. Ei m-au silit să îi iau².

– Lasă asta, i-ai luat ori nu? Răspunde!

– I-am luat.

– Și le-ai arătat locul unde urma să vină husănul?

– Eu am vrut cu totul altceva...

– Tu răspunde la întrebări. Le-ai arătat?

– Da.

– Așa. Și pe acela l-ai sărutat?

– Mi-era prieten.

– Mă, podoabă, tu ca prieten l-ai sărutat ori ca indicator?

– Eu am vrut să-l ajut să...

– Nu ține, mă, tu ai vândut pontul și ai mers acolo să-l predai popimii, așa-i?

– Eu...

– Atunci ce-o tot întorci ca la Ploiești?

– Dar banii i-am dat înapoi și m-am sinucis.

– Păi tocmai asta dovedește că te recunoști vinovat și că te știi agent informator” [69; 82].

Dialogul acesta e imaginat într-un stil asemănător anchetelor făcute de poliție, în care hoțul sau criminalul nu reușește să se eschiveze, întrucât dovezile faptei sale sunt prea multe. Dialogul ne ajută să observăm cât de mare este valoarea simplității în cunoașterea adevărului. Pentru că cei curați la suflet pot ajunge la înțelegerea unor lucruri care cărturarilor și fariseilor de astăzi le scapă, întrucât au mințile ocupate cu înțelepciunea lumii acesteia...

¹ E vorba de preoții Legii Vechi.

² Sfântul Evanghelist Matei ne spune însă că lucrurile au stat altfel: *Unul din cei doisprezece, numit Iuda Iscarioteanul, ducându-se la arhierii, a zis: „Ce voiți să-mi dați și eu Îl voi da în mâinile voastre?” Iar ei i-au dat treizeci de arginți. Și de atunci căuta un prilej potrivit ca să-L dea în mâinile lor* (Matei 26, 14-16). Nu i s-a impus lui Iuda să primească arginții...

Oricât ar încerca *Evangelia lui Iuda* să îl dezvinovățească pe Iuda, totuși chiar și textul ei se termină astfel: „Ei (marii preoți – *n.n.*) s-au apropiat de Iuda și i-au spus: «Ce faci aici? Tu ești ucenicul lui Iisus». Iuda le-a răspuns așa cum au vrut ei. Și a primit niște bani și l-a dat în mâinile lor” [85; 44-45].

Pentru ce a primit Iuda banii, dacă ceea ce făcea era voia lui Dumnezeu? El se gândea că Îi face un bine lui Hristos, pregătindu-I drumul crucii. Dar, oare, ce inimă avea? Când un copil e în sala de operație, inima părinților lui se strânge de durere, chiar dacă operația poate salva viața copilului. Când o soție trece prin durerile nașterii, soțul ei stă ca pe ace, deși așteaptă ca nașterea să îi aducă un prunc... Când un duhovnic se află pe patul de moarte și suferă dureri mari din pricina unei boli, ucenicii săi sunt cu sufletele pline de durere, nu doar pentru că rămân orfani, ci pentru că participă la durerea părintelui lor, împreună-pățimesc cu el...

Dacă Iuda ar fi fost ucenicul preferat al lui Hristos, ucenicul iubit, oare cum s-ar fi simțit când ar fi trebuit să Își vândă Învățătorul? Cu inima plină de durere, desigur. Și nu ar fi putut să ia nici un ban pentru fapta sa...

Evangeliiile Bisericii ne arată că, atunci când a înțeles că a vândut sânge nevinovat, Iuda a aruncat înapoi banii arhierilor. De ce i-ar mai fi aruncat, de ce s-ar mai fi pocăit, dacă făcuse o faptă bună? Lucrul acesta nu îl poate explica nimeni. Nici măcar teologii produși *pe bandă rulantă* de mass-media...

Un fals autentic

În ultimele file ale cărții *Evanghelia după Iuda*, în *Nota editorului american* citim: „În încercarea de a atesta, dincolo de orice dubiu, autenticitatea codexului, au fost trimise mostre de cerneală la firma McCrone and Associates, binecunoscută pentru activitatea sa în analiza legală a cernelurilor. Și această examinare a confirmat caracterul autentic al documentului” [125; 185]. Rodolphe Kasser consideră că, „în mod evident, este una dintre cele mai importante descoperiri ale acestui secol. O descoperire extraordinară prin autenticitatea mărturiei” [43; 9].

În *Dicționarul explicativ al limbii române* cuvântul „autentic” are următoarea explicație: „care este conform cu adevărul, a cărui realitate nu poate fi pusă la îndoială; recunoscut ca propriu unui autor sau unei epoci” [125; 71].

Evanghelia lui Iuda nu e conformă cu adevărul, fiind plină de minciuni. Ea nu aparține perioadei apostolice, fiind scrisă în secolul II¹ de ereticii gnostici (în limba greacă). Ea nu a fost scrisă de Iuda, deși ereticii cainiți susțineau asta. Sfântul Epifanie de Salamina scrie că aceștia „poartă cu ei și o cârtică pusă sub numele lui, pe care o numesc «evanghelia lui Iuda»” [26; 258].

Sfântul Atanasie cel Mare spune: „Să știți că nici între cele (scrierile – *n.n.*) canonisite, nici între cele ce se citesc (adică, cele ce sunt bune de citit – *n.n.*), nicăieri nu se amintește de cele apocrife; ci acestea sunt născociri ale ereticilor, care scriu că le voiesc pe ele, și le acordă și le adaugă lor vechime de ani, considerându-le a fi vechi, să aibă pretext a seduce prin aceasta pe cei nevinovați”² [30; 336].

Sfântul Sinod al Greciei – în *Comunicatul* împotriva Codului lui Da Vinci – ne învață următoarele: „Manuscrisele de la Marea Moartă nu conțin nimic în ele referitor la Creștinismul nou-testamentar și, firește, nici la *Sfântul Graal*, ci numai fragmente din Vechiul Testament și din alte texte. Cunoscutele *evanghelii gnostice* (a lui Toma, a Mariei, a Egiptenilor și a *Adevărului*) împrumută numele ucenicilor lui Hristos pentru a da veridicitate celor scrise de cu totul alte persoane, cum este și cazul textelor literaturii vechi: Pseudo-Herodot sau Pseudo-Lucian” [97; 11-12].

Cât privește vechimea *Evangheliei lui Iuda* și a altor scrieri gnostice, ieroschimonahul Ștefan Lacoschiotul ne spune următoarele: „Chiar dacă mâine s-ar confirma că toate aceste texte gnostice au fost scrise acum 1800 sau 1700 de ani, datele problemei nu s-ar schimba cu absolut nimic. Data scrierii nu poate fi niciodată un argument în sprijinul dovedirii adevărului celor scrise. Prima minciună încropită de arhieriei și bătrânii iudeilor pentru a ascunde Învierea a fost *vândută* străjerilor de la mormânt la numai câteva ore după Scularea din morți a Mântuitorului Hristos (vezi pericopa evanghelică care se citește în noaptea Sfintelor Paști, Matei 28, 1-15)” [97; 12-13].

E interesantă ultima notă de la sfârșitul traducerii *Evangheliei lui Iuda*: „Aici formularea titlului nu este «Evanghelia [pkata sau kata] după³ Iuda», ca în cazul majorității

¹ Versiunea în limba coptă a *Evangheliei după Iuda*, care face parte din *Codexul Tchacos*, s-a tradus ulterior.

² Citatul face parte din Canonul al doilea al Sfântului Atanasie cel Mare despre *Canonul cărților Sfintei Scripturi*. Sfântul a menționat 27 de scrieri nou-testamentare, ca și Sfântul Amfilohie – în Scrisoarea către Seleuc – sau Sfântul Ioan Damaschin.

³ Dar în limba română textul a fost pus tocmai sub numele schimbat, *Evanghelia după Iuda* – și nu *Evanghelia lui Iuda*, cum era corect – ca să se creeze confuzie cu Evangheliile canonice.

Evangheliilor, ci „Evanghelia lui Iuda». Este posibil ca intenția să fi fost aceea de a sugera că aceasta este evanghelia – sau vestea cea bună – despre Iuda și despre locul său în cadrul tradiției. Faptele sale – indică textul – nu constituie o veste rea, ci una bună pentru el și pentru toți cei care îi vor urma lui – și lui Iisus” [85; 45].

Să ne ferească Dumnezeu să îl urmăm pe Iuda...

Când să-și fi scris Iuda Evanghelia?

Documentul nu poate fi dovedit că i-ar aparține lui Iuda Iscarioteanul, pentru simplul fapt că Iuda s-a sinucis în ziua în care a fost crucificat Hristos, deci nu poate să existe o „Evanghelie a lui Iuda”¹.

Diaconul Andrei Kuraev

Unii oameni simpli, care nu sunt interesați de viața spirituală, auzind că s-a descoperit Evanghelia după Iuda și că textul este autentic, așa cum au afirmat cei de la *National Geographic*, au tras concluzia că textul respectiv a fost scris de Iuda. Numai că această concluzie este greșită...

În secolul al XVI-lea, Sfântul Maxim Grecul scria: „Deseori mi-a fost dat să-i aud pe mulți oameni afirmând cu stăruință că trădătorul Iuda nu s-a spânzurat imediat după ce a înapoiat cei treizeci de arginți², așa cum afirmă Sfânta Evanghelie după Matei, ci că a mai trăit destui ani, numai că, așa cum gândesc ei, se umflase puternic, astfel încât pentru toți cei care treceau prin acel loc devenise un monstru și o priveriște înfricoșătoare. Dacă este drept ceea ce spune despre aceasta Papias³, care afirmă că, după ce L-a trădat pe Domnul slavei, Iuda a mai trăit mulți ani, atunci se dovedește a fi mincinoasă Sfânta Evanghelie după Matei, care spune clar despre el că, după înapoierea celor treizeci de arginți, a plecat și s-a spânzurat. Dacă în legătură cu aceasta Sfânta Evanghelie a mințit, așa cum gândiți voi împreună cu Papias, atunci nici în celelalte istorisiri ale sale nu poate fi socotită vrednică de crezare, după dumnezeiasca cugetare care spune: *Cel ce e nedrept în foarte puțin și în mult este nedrept* (Luca 16, 10).

Însă fie și așa cum gândiți voi împreună cu Papias – că Fericitul Matei nu a relatat cum trebuie cele cu privire la trădătorul Iuda, fiind cuprins, ca un om, de uitare sau neștiință. (...) Așadar, cum de a trecut cu vederea Sfântul Evanghelist Ioan și a lăsat fără îndreptare această greșală a lui Matei, de vreme ce și el în Evanghelia lui a dat în vileag răutatea trădătorului, spunând că acesta fura din banii strânși în pungă, lucru despre care ceilalți evangheliști au tăcut? Cum să treacă el sub tăcere această mânie a lui Dumnezeu care dă în vileag necredința trădătorului?

Dar și iudeii cei credincioși, pentru care, după opt ani de la învierea lui Hristos, Matei a scris Sfânta Evanghelie, cum ar fi primit o asemenea minciună vădită despre trădătorul Iuda dacă ar fi știut că, după trădare, el a trăit mulți ani? Dar, mai ales, cum și-ar fi îngăduit Fericitul Matei să mintă atât de vădit despre trădătorul Iuda înaintea celor care știau că el era încă viu? Dar să admitem și faptul că Fericitorilor Matei și Ioan li s-a întâmplat ceva omenesc și de aceea ne-au relatat astfel despre trădătorul Iuda. Ce vom spune însă despre Fericitul Petru, cel mai mare dintre Apostoli, și despre fericitul Evanghelist Luca? Dumnezeiescul Luca, în

¹ Citat în articolul „*Evanghelia după Iuda*, fără urmări”, din *Gardianul*, 15 aprilie 2006.

² Fericitul Teodoret de Cir spune despre Iuda: „După ce și-a legat grumazul cu ștreang, degrabă a pătimit moarte” [123; 190].

³ E interesant modul în care îl caracterizează Eusebiu de Cezareea pe Papias: „După cum se poate deduce din cuvintele sale, el era în cugetarea lui foarte mărginit...” [27; 144]. Papias a fost primul scriitor creștin care a susținut erezia hiliastă, potrivit căreia, la a doua Sa venire, Hristos va întemeia pe pământ o împărăție de o mie de ani. Biserica a condamnat această învățătură greșită.

Faptele Apostolilor, îl pomenește pe cel mai mare dintre Apostoli, care nu după mulți ani de la Învierea Mântuitorului, ci după numai 40 de zile, la adunarea tuturor ucenicilor¹, spune despre trădătorul Iuda că el *a dobândit o țarină din plata nedreptății și, căzând cu capul înainte, a crăpat pe la mijloc și i s-au vărsat toate măruntaiele*, iar apoi, încredințându-ne de pieirea lui, adaugă zicând: *Și s-a făcut cunoscută aceasta tuturor celor ce locuiesc în Ierusalim* (Fapte 1, 18-19).

Dacă toate măruntaiele i s-au vărsat ca urmare a faptului că el a crăpat pe la mijloc și dacă moartea lui a devenit cunoscută tuturor celor ce locuiau în Ierusalim, atunci cum de puteți voi să lăsați fără ascultare atâția martori și bărbați inspirați de Dumnezeu – și aici mă refer la: Petru, Ioan, Matei și Luca, dar, mai ales, la Însuși Dumnezeiescul Mângâietor, Care a vorbit prin ei – și să-l urmați fără izbândă și fără judecată pe un om necunoscut, pentru autenticitatea căruia nu există nici un martor și care se opune clar celor scrise și grăite de Sfântul Duh și le răstălmăcește. Dacă a crăpat pe la mijloc și i s-au vărsat toate măruntaiele, atunci cum a putut să rămână după aceea om viu, când un om nu poate îndura deseori nici o lovitură în cap și cade imediat mort. Iar trădătorul nu a primit numai o lovitură în cap, ci și-a pierdut toate măruntaiele sale, adică ficatul, plămâni, splina și toate intestinele; cine, fiind sănătos la minte, poate spune că el după aceea a rămas viu chiar și pentru o clipă?² Să nu ne lăsăm atât de rău atrași de orice val de învățătură străină, ci să cercăm duhurile, *dacă sunt de la Dumnezeu* (I Ioan 4, 1), adică să vedem dacă învățătura cunoscută este potrivită cu scriptura evanghelică și apostolească și astfel să rămânem în credința cea curată și neîntinată” [52; 121-123].

Predica Sfântului Apostol Petru – ținută între Înălțarea Domnului și Pogorârea Sfântului Duh, adică la mai puțin de cincizeci de zile de la Învierea lui Hristos – e clară: Iuda *era numărat cu noi și luase sorțul acestei slujiri. Deci acesta a dobândit o țarină din plata nedreptății și, căzând cu capul înainte, a crăpat pe la mijloc și i s-au vărsat toate măruntaiele. Și s-a făcut cunoscută aceasta tuturor celor ce locuiesc în Ierusalim, încât țarina aceasta s-a numit în limba lor Hacheldamah, adică Țarina Sângelui. Căci este scris în Cartea Psalmilor: „Facă-se casa lui pustie și să nu aibă cine să locuiască în ea! Și slujirea lui s-o ia altul”* (Fapte 1, 17-20). Sfântul Petru spune foarte clar că se împlinise această profeție din Psalmi – deci casa lui Iuda devenise pustie.

(Cea mai cunoscută referire la Iuda în Vechiul Testament o găsim la Prorocul Zaharia: *Atunci a grăit Domnul către Mine: „Aruncă-l olarului prețul acela scump cu care Eu am fost prețuit de ei”. Și am luat cei treizeci de arginți și i-am aruncat în vistieria templului Domnului, pentru olar* (Zah. 11, 13). Nu e de mirare că, așa cum s-a împlinit profeția legată de cei treizeci de arginți, s-a împlinit și cea legată de pustiirea casei apostolului iubitor de blestem...)

Sfântul Apostol Matei descrie astfel sfârșitul lui Iuda: *El, aruncând arginții în templu, a plecat și, ducându-se, s-a spânzurat. Iar arhieriei, luând banii, au zis: Nu se cuvine să-i punem în vistieria templului, deoarece sunt preț de sânge. Și ținând ei sfat, au cumpărat cu ei Țarina Olarului, pentru îngroparea străinilor. Pentru aceea s-a numit țarina aceea Țarina Sângelui, până în ziua de astăzi* (Matei 27, 5-8)³.

¹ În Faptele Apostolilor citim că predica Sfântului Petru la care face referire Sfântul Maxim Grecul a fost ținută între Înălțarea Domnului și Pogorârea Sfântului Duh.

² Ereticii de astăzi nu susțin că Iuda ar mai fi trăit după ce i s-au împrăștiat mațele, spun doar că acest moment nu ar fi avut loc decât la multă vreme după răstignirea lui Hristos. Ei afirmă că tentativa de sinucidere nu a dus la moartea lui Iuda, ci că acesta a supraviețuit.

³ Iată una din trimiterile pe care le găsim în Sfânta Scriptură la Matei 27, 5: *Ahitofel însă, văzând că planul său n-a fost urmat, a pus șaua pe asin, a plecat și s-a dus la casa sa, în cetatea sa, și și-a făcut testamentul în folosul casei sale, apoi s-a spânzurat și a murit și a fost înmormântat în cetatea tatălui său* (II Regi 17, 23).

Nu există nici o diferență esențială între cuvintele Sfântului Apostol Petru și ale Sfântului Apostol și Evanghelist Matei. Cei care caută cu tot dinadinsul să găsească astfel de contradicții ar fi bine să ia aminte la cuvintele Sfântului Ioan Gură de Aur: „Acordul dintre Evangheliile este dovedit nu numai de către întreaga lume care a primit cele spuse în ele, dar și de dușmanii adevărului. După moartea evangheliștilor, s-au ivit multe erezii cu învățături potrivnice celor scrise în Evangheliile; unele dintre aceste erezii au primit toate cele spuse în Evangheliile, altele au tăiat cele spuse în Evangheliile și au Evangheliile lor sub forma aceasta trunchiată. Acum, dacă ar fi contradicție între cele patru Evangheliile, nici ereziile acelea care au învățături potrivnice n-ar fi primit tot textul celor patru Evangheliile, ci numai acele părți din Evangheliile care, după părerea lor, se potriveau cu propriile lor învățături; și nici ereziile care au primit numai o parte din textul Evangheliilor n-ar fi putut fi combătute pe temeiul părților evanghelice acceptate de ele, deoarece nici aceste părți nu lasă necunoscute părțile evanghelice date la o parte de erezii, ci vădesc înrudirea cu tot textul Evangheliilor” [38; 20].

Chiar dacă există referiri diferite la Țarina Sângelui, acest fapt nu e un lucru esențial, nu are nici o implicație teologică. Arată doar că pentru Evangheliști țarina respectivă nu avea o importanță deosebită, ei nefiind interesați de cele legate de apostolul sinucigaș. Lucrul e lesne de înțeles. Oricum, profeția Prorocului Zaharia – *am luat cei treizeci de arginți și i-am aruncat în vistieria templului Domnului, pentru olar* (Zah. 11, 13) – întărește mărturia Sfântului Apostol și Evanghelist Matei, imediat următoare descrierii sfârșitului lui Iuda. Acesta a fost prețul pe care l-a primit Iuda, cei treizeci de arginți, pe care i-a și dat înapoi arhierilor¹.

Iuda a murit ca un sinucigaș, despre asta au dat mărturie și Sfinții Apostoli și urmașii lor².

Una din cele mai clare mărturii o aflăm în imnele Sfântului Efreem Sirul: „Nelegiuitul Iscariot L-a sărutat. Și, fiindcă nu a vrut, nu L-a omorât cu suflarea gurii Sale. E o minune că țărâna a putut sufla focul. Focul și-a domolit vâlvătaia și nu i-a făcut nici un rău; i-a arătat blândețe, dar el și-a făcut singur lațul. Măinile care au luat prețul Stăpânului și-au întins ele însele funia spânzurătorii. Recii ca ale unui spânzurat s-au făcut buzele ce sărutaseră cărbunii aprinși [Is. 6.6]. Fiindcă lăcomia domnea în trupul său, măruntaiele sale au crăpat de poftă [FA 1,18]. Lațul l-a spânzurat în văzduh, fiindcă L-a vândut pe Hristos ce zburase prin văzduh” [25; 152].

Faptul că Dumnezeu a rânduit ca după ce s-a spânzurat Iuda să cadă cu capul înainte și mațele să i se împrăștie, aceasta s-a întâmplat tocmai ca profeția despre vânzătorul lui Hristos să se împlinească. La această profeție făcuse referire Sfântul Apostol Petru în cuvintele *Căci este scris în Cartea Psalmilor: „Facă-se casa lui pustie și să nu aibă cine să locuiască în ea! Și slujirea lui s-o ia altul”* (Fapte 1, 20). Profeția e luată din Psalmul 108. În același psalm se găsesc alte referiri profetice la vânzătorul Mântuitorului: *Și a iubit blestemul, și-i va veni lui; și n-a voit binecuvântarea, și se va depărta de la el. Și s-a îmbrăcat cu blestemul ca și cu o haină, și a intrat ca apa în măruntaiele lui și ca untdelemnul în oasele lui* (Ps. 108, 16-17). Cuviosul Eftimie Zigabenu tîlcuiește aceste versete astfel: „«Iuda, zice, prin fapte a iubit și a

¹ Iuda, cel ce L-a vândut, văzând că a fost osândit, s-a căit și a adus înapoi arhierilor și bătrânilor cei treizeci de arginți, zicând: „Am greșit vânzând sânge nevinovat”. Ei i-au zis: „Ce ne privește pe noi? Tu vei vedea”. Și el, aruncând arginții în templu, a plecat și, ducându-se, s-a spânzurat (Matei 27, 3-5). Evident, după ce a aruncat banii, Iuda nu mai avea cum să cumpere o țarină cu banii pe care nu îi mai avea.

² De altfel, mărturia lor se află rezumată chiar în canoanele picturii bizantine. Secvența cu „Iuda căindu-se și spânzurându-se” se reprezintă astfel: „Templu și (înăuntru) Anna și Caiafa și ceilalți cărturari și farisei șezând, și înaintea lor lada (de bani); și Iuda (văzând că Hristos a fost osândit la moarte), stând și fiind puținel cam plecat (căindu-se), aruncă arginții cu amândouă mâinile sus pe ladă (zicând: *Am greșit vânzând sânge nevinovat*). Iar ei (Anna și cei cu el), având câte o mână la piept, pe cealaltă o întind către Iuda. Și dinafară de templu, dealuri și Iuda spânzurat de-un copac, care copac se încovoiaie până ce vârful degetelor de la picioarele lui se atinge de pământ” [23; 114].

tras asupra sa blestemul și nu a voit binecuvântarea, drept care s-a întors dinspre el». Pentru aceasta, până astăzi bine-cinstitorii creștini blestemă pe ticălosul Iuda și nimeni dintre ei nu se află ca să-l binecuvânteze: că s-a îmbrăcat ticălosul cu blestemul ca și cu o haină peste tot cuprinzându-l pe el, și pedepsindu-se de la el; s-a îmbrăcat însă Iuda cu blestemul prin urâciunea vânzării [...]. Pentru aceasta a și intrat blestemul ca o apă în măruntaiele lui, și nu l-a cuprins numai pe dinafară, ci a încăput și în cele dinlăuntru ale lui, și încă adânc, ca untdelemnul în oasele lui”¹.

Întrebarea esențială, legată de moartea lui Iuda aceasta este: „Câtă credibilitate ar fi avut Sfintele Evanghelii dacă ar fi dat o mărturie mincinoasă legată de Iuda? Cine ar fi fost gata să își dea viața pentru Hristos, dacă Evangheliile care Îl mărturiseau erau mincinoase? Și cum putea Sfântul Apostol Petru să mintă, în predica de după Înălțare, când cei care îl ascultau îi puteau sta împotriva? Sau de ce ar mai fi scris Sfântul Apostol Matei o Evanghelie, dacă lumea ar fi găsit în ea cel puțin o minciună?”

Răspunsul e următorul: Sfinții Evangheliști și Sfinții Părinți au dat mărturia adevărului: Iuda s-a sinucis... Cât despre cărturarii care neagă acest lucru, ei neagă Noul Testament, neagă învățăturile Sfinților Părinți și, în cele din urmă, Îl neagă și pe Hristos ca Fiu al lui Dumnezeu, întrupat pentru mântuirea noastră.

Sfântul Grigorie Palama ne spune următoarele: „Cine e împins de nebunie până la atâta îndrăzneală încât să se opună cuvintelor Sfinților Părinți, acela e departe de Teologia sigură a creștinilor. Și evident că, dacă el nu venerează și nu admiră învățatura acelor, nu vom lăuda nici noi ideile lui. Căci prin ce se va dovedi demn de credință, dacă el nu-i socotește pe sfinți demni de credință?” [68; 215].

¹ Cuviosul Eftimie Zigabenu și Sfântul Nicodim Aghioritul, *Psaltirea în tâlcuirile Sfinților Părinți*, vol. II, în curs de apariție la Editura Egumenița din Galați. Despre profețiile din Psalmi despre Iuda am scris un articol – „Profeții despre Iuda” –, ca nu cumva să se considere că ele sunt o dovadă a faptului că Iuda era predestinat să fie vânzător...

Cainiții și Evanghelia „tantricilor” gnostici

[După torționari,] Hristos trebuie înlocuit cu Iuda în cugetul fiecărui creștin [34; 273].

Ion¹, deținut politic
în închisoarea Pitești

Până la descoperirea *Evangheliei lui Iuda*, aproape nimeni nu știa cine sunt cainiții. Acum, din emisiuni de televiziune sau de radio, chiar și omul simplu știe că aceștia sunt membrii grupării care a ținut la loc de cinste *Evanghelia lui Iuda*. Sfântul Irineu de Lyon i-a combătut în lucrarea sa *Împotriva ereziilor*.

E adevărat că unii cercetători contemporani, specialiști în istoria religiilor sau în istoria Bisericii primare, consideră că secta cainiților nu a existat. Birger A. Pearson, profesor emerit de Studii Religioase al Universității California, afirmă că „manualele moderne despre gnosticism au avut tendința să accepte această născocire fără a avea dubii. [...] Nu a existat niciodată o sectă separată a «cainiților»”².

Nu contează însă atât de mult dacă ei se separaseră de restul grupărilor gnostice sau dacă – nefiind separați – aveau totuși un comportament specific, cel pe care îl descrie Sfântul Irineu.

Ceea ce e important este tocmai analiza acestui comportament, care ne va ajuta să înțelegem într-un fel și valoarea Scripturilor cainiților...

Înainte de a ne opri însă asupra conduitei lor de viață e important să înțelegem legătura dintre dogmă și morală. Una din cheile succesului anumitor grupări new-age-iste a fost promovarea unei vieți de asceză³.

Figurile de mari asceți ai Indiei, apărute în ziare și reviste de mare tiraj, au sporit fascinația oamenilor – și cu precădere a tinerilor – față de yoga și de universul paranormal. Mulți au picat în cursa de a confunda asceza cu sfințenia și s-au lăsat înșelați de diferiți slujitori ai Satanei⁴.

Sfântul Paisie Velicikovski ne-a învățat că „sfințenia adevăraților bărbați sfinți [...] nu se cunoaște propriu-zis după minuni (căci și păgânii, și ereticii pot face minuni cu ajutorul diavolului), ci după adevărata Credință Ortodoxă, după felul în care păzesc cu grijă dogmele

¹ Al doilea nume nu a fost trecut în cartea lui Ion Ianolide (*Întoarcerea la Hristos*) de teamă ca manuscrisul să nu ajungă la securitate. Am ales ca motto cuvântul lui Ion pentru că dă în vileag ce vrea de fapt diavolul – prin prigoane sau prin erezii. Mărturia sa e tulburătoare: „Numai în Iuda poate fi atâta ură câtă se dezlănțuiește aici împotriva a tot ce e sfânt în oameni [...] Poate mă vor ucide. Poate vor ucide numai pe Hristos din mine. E o nebunie însă, căci Hristos nu poate fi ucis, oricâte victime ar face fiara” [34; 265]. Ion Ianolide a auzit aceste cuvinte chiar de Crăciunul anului 1949...

² „Evanghelia după Iuda – un nou produs mediatic”, în *Adevărul*, 17 iunie 2006.

³ După cum au arătat numeroase studii de specialitate, în multe cazuri asceza cerută discipolilor nu este respectată de maestrul, de gurușii sau de liderii grupărilor respective. De fapt, apartenența la grupare presupune o viață de sclavie în folosul liderului, care este considerat trimisul lui Dumnezeu sau chiar încarnarea lui Dumnezeu.

⁴ Tocmai pentru ca oamenii să nu își pună nădejdea într-o nevoită lipsită de suportul adevărului, Sfântul Marcu al Efesului a spus: „Credința noastră este dreapta mărturisire a Părinților noștri. Cu ea noi nădăjduim să ne înfățișăm înaintea Domnului și să primim iertarea păcatelor; iar fără de ea nu știu ce fel de cuvioșie ne-ar putea izbăvi de focul cel veșnic” [8; 115].

dumnezeiești, urmează toate canoanele apostolice și sobornicești și tradițiile Bisericii Ortodoxe și după viețuirea fără de prihană, urmând toate poruncile evanghelice și patristice” [8; 116].

De fapt, el nu făcea decât să reia învățăturile sfinților din vechime. Sfântul Ioan Gură de Aur învățase că „nimic nu folosește viața virtuoaasă, dacă credința nu este sănătoasă” [90; 23]. Iar Sfântul Fotie cel Mare spusese că „virtuțile trebuie să fie ocrotite de credință: cu ajutorul ambelor trebuie să se formeze adevăratul om, căci dogmele cele drepte fac vrednică viața, iar faptele curate arată dumnezeirea credinței” [8; 115].

E firesc însă ca, într-o lume în care păcatul se întinde cu repeziciune, omul aflat în criză de modele să se lase sedus de asceți cu fața suptă și cu ochii pierduți în fundul capului. E firesc ca, într-o lume care trăiește după deviza „Libertatea înainte de toate” și care suie desfrâul pe pedestal, yoghunii care practică o asceză extremă să fie considerați sfinți. E firesc ca cei care își păstrează fecioria fără să meargă pe calea Bisericii să fie considerați oameni luminați, aleși ai lui Dumnezeu. E firesc, însă e fals... La nimic nu folosește virtutea fără dreaptă credință, la nimic nu ajută fecioria care nu este acoperită de adevărul dumnezeiesc...

Tratând acest subiect, Sfântul Ioan Gură de Aur spune: „Rămâne, într-adevăr, neatins trupul fecioarei eretice, dar ce folos, dacă i se strică ce are mai bun în ea, dacă i se strică sufletul, gândurile sufletului! Ce folos că rămân în picioare zidurile curții bisericești, dar este dărâmată biserica! Ce folos că este curată sala tronului împărătesc, dar este pângărit tronul! Dar, mai bine spus, când sufletul este pângărit, nici trupul nu poate rămâne curat. Și pe bună dreptate, căci hula și cuvintele rele se nasc în suflet, dar nu rămân înlăuntrul lui; fiind rostite, pângăresc și limba, și urechile care le aud. Sunt ca otrăvurile care intră în stomac: rod stomacul mai cumplit decât un vierme, și odată cu stomacul distrug tot trupul. Fecioria constă în a avea sfânt și trupul, și sufletul. Mai poate fi numită fecioară fecioara ereticilor, odată ce este pângărită și spurcată și la suflet, și la trup? [...] Nu îndrăznește să se uite în fața omului – dacă mai sunt astfel de fecioare printreeretici –, dar se uită cu ochi nerușinați în fața Stăpânului oamenilor și grăiește cuvinte nelegiuite împotriva măreției lui Dumnezeu. Într-adevăr, fața lor e galbenă ca lemnul de merișor și seamănă cu fața unui mort. Dar sunt vrednice de lacrimi și de mult plâns nu numai pentru că-și chinuiesc și-și istovesc în zadar trupurile lor cu postul și cu fecioria, dar și pentru că fac aceasta spre propria lor pierzare” [37; 8].

Acum, după ce am arătat că virtutea lipsită de dreapta credință nu are valoare, poate că unii cititori se așteaptă să descriu marile nevoințe ale cainiților. Terenul ar fi potrivit pentru așa ceva. Dar, precum se va vedea mai jos, aceștia erau niște eretici iubitori de patimi. Motivul pentru care am pomenit de legătura dintre virtute și sfințenie a fost doar pentru a accentua și mai mult înșelarea în care se aflau cainiții. Recunoaștem că, dacă ar fi fost mari asceți și iubitori de virtute, combaterea lor ar fi fost mai dificilă. Dar, văzând că aceștia nu erau îmbrăcați nici măcar cu masca virtuții, ne vom da seama că faptele lor sunt într-un fel roade ale *Evangheliei lui Iuda*...

Să vedem însă mai întâi cine au fost strămoșii cainiților și ai celorlalți eretici și să observăm legătura dintre erezie și patimă - legătură pe care o vom regăsi cu aceeași intensitate și la cainiți.

În *Istoria bisericească*, Eusebiu de Cezareea scrie: „După cum ne spune tradiția, Simon a fost primul scornitor al tuturor ereziilor: începând de la el și până azi cei care au urmat erezia lui pretind că nu prezintă altceva decât filosofia creștinilor cea purificată și vestită pentru moralitatea ei, pe când în realitate ei nu se sfiesc să se întoarcă iarăși la idololatria de care lăsau să se înțeleagă că s-ar fi lepădat. Ei se pleacă până la pământ înaintea tablourilor și icoanelor care conțin atât chipul lui Simon, cât și pe cel al tovarăsei sale Elena, îndrăznind să-i cinstească chiar și cu tămâie și cu jertfe sângeroase și cu libațiuni. Cât privește practicile lor mai ascunse, de care – pe cât spune sunt ei înșiși impresionați sau, mai bine zis, de-a dreptul încremeniți, mai ales cei care le trăiesc pentru prima dată, ele năucesc pe om cu adevărat, tulburându-i mintea și aproape înnebunindu-l, încât nu numai că nu pot fi istorisite în scris, ci

nici măcar nu pot fi redade cu graiul de oameni care au cât de puțină bunăcuviință, atât sunt ele de nerușinate și de negrăit. Tot ce a putut scorni omul vreodată a fi mai fără rușine și mai spurcat a fost întrecut cu mult de erezia monstruoasă a acestor oameni, căci își fac de lucru numai cu femei din cele mai ticăloase și dedate la toate fărădelegile” [27; 79-80].

În lucrarea *Împotriva ereziilor*, după ce descrie câteva tipuri de grupări gnostice, Sfântul Irineu de Lyon scrie:

„1. Alții afirmă că, ființial, Cain provenea din Puterea de sus¹, și socotesc că Esau, Core, Sodomiții și alte asemenea persoane sunt înrudite între ele. Pe acest temei, adaugă ei, aceștia au fost înfrunțați de Creator, deși nici unul dintre ei n-a suferit vreo vătămare. Iar pentru că Sophia obișnuia să lupte și să-și însușească ceea ce-i aparținea de drept de la dânsii, ei au afirmat că Iuda vânzătorul nu era deloc străin de aceste lucruri și că numai el, cunoscând adevărul ca nimeni altul², a împlinit taina trădării; prin el, toate lucrurile, atât pământeste, cât și cerești, au fost astfel aruncate în confuzie. Ei dau naștere la o astfel de născocire pe care o numesc *Evanghelia lui Iuda*. [...]

2. Am făcut de asemenea o colecție de scrieri ale lor prin care ei susțin anularea lucrărilor Hysterei. Mai mult, ei numesc pe această Hysteră creatoarea cerului și a pământului. Ei susțin încă, ca și Carpocrații, că oamenii nu se pot mântui până ce nu vor fi trecut prin toate felurile de experiențe. Un înger, susțin ei, îi însoțește în fiecare din lucrările lor păcătoase și urâcioase și-i îndeamnă să se cuteze întru osebite obrăznicii prin care se spurcă pe ei înșiși. Indiferent de natura lucrării lor, ei afirmă că o fac în numele îngerului, zicând așa: «O, tu, înger, eu mă folosesc de lucrarea ta. O, putere a ta, eu împlinesc lucrarea ta!». Și susțin că aceasta este «cunoașterea desăvârșită»; dar să nu mai zăbovim socotind astfel de lucrări, căci nu este potrivit nici să le numim.

3. A fost necesar să dovedim limpede că, precum înseși părerile și rânduielile lor îi vădesc, cei ce sunt din școala lui Valentin provin din astfel de părinți și strămoși, și, de asemenea, a aduce în atenție doctrinele lor, cu nădejdea ca măcar unii dintre ei, lucrând pocăința și întorcându-se către singurul Creator și Dumnezeu, Ziditorul lumii, să dobândească mântuire, și ca alții să nu fie atrași și înșelați prin viclenele lor – deși părut adevărate - ispitiri, socotind că ei vor dobândi de la ei cunoașterea unor taine mai mari și mai covârșitoare. Dar mai degrabă să le dăm prilejul să învețe prin cercare de la noi dogmele cele rele ale acestor oameni, și așa să privească cu dispreț la doctrinele lor, având în același timp milă față de cei ce, încă agățați de neîntemeiatele și aiuritele lor născociri, au ajuns la o culme atât de mare a îngâmfmării, încât s-au socotit mai mari decât toți ceilalți în privința acestei cunoașteri, sau neștiință, ca să o numim cum trebuie³. Acum ei au fost pe deplin vădiți; iar simpla arătare a patimilor lor e una cu a dobândi biruință asupra lor”⁴ [41; 386].

Cuvintele Sfântului Irineu sunt cât se poate de clare... Păcatele cainiților ne arată că acești „discipoli ai lui Iuda” duc o viață pe măsura Scripturii în care cred. Spre deosebire de Evangheliile primite de Biserică, în care Hristos îi învață pe oameni să meargă pe calea cea bună spre Împărăția Cerurilor, *Evanghelia lui Iuda* e o înșiruire de basme din care lipsesc

¹ Dacă există o corespondență între Cain și Iuda, ea nu se datorează faptului că ar fi spirite alese, „de sus”, ci se datorează păcatelor lor. În *Viața Sfântului Iacob Pustnicul* găsim o referință legată de deznădejdea care i-a pierdut pe aceștia: „După astfel de grele păcate ce făcuse (Iacob – n.n.), a început a-l supăra diavolul, ca pe un rob al său, legat în cea mai de pe urmă groapă a pierzării, și l-a aruncat în prea greul păcat, mai mult decât toate păcatele, adică în deznădejdea lui Cain și a lui Iuda” [101; 83].

² Cuviosul părinte Iustin Popovici scria: „În istoria neamului omenesc sunt trei căderi însemnate: a lui Adam, a lui Iuda și a papei” [114; 112]. Renunțarea la înțelegerea acestui fapt – și transformarea lui Iuda într-un *guru* creștin – are repercusiuni grave pentru conștiința ortodoxă.

³ Iată cea mai scurtă definiție a cunoașterii gnosticilor – necunoaștere, întrucât nu are părtașie cu Adevărul.

⁴ *Împotriva ereziilor*, Capitolul XXXI, traducere de Ștefan Francisco Voronca. E interesant de parcurs întregul capitol despre cainiți, a cărui primă traducere românească poate fi citită pe www.razboiulnevazut.org/articol/94/.

aproape în totalitate reperatele unei vieți bineplăcute lui Dumnezeu. Ceea ce arată încă o dată că nu este o Evanghelie, ci o anti-evanghelie.

În *Evanghelia pierdută* citim: „Bart Ehrman a scris despre trăsăturile stranii ale unora dintre credincioșii sectanți. De pildă, așa-numiții carpocrațieni au inventat un sistem teologic care justifică relațiile sexuale libere «sub îndrumare religioasă, unde toate bunurile trebuiau să fie ținute în comun de oamenii lui Dumnezeu», permițând inclusiv schimbul soțiilor în biserică. De vreme ce Dumnezeu avea autoritate absolută asupra întregii sale creații, nimeni nu avea dreptul la posesiuni sau drepturi asupra corpului sau sufletului altcuiva. Ehrman subliniază faptul că aceștia, pornind de la temeuri religioase, «îndemnau la orice experiență trupească inimaginabilă, totul făcând parte din planul de mântuire, așa cum era înțeles de ei». Firește, nu toate sectele erau la fel de exotice precum cea a carpocrațienilor”¹ (Herbert Krosney) [43; 198].

Imaginea aceasta surprinde prin vulgaritatea ei. Carpocrații – și urmașii lor, cainiții – se vădesc a fi oameni biruiți de patimi, care își ascundeau slăbiciunile sub masca argumentării spirituale.

Sfântul Epifanie al Salaminei scrie: „Vechiul și Noul Așezământ propovăduiesc peste tot păgânătatea lui Cain, iar aceștia, dimpotrivă, fiind iubitori ai întunericului și următori ai făcătorilor de rele, pe Abel îl urăsc, iar pe Cain îl iubesc și pe Iuda îl laudă: și plăsmuiesc o «gnoză» pierzătoare, născocind două puteri, una mai slabă și una mai tare, care chipurile se luptă între ele. [...]

Și mai întâi vedem cu privire la Cain că Vechiul Așezământ zice: «blestemat ești tu de pământ, care și-a deschis gura sa ca să primească sângele fratelui tău din mâna ta» (Fac. 4, 11), și: «blestemat ești tu în lucrurile tale; suspinând și tremurând vei fi pe pământ (Fac. 3, 14; citatul pare contaminat cu Fac. 3, 17 – n. tr.)” [26; 660].

„Nici un sfânt nu a încălcat legea lui Dumnezeu; dar nici nu s-ar fi putut numi sfânt, dacă ar fi călcat-o”, spunea Sfântul Teodor Studitul [90; 28]. Cainiții trăiau însă după alte legi, negând legile Dumnezeului Vechiului Testament, pe care îl considerau un demiurg rău și răzbunător. Viața lor se aseamăna grupărilor care promovau, în a doua jumătate a secolului al XX-lea, eliberarea sexuală. Prin respingerea moralei tradiționale, cainiții erau un fel de tantrici în haină creștină. Iar *Evanghelia lui Iuda*, o Evanghelie care îi lăsa să trăiască după poftele lor...

Nimic nu ar mai fi de zis. Ar fi interesant totuși ca cineva să facă, peste câțiva ani, un studiu despre viața morală a celor care au promovat *Evanghelia lui Iuda*, considerând-o de aceeași valoare cu Evangheliile Bisericii. Unii dintre ei au poate acum o viață de virtute, chiar dacă de virtute „mincinoasă”, pentru că e lipsită de adevăr².

¹ E ciudat faptul că Herbert Krosney nu face referire și la rudenia dintre carpocrați și cainiți. Din textul său nu înțelegem că și cainiții sunt urmașii moravurilor carpocraților. Dar în *Panarion* Sfântul Epifanie de Salamina scrie despre cainiți că aceștia „zic că oamenii nu pot să se mântuiască până ce nu vor fi făcut de toate, după cum zice și Carpocrat. Pentru că fiecare dintre ei, săvârșind sub acest pretext lucruri pe care nu este îngăduit nici măcar a le povesti, fapte de rușine și, îndeobște, toate păcatele cu puțință, invocă numele fiecărui înger – al îngerilor adevărați și al celor plăsmuiți de ei – și fiecăruia dintre aceștia îi atribuie un lucru nelegiuit dintre păcatele de pe pământ... Și, când fac acestea, grăiesc: «Îngere cutare! Lucrez lucrul tău! Stăpânire cutare! Fac fapta ta!». Și aceasta se numește la ei «gnoză desăvârșită», fiindcă au moștenit de la sus-pomeniții părinți ai eresurilor – vorbesc de gnostici și de Nicolae și Valentin și Carpocrat, cei împreună cu dânșii – obiceiul de a găsi pretexte pentru lucruri de rușine, oprite de legea lui Dumnezeu” [26; 258]. Traducerea din limba greacă veche: Adrian Tănăsescu Vlas.

² Descriind modul de gândire pe care îl numește „nemțesc” – de fapt e vorba de cugetarea raționalistă în spirit sectar –, Sfântul Teofan Zăvorâtul spune: „Mintea nemțească face doar pe deșteapta, ea n-are normă de credință și o tot caută; nu se apucă să cerceteze credința, ci să născocască și să clădească, și chiar după ce a clădit nu se potolește o dată pentru totdeauna, ci tot mai caută, tot mai caută, fără a se mulțumi vreodată cu ce găsește. Pe bă-

Nu ar fi însă de mirare ca duhul înșelător al Evangheliei pe care o promovează să pună și mai mult stăpânire pe inimile lor și, în cele din urmă, să îi facă nu doar apărători ai Scripturii cainiților, ci și al moralei imorale a acestora...

În *Încercarea labirintului* Mircea Eliade scria: „Eu protestez împotriva acelor care consideră că tendința spre sexualitate și orgie a tinerilor hippy face parte din mișcarea de eliberare sexuală ce are loc în întreaga lume. În cazul lor, e vorba mai ales de ceea ce s-ar putea numi *nuditatea paradisiacă* și unirea sexuală înțeleasă ca ritual. Ei au descoperit sensul profund, religios al vieții. În urma acestei experiențe, s-au descătușat de toate superstițiile religioase, filosofice și sociologice. Sunt liberi. Au regăsit dimensiunea sacralității cosmice, experiența de mult tăgăduită, de pe vremea Vechiului Testament” [112; 101-102].

Vrem sau nu, carpoștii și cainiții au urmași până în zilele noastre...

tăuș îl mănâncă mâinile, pe flecar îl mănâncă limba, iar pe neamț îl mănâncă creierul și nu-i dă pace defel. Duhul «înnoirii», al necurmății inovații, alcătuiește esența minții nemțești” [107; 59]. Așa cum se prezintă, apologetii *Evangheliei după Iuda* vădesc tocmai această orientare „nemțească”. E puțin probabil ca nefirescul acestei „baricade spirituale” să rămână fără ecouri în viața lor morală.

Profeții despre Iuda

O, nepricepuților și zăbavnici cu inima ca să credeți toate câte au spus prorocii! Nu trebuia, oare, ca Hristos să pătimească acestea și să intre în slava Sa? Și începând de la Moise și de la toți prorocii, le-a tâlcuit lor, din toate Scripturile cele despre El. (Luca 24, 25-27)

În Vechiul Testament, la Prorocul Zaharia, citim: *Atunci a grăit Domnul către Mine: „Aruncă-l olarului prețul acela scump cu care Eu am fost prețuit de ei”. Și am luat cei treizeci de arginți și i-am aruncat în vistieria templului Domnului, pentru olar (Zah. 11, 13).* După învățăturile Sfinților Părinți, acesta este un cuvânt profetic despre prețul luat de trădătorul Iuda pentru Hristos, preț cu care a fost cumpărată Țarina Olarului.

În prezentarea tâlcuirilor sale la Psalmul 108, Fericitul Teodoret de Cir scrie: „Psalmul acesta mai-nainte vestește mântuirea Patimă, nebunia Iudeilor și vânzarea Iudei. Și către înțelegerea aceasta ne povățuiește și marele Petru, grăind în norod și prihănind vânzarea Iudei, și de aici făcând dovada prorociei. Și nimeni, auzind pe Domnul legiuind a binecuvânta pe cei ce ne prigonesc, să nu socotească prorocia împotrivică Puitorului de lege. Că nici aici prorocescul cuvânt nu vorbește blestemând, ci mai-nainte vestind pedepsele ce aveau să se întâmple Iudeilor și Iudei. Și prorocia aceasta s-a închipuit în chip de rugăciune, după cum prea-mult obicei este pretutindeni dumnezeieștii Scripturi” [123; 403].

Comentând acest Psalm 108, Cuviosul Eftimie Zigabenușul pune în evidență multe profeții despre vânzătorul lui Hristos:

„1. Dumnezeule, lauda mea să nu o taci, că gura păcătosului și a vicleanului s-au deschis asupra Mea.

Prin *păcătos și viclean* înțelege aici pe Iuda, după Teodorit și Eusebie, care a deschis gura asupra Mântuitorului Hristos și a vorbit cu Arhieriei și cu bătrânii poporului despre vânzare. Zice însă și Isihie: «Pe Iuda îl însemnează, a cărui gură s-a deschis mai întâi ca unui păcătos, iar al doilea, ca a unui om viclean s-a deschis asupra Domnului, căci ca păcătos și fără de lege zicea Iudeilor: *Ce voiți să-mi dați și eu Îl voi da pe El vouă?* (Mt. 26, 15) iar ca viclean a zis către Iisus: *Bucură-Te, Rabi! Și L-a sărutat* (Mt. 26, 49), dând arună celor ce-L luau pentru sărutarea vânzării».

2. Grăit-au împotriva Mea cu limbă vicleană, și cu cuvinte de urâciune M-au înconjurat, și s-au luptat cu Mine în zadar.

«Iuda, zice, și Iudeii au grăit împotriva Mea, gătind viclenii și vrăjmășii și zicând cuvinte ale urâciunii»; pentru că Iudeii, de multe ori înconjurându-L pe Domnul, ziceau cuvinte ca acestea pricinuitoare de urâciune, prihănindu-L și ocărându-L, și întrebându-L cu rea și vicleană așezare, și vrăjmășindu-L zadarnic și fără vreo pricină binecuvântată. [...]

5. Pune peste dânsul pe cel păcătos,

Zicerea *pune* și cele asemenea sunt poruncitoare și rugătoare numai în formă, însă ele se zic procește, și au însemnare de timp viitor, în loc de *pune-se-va, și va sta*, după Teodorit și Atanasie. «Pune-se-va, zice, păcătosul, adică Diavolul în Iuda», precum este scris, *că a intrat Satana într-însul* (In. 13, 27). Ori zicerea *pune* se înțelege în loc de «depărtează-te, ca să se

pună într-însul», după însușirea ce o are Scriptura, a numi adică depărtarea lui Dumnezeu «lucrare», precum de multe ori am zis.

și Diavolul să stea de-a dreapta lui.

«Diavolul, zice, va sta de-a dreapta lui Iuda, adică se va împrieteni cu el», fiindcă starea de-a dreapta se dădea prietenilor. Pentru aceasta și dreptii la Dumnezeu se învrednicesc stării de-a dreapta. Se înțelege însă și altfel: «Va sta Diavolul de-a dreapta lui, furându-i faptele lui», după Vasile și Eusebie.

6. Când se va judeca el, să iasă osândit.

«Iuda, zice, când se va judeca de conștiința sa, va ieși osândit, și din sfatul conștiinței, și din sfatul Iudeilor», că scris este: *Căindu-se, a întors cei treizeci de arginți Arhierilor și bătrânilor, zicând: Am greșit de am dat sânge nevinovat. Iar ei au zis: Ce ne pasă nouă, tu vei vedea* (Mt. 27, 3). Că s-a osândit ticălosul și de a sa conștiință, și de Iudei, căci cuvânt de prihănire și de osândire este zicerea *tu vei vedea*.

Și rugăciunea lui să se facă întru păcat.

«Rugăciunea lui Iuda, zice, se va face spre neîmplinire, pentru că el, când se pleca în partea Iudeilor, vrăjmașii lui Hristos, negreșit că se ruga și el împreună cu dânșii ca să Se piardă Hristos și pomenirea Lui.»

7. Fie zilele lui puține și dregătoria lui să o ia altul.

Zice degrab cum că Iuda va muri: pentru că, puțin după vânzare viețuind, îndată s-a dus și s-a spânzurat, după Teodorit. Iar apostoleasca sa episcopie o va lua altul, adică Matia, cel ce a fost ales în locul lui; precum a spus Petru Verhovnicul zicerea aceasta a lui David la *Fapte* (cap. 1, 20); pentru că Apostolii erau episcopi și păzitori și păstori ai celor ce credeau în Hristos.”¹

Despre împlinirea profețiilor mesianice din Vechiul Testament, Sfântul Chiril al Alexandriei scrie: „Să nu socotească cineva, conform neînțelepciunii unora, că faptele prezise prin Sfinții proroci au fost duse la capăt ca să se îplinească Scripturile. Căci, dacă este adevărat acest lucru, nu va împiedica nimic pe cei ce s-au supus celor scrise să nu fie vinovați de păcat sau, mai bine-zis, să se considere că nici n-ar fi păcătuit. Căci dacă trebuia să se îplinească cele ce s-au împlinit prin aceștia, cei prin care s-au împlinit sunt liberi de toată răspunderea. Pe lângă aceea, dumnezeiasca Scriptură ar apărea slujitoare a păcatului, ducând cu sila pe unii la cele ce s-au grăit prin ea, ca să ajungă la împlinire ceea ce s-a spus odinioară. Dar socotesc că acesta este un cuvânt de mare defăimare. Și cine ar fi atât de lipsit de cugetarea convenită, încât să socotească pricină a păcatului unora cuvântul Sfântului Duh? Deci, nu din această cauză credem că s-au săvârșit de unii anumite lucruri, ca să se îplinească Scripturile. Dar cunoaștem în mod sigur că cele ce se vor întâmpla le-a spus Duhul, preștiindu-le, ca, atunci când se vor întâmpla, să avem un temei al credinței în prezicerea că se vor întâmpla acestea” [15; 801-802].

Sfântul Epifanie dă o mărturie asemănătoare: „Iudeii nu au plată fiindcă L-au răstignit pe Domnul, cu toate că prin cruce avem mântuirea, fiindcă Iuda nu L-a vândut ca să se facă nouă aceasta spre mântuire, ci din neștiință și din zavistie și din iubirea de bani a lepădării de Dumnezeu. Pentru că, deși Scriptura a prezis că Hristos o să fie dat crucii sau nelegiuirile pe care le vor face creștinii în zilele din urmă, nici unul dintre noi care va lucra fărădelegea nu se va putea dezvinovați aducând mărturia Scripturii, care a prezis că acestea au să se întâmple. Căci noi nu facem răutăți, fiindcă a zis Scriptura, ci Scriptura doar a prezis că o să le facem, potrivit mai-înainte-științei lui Dumnezeu... Așa încât Iuda nu L-a vândut pe Domnul știind ce

¹ Tâlcuirile sunt extrase din cartea *Psaltirea în tâlcuirile Sfinților Părinți* (de Cuviosul Eftimie Zigabenu și Sfântul Nicodim Aghioritul), vol. II, în curs de apariție la Editura Egumenița din Galați.

binefacere avea să vină prin aceasta¹, ci știind că Cel vândut este Domnul său, însă neștiind că se va face lumii mântuire” [26; 258].

Împlinirea profețiilor nu implică faptul că Iuda ar fi fost predestinat să Îl vândă pe Hristos. În Vechiul Testament găsim un exemplu concludent al faptului că oamenii pot anula prin pocăință profețiile privitoare la plata păcatelor lor.

Și a fost cuvântul Domnului către Iona, pentru a doua oară², zicând: „Scoală și pornește către cetatea cea mare a Ninivei și vestește-le ceea ce îți voi spune!” Și s-a sculat Iona și a mers în Ninive, după cuvântul Domnului. Și Ninive era cetate mare înaintea lui Dumnezeu; îi trebuia trei zile ca s-o străbați. Și a pătruns Iona în cetate, zicând: „Patruzeci de zile mai sunt, și Ninive va fi distrusă!” Atunci Ninivitenii au crezut în Dumnezeu, au ținut post și s-au îmbrăcat cu sac, de la cei mai mari și până la cei mai mici. Și a ajuns vestea până la regele Ninivei. Acesta s-a sculat de pe tronul său, și-a lepădat veșmântul lui cel scump, s-a acoperit cu sac și s-a culcat în cenușă. Apoi, din porunca regelui și a dregătorilor săi, s-au strigat și s-au zis acestea: „oamenii și animalele, vitele mari și mici să nu mănânce nimic, să nu pască și nici să bea apă; iar oamenii să se îmbrace cu sac și către Dumnezeu să strige din toată puterea și fiecare să se întoarcă de pe calea lui cea rea și de la nedreptatea pe care o săvârșesc mâinile lui; poate că Dumnezeu Se va întoarce și Se va milostivi și va ține în loc iușimea mâinii Lui ca să nu pierim!” Atunci Dumnezeu a văzut faptele lor cele de pocăință, că s-au întors din căile lor cele rele (Iona 3, 1-9).

Dumnezeu nu a distrus atunci cetatea³, dându-le ninivitenilor prilejul să ducă o viață de pocăință.

Faptul că profeția lui Iona nu se împlinise îl putea pune pe profet în ipostaza de a fi considerat profet mincinos. Dar mai important decât neîmplinirea profeției era faptul că oamenii se pocăiseră. Tot așa, în loc să se sinucidă, Iuda ar fi putut să se pocăiască, chiar și după ce l-a vândut pe Hristos. Sfântul Serafim de Sarov ne arată însă că Iuda nu a opus rezistență diavolului: „Trădătorul Iuda era laș și neîncercat în război. Văzând vrăjmașul deznădejdea lui, l-a războit și l-a condus la spânzurătoare” [124; 351].

Sfântul Dimitrie al Rostovului observă că „Iuda mai greu a păcătuit prin deznădejde decât prin trădarea lui Dumnezeu. Și Sfântul Apostol Petru a păcătuit prin lepădarea de Domnul Iisus Hristos, însă, plângând pentru păcatul său, cu nădejde în mila lui Dumnezeu, s-a mântuit; iar Iuda, deși s-a căit și și-a mărturisit păcatul înaintea tuturor, zicând: *Am greșit vânzând sânge nevinovat* (Mt. 27, 4), totuși a pierit, deoarece a deznădăjduit de mântuirea sa și nu a vrut să alerge la mila lui Dumnezeu...” [22; 245].

¹ Fericitul Teodoret de Cir scrie despre diavol că, „într-armându-l pe Iuda spre vânzare, i-a dat lui spânzurarea ca plată pentru ascultare...” [123; 28]. Dacă Iuda nu l-ar fi ascultat pe diavol, pentru că era liber să nu o facă – așa cum orice păcătos este liber să nu păcătuiască – atunci ar fi avut parte de plata cea bună de la Dumnezeu.

² Prima oară profetul încercase să fugă la Tarsis, departe de Ninive, pentru că nu vroia să profețească distrugerea cetății. Dar, după ce fusese înghițit de chit, după ce a stat în pânțele chitului trei zile și trei nopți (prefigurând moartea și învierea lui Hristos), Iona și-a împlinit misiunea profetică.

³ Ruinarea cetății Ninive a avut loc după cucerirea ei de către babilonieni, în anul 612 î.Hr.

„Minunile” din copilăria lui Iisus

În unele texte apocrife abundă minunile puse pe seama lui Iisus Hristos, pe vremea când era copil. Câteva dintre acestea circulă în popor, sub formă de legende sfinte. Una dintre cele mai cunoscute – descrisă în *Evanghelia lui Pseudo-Toma*¹ – este cea în care Hristos Se joacă, făcând douăsprezece vrăbii din noroi, și apoi le dă viață². Într-un text similar, *Evanghelia copilăriei Mântuitorului*³ – care se inspiră din *Evanghelia lui Pseudo-Toma* și din alte apocrife –, copilul Iisus, văzând cum prietenii săi se lăudau cu statuetele pe care le făceau din lut, a modelat niște păsări și le-a poruncit să zboare. Iar acestea au zburat. O povestire la fel de cunoscută este cea în care Hristos, ajutându-l pe Iosif, logodnicul Mariei, la lucrul său de tâmplar, uneori întindea sau scurta bucățile de lemn doar întinzându-și mâna spre ele⁴.

O relatare interesantă este cea în care Iisus scoate diavolul din Iuda, un copil care avea un comportament foarte ciudat: „Trăia acolo o femeie care avea un fiu muncit de diavol. Acesta, pe nume Iuda, când pune diavolul stăpânire pe el, îi mușca pe toți cei ce se întâmpla a-i sta în preajmă. Iar dacă nu găsea pe nimeni, își mușca mâinile și celelalte părți ale trupului. Faima stăpânei Maria și a Fiului său, Iisus, ajunse până la urechile mamei lui Iuda. Aceasta se sculă, își luă copilul și se duse cu el la Maria.

Tocmai atunci Iacob și Iosif îl scosese pe Iisus afară, ca să se joace cu ceilalți copii. Pe când ședeau ei în curte, veni și Iuda și se așeză la dreapta lui Iisus. Și cum îl apucară pandaliile, vru să-l muște pe Iisus de mână, dar nu putu. Îl lovi totuși în coasta dreaptă atât de tare, încât Acela începu să plângă.

Atunci a ieșit dracul din Iuda, fugind, sub înfățișarea unui câine turbat. Copilul care l-a lovit pe Iisus și din care a ieșit dracul cu chip de câine nu era altul decât Iuda Iscarioteanul, vânzătorul lui Iisus; iar în coasta în care îl lovide Iuda aveau să-i înfigă și iudeii⁵ sulița”.

(Că nu iudeii au înfipt sulița în Hristos, ci un sutaș roman, este un lucru cunoscut. Nu e de mirare că, în Evangheliile apocrife, aflăm lucruri neadevărate amestecate cu lucruri adevărate...)

Întrebarea este: există vreo posibilitate ca relatarea de mai sus să fie adevărată? Și Hristos să fi scos dracul din Iuda, pe vremea când erau copiii?

Sfântul Apostol Ioan ne spune: *Și alte multe minuni a făcut Iisus înaintea ucenicilor Săi, care nu sunt scrise în cartea aceasta* (e vorba de *Evanghelia sa* – n.n.). *Iar acestea s-au scris, ca să credeți că Iisus este Hristosul, Fiul lui Dumnezeu, și, crezând, să aveți viață în numele*

¹ A nu se confunda cu *Evanghelia după Toma*, o altă scriere apocrifă, dar care conține doar apoftegme puse pe seama lui Hristos. Acolo Hristos nu apare făcând minuni.

² În capitolul II, 2-5.

³ Textul este cunoscut mai ales sub numele de *Evanghelia arabă a copilăriei*. Cristian Bădiliță precizează cauza: „Până la sfârșitul secolului trecut nu i se cunoștea decât versiunea arabă. În 1899 însă E.A. Wallis Budge publică și o versiune siriacă” [88; 111].

⁴ În *Evanghelia după Pseudo-Toma*, băiatul Iisus face o singură dată o astfel de minune, lungind un lemn pe care Iosif îl tăiașe prea scurt (capitolul XIII, 1-2).

⁵ În același duh ca cel în care e scrisă *Evanghelia apocrifă* pusă pe seama lui Nicodim, vina iudeilor este exagerată. Sfântul Ioan Evanghelistul, care a fost de față la răstignire, ne spune că un ostaș (roman) L-a împuns în coastă pe Hristos cel răstignit, nu iudeii (cf. Ioan 19, 34). Avem încă o dovadă că *Evangheliile apocrife* – și nu cele autentice – au un caracter antisemit, punând pe seama iudeilor lucruri pe care nu le-au făcut. De menționat faptul că, tot în *Evanghelia copilăriei*, Iisus îi spune profetic Maicii Domnului că „iudeii mă vor răstigni în Ierusalim” [88; 111].

Lui (Ioan 20, 30-31). Sfântul Chiril al Alexandriei tâlcuiește astfel: „Multe sunt, zice, semnele și faptele Mântuitorului nostru și nu le restrânge numai la cele cunoscute și relatate de el, ci lasă și altor ucenici puțința de a înfățișa ceea ce s-a păstrat în memoria lor¹” [15; 1173].

Evanghelia Sfântului Evanghelist Ioan se termină astfel: *Sunt și alte multe lucruri pe care le-a făcut Iisus și care, dacă s-ar fi scris cu de-amănuntul, cred că lumea aceasta n-ar cuprinde cărțile ce s-ar fi scris. Amin* (Ioan 21, 25). Sfântul Ioan Gură de Aur spune: „Dacă acest evanghelist îi atribuie atât de numeroase minuni, nu fiți surprinși, ci primiți cu credință ceea ce zice istoricul sfânt” [36; 473]. Plin de Duhul Sfânt, Sfântul Ioan Gură de Aur îndrăznește chiar să vorbească în numele Evanghelistului: „Pe mine care, într-un subiect bogat și abundent, nu spun atâta cât cei ce au scris primii (trei evangheliști – *n.n.*), și omit cea mai mare parte din evenimente pentru a spune de preferință cum i-au întins evreii cursă lui Iisus, au aruncat cu pietre în El L-au urât, L-au acoperit cu batjocuri și injurii, L-au numit demonizat și înșelător; pe mine, zic eu, care am spus toate lucrurile acestea (în loc să descriu mai multe minuni – *n.n.*), nu mă pot învinui că am scris istoria mea (e vorba de Evanghelie – *n.n.*) din lingușire. În sfârșit, pentru a fi istoric din plăcere (adică din interes lumesc, nu din dragoste de adevăr – *n.n.*), ar fi trebuit să procedez tocmai altfel, adică să ascund toate motivele rușinoase și să nu spun decât faptele strălucite și slăvite” [36; 472].

Observația aceasta este extraordinar de importantă: dacă am judeca lumea, Sfântul Ioan Evanghelistul ar fi trebuit să fi scris cât mai multe minuni, fără să se ocupe de descrierea detaliată a patimilor, care Îl arată pe Hristos smerindu-Se până la capăt. Or, oamenii înțeleg greu smerenia și iubesc doar slava minunilor și a biruinței Învierii.

Sfântul Ioan Gură de Aur arată chiar că „Evangheliștii erau atât de departe de a inventa ceva spre slava lui Iisus Hristos, încât, dimpotrivă, ceea ce se părea că-L coboară ei au spus-o toți ca un cor, și nu se va afla vreunul care să fi omis ceva; ci, privitor la minuni, câțiva n-au vorbit de acelea o dată, și sunt altele pe care le-au omis toți împreună” [36; 86].

Tocmai de aceasta a biruit înțelepciunea Evangheliei lumea, această lume atât de puternică. Iar apostolii nu aveau, omenește vorbind, nici o șansă să o biruie. Dar ei nu au crezut puterilor lor, nu au mărturisit după cum le plăcea lor, ci au mărturisit Adevărul așa cum era. Și mărturia lor a dat roade...

Sfântul Chiril al Alexandriei, încheind comentariile sale la Evanghelia după Ioan, arată că minunile nu au fost istorisite în Evangheliile decât pentru ca oamenii să ajungă la cunoștința adevărului. Nu era nevoie să fie Evanghelia mai cuprinzătoare, adevărul fiind mărturisit „din plin”: „E foarte mare, zice Apostolul, mulțimea minunilor dumnezeiești, și șirul faptelor Lui este nenumărat. Acestea au fost luate dintre zecile de mii, ca să fie spre folos deplin ascultătorilor. De aceea, cel iubitor să asculte și să învețe cele bune și să nu învinuiască pe scriitorul cărții, chiar dacă n-a amintit și de celelalte. Căci, dacă s-ar fi scris cele săvârșite cu de-amănuntul, neomițându-se nici una, mulțimea cărților n-ar fi putut încăpea în lumea întreagă. Dar considerăm că și așa Cuvântul a fost făcut cunoscut din plin. Oricine poate să constate că puterea Mântuitorului nostru a săvârșit mii de minuni². Dar scriitorii Evangheliilor au consemnat pe cele mai strălucitoare dintre cele săvârșite pentru ca, prin ele, ascultătorii să fie asigurați în credința neslăbită și să primească învățătura morală și dogmatică, pentru ca, strălucind prin credința dreaptă și prin faptele evlaviei, să ajungă în cetatea de sus și, uniți cu

¹ Cu toate acestea, alți ucenici nu au mai scris Evangheliile, cea a Sfântului Ioan fiind ultima. Nu a mai fost nevoie de o altă Evanghelie, întrucât tot ceea ce era cu adevărat necesar pentru mântuirea oamenilor fusese deja spus. Părintele Dumitru Stăniloae spune: „Ioan a fost ținut de Hristos în viață până la bătrânețe, ca să scrie Evanghelia sa ca o completare a celorlalte. De aceea l-a apărat Hristos de o moarte mai timpurie, de martir, de care a murit Petru” [15; 1183].

² Lucrurile nu mai stau la fel astăzi, după atâtea secole. Oamenii se îndoiesc de minuni și nu înțeleg că de fapt prin necredința lor stau departe de puterea dumnezeiască.

Biserica celor întâi-născuți, să intre în Împărăția Cerurilor, în Hristos, prin Care și în Care și cu Care să fie slava lui Dumnezeu-Tatăl, împreună cu Sfântul Duh în vecii vecilor. Amin” [15; 1183].

După ce am înțeles rolul pedagogic și mântuitor al minunilor lui Hristos, să vedem acum dacă minunile prezentate în apocrife ca având loc în copilăria Mântuitorului sunt sau nu autentice. Sfinții Părinți, tâlcuind mărturia Sfântului Ioan Botezătorul – *Și eu nu-L știam; dar ca să fie arătat lui Israel, de aceea am venit eu, botezând cu apă. Și a mărturisit Ioan, zicând: Am văzut Duhul coborându-Se, din cer, ca un porumbel și a rămas peste El. Și eu nu-L cunoșteam pe El* (Ioan 1, 31-33) arată că înainte de botezul în Iordan Hristos nu săvârșise minuni.

Sfântul Ioan Gură de Aur spune: „Noi am făcut deja să se cunoască faptul că Iisus Hristos a început să facă minunile după botezul Său, că înainte El n-a făcut nici una”¹ [36; 109]. „Este evident că minunile care i se atribuie lui Iisus Hristos în copilăria Sa sunt false și că ele au fost inventate și închipuite. Dacă Iisus a făcut minuni din copilăria Sa, Ioan ar fi cunoscut-o, și tot poporul n-ar fi avut nevoie de un învățător ca să-l învețe (acest fapt, că Iisus este Mesia – *n.n.*). Or, Ioan zice că el a venit pentru ca Iisus Hristos să fie cunoscut lui Israel, și pentru aceea zicea: «Eu am trebuință să fiu botezat de Tine». Apoi, cum Îl cunoaște mai bine, el Îl vestește poporului, zicând: «Acesta este Cel despre care eu am zis: După mine vine bărbat, Care a ajuns să fie înaintea mea, și care m-a trimis să botez cu apă»” [36; 84-85].

Există în Sfânta Scriptură un pasaj care arată clar că oamenii erau uimiți de înțelepciunea și harul lui Hristos: *Venind în patria Sa, îi învăța pe ei în sinagoga lor, încât ei erau uimiți și ziceau: „De unde are El înțelepciunea aceasta și puterile?” Au nu este Acesta fiul teslarului²? [...] Și se sminteau întru El* (Matei 13, 54-57).

E lesne de înțeles că dacă Iisus ar fi făcut o mulțime de minuni în copilăria Sa³ – și ar fi fost vestit pentru aceasta, așa cum arată unele texte apocrife – iudeii nu ar fi avut motive de sminteală: „Da, ar fi spus, acesta este Iisus, care încă din copilărie a făcut atâtea și atâtea minuni...”⁴

Sfântul Teofilact al Bulgariei – și prin el răsună glasul soborului Sfinților Părinți – combate fățiș *Evangelia copilăriei* și celelalte pasaje similare din restul apocrifelor: „Cunoaștem că cele ce se numesc «Minuni copilărești» sunt mincinoase și alcătuite de cei ce voiesc să rădă de taina aceasta. Că de erau adevărate, cum era neștiut Domnul făcând acestea? Că nu era cu puțință cu adevărat să facă Domnul niște minuni ca acestea și să nu fie vestit (din cauza lor – *n.n.*). Dar nu este aceasta, nu este. Că mai înainte de a Se boteza nici semne n-a făcut, nici nu era cunoscut” [70; 47].

Biserica nu are nevoie de minuni inventate pentru a atrage lumea la credință. Biserica nu amestecă minciuna cu adevărul. Un astfel de amestec nu poate da roade bune.

¹ Topica traducerii respective fiind mai greoaie, am reformulat fraza.

² Înainte de fi botezat de Sfântul Ioan, Hristos acceptase să fie considerat fiu al lui Iosif, logodnicul Maicii Domnului, pentru că altfel oamenii, neînțelegând că zămislirea Sa a avut loc în chip minunat, ar fi crezut că e rod al desfrânării. Tâlcuind versetul în care Maica Domnului Îi spune lui Iisus, pe care Îl găsisse în templu între învățătorii Legii: *tatăl Tău și eu Te-am căutat îngrijorați* (Luca 2, 48), Sfântul Teofilact explică faptul că „Născătoarea de Dumnezeu îl numește «tată» (al lui Iisus – *n.n.*) pe Iosif, știind cu adevărat că nu este tată, însă pentru iudei, ca să nu se socotească că din curvie este” [71; 32].

³ Sfântul Ioan Gură de Aur ne mai spune că „Iisus, în copilăria Sa, n-a făcut nimic mai mult decât ceea ce ne spune Luca, atunci când la vârsta de doisprezece ani s-a pus în templu în mijlocul învățătorilor legii, ascultându-i și învățându-i (Luca 2, 46-47)” [36; 101]. Or, iudeii nu știau nici măcar acest lucru despre Hristos, că fusese singurul copil care îi învățase.

⁴ Să facem o comparație simplă: un tânăr ajunge campion la lupte la vârsta de paisprezece ani. Vreme de câțiva ani nu se mai știe nimic de el. Apoi, la vârsta majoratului, revine în arena sportivă și ajunge iarăși campion. Nu se va mira nimeni: „De unde a apărut acesta?” Ci toți vor spune: „Iată, s-a întors marele luptător...” Or, în cazul lui Hristos, nimeni nu a spus: „Iată, s-a reîntors făcătorul de minuni...”

Dacă ar fi nevoie să fie inventate noi minuni, ar însemna că Hristos nu a făcut tot ce trebuie pentru mântuirea noastră. Ar însemna că avem o credință fragilă, șovăitoare, care nu se poate hrăni doar din adevăr. Or, o astfel de credință nu putea birui lumea. Pentru că nu ar fi fost diferită de înțelepciunea acestei lumi...

În vremurile trecute unii au încercat să propovăduiască minunile inventate din Evangheliile apocrife pentru a mări în chip necinstit slava lui Hristos. Dar Biserica nu a primit mărturia lor. Tot așa astăzi, când alții propovăduiesc învățăturile mincinoase din așa-zisa Evanghelie a lui Iuda, s-ar putea să se afle teologi nepricepuți care să afirme că Iuda a fost posedat de diavol din copilărie și că a fost izbăvit de puterile întunericului de Hristos.

O astfel de idee nu poate sta în picioare. Și nu pentru că Iuda nu ar mai fi avut nici un motiv să Îl vândă pe Hristos. Se vor găsi și așa eretici care să spună că L-a vândut tocmai pentru a-i face un bine, pentru a-și arăta recunoștința că a fost tămăduit. Ar fi în stare să speculeze la maxim iubirea Domnului pentru cei păcătoși și să spună că tocmai unul care a fost demonizat a ajuns mai apoi apostolul iubit, văzând în aceasta un triumf al puterii dumnezeiești. Iar vinderea ar fi fost misiunea specială a lui Iuda de a pregăti Patimile și Învierea. (Dar Sfânta Scriptură le-ar sta împotriva, arătând că oricum iudeii Îl puteau prinde pe Hristos, și fără ajutorul vânzătorului.)

Să înțelegem că relatarea cu exorcizarea lui Iuda nu are nici o bază reală nu doar pentru că nu e similară cu alte „minuni” din *Evanghelia copilăriei*, ci pentru că Iisus nu a făcut minuni până la botezul Său, tocmai pentru că misiunea Sa a fost oarecum ascunsă celorlalți până când i-a venit vremea potrivită. Dacă Irod a omorât atâtea mii de prunci doar pentru că a aflat de la magi că S-a născut Hristos, cât de mare ar fi fost furia fariseilor auzind că un copil vrea să fie cinstit ca un rege?

În *Evanghelia copilăriei* scrie că, înainte de a fi împlinit doisprezece ani, „Iisus i-a strâns pe copiii în jurul Său, ca un rege. Aceștia și-au pus hainele pe pământ, iar el s-a așezat deasupra. Apoi i-au pus pe cap o coroană împletită din flori și au stat la dreapta și la stânga lui. (Până aici descrierea pare a fi a unui simplu joc de copii. Continuarea însă este cu totul altfel – *n.n.*) Oricine trecea pe acolo era adus cu forța și obligat să se închine regelui. Abia după aceea îi îngăduiau să-și continue drumul” [88; 118].

O altă povestire – cea în care copilul Hristos preface în iezi câțiva copii – ni-L arată ca fiind recunoscut drept Mesia. Mamele copiilor i s-au adresat astfel: „O, Isuse, Stăpânul nostru, Fiul Mariei, cu adevărat ești păstorul cel bun al Israelului! Fie-Ți milă de roabele Tale, care stau dinaintea Ta și care nu s-au îndoit niciodată; căci Tu ai venit, o, Stăpâne al nostru, ca să vindeci, iar nu ca să ucizi!” [88; 118]. Astfel de evenimente nu puteau scăpa ochiului atent al fariseilor și cărturarilor.

Tot Sfântul Ioan Gură de Aur arată că o minune făcută de un copil ar fi avut un răsunet mai mare decât cea făcută de un adult: „Dacă Iisus ar fi făcut minuni în copilăria Sa, israeliții n-ar fi avut nevoie de nimeni ca să-L facă cunoscut lor (adică de vreun Botezător – *n.n.*). Cel care venise la o vârstă tânără Se făcuse minunat prin minunile Sale nu numai în Iudeea, ci încă și în Siria și mai departe, și aceasta numai în timp de trei ani, sau mai scurt spus care nu avea nevoie de trei ani pentru a Se face cunoscut și a-Și face faimă, pentru că din prima zi numele Lui s-a răspândit peste tot: Acela, zic eu, care, prin numărul minunilor Sale, a făcut numele Lui să strălucească până la a fi cunoscut de toată lumea, Acela n-ar fi putut, cu atât mai mult, să rămână ascuns și necunoscut, dacă ar fi făcut ceva minuni în copilăria Sa; minunile pe care le face un copil fac mai mult zgomot și produc mai multă admirație” [36; 101].

Ar mai trebui precizat doar faptul că diavolul a reușit să promoveze astfel de minuni inexistente folosindu-se de o strategie bine pusă la punct. De exemplu, în prologul¹ la *Evanghelia lui Pseudo-Matei*, „Cartea despre Nașterea Preafericitei Fecioare Maria și despre copilăria Mântuitorului, scrisă în ebraică de Preafericitul Evanghelist Matei” [88; 131], citim anumite afirmații puse pe seama unor episcopi: deoarece apocrifele „conțin și multe lucruri potrivnice credinței noastre, credem că trebuie respinse, pentru ca nu cumva, prin mijlocirea lui Cristos, să dăm satisfacție Antihristului” [88; 131]. Această afirmație este corectă din punct de vedere teologic. Dar apoi, în numele episcopilor Chromantius și Heliodorus, autorul apocrifei se prefăce a-i cere lui Ieronim să traducă „textul din ebraică în latină, nu atât pentru a cunoaște minunile lui Cristos, cât mai degrabă pentru a preîntâmpina șiretenia ereticilor care, vrând să introducă o învățătură falsă, au amestecat nașterea sfântă a lui Cristos cu minciunile lor, ca să ascundă cu dulceața vieții amarul morții sale” [88; 131].

Într-o anumită măsură, această strategie și-a atins scopul, tocmai pentru că apocrifa părea să poarte pecetea Tradiției. Faptul că un text apocrif are nevoie de o „acoperire” de genul acesta arată încă o dată că autorul sau autorii înțelegeau că – în absența acestui nou fals – creația lor ar fi avut șanse foarte mici pentru a fi luată în serios.

Socotesc că argumentele de mai sus sunt suficiente pentru a combate *Evanghelia copilăriei Mântuitorului* și celelalte texte apocrife în care apar relatări despre minunile săvârșite de Iisus când era copil. Iubitorii de adevăr vor ști să nu se lase înșelați de astfel de texte care, sub pretextul slăvirii lui Dumnezeu, amestecă minciuna cu adevărul. Și tot așa vor ști și să stea departe de scrierile mincinoase în care Hristos e prezentat doar ca un învățător – mulțimea minunilor Sale fiind trecută sub tăcere. Și unele, și celelalte ne îndepărtează de calea mântuirii. Iar dacă cineva spune că aflăm vreun folos din citirea lor, să nu ne mire dacă până la urmă ne va spune să lepădăm adevărul Bisericii pentru a primi otrava ereziei...

Am scris articolul de față întrucât, de la apariția campaniei pro-Evanghelia lui Iuda, unii oameni care nu au timp să agonisească informații culturale și religioase decât din emisiunile de televiziune și din presă au ajuns la concluzia că imaginea lui Iuda este prezentată negativ doar în Evangheliile primite de Biserică. Iar în celelalte ar fi un erou. Nu este așa. Iuda nu apare ca erou decât în Evanghelia lui Iuda. Teza ei principală era prea ridicolă pentru a se fi bucurat de un succes atât de mare, încât să fi fost plagiată ulterior de alte apocrife (astfel de influențe nefiind rare în textele de acest gen).

Scopul articolului a fost doar de a arăta că imaginea lui Iuda era negativă încă din primele secole ale Bisericii, astfel încât cineva a putut scrie despre el că în copilărie fusese chiar demonizat. Și această Evangheliie a copilăriei Mântuitorului ne arată – în deplin acord cu Evangheliile canonice – că Iuda a fost vânzătorul lui Hristos, nu prietenul, nu ucenicul preferat. Pariul este simplu: Evangheliile Bisericii ne spun într-un glas că Iuda a fost vânzător, textele apocrife se contrazic între ele. Ce motiv am avea să dăm crezare apocrifelor?...

¹ Cristian Bădiliță scrie: „Prologul original a dispărut în edițiile cele mai importante. În el se afirma că autorul acestei apocrife este Iacob, fiul tâmplarului Iosif, «fratele Domnului». Dar cum Papa Inocențiu I și, după el, *Decretul lui Ghelasie* au condamnat evanghelia așa-zisă «a lui Iacob», cei care au elaborat *Evanghelia lui Pseudo-Matei* au îndepărtat și prologul original, înlocuindu-l cu o scrisoare (evident, falsă) a doi prieteni ai lui Ieronim (episcopii Chromantius și Heliodorus – *n.n.*). Punerea scrierii sub patronajul spiritual al lui Ieronim constituie suprema garanție a caracterului ei nesubversiv” [88; 155].

Afacerea „Evanghelia după Iuda”

„Cum ar fi dacă Iisus și-ar fi planificat propria execuție? Unul dintre cei mai huliți oameni din istorie aruncă o nouă lumină asupra ultimelor zile ale lui Hristos.” Acesta este promo-ul unui documentar pervers despre o carte irelevantă pentru creștini, în care *National Geographic* și alte fundații și institute au băgat mulți bani și efort, în speranța că oamenii vor ajunge în sfârșit să îl vadă pe Iuda cu alți ochi, și, de ce nu, poate să pună sub semnul întrebării chiar credința creștină...¹
Gh. Chiazna

Evanghelia lui Iuda este un text care a trezit îndoieli, polemici, un text care a devenit faimos foarte repede. Și poate că tot așa de repede va fi dat uitării... Dar, întrucât în zilele noastre există multă superficialitate în abordarea Sfințelor Scripturi și a credinței creștine, unii oameni, care sunt ispitiți să se îndepărteze de Biserică după ce au aflat că o evanghelie răstoarnă învățătura tradițională creștină, au nevoie de lămuriri.

E adevărat că replica ortodoxă nu poate avea parte de o promovare atât de intensă precum a avut „Evanghelia lui Iuda” – în special datorită celor de la postul de televiziune și de la revista cu același nume, *National Geographic*. Cel puțin mediatic, *National Geographic* a câștigat enorm – și rapoartele au arătat cifre record pentru difuzarea documentarului despre *Evanghelia lui Iuda*². Oricum, e lesne de observat că, dacă manuscrisul nu ar fi avut parte de reclama făcută de *National Geographic*, ar fi avut ecouri mult mai puțin spectaculoase, rezumate eventual la câteva critici teologice și la câteva recenzii făcute de specialiștii în manuscrise copte – copta fiind limba în care e scrisă *Evanghelia lui Iuda*.

Producătorii filmului documentar despre manuscris îl prezentau astfel: „Documentarul *Evanghelia după Iuda* reprezintă un eveniment global, exclusiv al *National Geographic Channel*, de două ore, ce descrie parcursul incredibil al textului după descoperirea sa, recente analize și procese de autentificare, precum și informațiile prețioase culese în urma traducerii și interpretării acestuia. Reconstituiri impresionante ilustrează și clarifică complexe circumstanțe ale intrigilor și politicii zilelor de început ale creștinătății, dar și conținutul însuși al Evangheliei”³. Pretențiile sunt foarte mari și nu sunt justificate – clarificarea conținutului Evangheliei se face doar prin promovarea unor idei care contrazic Evangheliile considerate ca-

¹ Din articolul „Evanghelia după Iuda – încă o palmă lui Hristos”, www.chiazna.com/evanghelia-lui-iuda.php.

² Iată ce spun reprezentanții postului *National Geographic* despre această afacere *teologico-mediatică*: „Documentarul *Evanghelia după Iuda*, ce a avut premiera în 9 aprilie 2006, a adus rezultate excelente în privința datelor de audiență. [...] Pe durata premierei, *Evanghelia după Iuda* a înregistrat audiențe totale de până la 0,7% și un market share de 2,4%, documentarul fiind urmărit de 327 000 de telespectatori din mediul urban. Ceea ce ne-a convins că trebuie să împărtășim din reușitele noastre a fost rezultatul obținut, în mediul urban, de reluarea documentarului, vineri, 14 aprilie a.c. În locul unei scăderi firești, am înregistrat un nou record, 330 000 de telespectatori fiind martorii *Evangheliei după Iuda*” (<http://bacau.ido.ro/evanghelia-dupa-iuda-documentar-de-top-698/>). Creșterea numărului de telespectatori ar putea indica impactul filmului...

³ www.nationalgeographic.ro/press/evanghelie.aspx.

nonice de Biserică. Sub masca clarificării ne este oferită o contestare vehementă a Evangheliilor din Noul Testament.

Pentru a echilibra balanța dintre textul pus pe seama lui Iuda și Evangheliile primite de Biserică, Andrew Cockburn afirmă, în textul prezentat de revista *National Geographic*, că „nu se știe dacă autorii vreunora dintre evangheliile – nici măcar cei patru cunoscuți – au fost cu adevărat martori la evenimentele pe care le-au descris...”¹.

Fraza aceasta este suficientă pentru a înțelege de pe ce baricade este contestată învățătura Sfintelor Scripturi: din Sfânta Scriptură aflăm că Sfântul Evanghelist Matei a primit chemarea la apostolat după ce fusese vameș. Oare nu era de ajuns faptul că era apostol al lui Hristos pentru ca textul său să fie adevărat? Iar despre Sfântul Ioan Teologul, fratele Sfântului Iacov, fiu al lui Zevedei, găsim multe relatări în Evangheliile – despre chemarea sa la apostolat, despre prezența sa la Schimbarea la Față a Mântuitorului, la învierea fiicei lui Iair etc.

Atunci când Biserica a stabilit canonul cărților Noului Testament, s-a făcut o delimitare între textele autentice și o mulțime de falsuri, de scrieri care circulau sub numele apostolilor fără a fi autentice. Apostolicitatea cărților Noului Testament a fost unul din factorii decisivi pentru includerea lor în canon. Negarea acestei surse – despre care se găsesc multe referiri în scrierile din primele două secole – înseamnă negarea Bisericii, care le-a acceptat drept autentice.

În vasta lucrare *Fiul lui Dumnezeu – Fiul Omului*, Sterie Diamandi scria: „Unii au presupus că Iuda a săvârșit gestul incriminat, împins de dorința de a furniza lui Iisus prilejul așteptat, să facă dovada strivitoare a puterii sale dumnezeiești. A existat chiar o sectă de eretici care vedea în Iuda un erou și un martir, vrednic să fie venerat, iar nicidecum hulit. După acești eretici, Iuda, în marele lui devotament față de Iisus, și-a luat sarcina ingrată de a fi instrumentul prin care se împlinește voința divină². N-avem nici un indiciu care să ne îndreptățească să facem o astfel de presupunere. Dacă, într-adevăr, lucrurile s-ar fi petrecut așa, atunci, apostolii și comentatorii creștini ar fi fost cei dintâi să proslăvească fapta lui Iuda. Situația însă se prezintă cu totul altfel. Și nu vedem deloc care ar fi interesul și motivele care au putut determina o denaturare a adevărului într-un mod așa de oribil. De aceea, socotim ipoteza de mai sus drept o pură fantezie” [21; 230].

Filmul despre Evanghelia lui Iuda realizat de *National Geographic* nu se mulțumește însă să ne prezinte un manuscris pus în chip mincinos sub numele lui Iuda, ci încearcă să ne provoace prin prezentarea unei istorii sfinte alternative. Încă din primele secvențe ale filmului aflăm că *bomba* a fost lansată în cunoștință de cauză: „Acum, ascunsă timp de aproape două mii de ani, o evanghelie antică răsare dintre nisipurile Egiptului. Ea spune o poveste diferită care ne pune la încercare credințele adânc înrădăcinate. Ar putea fi explozivă pentru multă lume, creând o criză a credinței.”

Aceasta este de fapt miza promovării Evangheliei lui Iuda și a filmului despre ea – provocarea unei crize de credință. Cine și de ce ar putea să se implice într-o astfel de inițiativă? Oamenii care vor să răstoarne ordinea existentă a lucrurilor. Dacă Hristos i-ar fi cerut lui Iuda să Îl vândă, atunci toată istoria creștină ar avea la bază o mare minciună. Atunci Biserica ar fi propovăduitoare a minciunii, atunci toți sfinții, cuvioșii și mucenicii noștri s-ar fi hrănit din minciună.

Diavolul vrea răspândirea Evangheliei lui Iuda, o Evanghelie în care Hristos nu învie... Diavolul nu suportă faptul că Hristos, Fiul lui Dumnezeu, a biruit moartea, „cu moartea pe moarte călcând...”. Ci, folosindu-se de marea afacere mediatică crescută din rădăcina Evan-

¹ *Evanghelia după Iuda*, *National Geographic*, mai 2006, p. 43.

² Nu este clar dacă Sterie Diamandi făcea direct referire la secta cainiților, întrucât în textul *Evangheliei lui Iuda* acesta nu își ia din proprie inițiativă „sarcina ingrată” de a-L vinde pe Hristos, ci face ceea ce Îi cere El.

gheliei lui Iuda, încearcă să ducă lumea în rătăcire. Și unii dintre slujitorii săi se erijează în avocați ai lui Iuda.

Ar fi normal însă ca avocații săi să înțeleagă că pentru faptul lor vor avea parte de răsplata lui Iuda. Tot așa cum robii lui Hristos vor avea parte de slava Împărăției Sale...

Evanghelia după Antihrist¹

Mie nu-mi este antipatic Iuda. Gestul lui de a arunca banii, de a se duce înapoi plin de remușcări la preoți mi se pare sublim. Sunt convins că a crezut într-o împărăție pământească a lui Iisus, cu romanii fugăriți de îngeri și cu pâine la popor. A fost deșertat, dar și singur. Față de clonele lui de azi, el mi se pare uman. Nu pentru bani Iuda l-a vândut pe Iisus, ci pentru un vis spulberat. Treizeci de arginți de atunci sunt 15 dolari azi. Manuscrisul apocrif a costat milioane de dolari. Iudele de azi îl vând pe Iisus pe nimic și nici măcar deșertii și remușcări nu au. Iuda a ales să fie vânzător pentru că în viață totul e o problemă de alegere. Poți alege să scrii și „Codul lui Da Vinci“. Nu vi se pare că toate acestea fac parte din același plan?

Vladimir Pustan²

Pe un forum de internet, câțiva tineri au purtat o discuție pe teme spirituale:

– Tocmai a anunțat la știri, pe Antena 1, că în Egipt s-ar fi descoperit un manuscris care spune că Iuda ar fi fost ucenicul preferat al lui Iisus și că ar fi „trădat” la ordinul profesorului său. De cercetat.

– Dă un reportaj pe National Geographic duminică la ora 22:00 despre asta. Începe oare să se clatine „adevărul” biblic?

– Asta e una din evangheliile care nu a fost pe placul Bisericii și a ajuns la coșul de gunoi...

– De unde știi tu ce făcea Iuda? Ai fost contemporan cu el?

– Dragul de Iuda! „Fă ceea ce e de făcut...”, asta i-a spus Dumnezeu Iisus însuși. Iuda e singurul care a avut sânge în sistem să facă ce trebuia făcut, și a făcut asta la cererea expresă a lui Iisus... pe când ceilalți băieți veseli se lepădau de câteva ori până la cântatul cocoșilor... Hmm, ciudat că pe un anume pietroi de poticnire s-a clădit o Biserică atât de „populară”... Când, iată, discretul, cvasianonimul Iuda, mereu discreditat, mereu dat drept exemplu negativ, se pare că poate fi o mică buturugă ce răstoarnă o căruță destul de mare... Nu îl răstoarnă pe Iisus, nu are cum să facă asta..., ci răstoarnă răstălmăcirile și impostura, minciunile și boala unora mai egali decât alții. Mă bucur că a ajuns la lumină ceva ce confirmă ceea ce mulți oameni inteligenți simțeau că așa e.

– Da, totul e destul de complicat și încă e devreme să ne hazardăm prea mult în comentarii. E clar că ceva nu e la locul lui cu actuala versiune a creștinismului, ca să mă exprim așa; sunt multe lucruri ascunse și multe lucruri care lipsesc din adevărata istorie a acelor timpuri și cineva le gestionează în mod clar, cu bună sau rea intenție. Până la urmă, gândiți-vă, a fost ceva cu Iisus, născut din om, din fecioară (probabil însământată artificial cumva de cei de sus), cu tot felul de puteri, și prin moartea și învierea lui s-a încercat să se demonstreze ceva la vremea aceea, căci noi ar trebui să avem încredere și să îl acceptăm pe

¹ Textul de mai jos nu constituie un articol propriu-zis. E o colecție de citate, fiind gândit inițial doar ca un material pentru site-ul www.danionvasile.ro.

² www.ciresarii.ro/new/show_editorial.php?id=537.

Domnul (pe cei din ceruri), să avem încredere în ei, căci ne vor binele etc... Oricum, să stăm cu ochii și pe Discovery, să vedem ce se mai zice și care sunt noutățile.

– M-a dat peste cap afirmația lui Iisus că Dumnezeu Vechiului Testament nu este cel adevărat și că adevăratul Dumnezeu L-a trimis pe El să ne arate adevărata cale. Imaginați-vă ce poate însemna asta la o adică!!!!!!! Înclin să cred că este adevărat, deoarece între ideile Noului și Vechiului Testament sunt diferențe enorme. Dacă, în primul, Dumnezeu este foarte agresiv și impune răzbunare, sugerează omoruri și eliminări, în al doilea, Iisus, la expresia „dinte pentru dinte”, ne sfătuiește să ne iubim aproapele. Sunt cu totul alte abordări.

– Eu am văzut documentarul. Mi s-a părut credibil, că erau dovezi concrete... Dar nu mă pot pronunța, asta ar însemna o întorsătură în lumea creștinătății. Mi s-a părut interesantă afirmația: „De ce s-a omis introducerea evangheliei în Noul Testament, de ce preoții nu au fost de acord cu asta?... Încă sunt multe întrebări fără răspuns... Impresionant”¹.

Am citit acest dialog după ce recitisem rândurile Sfântului Ignatie Briancianinov despre așteptarea lui Antihrist, falsul Mesia. Mi s-a părut că dialogul exprimă nivelul acela de spiritualitate superficială pentru care Antihristul va veni ca un adevărat salvator, izgonitor al îndoielilor și nelămuririlor...

Și am comparat ecourile Evangheliei lui Iuda cu câteva secvențe dintr-un film interesant, *The Body*, în care Antonio Banderas se străduiește să afle dacă o descoperire arheologică este autentică sau nu: era vorba chiar de moaștele lui Hristos... Prima reacție a multora a fost că un astfel de film este blasfemiator, pentru că Hristos a înviat și nu a lăsat moaște. Mie mi s-a părut că filmul nu contestă învierea Mântuitorului, ci că doar pune în evidență slăbiciunea credinței noastre. (Exemplu: un preot catolic, aflând că o primă serie de analize ar fi arătat că oasele găsite ar fi fost ale lui Hristos, se sinucide.)

Același efect l-au avut și „Evanghelia lui Iuda” și multe alte texte eretice, care i-au convins pe cei slabi în credință că învățătura Bisericii trebuie lepădată, că adevărul trebuie găsit în altă parte. Și, chiar dacă aceștia nu s-au sinucis, din punct de vedere duhovnicesc au făcut-o, pentru că au alergat după idoli și dumnezei mincinoși...

Sfântul Ignatie Briancianinov ne atrăgea atenția asupra faptului că „închipuirea omenească este neputincioasă în a-și zugrăvi un răufăcător cum va fi Antihrist; nu este propriu inimii omenești, fie ea și pervertită, să creadă că răul poate atinge acea treaptă pe care o va atinge în Antihrist. El va trâmbița despre sine precum au trâmbițat înainte-mergătorii și icoanele sale, se va numi pe sine propovăduitor și restaurator al adevăratei cunoașteri de Dumnezeu: cei care nu înțeleg creștinismul vor vedea în el reprezentatul și apărătorul religiei, se vor uni cu el. El va trâmbița despre sine că este, și se va numi pe sine, Mesia cel făgăduit: ieșind în întâmpinarea lui, fiii cugetării trupești vor striga osanale; văzându-i slava, puterea, capacitățile geniale, dezvoltarea cât se poate de cuprinzătoare după stihiiile lumii, îl vor proclama Dumnezeu, se vor face ajutoare ale lui. Antihrist se va arăta blând, milostiv, plin de dragoste, împlinitor a toată virtutea: îl vor socoti astfel și i se vor închina pe temeiul preainaltei sale virtuți cei ce socot că dreptatea omului e dreptatea căzută și nu s-au lepădat de aceasta pentru Evanghelie. Antihristul va îmbia omenirea cu realizarea celei mai înalte bunăstări și prosperități pământești: va îmbia cu cinstire, bogăție, măreție, comodități și plăceri trupești: căutătorii de cele pământești îl vor primi pe Antihrist, îl vor numi stăpân al lor” [13; 16-17].

Cu alte cuvinte, fiecare din cei care se vor lepăda de Hristos vor afla în Antihrist exact ceea ce își vor dori și vor primi de la el ceea ce vor, fără să-și dea seama că pentru aceasta vor plăti cu cel mai mare preț din lume: cu sufletele lor. Oare câți dintre oamenii de astăzi ar fi în stare

¹ Nu indic forumul pentru a nu-i face, indirect, reclamă.

să plătească acest preț? Mulți, foarte mulți. Trăirea unei vieți pătimase e o formă de închinare la diavol, trăirea unei vieți în minciuna ereziei e o formă de închinare la diavol... Și numărul celor care și-ar apăra cu prețul vieții credința în adevăratul Dumnezeu sunt din ce în ce mai puțini.

Vorbind despre târgul prin care plătim cu prețul sufletului bunurile materiale, Înalt Preasfințitul Bartolomeu Anania – făcând referire la integrarea în Uniunea Europeană – observa: „Ce ni se propune? Economicul – pâinea. Prin pâine ni se cere libertatea. De aici, pretențiile aberante care ni se pun în față pentru a fi acceptați în această Europă: homosexualitatea, viciul, avortul, desfrâul, sexualitatea, pornografia, adică tot ceea ce poate fi mai rău în viața unei societăți, niște rele pe care noi ca popor, în frunte cu Biserica și din fericire în frunte cu tineretul nostru creștin ortodox, le respingem cu toată fermitatea, pentru că nu vrem ca, cu prețul «intrării» noastre în Europa, să ne pierdem propria identitate națională. Așadar: economie, pâine, robire.

În al doilea rând: «miracolul». Nici pomeneală de vreun miracol în numele lui Dumnezeu, așa cum încerca, cel puțin, marele inchișitor (al lui Dostoievski). Nu, «ci miracolul» zborului cosmic, al electronicii, al calculatorului, al ingineriei genetice: un miracol perpetuu, pe care fascinați va trebui să-l acceptăm în locul minunilor lui Dumnezeu.

Și în al treilea rând, tot prin economic: puterea și, prin putere, autoritatea. Nu mai este aceea a comunismului, ci a așa-ziselor «Mari puteri», cele îndrituite să hotărască pentru popoarele mici. Pentru intrarea în Europa ni se cere să fim toleranți cu toate cele care ne smulg din credința noastră. Verbul «a corupe», în accepția termenului grecesc, înseamnă a altera nu numai prin descompunere, ci și prin amestec...” [98; 21].

Altfel spus, pactul e simplu: „Acceptați *corupția* sufletelor ca să vă fie bine trupește...”. Compromisul descris de Înalt Preasfințitul Bartolomeu Anania nu e de același calibrul cu compromisul care ni se va cere în vremurile de pe urmă. E însă doar o treaptă în *reeducarea* oamenilor pentru a fi gata să aleagă „pâinea și circularul” în locul crucii lui Hristos. E o etapă, nu necesară, dar reală, în anihilarea identității noastre creștine...

În fiecare dintre aceste etape, diavolul vede dovezi ale faptului că biruința sa se apropie. El, neputând să prevadă viitorul, își face socoteli cât mai minuțioase despre ceea ce va fi – și crede că victoria sa va fi totală... În Viața Sfântului Pahomie cel Mare citim cum diavolul însuși – care i se arătase în chipul unei „femei de o frumusețe negrăită, așa încât nimeni n-ar fi putut descrie frumusețea, exteriorul sau privirea acestei închipuiri fără consistență” – își recunoaște neputința de a cunoaște viitorul. El nu e în stare decât să facă presupuneri, în urma unor raționamente de tip cauză – efect.

„«Va veni o vreme, după moartea voastră¹, a celor pe care acum îi păzești de mine, în care voi face cu ei² ce-mi place. Voi ați făcut să fiu acum călcată în picioare de aceștia». I-a spus ei marele (Pahomie): «De unde știi tu că cei de după noi nu vor sluji Domnului într-un chip mai desăvârșit decât noi, spre a-i putea întări pe cei din urma lor prin teama de Dumnezeu?» Aceea i-a spus: «Știi, pentru că vor fi trândavi și mândri și atunci eu voi avea loc întru ei». Fericitul Pahomie a spus: «Ai grăit un neadevăr împotriva nelegiuitei tale căpetenii, nestând în putința ta de a prevedea cele viitoare; cel care are darul prezicerii viitorului urmează lui Dumnezeu, pe când tu mergi pe calea minciunii». Răspunzându-i, ea îi zise: «Precum spui, eu nu cunosc nimic datorită înainte-vederii. Dumnezeu singur are această putință. În urma unei presupuneri oarecare doar, ți-am spus că știiu». I-a zis ei: «Orice presupunere este nesigură; deci, cum faci tu o presupunere?» I-a spus aceea: «Din cele ce s-au întâmplat deja, încerc să-mi dau cu presupusul asupra celor care nu s-au întâmplat încă». I-a spus ei Fericitul: «Cum se poate traduce în fapt ceea ce n-a fost încă gândit, spus ori lucrat?» Ea a zis: «Eu știu că în

¹ A Sfântului Pahomie și a ucenicilor săi apropiați.

² Cu urmașii sfântului, cu ucenicii care vor trăi după moartea sfântului.

orice lucrare începutul își dobândește stabilitatea prin pasiunea cu care se tinde spre cele dorite, și aceasta mai ales în cazul răsadului dumnezeiesc și al chemării cerești care este întărită de voința lui Dumnezeu prin minuni și semne, întărind pe cei care o caută prin diferite semne minunate. Când însă începutul se învechește și îmbătrânește, pierd și sporirea; iar sporirea este nimicită de timpul care roade, de boala care istovește și de nepăsarea care tocește» [99; 55-57]¹.

Și fără să aplicăm zilelor noastre cuvintele spuse de diavol Sfântului Pahomie în secolul al IV-lea, ne putem da seama că viitorul va fi sumbru. Mergem din rău în mai rău. Termenul de epocă postcreștină pare a descrie din ce în ce mai exact vremurile pe care le trăim... Oare ce va urma?...

Sfântul Ignatie spunea foarte clar că „nu e ciudat faptul că minunile lui Antihrist vor fi primite fără împotrivire și cu entuziasm de către cei apostaziați de la creștinism, de către vrăjmașii adevărului, vrăjmașii lui Dumnezeu: aceștia s-au pregătit pe sine pentru primirea pe față, cu lucrul, a trimisului și uneltei satanei, a învățaturii lui, a tuturor lucrărilor lui, după ce au intrat dinainte în împărțășire după duh cu satana. [...] Înaintea venirii lui va avea loc lepădarea majorității oamenilor de credința creștină. Prin lepădarea de Hristos, omenirea se va pregăti pentru primirea lui Antihrist, îl va primi în duhul său. În însăși întocmirea duhului omenesc va apărea cererea, chemarea lui Antihrist, împreună-simțirea cu el, așa cum în starea de boală grea apare setea de o băutură ucigătoare. Poftirea va fi rostită! Va răsună glasul chemător în societatea omenească, care va arăta stăruitor că are trebuință de un geniu al geniiilor, care să ridice dezvoltarea și propășirea materială pe cea mai înaltă treaptă care să încetățenească pe pământ o asemenea bunăstare, încât raiul și cerul să devină de prisos pentru om. Antihristul va fi urmarea logică, îndreptățită și firească a orientării morale și duhovnicești a oamenilor” [13; 15,17].

Ca Antihristul să poată fi primit de masele de oameni e nevoie de o lucrare diavolească de mari proporții. Una de dez-evanghelizare a lumii, mai precis de înlocuire a mesajului creștin că „Dumnezeu S-a făcut om pentru mântuirea oamenilor” cu diverse vești bune, încurajatoare, dar nemântuitoare. Unul dintre cele mai eficiente texte de acest gen este scrierea gnostică numită „Evanghelia lui Iuda”. Vom încerca însă să vedem în ce măsură mesajul ei reușește să îi îndepărteze pe oameni de Hristosul mărturisit de Sfintele Scripturi primite de Biserică și să pregătească terenul pentru venirea Antihristului...

Care este esența Evangheliei lui Iuda? Că Iuda nu l-a trădat pe Hristos, că Iuda a fost cel mai fidel ucenic al lui Hristos. Ce implică asta? Că toată istoria Bisericii nu a fost altceva decât minciună... Evanghelia lui Iuda, deși nu spune direct foarte multe lucruri – scrisul fiind redus ca întindere –, ne spune indirect că trebuie să punem la îndoială mărturia unei Biserici care a combinat adevărul cu minciuna.

Sunt oameni pe care emisiunea de pe canalul *National Geographic* i-a pus pe gânduri: „Și dacă totuși Biserica minte? Dacă adevărul este aici, la marele evanghelist Iuda?...”

Succesul Evangheliei lui Iuda se explică tocmai prin faptul că mare parte dintre oamenii care merg la biserică trăiesc o credință formalistă, nu sunt interesați de cunoașterea lui Dumnezeu, de trăirea iubirii jertfelnice... Succesul acestei antievangelii este provocat de faptul că Iuda este viu printre noi, și poate chiar în noi...

¹ Nu trebuie ca oamenii să creadă cele pe care le spune diavolul, tatăl minciunii, atunci când vorbește prin gurile oamenilor demonizați. Pentru că diavolul încearcă să strecoare și minciuni alături de adevărurile pe care le spune. În întâlnirea cu Sfântul Pahomie, cele spuse de diavol nu fac altceva decât să confirme învățătura Bisericii că diavolul nu poate ghici viitorul, că tot ce îi stă în putință este să facă presupuneri pornind de la datele oferite de prezent și de trecut...

Îl trădăm pe Hristos pentru a fi liberi să păcătuim, pentru a ne desfăta în iubiri trecătoare sau în patimi care ne mistuie inimile... Avem un aer de superioritate față de cei care s-au lăsat înșelați de Evanghelia lui Iuda și noi trăim o viață la fel de plină de minciună și de compromis ca și cei pe care îi judecăm... Îi judecăm pe ceilalți fără să le întindem o mână de ajutor, fără să le oferim un model de credință, ba chiar smintindu-i și convingându-i că Dumnezeu nu este viu în inimile noastre...

Diavolul care a intrat în Iuda a mai ispitit de atunci atâtea și atâtea suflete, pentru a le rupe de mântuire. În Viața Sfântului Pahomie cel Mare citim cum diavolul, care i se arătase sfântului în chipul unei femei, i-a spus: „Eu sunt fiica diavolului și îi dețin toată puterea; mie îmi este supusă toată oastea demonicească. Eu sunt aceea care am aruncat la pământ pe sfinții luminători. Eu sunt aceea care am smuls pe Iuda din mijlocul Apostolilor...” [99; 54]¹. Diavolul a fost cel care l-a convins pe Iuda să se lepede de Hristos și tot el se străduiește să ne arunce în diferite păcate. Numai având o credință puternică, o credință care nu se clatină la găsirea unor noi și noi evanghelii sau epistole mincinoase, îi putem rezista...

Trebuie să înțelegem că și noi suntem de vină pentru apostazia lumii din jurul nostru. Pentru că dacă noi am fi dus o viață de sfințenie lumea ar fi fost mai curată, mai dreaptă, mai aproape de Dumnezeu...

Dacă ne grăbim să căutăm Iude peste tot în jurul nostru, iar pe noi ne îndreptăm cu viclenie, am primit în sufletele noastre „adevărul” după Iuda: că de Hristos te poți apropia și printr-o sărutare mincinoasă². Putem fi aproape de Hristos, putem primi chiar și Sfânta Împărtășanie, dar inimile noastre să fie pline de minciună, de fățarnicie, de răutate. Și atunci chiar și Sfintele Taine ne vor fi spre osândă...

Dacă însă suntem conștienți de păcatele noastre, de căderile noastre, abia atunci – având ochii minții curățiți prin pocăință – vom putea înțelege mai bine drama lumii în care trăim. Abia atunci vom putea să vedem că lumea e plină de Iude, care încearcă să ne molipsească de boala lor...

În Pastorală de Paști a anului 2005³, Înalț Prea Sfințitul Bartolomeu Anania a spus câteva lucruri extraordinare, care pot fi considerate ca fiind un răspuns vizionar la întrebarea: „De ce are Evanghelia lui Iuda atâta succes?”

„Din nefericire, Iuda nu e doar personajul unui anume moment istoric, ci și un personaj al istoriei de după el, multiplicat peste tot, la scară planetară, în ipostaza sărutării care acoperă trădarea.

Printre noi, cei ce beneficiem de civilizație, de cultură, de progres științific, de libertate, de bunurile pământului și de harurile cerului, printre noi se instaurează, încetul cu încetul, un duh perfid care răstoarnă valorile și pervertește limbajul. Anormalul devine normal, viciul devine virtute, minciuna devine adevăr, furtul inteligent devine profesie onorabilă, sodomia se cheamă orientare comportamentală, cuvinte nobile precum *prietenie*, *prieten*, *prietenă* se degradează în conotații dubioase, pervertirea tineretului se intitulează program de sănătate anti SIDA, destrămarea familiei se numește planificare familială, crimele ingineriei genetice se fac în numele vindecărilor miraculoase, prostituția se legitimează prin libertatea femeii de a face ce vrea cu propriul ei trup, proxenetismul se reclamă de meditația transcendentă, sărăcirea spiritului devine globalizare, invadarea unei țări se cheamă război preventiv, terorismul își reclamă valențe divine, infeudarea economică se numește credit bancar, pomana politică devine act de caritate. Și multe altele. [...] Iuda e tot atât de zelos printre ai săi, de vreme ce instinctul dez-

¹ A nu se înțelege din acest pasaj că diavolii ar fi de sex masculin sau feminin.

² De ce nu există Acatiste către Mântuitorul Hristos ale căror versuri să înceapă cu „Bucură-te...”? Tocmai pentru că Iuda, înainte de a-I da sărutarea mincinoasă Mântuitorului, I-a spus: *Bucură-te, Învățătorule...* (Matei 26, 49).

³ Deci înainte de pornirea campaniei Pro - *Evanghelia lui Iuda*...

binării îl mobilizează peste tot, oriunde s-ar afla. Partenerul trebuie mai întâi sedus, dominat și numai după aceea nimic. Iuda își abordează semenul cu grația cobrei care, întâlnind o viperă în junglă, o invită la un dans aerian, fascinant, amețitor, pe durata căruia își calculează cu precizie secunda mușcăturii mortale. Iuda e un maestru al crimei perfecte.”¹

Acest Iuda contemporan, descris cu curaj și obiectivitate de Înalt Prea Sfințitul Bartolomeu, avea nevoie de un text pe măsură. Și iată că *National Geographic* i l-a pus, cu o falsă generozitate, la dispoziție...² Oricum, Iudele zilelor noastre nu se vor înghesui să monopolizeze tâlcuirea textului combătut încă din vechime de Sfântul Irineu al Lyonului. Nu se vor grăbi să intre de-a valma într-o mare grupare sectară, a cărei singură scriptură să fie cea găsită în Egipt în 1970. Diavolul e prea viclean pentru a-și strânge discipolii într-o singură grupare spirituală. Ei nu au nevoie de o unitate vizibilă – asta i-ar face mai ușor de identificat – câtă vreme au parte de o unitate nevăzută. Tot așa cum creștinii sunt uniți în Hristos...

Pe acești fii ai rătăcirii nu îi unește doar o scurtă antievangelie pusă pe seama lui Iuda. Îi unește „Evangelia după Antihrist”, o carte de mari dimensiuni, ale cărei capitole sunt împărțite în zeci și sute de cărți anticreștine, de la pleiada de cărți yoghine până la *Codul lui Da Vinci*, de la *Ultima ispită a lui Hristos* de Nikos Kazantzakis până la blasfemiatoarea piesă *Evangeliaștii* a Alinei Mungiu-Pippidi.

Care trebuie să fie atitudinea noastră? Doar să stăm și să vedem ce se întâmplă? Nu, în nici un caz. Noi trebuie să fim tari în credință și să ne luptăm cu toate puterile pentru mântuirea noastră și a celor din jurul nostru. Hristos ne-a cerut: *Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, așa încât să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri* (Matei 5, 16). Să trăim astfel, să fim icoane vii ale credinței. Fără să îi judecăm cu asprime pe păcătoși, ci judecând doar păcatul. Fără să îi disprețuim pe ceilalți, fie că sunt eretici, fie că sunt păgâni, fie că sunt schismatici, fie că sunt homosexuali, pedofili sau criminali. Să urâm păcatele lor, dar pe ei să îi iubim și să fim gata să facem orice efort pentru a-i ajuta să își înțeleagă greșelile. Să înțelegem că nu prin trâmbițarea triumfalistă și laudăroasă a credinței noastre îi vom câștiga, că astfel ne punem stavilă între ei și Hristos.

Să ne luptăm cu Iuda din noi și abia atunci vom putea întinde o mână de ajutor celor din jurul nostru, fie că aceștia stau departe de harul Botezului, fie că, botezați fiind, sunt ispitiți să părăsească turma ucenicilor Mântuitorului.

Abia atunci ne vom putea apropia de Hristos, de Sfânta Împărtășanie, spunând cu sinceritate cuvintele rugăciunii: „Cinei Tale celei de taină, Fiul lui Dumnezeu, astăzi părtaș mă primește, că nu voi spune vrăjmașilor Tăi Taina Ta, nici sărutare Îți voi da ca Iuda, ci ca tâlharul mărturisindu-mă strig Ție: Pomenește-mă, Doamne, întru Împărăția Ta...”

¹ www.arhiepiscopia-ort-cluj.org/pastorala.htm. Pastorală respectivă nu avea nici o legătură directă cu descoperirea, în anul 1970, a Evangheliei după Iuda. Ar fi fost de dorit însă ca, după mediatizarea textului respectiv, să apară mai multe texte similare acestei pastorale care, fără să fi combătut direct gnosticismul, combate cu multă precizie „sindromul Iuda”, un sindrom din ce în ce mai răspândit în zilele noastre...

² De altfel, Gheorghe Fedorovici și-a intitulat articolul pe marginea falsei evanghelii chiar „Evangelia după National Geographic”, tocmai pentru a pune în evidență faptul că teologii trebuie să combată nu doar o scriere gnostică, ci un text care are în spate o uriașă forță mediatică...

Zodia lui Iuda

„Iuda – cel prin care se mijlocește împlinirea sfatului Preasfintei Treimi – cu adevărat nu este vrednic de cinste pentru aceasta, ci vai lui!

Căci nu slujind voii lui Dumnezeu a făcut aceasta, ci răutatea sa plinind” [72; 436].

Sfântul Teofilact al Bulgariei

Sfântul Epifanie de Salamina spune despre ereticii cainiți că aceștia „plăsmuiesc o «gnoză» pierzătoare, născocind două puteri, una mai slabă și una mai tare, care chipurile se luptă între ele. După ei, puterile acestea nu fac în lume schimbare de cuget, ci, dintre cele ce s-au făcut, unele după fire își au ființa din răutate, iar celelalte din bunătate. Așadar, ei pretind că nimic nu este bun sau rău din slobodă alegere, ci din fire”¹ [26; 258]. Altfel spus, totul se întâmplă mecanic, în virtutea predestinării²... Argumentarea predestinării e cauzată și de faptul că oamenii preferă să își justifice patimile și poftele ca fiind datorate destinului, și nu alegerii lor libere. În loc să se supună Legii lui Dumnezeu, preferă să afirme că sunt predestinați să facă binele sau răul, indiferent de opțiunea personală. Ca să nu apară drept călcători ai legii dumnezeiești, ei afirmă că de fapt legea dumnezeiască nu poate pedepsi ceea ce era predestinat să se întâmple³.

După acest raționament, Iuda nu poate fi pedepsit de Dumnezeu, pentru că nu a ales liber să Îl vândă pe Hristos. Cainiții susțineau chiar că Iuda e un erou și trebuie lăudat pentru fapta sa. Dar, dacă ar fi existat predestinare, așa cum nu existau oameni care să merite pedeapsă, tot așa nu ar fi existat nici oameni care să merite laudă. Oricum, învățătura cainită nu e coerentă, e contradictorie, și chiar și prin aceasta se dovedește valoarea ei:

„El (adică Hristos – *n.n.*), spun cainiții, a venit de Sus tocmai pentru ca în El să se lucreze puterea tare, dobândind biruința împotriva puterii slabe și dând spre vânzare trupul. Și unii dintre ei susțin aceasta, iar alții altele, întrucât zic că Hristos a fost vândut de Iuda pentru că era rău și voia să strice rânduilele Legii, și îi laudă pe Cain și pe Iuda și zic: «L-a vândut pentru că El voia să strice învățăturile care fuseseră date bine». Alții din rândul lor zic: «Ba nu, ci Hristos era bun, dar Iuda L-a vândut potrivit gnozei cerești, deoarece arhonții știau că, dacă Hristos este vândut și dat crucii, se face deșartă puterea lor cea slabă, și, pentru că Iuda știa aceasta, s-a grăbit și a făcut totul ca să Îl vândă făcând un lucru bun spre mântuirea noastră, iar noi trebuie să îl lăudăm, căci prin el ni s-a gătit mântuirea crucii și descoperirea cea de Sus». Aceștia negreșit se înșală cinstind

¹ Sfântul Irineu de Lyon combate această învățătură gnostică, afirmând că „toți oamenii sunt de aceeași fire, fiind cu toții în stare să se țină drepti și să facă ceea ce este bine sau, dimpotrivă, având și puterea să nu facă ceea ce este drept” [62; 294].

² Pentru a-l apăra pe Iuda, unii dau vina pe diavol și afirmă că Iuda nu a fost decât un fel de robot mișcat de puterile întunericului. Dar Fericitul Ieronim spune că o astfel de idee nu stă în picioare, pentru că diavolul nu se pocăiește pentru păcatele sale. Dar Iuda s-a pocăit, chiar dacă într-un mod greșit, atunci când a aruncat înapoi prețul vânzării.

³ Negarea Legii lui Dumnezeu a fost dusă la extrem de cainiți. Aceștia îl cinsteau nu doar pe Cain, ci și pe celelalte personaje negative ale Vechiului Testament, chiar și pe sodomiți. Astăzi, deși nu există cainiți adoratori ai sodomiților din Vechiul Testament, există sodomiți moderni care afirmă că sunt predestinați la nivel trupesc să își arate iubirea prin păcate împotriva firii.

sau lăudând pe cineva care nu este bun, și învederat este că diavolul le-a insuflat lor acestea – de neștiință vorbesc și de înșelare. Și se plinește asupra lor ceea ce este scris: «Vai celor ce zic răului bine și binelui rău; care numesc lumina întuneric și întunericul lumină; care socotesc amarul dulce și dulcele amar!» (Is. 5, 20)” [26; 258].

Adevărul este că Iuda nu a fost un erou, dar nu a fost nici un om în totalitate rău. Și el se putea mântui, dacă ar fi ales binele și nu răul și dacă ar fi rezistat ispitelor diavolului, pentru că aceste ispite nu au fost peste măsura lui. Dumnezeu nu îngăduie niciodată ispite peste măsura noastră, numai că oamenii înfruntă încercările în două feluri: ori se luptă cu ele, cerând ajutorul lui Dumnezeu, ori îngenunchează, acuzându-L pe Făcătorul lor că le-a dat poveri cu neputință de purtat.

Sfântul Chiril al Alexandriei scrie despre Iuda: „La început nu era om rău, dar, nemaiarătându-se astfel (adică la fel cum era înainte – *n.n.*), a căzut din slava și din cinstea împărătească. Așa a ales Mântuitorul și pe Iuda și l-a unit cu sfinții ucenici, el fiind în stare la început să-I urmeze¹. Dar, deoarece după aceea Satana l-a ispitit pe încetul cu pofta de câștig urât, biruit fiind de această patimă, și din pricina ei, s-a făcut vânzător. Deci, la început nu era nimic de felul acesta în cel ales. Era deci în el puterea de a nu cădea. Dacă ar fi ales cele cuvenite, toată înțelegerea lui ar fi folosit-o spre a urma cu sinceritate lui Hristos” [15; 801].

Mai mult încă, Sfântul Isihie al Ierusalimului ne arată că Mântuitorul i-a purtat de grijă lui Iuda în chip deosebit: „Nu numai ucenic fiind, a vândut pe Învățătorul, ci nici patima iubirii de argint n-a putut să o înlăture, că lui i-a încredințat Hristos punga, făcând pogorământ pentru neputința lui; drept aceea, vânzătorul nu se afla lipsit de bani”².

Și Sfântul Ioan Gură de Aur vorbește despre faptul că Hristos a încercat să îl ajute pe Iuda să înțeleagă că El este Mesia: „Frângând cele cinci pâini le-a dat ucenicilor; iar cele cinci pâini au izvorât în mâinile ucenicilor. Minunea însă nu s-a oprit aici, ci a făcut să mai și prisosească, să prisosească nu pâini întregi, ci firimituri, ca să arate că acestea erau resturile acelor pâini și ca să afle de minune și cei care n-au fost de față. De aceea a și lăsat mulțimile să flămânzească, ca să nu socotească nimeni o nălucire minunea. De aceea a făcut să prisosească douăsprezece coșuri, ca să poarte și Iuda un coș. Ar fi putut Hristos să potolească și în alt chip foamea mulțimilor, dar atunci ucenicii n-ar mai fi cunoscut puterea Învățătorului lor, pentru că și pe timpul lui Ilie s-a făcut o minune la fel” [38; 571].

Părintele Nicolae Steinhardt arată că vânzătorul nu fusese predestinat să fie vânzător: „E bine să precizăm că Dumnezeu S-a folosit de netrebnicia lui Iuda, cunoscând-o, ceea ce nu înseamnă cătuși de puțin că i-a dat El lui Iuda menirea de vânzător. Iscarioteanul nu fusese «distribuit» în rolul său nefast, ci, știindu-se dinainte ce ticăloșie ar fi gata să facă, și-a elaborat un plan în care ticăloșia era una din piesele angrenajului. Dacă noi suntem lămuriți asupra mârșăviei cuiva și, atunci când se ivește prilejul, constatăm că se poartă mârșav, precum ne și așteptam să procedeze, nu rezultă de aici că respectivul este nevinovat, deoarece și-a susținut rolul” [87; 79].

Pentru a combate învățătura eretică despre predestinare, părintele Dumitru Stăniloae scrie următoarele: „Nu pentru că s-au prezis unele fapte rele de către Dumnezeu, prin preștiința Lui, se săvârșesc acestea, ci, invers: Dumnezeu le-a preștiut pentru că ele se vor săvârși din

¹ Iuda a fost numărat în ceata apostolilor lui Hristos. Sfântul Ioan Gură de Aur scrie: „Iuda era rău, dar avea harisma de a scoate demoni” [38; 312]. Iar Teodoret de Cir spune că Iuda „nu numai că Îl știa pe Făcătorul de bine, ci s-a și îndulcit de dumnezeieștile Lui cuvinte și s-a făcut nu numai văzător de prea-mari minuni, ci și însuși lucrător al lor, de la Dânsul luând stăpânirea” [123; 404].

² Citat în *Psaltirea în tâlcuirile Sfinților Părinți*, de Cuviosul Eftimie Zigabenu și Sfântul Nicodim Aghioritul, vol. II, în curs de apariție la Editura Egumenița din Galați. Tot în acest volum se află un alt cuvânt al Sfântului Isihie despre Iuda: „Hirotonit fiind pentru veșnicie, Apostol ca și ceilalți Apostoli, mai-nainte de vânzare dragătoră a păzit-o doar pentru puține zile”.

libertatea fapturilor. Totuși, rămâne un mare mister de ce Dumnezeu, deși preștie că unele fapte vor face răul, le creează totuși. Se ascunde aici marea taină a libertății fapturilor. Dumnezeu o respectă atât de mult, încât, chiar preștiind că va fi rău folosită de unele, totuși le creează. Oare nu se ascunde în acest mister marea valoare a libertății acordate de Dumnezeu fapturilor Sale, de vreme ce, chiar preștiind că o vor folosi rău, totuși le creează ca fapte libere? Nu e aici un semn uluitor al mării prețuiri pe care o dă Dumnezeu fapturilor Sale? Și nu e totuși, chiar în faptul că le creează, deși preștie că vor fi contrare Lui, o mare dovadă a prețuirii importanței existenței lor, pe care le-o acordă Dumnezeu, chiar când ea e păstrată pur și simplu, fără a fi folosită spre fericirea lor prin supunerea față de El? Dumnezeu socotește că e mai bine să existe și aceste fapte, decât să nu fie. El prețuiește existența ca pe un bun mai presus de calitățile pe care ea tinde să și le câștige. E și acesta un fel de dialog cu care le cinstește. Răspunsul poate fi însă și mai aprofundat. Dacă Dumnezeu, preștiind că unele fapte vor face răul, nu le-ar crea, aceasta ar însemna că nu vrea să le creeze cu adevărat libere. Sau, dacă le-ar impune, din momentul creării, să nu facă răul, le-ar predestina spre bine. Dar binele predestinat nu mai este un bine adevărat. La fel ar fi și dacă Dumnezeu ar crea numai ființe care vor face binele. Din aceasta s-ar deduce că ele sunt predestinate să facă un bine care nu mai este un bine adevărat” [15; 802].

Învățătura despre predestinare este mincinoasă. Dumnezeu l-a înzestrat pe om cu libertate. Observăm însă că mulți oameni neagă această libertate, preferând să lase responsabilitatea lor în seama sorții. Dacă Iuda a fost predestinat să Îl vândă pe Hristos, atunci toți păcătoșii sunt predestinați să păcătuiască și nu mai poartă povara responsabilității faptelor lor. Sfântul Simeon al Tesalonicului scria: „A vorbi despre noroc, despre ursitori, despre explicarea nașterilor, după zodii¹ sau stele și pentru citirile de stele e lucru nebunesc și fără de Dumnezeu..., însă bunătățile și răutățile noastre se mișcă după a noastră singură voință” [121; 516].

Numai că, în loc să recunoască faptul că Dumnezeu poartă de grijă întregii lumi și îl ajută pe fiecare să ducă lupta cea bună pentru mântuire, oamenii preferă să pretindă că păcatele lor se datorează predestinării, mersului stelelor pe cer sau altor factori ai destinului. E mai simplu, dar nu mai adevărat...

¹ Am publicat o carte, *Despre horoscop, cutremure și ghicirea viitorului* – Editura Lucman, București, 2006 –, în care am prezentat învățătura ortodoxă despre aceste subiecte.

Invocând Vaticanul...

Una dintre cele mai puternice arme pe care le folosește diavolul în secolul al XXI-lea este mass-media. Cu ajutorul ei, minciuna este prezentată drept adevăr sau este amestecată cu adevărul, pentru a fi mai ușor de primit. Mass-media este un amvon neutru, de la care se pot rosti atât adevărul, cât și minciuna. Dar, din păcate, acest amvon este folosit foarte rar de oameni purtători de Hristos și foarte des de oameni care stârnesc confuzie, prezentând înțelepciunea creștină ca fiind compatibilă cu înțelepciunea lumii acesteia. Cea mai bună dovadă este observarea efectelor pe care le au în viața duhovnicească a creștinilor atât presa de mare tiraj, cât și radioul și televiziunea.

Unul din secretele mass-mediei este audiența. O afirmație făcută pe un post de televiziune la o oră de maximă audiență nu poate fi contrabalansată de o sută de predici. Se poate extrapola aici proverbul: „Un nebun aruncă o piatră în apă și zece înțelepți nu reușesc să o scoată”.

Unul din neadevărurile lansate de mass-media ar fi că „Vaticanul încearcă să spele numele discipolului ponegri”, așa cum afirma *The Times*: „O campanie demarată de Monseniorul Walter Brandmüller, liderul Comitetului Pontifical pentru Știința Istoriei, are ca scop convingerea credincioșilor să privească cu ochi mai buni un om ponegriț timp de 2000 de ani¹. Monseniorul Brandmüller a spus unor oameni de știință omologi că este momentul pentru «re-citirea» poveștii lui Iuda. El este susținut de Vittorio Messori, un proeminent scriitor catolic, apropiat Papei Benedict al XVI-lea și răposatului Ioan Paul al II-lea. Dl. Messori a spus că reabilitarea lui Iuda «ar rezolva problema unei aparente lipse de milă din partea lui Iisus față de unul dintre cei mai apropiați colaboratori ai săi». El a declarat cotidianului *La Stampa* că iertarea lui Iuda se face conform unei tradiții creștine susținute”².

Autorul articolului, Richard Owen, menționa totuși faptul că „unii oameni de știință de la Vatican și-au exprimat îngrijorarea în ceea ce privește reconsiderarea lui Iuda. Monseniorul Giovanni D'Ercole, un teolog al Vaticanului, a spus că «este periculos să îl re-evaluăm pe Iuda și să murdărim Evangheliile prin referiri la scrierile lui apocrife. Acest lucru nu poate decât să creeze confuzie în rândul credincioșilor»”.

Dar o astfel de juxtapunere nu făcea decât să mărească credibilitatea afirmației inițiale, privitoare la campania condusă de Monseniorul Brandmüller.

Înainte de a vedea poziția acestuia, trebuie să precizăm faptul că nu există nici o tradiție creștină „susținută” – cum se afirma în materialul prezentat în *The Times*. Tradiția creștină s-a făcut auzită prin glasul Cuviosului Eftimie Zigabenu, care – în comentariile sale la Psaltire – scria în secolul al XI-lea: „Până astăzi bine-cinstitorii creștini blestemă pe ticălosul Iuda și

¹ Poziția aceasta rezonază cu opinia exprimată în filmul *Evanghelia după Iuda*: „Nu e surprinzător că, de la Holocaust încoace, teologia germană s-a străduit să «curețe» imaginea lui Iuda, inclusiv grupul iezuit din Germania care conduseseră acțiunile pentru sanctificarea lui Iuda”. Ar fi fost însă firesc ca această opinie – greu de crezut – să fi fost argumentată, ceea ce nu s-a întâmplat...

² *The Times*, 12 ianuarie 2006.

nimeni dintre ei nu se află ca să-l binecuvânteze: că s-a îmbrăcat ticălosul cu blestemul ca și cu o haină, peste tot cuprinzându-l pe el și pedepsindu-se de la el”¹.

Aceasta e vocea Tradiției și nu poate fi înlocuită de tradiții vechi de câțiva ani, lansate una după alta precum albumele de succes ale marilor trupe rock. O tradiție recentă, care neagă Tradiția Bisericii, nu se poate numi tradiție. Tradiția este o mărturie a adevărului. Ceea ce îi stă împotrivă nu poate fi tot adevăr...

În orice divergențe teologice, creștinii trebuie să caute să afle învățătura Bisericii, să afle răspunsuri în Sfânta Tradiție². Abia după ce au primit în sufletele lor mărturia Sfintei Tradiții pot căuta alte lămuriri.

În cazul de față, nodul gordian se taie simplu: monseniorul Brandmüller a spus că „nu există nici o campanie, nici o mișcare de reabilitare a trădătorului lui Iisus”, considerând că Evanghelia lui Iuda este „un produs de fantezie religioasă”³. Mai mult decât atât, el a declarat: „Citind *The Times*, am descoperit că există o campanie de reabilitare a lui Iuda și că eu o conduc. Nu am discutat cu *The Times*. Mi-e greu să îmi dau seama de unde au scos așa ceva”⁴. Altfel spus, afirmațiile din revista *The Times* privitoare la campania de reabilitare condusă de monseniorul Brandmüller nu sunt adevărate...

Acest fapt ne ajută să înțelegem mai bine că reabilitarea lui Iuda este aberantă. Adevărul nu are nevoie de minciună pentru a se răspândi. Adevărul nu se amestecă cu minciuna, pentru a nu deveni el însuși minciună.

Ce se întâmplă însă cu cei care s-au lăsat păcăliți de afirmațiile inițiale din *The Times* și nu au luat cunoștință de dezmințirile monseniorului Brandmüller? Sau ce se întâmplă cu cei care se lasă păcăliți de mulțimea de afirmații mincinoase din filmul despre Evanghelia lui Iuda sau din articolele și cărțile editate pe această temă de National Geographic? Sau cu cei care se leapădă de Biserică după ce au fost păcăliți de slujitorii ai diavolului, care își asumă pretenția de mărturisitori ai adevărului?

Trăim vremuri de confuzie, aceasta este trista realitate. În aceste vremuri, e bine să ne cunoaștem prietenii și e bine să ne cunoaștem dușmanii. În ceea ce privește Evanghelia lui Iuda, mass-media și-a dat la o parte masca și ne-a arătat, fără să vrea, din ce categorie face parte...

¹ Cuviosul Eftimie Zigabenu și Sfântul Nicodim Aghioritul, *Psaltirea în tâlcuirile Sfinților Părinți*, vol. II, în curs de apariție la Editura Egumenița din Galați.

² Afirmația este valabilă și în cazul dialogului cu celelalte confesiuni: din punct de vedere ortodox nu contează ce spun teologii secularizați, ci contează doar ce învață Sfânta Tradiție, Sfinții Părinți și Cuvioșii care i-au urmat. Degeaba apar curente moderniste care contestă hotărârile unor sfinte sinoade, considerându-le depășite...

³ *Religion News Service*, 23 februarie 2006.

⁴ *Reabilitarea lui Iuda? Greu de crezut*, 19.01.2006, Vatican (www.catholica.ro/stiri/index.asp).

Scripturile New Age sau pervertirea Evangheliilor

Este o grea responsabilitate să afirmi despre actualul Nou Testament, care stă la baza tuturor bisericilor creștine, că este deformat și falsificat, dar nu se află religie mai înaltă decât adevărul [18; 85].

Edmond Bordeaux Szekely

„Nici o carte nu vă poate învăța adevăruri mai profunde ca Evangheliile. Veți răspunde: «Le-am citit, dar nu am găsit nimic în ele. De aceea căutăm acum în alte religii: chineză, hindusă, japoneză, musulmană...». Bine, dar aceasta o faceți pentru că nu ați înțeles nimic din nemăsurata Înțelepciune care se află în Evangheliile scrise pentru voi, și căutați Lumina în alte învățături, ce nu vă sunt destinate!

Da, știu, sunteți sătui de texte cunoscute, vreți să schimbați puțin hrana. Dar este periculos să o căutați în învățături pe care nu le înțelegeți, care nu sunt făcute pentru structura voastră, pentru mentalitatea voastră. Ceea ce este pentru voi este învățătura lui Hristos. Dar nu ați citit-o serios și nici nu ați meditat suficient asupra ei. Căutați altceva, bine, dar în ce scop?

Adesea urmăm o învățătură orientală pentru a ne mândri în fața altora, pentru a le arunca praf în ochi sau, pur și simplu, pentru a ne singulariza în fața propriilor noștri ochi. Dar aceasta nu servește la nimic, aceasta dovedește doar că iubim extravaganțele și nu simplul adevăr. Îl părăsim pe Hristos, dar pentru a urma pe cine?” [7; 166].

Citatul reprodus mai sus nu îi aparține vreunui părinte duhovnicesc cu viață sfântă, îngrijorat de apostazia contemporană. Nu îi aparține nici măcar vreunui creștin ortodox, îndurerat de creșterea numărului celor care disprețuiesc Evanghelia înainte de a încerca să îi afle valoarea. Ci îi aparține celebrului întemeietor al Fraternității Albe Universale, Omraam Mikhael Aivanhov, un alt „înainte-mergător al Antihristului”, și face parte din lucrarea *Un nou înțeles al Evangheliilor*.

Fragmentul lasă impresia unei ancorări în cunoașterea Sfințelor Scripturi și pare un îndemn adresat celor care vor să caute adevărul pe meleaguri străine să renunțe la aceste tentative (deși din el reiese ideea că învățătura lui Hristos nu este valabilă și pentru cei care au o altă *structură spirituală*; dar Hristos S-a întrupat pentru mântuirea tuturor oamenilor și nu a trasat o hartă care să îi delimiteze pe aleșii Săi de ceilalți oameni).

Întreaga învățătură a lui Omraam este cât se poate de pacifistă, plină de cuvinte precum *speranță, Dumnezeu, dragoste, liniște, credință*. Mulți creștini consideră că au găsit în povețele sale resursa necesară pentru a-și schimba viața, pentru a merge pe calea păcii și armoniei, purtându-L pe Hristos în suflete. Dar învățătura Fraternității Albe, ca toate *noile învățături* prin care se descoperă *noi înțelesuri* ale Sfințelor Scripturi sau ale credinței creștine, este o perfidă deformare a adevărului.

Vom exemplifica această afirmație cu comentariul făcut de Omraam pildei fecioarelor neînțelepte: „Vegheați, căci nu cunoașteți nici ziua, nici ora», zice mirele. Vegheați, aceasta nu înseamnă «nu dormiți», căci fecioarele erau adormite, atât cele înțelepte, cât și cele nechibzuite, și-n pildă nu se spune că era o greșeală. Vegheați, aceasta înseamnă: fiți în

veghere spirituală, căci nu știți nici ziua, nici ora când mirele va veni. Ori, mirele vine în fiecare zi, iar în zilele în care candela voastră nu are ulei, nu puteți intra să participați la festinul la care el vă va invita. Dar dacă veți avea acest ulei, veți intra în sala de sărbătoare și veți fi cuprinși de bucurie; toată lumea în jurul vostru se va mira și se va întreba ce vi s-a întâmplat de sunteți atât de fericiți și iluminați... (Ce este antihristic în acest pasaj? Nimic; dar acest pasaj – ca multe altele asemenea – conține explicații sau lămuriri pline de otrava rătăcirii – *n.n.*) Acum vă voi prezenta această pildă sub un aspect practic. Dacă cu cele cinci fecioare (degetele de la mâna dreaptă) veți atinge lampa (plexul solar) și veți medita asupra unor subiecte elevate și divine veți reumple această lampă cu Forțe și Energii pe care le veți putea utiliza mai târziu. [...] Vă voi indica încă o metodă. Veți alege un arbore gros (stejar, fag, mesteacăn...) și vă veți rezema de el, punându-vă mâna stângă la spate, cu palma spre trunchiul arborelui, și palma mâinii drepte pe plexul solar. Vă veți concentra pe energia arborelui, pe care vă veți strădui s-o primiți prin mâna stângă și să o deversați prin mâna dreaptă în organism. [...]

În loc să preparați uleiul alchimiștilor, pentru care unii au pierdut averi, și-au ruinat sănătatea fără să poată obține nimic, niciodată, este preferabil de mers într-o pădure, să întâlnim arborii, să le vorbim. [...] Comunicarea cu Spiritele arborilor este o artă pe care o posedau vechii preoți celți. Acum, oamenii au pierdut secretul regenerării lor și înțelegerii Limbajului universal, limbajul fiecărui lucru din natură; el trebuie regăsit” [7; 140].

Am reprodus acest lung citat mai ales pentru cei care au obiecții față de rostul poruncii Bisericii de a nu citi cărți eretice. Dacă în exemplul de față amprenta păgână a ieșit la iveală, în alte cazuri ea nu poate fi sesizată decât de către creștinii cu solide cunoștințe teologice.

Să observăm una dintre strategiile clasice ale diavolului de a atrage în amăgire: dacă în carte ar fi fost vorba direct de tehnicile de energizare sau de comunicarea cu *spiritele arborilor*, poate că unii cititori ar fi fost mai circumspecți. Dar înșelarea a avut aici patru etape: prezentarea pildei evanghelice cu o scurtă referință exegetică *nevinovată*, inițierea în tehnica de energizare prin meditație, folosirea energiei arborilor și comunicarea magică cu spiritele acestora.

De multe ori, creștinii se lasă înșelați de comentariile făcute Sfintelor Scripturi într-un limbaj modern, ușor accesibil, și, fiind păcăliți de spiritul pacifist în care sunt scrise astfel de cărți (în care Hristos nu este hulit direct, ci numai indirect, negându-I-se dumnezeirea), se angrenează în tot felul de practici oculte – care de care mai *nevinovate*.

Una dintre metodele cel mai des folosite de diavol pentru a atrage lumea în înșelare este prezentarea întunericului drept lumină, a minciunii drept adevăr. Părintele diacon P.I. David observa că ideologia New Age „se constituie într-o mare provocare pentru creștinism, nu numai fiindcă se propagă cu atâta forță, ci mai ales fiindcă atacă creștinismul, deși își anexează fâșii mari din moștenirea creștină, începând cu Biblia” [20; 424]. Ideea de bază în New Age este că vremea credinței creștine a trecut odată cu terminarea Erei astrologice a Peștilor. Intrarea în Era Vărsătorului ar însemna autoîndumnezeirea omului, mântuirea prin propriile puteri, nemaifiind nevoie de existența unui Dumnezeu personal¹. De altfel, new-age-iștii au preluat panteismul oriental, negând existența unui Dumnezeu Creator și proniator al universului. Totuși, new-age-iștii nu au putut contesta în totalitate valoarea învățaturii creștine, și atunci s-au grăbit să Îl includă pe Hristos în panteonul Marilor Maeștri.

Dacă Hristos ar fi fost un mare Învățător, atunci era firesc ca în învățătura Sa să se găsească puncte comune cu gândirea neopăgână, să se poată face paralele care să sugereze că

¹ Faptul că unele grupări new-age-iste din Occident, unii yoghini, unii practicanți zen, unii radiesteziști afirmă că existența lui Dumnezeu nu are ca scop decât camuflarea adevăratei lor orientări, pe care discipolii o cunosc abia după ce s-au lăsat seduși de primele trepte inițiatice.

Noua Eră nu neagă mesajul lui Hristos, ci îl continuă și îl împlinește. Așa cum Legea Nouă a împlinit Legea Veche.

În afara comentariilor scripturistice făcute prin prisma înțelegerii neopăgâne (precum cele făcute de Omraam, care a avut destui *confrăți*), nu s-au putut găsi prea multe alte idei comune Noului Testament și ideologiei revoluționare a Noii Ere. Una dintre explicațiile invocate a fost următoarea: dacă în Noul Testament nu se găsește decât un număr redus de astfel de idei comune, aceasta se datorează faptului că Biserica a cenzurat Scriptura după propriile interese.

Un exemplu: new-age-iștii afirmă că învățătura despre reîncarnare a fost scoasă din Noul Testament, deși câteva pasaje care susțin teoria reîncarnării au scăpat necenzurate (cât de puerilă este argumentarea teoriei reîncarnării cu citate scripturistice își poate da seama oricine a înțeles că Fiul lui Dumnezeu S-a Întrupat pentru a le arăta oamenilor calea prin care să intre în Împărăția Cerurilor; că după moarte ne așteaptă veșnicia și că în funcție de faptele noastre vom ajunge în rai sau în iad). „În anul 325 după Christos, împăratul roman Constantin cel Mare și mama sa, Elena, au scos referirile la reîncarnare din Noul Testament. La întrunirea din anul 553 după Christos, al doilea Conciliu din Constantinopol a confirmat această acțiune și a declarat conceptul de reîncarnare drept Erezie. Se pare că ei considerau că acest concept ar putea slăbi puterea tot mai mare a Bisericii, întrucât oferea oamenilor un timp mult prea îndelungat în care să-și poată găsi salvarea. Totuși referințele inițiale se aflaseră acolo; primii părinți ai Bisericii acceptaseră conceptul de reîncarnare” – Brian Weiss [79; 22].

Cei care își pot imagina că Părinții de la Sinodul I Ecumenic puteau să deformeze Scriptura¹ nu au idee cine anume erau acești Părinți. Mulți dintre ei erau oameni cu viață sfântă; între ei se afla Sfântul Spiridon al Trimitundei, marele făcător de minuni. Dar și fără ierarhi ca Sfântul Spiridon, tot nu aveau Părinții cum să modifice Scripturile. Cea mai clară dovadă că nu s-a cenzurat nimic se obține prin cercetarea comparativă a textelor scripturistice din Noul Testament cu a manuscriselor anterioare secolului al patrulea. Această cercetare dovedește că textele sunt identice. Numai că puțini oameni au atâtea cunoștințe lingvistice încât să poată face o astfel de cercetare. De altfel, pe aceasta s-au și bazat cei care au relansat suspecta idee că ceea ce ne învață Scriptura actuală e diferit de ceea ce a învățat Hristos.

New-age-iștii au fost incapabili să dovedească cu documente această idee. Nu au avut curajul să falsifice chiar una dintre Evangheliile canonice, căci orice fals ar fi fost ușor de demonstrat. Dar ce au făcut a avut roade asemănătoare...

Vreme de aproape două milenii textele apocrife au circulat în cercuri restrânse. Ereticii încercau să își legitimizeze inovațiile folosindu-se de argumente din scrierile apocrife, a căror autenticitate era negată de Părinții Bisericii. În tentativa de a atrage în rătăcire un număr cât mai mare de fii ai Bisericii, vrăjmașul a încercat să speculeze încrederea creștinilor în textele sfinte și să scoată la iveală *Scripturi* fabricate artificial. Punând astfel ereziile sub numele unor Sfinți Apostoli sau ale altor ucenici ai Mântuitorului, acestea s-au dovedit mai ușor de digerat de către oamenii care s-au îndepărtat de învățătura tradițională a Bisericii, tocmai pentru că aveau încredere în Apostolii sub al căror nume apăreau respectivele scrieri mincinoase.

New-age-iștii s-au folosit de textele apocrife deoarece au găsit în ele punctele comune de care aveau nevoie pentru a seduce spațiul creștin. Motivația este simplă. Duhul întunericului care stă în spatele Mișcării New-Age este același cu duhul care a inspirat scrierea scripturilor gnostice.

Sfântul Irineu, în celebra sa lucrare *Împotriva ereziilor*, spunea despre cei care răspândeau scrieri apocrife că „aceștia, netemându-se de nimic și publicând scrieri plăsmuite după capul lor, se laudă că dețin mai multe evanghelii decât există. Ei au ajuns la o asemenea îndrăzneală, încât numesc «Evanghelia adevărului» o lucrare compusă de ei foarte recent și care nu se acordă deloc cu datele din Evangheliile apostolilor. Nici măcar Evanghelia nu poate fi ferită, în cazul lor, de blasfemie” [88; 12].

¹ Dan Brown, autorul *Codului lui Da Vinci*, este unul dintre cei mai cunoscuți propovăduitori ai acestei idei eretice.

Înainte de a analiza astfel de texte rătăcite, sunt necesare câteva precizări. Evangheliile și Epistolele Noului Testament sunt insuflate de același Duh Sfânt. Nu există nici o contradicție dogmatică între aceste texte sfinte. Și nici nu putea exista, deoarece *autorii lor*, Sfinții Apostoli, nu scriau după mintea lor, nu scriau propriile lor păreri, ci scriau adevărul care le era inspirat de către Duhul Sfânt.

Până ca Biserica să stabilească care anume texte sunt autentice și care nu, au mai circulat și alte câteva scrieri puse sub numele Sfinților Apostoli. Dar nepotrivirile dintre acestea și scrierile care erau păstrate cu sfințenie în Biserică au determinat excluderea celor a căror origine era neclară și care conțineau învățături dubioase. Sfinții Apostoli nu aveau cum să deformeze învățătura pe care o primiseră din aceeași sursă. Hristos nu a propovăduit adevăruri cu două fețe, ci un singur adevăr: cel care a fost mai apoi propovăduit de către apostoli în toată lumea.

Pentru un creștin, găsierea unor cât de mici nepotriviri între Noul Testament și un text despre care se susține că este de origine apostolică ar trebui să fie un argument suficient pentru a înțelege că textul din urmă nu este autentic. Considerăm că cei care caută să pună preț pe astfel de texte se deschid de bună voie înșelării și ajung la o opinie total deformată asupra persoanei Mântuitorului. Una dintre cele mai cunoscute scrieri de acest gen este *Evanghelia după Iuda*. Ideea centrală este că Iuda ar fi fost cel mai fidel ucenic al lui Hristos, cel mai înțelept, cel inițiat în taine care celorlalți apostoli le erau străine. El și-ar fi vândut Învățătorul la cererea expresă a Acestuia, Care l-ar fi lăudat pentru fapta sa: „Adevărat îți spun eu [ție], Iuda, [...] tu îi vei întrece pe toți. Căci tu vei jertfi omul care mă înveșmântează” [85; 43].

Cele patru Evangheliile primite de Biserică ne spun însă că lucrurile au stat cu totul altfel, Iuda făcând voia diavolului și nu voia lui Dumnezeu: *Făcându-se Cină, și diavolul punând în inima lui Iuda fiul lui Simon Iscarioteanul, ca să-L vândă* (Ioan 13, 2). Sfântul Evangelist Luca întărește mărturia Apostolului Ioan: *A intrat satana în Iuda, cel numit Iscarioteanul, care era din numărul celor doisprezece. Și, ducându-se, el a vorbit cu arhieriei și cu căpeteniile oastei, cum să-L dea în mâinile lor. Și ei s-au bucurat și s-au învoit să-i dea bani* (Luca 22, 3-5).

Din *Evanghelia Sfântului Marcu* vedem că, în momentul prinderii lui Iisus, Iuda nu avea muștrări de conștiință, ci chiar îi sfătuia pe ostași *zicând: Pe care-L voi săruta, Acela este. Prindeți-L și duceți-L cu pază* (Marcu 14, 44).

Iar din *Evanghelia după Matei* aflăm că mai apoi *Iuda, cel ce L-a vândut, văzând că* (Hristos – *n.n.*) *a fost osândit, s-a căit și a adus înapoi arhierilor și bătrânilor cei treizeci de arginți, zicând: Am greșit vânzând sânge nevinovat. Ei i-au zis: Ce ne privește pe noi? Tu vei vedea. Și el, aruncând arginții în templu, a plecat și, ducându-se, s-a spânzurat* (Matei 27, 3-5).

Împotriva *Evangheliei lui Iuda*, o scriere gnostică despre care se consideră că ar fi fost scrisă în jurul anului 150, stau însă nu numai cele patru Evangheliile, ci întreaga tradiție a Bisericii. Faptul că în secolul al doilea Sfântul Irineu de Lyon a demascat minciunile *Evangheliei* puse pe seama lui Iuda nu constituie o dovadă forte împotriva apocrifei, ci doar arată că Părinții Bisericii nu șovăiau să combată textele eretice.

Merită menționat faptul că și Gurdjieff (unul dintre marii lideri ai neopăgânismului, fondatorul unui sistem spiritual denumit „Cea de-a patra cale”) a susținut ideea că Iuda a fost ucenicul cel mai fidel al lui Hristos. În cartea sa – de referință pentru new-age-iști – *Din povestirile lui Belzebul către nepotul său*, acesta susține chiar că Iuda e prezentat negativ în Sfânta Scriptură tocmai pentru că evangheliștii nu au înțeles lucrarea lui Hristos: „Iuda este portretizat așa cum e în Sfânta Scriptură tocmai pentru a diminua imaginea lui Iisus Hristos Care, deși era în apropierea apostolului atâta timp, nu a reușit să intuiască ce va face acesta și

cum îl va vinde”¹. Altfel spus, Sfinții Evangheliști, neînțelegând rolul lui Iuda, nu au făcut altceva decât să micșoreze slava lui Hristos, descriind vânzarea al cărei autor fusese chiar unul dintre apostoli...

Gurdjieff a murit cu aproximativ douăzeci de ani înainte de descoperirea manuscrisului *Evanghelia lui Iuda*. Deși ar putea fi vorba doar de o coincidență datorată imaginației, nu e exclus ca similitudinea ideilor sale cu cele care se regăsesc în manuscris să se datoreze faptului că ajunsese la o formă de posesie demonică prin care era inspirat de același duh necurat care îl inspirase și pe autorul *Evanghelia lui Iuda*...

Înainte de a trece la prezentarea unor alte texte eretice, vom cita și opinia Centrului pentru Studii de Teologie Aplicată, din cadrul Mitropoliei Olteniei: „Despre *Evanghelia după Iuda* se poate spune că un singur lucru este real – acela că a fost scrisă în perioada creștinismului primar, conținutul său fiind doar o prezentare fantezistă și denaturată a rolului și faptei de trădare a lui Iuda Iscarioteanul”².

Evanghelia lui Iuda, promovată de *National Geographic*, este o scriere veche, dar nu este o scriere apostolică – înainte de prinderea lui Hristos, Iuda nu avea nici un motiv să scrie un astfel de text mincinos, iar după ce L-a vândut s-a sinucis, neputând fi un mărturisitor al Învierii. Textul pus pe seama lui Iuda nu este evanghelie, ci antievanghelie. Pentru că esența Evangheliei (*Evanghelia* înseamnă în traducere literală tocmai *Vestea cea bună*) este că Hristos, Fiul lui Dumnezeu, a înviat din morți pentru ca noi să biruim păcatul și moartea și să devenim fii ai Împărăției Cerurilor...

„Teologii” de la *National Geographic* au adus în secolul al XXI-lea frenezia provocată în secolul trecut de descoperirea Bibliotecii de la Nag-Hammadi (găsită în anul 1945). La momentul respectiv, evenimentul a avut un răsunet mondial, pentru că au fost dezgropate un număr mare de manuscrise gnostice (datarea lor fiind aproximată la anii 350-400 d.Hr.). Se presupune că originalele ale căror copii au fost descoperite acolo fuseseră redactate după sfârșitul primului secol.

Între textele găsite la Nag-Hammadi se aflau *Evanghelia după Toma*, *Evanghelia după Maria*, *Evanghelia după Filip*, *Evanghelia egiptenilor* și *Evanghelia adevărului*. Cel mai cunoscut dintre ele este *Evanghelia după Toma*, care a beneficiat de o largă răspândire în mediile new-age-iste. O primă întrebare ar putea fi următoarea: dacă textul este autentic, de ce nu a fost inclus până acum de către Biserică între textele canonice? Doar Dumnezeu nu ține lumina sub obroc. Dacă scrierea i-ar fi aparținut Sfântului Apostol Toma, cu siguranță Părinții Bisericii ar fi cercetat-o și ar fi tâlcuit-o alături de Sfintele Evanghelii.

Să presupunem că *Evanghelia după Toma* ar fi fost cunoscută într-un mediu foarte restrâns și că, așa cum pretind autorii new-age-iști, vremea ca acest text important să fie cunoscut a sosit. Dar conține ceva important această *evanghelie*? Douglas Groothuis observa că un număr mare de *rostiri* din ea (48 din cele 114 pe care le conține) se pot regăsi în Noul Testament. Preluarea a adus doar mici modificări.

Rostirile care conțin ceva nou sunt impregnate de o mentalitate gnostică: „Iisus a spus: Cel care caută să nu înceteze căutarea până ce găsește; și, când va găsi, el va fi uluit, el se va minuna și el va domni peste Totul” – rostirea 2 [86; 19]. „Mama m-a născut, dar adevărata Mamă mi-a dat viață” – rostirea 101 [86; 41] (tema Mamei cerești este des întâlnită în literatura new-age).

Găsim între rostiri un citat care pare scos din textele panteiste hinduse: „Eu sunt întregul. Întregul a ieșit din mine. Întunericul a ajuns la mine. Tăiați lemne: eu sunt acolo. Ridicați o piatră și mă veți găsi acolo” – zicerea 77 [86; 37].

¹ www.gurdjieff.org/original.htm

² www.m-ol.ro/index.php?option=com_content&task=view&id=891&Itemid=9.

Mai reproducem un singur citat, care arată incompatibilitatea clară dintre învățătura propovăduită de Fiul lui Dumnezeu și cea pe care o întâlnim în pseudo-*Evangelia după Toma*: „Acolo unde sunt trei zeițăți, ele sunt doar zeițăți. Acolo unde sunt două sau una, eu sunt cu ea” – rostirea 30 [86; 27]. Considerăm că după reproducerea citatului de mai sus încercarea de a dovedi autenticitatea acestui text este inutilă.

„Cât privește așa-zisa «evanghelie» a lui Toma – ne spune părintele Ioan Filaret –, faceți o comparație între această «evanghelie» și celelalte Evanghelii și cărți ale Noului Testament și singuri veți observa totala deosebire care există între ele, pentru că nu sunt scrise în același duh al adevărului” [29; 26].

(În prefața traducerii pe care a făcut-o *Evangeliei după Toma*, Vasile Andru scria: „Are acest text atribute divine suficiente pentru a deveni canonic? [...] Am discutat aceasta și cu teologi și înalți clerici români, între alții cu părintele Dumitru Stăniloae, cu mitropolitul Antonie Plămădeală, cu arhiepiscopul Casian Gălățeanul. Tema rămâne deschisă. Cărturarii, intelectualii, sunt primii entuziaști ai acestui text”¹ [86; 12]. Din fragmentele reproduse din respectiva scriere se poate înțelege ușor că nici nu se pune problema includerii sale în canonul Sfintei Scripturi, așa cum ar vrea Vasile Andru. Tema este deci închisă.)

În *Evangelia Vărsătorului* este prezentată o fantomatică ceremonie inițiativă prin care Iisus ar fi devenit Hristosul: „Frate, omule, cel mai brav dintre oameni, ai trecut cu bine toate testele templului. De șase ori ai fost judecat în fața dreptății; de șase ori ai primit cele mai înalte onoruri care se pot da omului; acum ești gata să primești ultimul grad. Așez această diademă pe fruntea ta și în Marea lojă a cerurilor și a pământului de-acum ești Cristosul. Acesta este marele tău ritual de Paște. De-acum nu mai ești un aspirant, ci un maestru al minții” [31; 189].

Un text similar cu *Evangelia Vărsătorului* a avut și are o mare popularitate în spațiul new-age-ist: este vorba despre *Viața Sfântului Issa* (publicată de Nicolae Notovici), așa-zisa relatare a vieții lui Iisus în intervalul dintre 12 și 30 de ani (*anii pierduți*)². Faptul că există oameni care cred că Iisus a plecat într-o călătorie inițiativă în Orient dovedește clar că ei nu se mulțumesc să găsească adevărul mântuitor în Sfânta Scriptură, ci caută să găsească *adevăruri* prefabricate în tot felul de texte care satisfac *necesitățile* lor spirituale, adevăruri comode care să poată fienerate ca idoli.

L.V. Mitrofin afirmă următoarele: „Principala lipsă a cărții lui Notovici și a altor autori care i-au succedat³ constă în aceea că versiunile lor, fără excepții, nu sunt confirmate de datele documentare. Căutările a numeroși cercetători în incinta mănăstirii Hemis din Ladakhe nu au dus la nici un rezultat” [44; 292].

În anii „pierduți”, Hristos nu a părăsit Israelul... A dus o viață smerită până la vârsta de treizeci de ani, când în poporul evreu se considera că avea loc „majoratul”, că tânărul ajungea la un prag al maturizării. Dacă ar fi plecat din Israel să caute adevărul, însemna că nu era Dumnezeu-Om, ci doar un om iubitor de Dumnezeu... Dacă Hristos ar fi plecat din Israel

¹ Afirmatia aceasta conține doar câteva nume de clerici, dar nici un citat exemplificator. Nu poate fi deci luată în considerare. Dacă vreun teolog ar susține *Evangelia după Toma*, s-ar autoprezenta ca fiind neortodox... Cât privește orientarea spirituală a lui Vasile Andru, o putem afla din următoarea declarație neortodoxă: „Întrebat odată ce diferență văd între Iisus și Budha, eu am crezut că sunt posibile următoarele note distinctive: Hristos este un Dumnezeu care a învățat să devină om (pentru a-și putea comunica mesajul civilizator, modelul ascensional). Budha este un om care a învățat să devină Dumnezeu (predându-ne, astfel, a doua lecție divină, al doilea model de desăvârșire)” [104; 6].

² O evanghelie apocrifă, *Evangelia copilăriei Mântuitorului*, spune că Hristos „se ocupă cu studiul Legii până la vârsta de treizeci de ani” [88; 123], și asta de la doisprezece ani, după ce a vorbit cu cărturarii în Templu (cf. Luca 2, 42-50).

³ Subiectul fiind *vandabil*, s-au găsit și alți autori care să îl dezvolte, deși nu aveau nici un punct de plecare solid în susținerea ipotezei că Iisus ar fi plecat în India...

pentru a fi inițiat în India, în Tibet, în Egipt sau în orice alt centru de spiritualitate păgână, atunci cărturarii și fariseii nu ar fi avut nevoie de un alt motiv ca să Îl prigonească – l-ar fi vădit ca partizan al credințelor idolatre.

Chiar dacă Hristos, *venind în patria Sa, îi învăța pe ei în sinagoga lor, încât ei erau uimiți și ziceau: De unde are El înțelepciunea aceasta și puterile? Au nu este Acesta fiul teslarului? Au nu se numește mama Lui Maria și frații (verii) Lui: Iacov și Iosif și Simon și Iuda? Și surorile (verișoarele) Lui au nu sunt toate la noi? Deci, de unde are El toate acestea? Și se sminteau întru El. Iar Iisus le-a zis: Nu este proroc disprețuit decât în patria lui și în casa lui. Și n-a făcut acolo multe minuni, din pricina necredinței lor* (Matei 13, 54-58).

Apostolii contemporani caută să deformeze în fel și chip înțelegerea persoanei Mântuitorului pe care o propovăduiește Biserica, să nege dumnezeirea Sa și să o înlocuiască cu diferite atribute înșelătoare, între care cel de *Mare Maestru al tuturor timpurilor* a avut un real succes. Creștinii s-au lăsat mai ușor ademiniți de diferitele forme de neopăgânism care nu treceau cu vederea existența lui Hristos, ci doar propuneau o altă interpretare a mesajului Său. New-age-iștii au speculat această situație (dacă ar fi făcut abstracție de persoana lui Hristos, misionarismul lor ar fi fost mult îngreunat), încercând ca Noul Hristos să nu mai aibă aproape nimic în comun cu Hristosul Noului Testament.

David Spangler, lider marcant al Erei Vărsătorului, afirma foarte pragmatic că „este natural să nu ne satisfacă și să nu avem nevoie de un Cristos vechi. Ne trebuie ceva mai bun decât prezintă creștinismul tradițional. Avem nevoie de un Cristos cosmic, universal, un Cristos al Noii Ere” [31; 205]. Acest Cristos al Noii Ere este prezentat într-o mulțime de cărți, într-o mulțime de ipostaze (chiar dacă aceste ipostaze sunt foarte deosebite între ele, unele dintre ele conținând nu numai elemente care contrazic Sfintele Scripturi, ci chiar și studiile istorice).

Stewart Easton, conștientizând ca mulți alți autori neopăgâni diferența dintre învățăturile creștine și noile abordări ale persoanei lui Hristos, încerca să justifice superioritatea celor din urmă (în mod particular viziunea steiner-istă) prin existența unui criteriu ultim al adevărului: „Trebuie să subliniem că antropozofia se bazează pe revelațiile lui Steiner din Cronicile Akashice, iar învățăturile sale nu reprezintă nicidecum o interpretare a Bibliei” [31; 193].

Despre des invocatele *cronici akashice* se afirmă că ar fi un fel de memorie a timpului, un fel de peliculă imaterială pe care se imprimă fiecare clipă a istoriei. Se mai spune că la aceste cronici au acces numai inițiații, ceilalți oameni având datoria de a primi fără rezerve *adevărurile* la care nu au acces în mod direct. Despre aceste cronici ar trebui să ne dăm seama că sunt lucrări ale diavolului chiar numai prin faptul că neagă învățătura propovăduită de Hristos (totuși unele *viziuni akashice* ar putea fi reale – diavolul fiind destul de bătrân ca să cunoască amănunte din istoria neamului omenesc și destul de tânăr ca să și le aducă aminte și să le transmită ucenicilor săi).

Un alt text care s-a bucurat de o bună primire printre *creștinii* care cochetează cu neopăgânismul este așa-zisa *Evanghelie eseniană a păcii*, făcută cunoscută de Edmund Bordeaux Szekely. Unii *creștini* caută să găsească cât mai multe convergențe între acest text și Evangheliile canonice, fără să își dea seama că un astfel de demers nu are nici o șansă în a-i ajuta să cunoască adevărul. Reproducem aici doar un citat din această evanghelie – pentru că îl considerăm suficient pentru a demonstra că textul răspândit de Szekely nu poate sta alături de Evangheliile Bisericii: „când ei se botează singuri, Îngerul Apei intră în corpul lor și atunci se scurseră toate abominațiile și toate impuritățile păcatelor lor trecute; cum cade o cascadă de la munte, tot așa, din corpurile lor, se scurseră materii abominabile dure sau moi. Și solul unde s-a răspândit acel șuvoi a fost murdărit și mirosul a devenit atât de îngrozitor că nimeni nu rezista să stea în acel loc. Și demonii părăsiră măruntaiele lor sub formă de nenumărați viermi care se zvârcoleau în acest noroi poluat de toate aceste excremente, cu furie neputincioasă, furioși de a fi expulzați din măruntaiele Fiilor Omului de către Îngerul Apei. Și asupra acestor viermi a coborât apoi puterea Îngerului Soarelui. Și ei pieriră în zvârcoliri

desperate, nimiciți de Îngerul Soarelui. Toți tremurără de teroare când văzură toate aceste abominații ale lui Satana, de care îi eliberaseră îngerii. Și mulțumiră apoi lui Dumnezeu pentru a le fi trimis îngerii Săi să-i salveze” [87; 47]. (Dacă nu am ține cont de lucrarea diavolului ar fi de neînțeles cum oameni care se consideră creștini iau în serios astfel de texte blasfemiatoare.)

Ar fi de dorit ca față de falsele evanghelii – cum sunt *Evanghelia lui Iuda*, *Evanghelia lui Toma* sau *Viața Sfântului Issa* – fiii Bisericii să aibă aceeași atitudine de respingere pe care Sfinții Părinți au avut-o față de textele similare din vremea lor. Sfântul Nichifor Mărturisitorul scria: „Nu se cuvine a se primi Apocalipsul lui Ezdra și Zosima, și cele două martirologii ale Sfântului Gheorghe și ale Sfinților Martiri Chiric și Iulita, nici cartea lui Marcu și a lui Diadoh; fiindcă sunt lepădate și neprimite” – Canonul 41 [30; 463]. Dacă Sfântul Nichifor ar fi trăit astăzi, lista lui ar fi conținut poate sute de titluri. Pentru că ucenicii diavolului au născocit teancuri de astfel de scrieri, care de care mai atrăgătoare.

Pentru cei care vor să meargă pe calea mântuirii, învățăturile celor patru Evanghelii din Sfânta Scriptură sunt suficiente. Iar celor care, citind Sfânta Scriptură în grabă și fără atenție, cred că au găsit nepotriviri mari între Evangheliile canonice, le recomandăm să ia aminte la ceea ce ne-a predanisit dumnezeiescul Ioan Gură de Aur: „Dacă Evangheliile s-ar deosebi între ele, atunci această înrudire dintre parte și întreg nici nu s-ar vedea și de mult ar fi dispărut învățătura noastră, căci *orice împărăție* – spune Domnul – *care se dezbină în sine nu rămâne* (Luca 11, 17). Dar așa, și prin aceasta strălucește puterea Duhului Sfânt, care-i convinge pe oameni ca la judecarea Evangheliilor să aibă în vedere problemele mari absolut necesare mântuirii și să nu se lase vătămați sufletește de micile și neînsemnatele deosebiri dintre Evanghelii...” [38; 20].

Sfântul Isidor Pelusiotul rezumă foarte clar portretul celor care nu vor să recunoască valoarea Sfintelor Scripturi pe care le-a primit Biserica: „Cei care cutează să scoată sau să adauge ceva la cuvintele inspirate de Dumnezeu suferă de o boală sau de alta: ori nu cred că Dumnezeuasca Scriptură a fost dictată de Duhul Sfânt, ceea ce îi arată necredincioși, ori se cred mai înțelepți decât Sfântul Duh, și prin asta arată că sunt smintiți” [90; 19].

Iuda – „al treisprezecelea daimon”¹, un diavol?

În articolul *Iuda, săracul...* Liliana Niculescu reușește să rezume – cu talent, dar neintenționat – impactul avut de *Evanghelia lui Iuda* asupra cărturarilor care nu cunosc nici Scripturile, nici învățătura Bisericii: „Evangheliilor scrise de Filip, de Vartolomeu, de Toma, de Maria Magdalena etc. li s-a adăugat, nu cu multă vreme în urmă, «piesa de rezistență» a scrierilor apocrife, *Evanghelia lui Iuda*, căreia Biserica i-a rezervat, evident, o primire rece. Pe de o parte, atitudinea acestei instituții seculare nu prea are de ce să surprindă: trecutul ei este plin de erori și de orori, care i-au fragilizat substanțial autoritatea și credibilitatea morală, dar care par s-o lase, și ele, la fel de rece. Borges văzuse cândva în Iuda umbra lui Mesia: «Dacă Dumnezeu a trebuit să îndure umilințe și moartea pentru ca lumea să fie salvată, atunci poate că adevăratul Mesia a fost tăcutul Iuda». În *Trei versiuni ale lui Iuda* din 1944, scriitorul argentinian nota că «Iuda este într-un fel imaginea lui Iisus».

În zilele noastre, după ce *National Geographic Society* a publicat textul buclucaș, mașina mediatică s-a pus în mișcare cu o sprinteneală uluitoare, depășită, poate, numai de ritmul și de agresivitatea declarațiilor venite din partea celor mai înalți reprezentanți ai clerului contemporan. Însă, în timp ce presa și comunitatea științifică internațională se străduiește să vorbească despre «reabilitarea discipolului blestemat», Biserica rămâne – impasibila fidelitate! – devotată preceptelor după care se conduce de două mii de ani. Acest manuscris poate fi considerat o evanghelie (adică o veste bună), adaugă Meyer, în sensul că poate ajuta la distrugerea imaginii unui «Iuda diabolic», sursa primară a antisemitismului religios.

De ce Biserica respinge cu atâta îndârjire aceste evanghelii? Din «lene intelectuală», răspunde reputatul coptolog genevez Rodolphe Kasser (care a condus echipa de traducători), din impulsul de «a nu schimba nimic în ceea ce au crezut dintotdeauna». «Pentru el, ca pentru toți gnosticii, cunoașterea este cea care aduce mântuirea».

Poate că secolul XXI va fi mai îngăduitor cu Iuda. Poate că, până la urmă, i se va face dreptate. Până atunci însă, *Evanghelia după Iuda* rămâne «un martor pe care nimeni nu vrea să-l asculte»².

Afirmația că pe Iuda nu vrea nimeni să îl asculte poate fi contrazisă fără multă greutate. De ascultat, l-au ascultat destui teologi și preoți, dar nu l-au crezut, ceea ce este cu totul altceva.

Nu îmi propun în rândurile următoare o combatere punctuală a fiecăreia dintre ereziile afirmate în *Evanghelia lui Iuda*. De altfel, Sfântul Irineu de Lyon, vorbind de desfrâul în care trăiau ereticii care aveau ca reper *Evanghelia lui Iuda*, nici nu se ostenește să mai combată textul acesteia, considerând că ar fi o lucrare inutilă. Înțeleg demersul lui, dar înțeleg și faptul că omul contemporan primește cu greu o astfel de argumentare. De aceea, mă voi opri puțin asupra textului și mesajului *Evangheliei lui Iuda*.

În primul rând vreau să precizez că, starea actuală a Codexului Tchacos nefiind foarte bună – Codexul a fost recuperat doar în proporție de aproximativ 85%, cei care au studiat manuscrisul afirmând că 15% din text nu a mai putut fi recuperat –, nu se poate face o

¹ Traducătorii *Evangheliei lui Iuda* folosesc cuvântul *spirit* pentru traducerea cuvântului copt – provenit din greacă – *daimon*. În nota de subsol se face referire la daimon-ul lui Socrate (cf. Platon, *Banchetul*, 202e - 203a) [85; 23]. Termenul are un sens mai larg, de ființă spirituală, nefiind echivalentul cuvântului românesc demon, care este sinonim cu diavol. În text, Iuda e numit daimon alături de ceilalți apostoli, nu demon, pentru a fi pus în opoziție cu ei.

² *Tribuna noastră*, nr. 53/aprilie-iunie 2006.

apreciere obiectivă a întregului text. Este însă foarte puțin probabil ca textul pierdut să fi conținut și pasaje asemănătoare Scripturilor primite de Biserică. De aceasta ne dăm seama observând textul care s-a păstrat și care diferă radical ca stil, ca structură și ca învățătură de Sfintele Evanghelii.

(O parte din textul pierdut se interferează cu fragmentele recuperate, în care de exemplu putem citi: „Iisus a spus: Nu se poate să semeni sămânță pe [piatră] și să-i culegi roadele. [Aceasta] e totodată calea [...] neamul [pervertit] [...] și Sophia supusă greșelii [...] mâna care a creat oamenii muritori, ca sufletele lor să se înalțe la tărâmurile veșnice de sus” [85; 30-31])

În *Evanghelia lui Iuda* există o secvență care ne poate ajuta să apreciem în profunzime valoarea ei. Vorbind cu Iuda, „Iisus i-a zis: «Depărtează-te de ceilalți și îți voi spune tainele împărăției. Tu o poți atinge, dar te vei întrista mult. Căci altul îți va lua locul, așa încât cei doisprezece [ucenici] să fie din nou întregi în dumnezeul lor»” [85; 23].

Iuda are o vedenie care întărește separarea dintre el și ceilalți apostoli: „Iuda a spus: «Învățătorule, așa cum că i-ai ascultat pe ei toți, ascultă-mă acum și pe mine. Căci am avut o mare vedenie». Când Iisus a auzit aceasta, a răs¹ și i-a spus: «Tu, al treisprezecelea spirit, de ce te străduiești atât de tare? Dar vorbește, iar eu te voi asculta». Iuda i-a zis: «În vedenie m-am văzut pe mine pe când cei doisprezece ucenici mă băteau cu pietre și [rău mă] oropseau»” [85; 31].

Restul vedeniei nu ne interesează aici. Ne interesează un singur aspect. Că Iuda are o viziune în care ceilalți apostoli îl lovesc cu pietre – omorârea cu pietre fiind pedeapsa vechi testamentară pentru hulirea numelui lui Dumnezeu sau pentru vrăjitorie. Dumnezeu îi poruncise lui Moise: *Hulitorul numelui Domnului să fie omorât neapărat; toată obștea să-lucidă cu pietre. Sau străinul, sau băștinașul, de va huli numele Domnului, să fie omorât* (Lev. 24, 16).

Vedenia aceasta arată că de fapt Iuda îi considera pe ceilalți apostoli ca rămânând la nivelul spiritual al Legii Vechi. De altfel, iudeii l-au ucis pe Sfântul Apostol Ștefan cu pietre, considerându-l hulitor al lui Dumnezeu. Dacă apostolii ar fi fost cei rătăciți, și nu Iuda, care este marea cunoaștere pe care o aduce *Evanghelia lui Iuda*? Ce are mai mult ea decât celelalte Evanghelii? Nimic... Legea cea nouă pe care a adus-o Hristos, Legea iubirii, lipsește din *Evanghelia lui Iuda*. De ce să o preferăm pe cea din urmă?

Dacă Hristos ar fi fost doar un mare Învățător, un mare spirit, iar Iuda ar fi fost discipolul său preferat, atunci istoria ar fi arătat altfel. Apostolii L-au mărturisit pe Hristos în fața lumii întregi, răbdând prigoane peste prigoane, și au adus mulțime mare de suflete la credință. Iuda ce a făcut? L-a predat iudeilor pe Hristos, deși aceștia căutau de multă vreme să Îlucidă, și până la urmă ar fi reușit și fără ajutorul său. Care este meritul lui Iuda? Că s-a sinucis? Prin ce a fost atunci mai mare lucrarea sa decât a celorlalți Sfinți Apostoli?

Mai mult decât atât, ne putem întreba: cine este Hristosul propovăduit de *Evanghelia lui Iuda*? Este El Fiul lui Dumnezeu, Născut, nu făcut, Care din Tatăl S-a născut mai înainte de toți vecii? Nu. Este doar un mare învățător, a cărui răstignire și înviere nu contează. El nu este prezentat ca Mesia profețit de proroci, Cel care a adus mântuire întregii lume. Este un mare spirit care aduce o cunoaștere rece, moartă, din care iubirea jertfelnică lipsește. E doar un orator care comunică celor aleși tainele cunoașterii... Toate profețiile mesianice sunt trecute cu vederea în *Evanghelia lui Iuda*. De ce? Pentru că se consideră că Dumnezeuul Vechiului

¹ Una dintre multele diferențe între Hristosul Sfintelor Evanghelii și cel din apocrifă este că în cea din urmă Hristos râde. Sfântul Ioan Gură de Aur, în comentariile la *Evanghelia după Matei*, scrie: „El a lăcrimat; și pentru Lazăr, și pentru Ierusalim, și pentru Iuda. Și vei vedea că de multe ori Domnul lăcrimează, dar niciodată nu-L vei vedea râzând, nici zâmbind măcar. Nici unul din evangheliști n-a spus-o. La fel și Pavel; a lăcrimat și el; și a făcut asta trei ani, ziua și noaptea; a spus-o și el și au spus-o și alții despre el; dar că a râs, nu a spus-o nici el, nici altul. [...] Nu spun asta ca să opresc râsul, ci ca să curm râsul dezmățat” [38; 85].

Testament era un demiurg rău – după unele texte gnostice, Creatorul lumii materiale fiind chiar Satan...

De fapt, pasajul cheie al Evangheliei lui Iuda este momentul în care Hristos râde când îi vede pe apostoli rugându-se: „Într-o zi, el se afla cu ucenicii săi în Iudeea și i-a găsit strânși laolaltă și așezați în pioșenie. Când [s-a apropiat] de ucenici, care ședeau laolaltă așezați și înălțând o rugăciune de mulțumire pentru pâine, [el] a râs. Ucenicii [i-]au spus: «Învățătorule, de ce râzi de rugăciunea [noastră] de mulțumire? Ce am făcut? [Asta] este ce se cuvine». El a răspuns și le-a zis: «Nu râd de voi. 'Voi' nu faceți aceasta fiindcă așa voiți voi, ci pentru că în acest fel [va fi] preaslăvit dumnezeul vostru»” [85; 20-21].

Hristos nu putea râde dacă i-ar fi văzut pe ucenici rugându-se Dumnezeului celui adevărat. Dar râde pentru că îi vede rugându-se dumnezeului lor, care nu era dumnezeul adevărat. Altfel spus, râde pentru că vede înșelarea lor...

„Acesta este Hristos?” Nu, nu este adevăratul Hristos. Este un simulacru. E o metamorfoză drăcească. Care mai este atunci vestea cea bună a *Evangheliei lui Iuda*? Nici una. În ea, jertfa lui Hristos pe cruce nu are nici o valoare, important este că duhul său a scăpat din lanțurile trupului.

Ce înșelare... Dumnezeu S-a făcut om pentru mântuirea noastră, pentru noi a pățit moarte pe cruce, pentru ca prin Învierea Sa să pregătească și învierea noastră... Ce credință este aceasta, dacă lipsește Învierea? În Rusia comunistă, un apologet al comunismului a ținut o prelegere împotriva existenței lui Dumnezeu, în care a combătut credința creștină. La urmă, un preot a cerut voie să spună și el un scurt cuvânt. Fiind sigur că îl va face de râs, comunistul l-a lăsat. Dar preotul a spus doar: „Hristos a Înviat!” „Adevărat a Înviat!”, a tunat sala într-un glas, spre rușinarea comunistului și a celorlalți vrăjmași ai lui Dumnezeu.

Care este credința în Hristos, dacă renunțăm la Învierea Sa? Orice istoric al religiilor ar putea spune că religia promovată de *Evanghelia lui Iuda* este o religie lipsită de valoare. Iudaismul sau mahomedanismul sunt mult deasupra ei...

Pe de altă parte, Hristosul *Evangheliei lui Iuda* este lipsit de puterea dumnezeiască. Nu face nici o minune. Nu învie nici un mort, nu vindecă nici un bolnav, nu arată că ar fi mai mare decât vreunul din prorocii Vechiului Testament. Comparându-l cu figurile importante ale marilor religii, Hristosul *Evangheliei lui Iuda* se face de rușine...

Sfântul Apostol Pavel spune răspicat: *De vei mărturisi cu gura ta că Iisus este Domnul și vei crede în inima ta că Dumnezeu L-a înviat pe El din morți, te vei mântui* (Rom. 10, 9). Iuda nu face o astfel de mărturisire... Și tot Apostolul neamurilor ne spune: *Căci pentru aceasta a murit și a înviat Hristos, ca să stăpânească și peste morți și peste vii* (Rom. 14, 9). Nu găsim o astfel de mărturie în gura lui Iuda...

Sfântul Apostol Matei scrie: *Și pe când mâncau, Iisus a zis: „Adevărat grăiesc vouă, că unul dintre voi Mă va vinde”. Și ei, întristându-se foarte, au început să-I zică fiecare: „Nu cumva eu sunt, Doamne?” Iar El, răspunzând, a zis: „Cel ce a întins cu Mine mâna în blid, acela Mă va vinde. Fiul Omului merge precum este scris despre El. Vai, însă, acelui om prin care Fiul Omului se vinde! Bine era de omul acela dacă nu se năștea”. Și Iuda, cel ce L-a vândut, răspunzând a zis: „Nu cumva sunt eu, Învățătorule¹?” Răspuns-a lui: „Tu ai zis” (Matei 26, 21-25).*

Ce înțelegem din cuvântul că mai bine era de Iuda dacă nu se năștea? Că pentru păcatele sale îl aștepta osânda veșnică... Păcătoși au fost în istoria lumii mulți, dar unii s-au pocăit și au ajuns în Împărăția Cerurilor. Iuda nu a mers însă pe calea pocăinței...

¹ Sfântul Ioan Gură de Aur observă că, în timp ce la Cina cea de Taină ceilalți ucenici i s-au adresat atunci lui Hristos numindu-L Domn, pentru că este cu adevărat Fiul lui Dumnezeu, Iuda îi spune „Învățătorule”, considerându-L doar un Învățător, neînțelegând că El este Mesia...

Sfântul Ambrozie al Mediolanului spune: „Socot că până și Iuda ar fi putut, prin milostivirea cea nemăsurată a Domnului, să nu fie lepădat de la iertare, dacă ar fi arătat pocăință nu în fața iudeilor, ci în fața lui Hristos” [9; 177].

Părintele Filothei Zervakos ne spune că „Iuda, pentru că l-a iubit pe diavol, s-a făcut asemănător acestuia. «Și între voi unul este diavol», a grăit Domnul către ucenicii Săi, vorbind despre trădătorul Iuda”¹ [80; 26]. Tâlcuind un verset din Psalmi – *Pune peste dânsul pe cel păcătos și diavolul să stea de-a dreapta lui* (Ps. 108, 5) –, Cuviosul Eftimie Zigabenu scrie: „Diavolul, zice, va sta de-a dreapta lui Iuda, adică se va împrieteni cu el”, fiindcă starea de-a dreapta se dădea prietenilor. Pentru aceasta și dreptii la Dumnezeu se învrednicesc stării de-a dreapta”².

Diavol a fost numit de Hristos Iuda, nu prieten. Diavol, nu apostol iubit... Așa că cei care vor să ia aminte la învățăturile acestui „daimon”, să cugete bine la roadele alegerii lor...

După ce am terminat de scris articolul de mai sus, mă simțeam ca și cum aș fi supărat pe cineva. Nici când am vrut să mă rog, mintea mea nu s-a adunat cum trebuie. Am încercat să înțeleg: de ce? Și mi-am dat seama. Îl judecasem pe Iuda... O astfel de afirmație ar putea suna ciudat în gura cuiva care scrie mai multe articole legate de vânzarea lui Iuda. Dar mi-am înțeles greșeala... Știam că Iuda nu a fost diavol, ci doar un om iubitor de păcat care a făcut voia diavolului... Dar uitasem, totuși, ultimele cuvinte ale lui Hristos către Iuda... A sosit Iuda, unul dintre cei doisprezece, și împreună cu el mulțime multă, cu săbii și cu ciomege, de la arhierii și de la bătrânii poporului. Iar vânzătorul le-a dat semn, zicând: «Pe care-L voi săruta, Acela este: puneți mâna pe El». Și îndată, apropiindu-se de Iisus, a zis: „Bucură-Te, Învățătorule!” Și L-a sărutat. Iar Iisus i-a zis: „Prietene, pentru ce ai venit?” (Matei 26, 47-50). Teribilă scenă: e ca și cum criminalul îndreaptă arma spre victimă, iar aceasta îi dă o floare... Aici e esența Evangheliei: iubirea nebună, fără margini, a lui Dumnezeu pentru om: Dumnezeu așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică. Căci n-a trimis Dumnezeu pe Fiul Său în lume ca să judece lumea, ci ca să se mântuiască, prin El, lumea (Ioan 3, 16-17).

„Prietene”, așa l-a strigat Hristos pe Iuda... Și așa cheamă pe fiecare păcătos la pocăință, chiar dacă glasul Lui nu se aude întotdeauna, fiind acoperit de larva păcatului.

Recitind versetul cu ultimele cuvinte auzite de Iuda din gura Celui pe care Îl vânduse, mi-am adus aminte o povestioară morală, citită într-o carte pentru copii. Într-un moment de întunecare a minții, un tânăr destrăbălat își lovește mama de mai multe ori cu un cuțit. În timp ce mama își trăiește ultimele clipe de viață, tânărul se taie din greșeală cu cuțitul pe care vroia să îl șteargă de sânge... Iar mama, murind, îl întreabă: „Te doare, dragul mamei?...”

¹ Hristos le-a spus apostolilor: „Oare, nu v-am ales Eu pe voi, cei doisprezece? Și unul dintre voi este diavol!” Iar El zicea de Iuda al lui Simon Iscarioteanul, căci acesta, unul din cei doisprezece fiind, avea să-L vândă (Ioan 6, 70-71).

² Cuviosul Eftimie Zigabenu și Sfântul Nicodim Aghioritul, *Psaltirea în tâlcuirile Sfinților Părinți*, vol. II, în curs de apariție la Editura Egumenița din Galați.

Iuda și „teologia dialogului”

În Pastorală de Paști din anul 2004, Înalt Preasfințitul Bartolomeu Anania zugrăvea un portret foarte nuanțat al urmașilor lui Iuda...

„Iuda se plimbă nestingherit prin societate, prin istoria omenirii, dar și prin creștinătate. Isprava lui cea mai mare este aceea că, dintr-o singură Biserică, a făcut mai multe. Din mai multe, a făcut o puzderie¹. Și continuă s-o facă, prin ceea ce îi este propriu: lăcomie, invidie, orgoliu. Se adaptează ușor, și-a rafinat metodele. Lucrează la lumina nopții și comunică prin unde herțiene². E un iscusit importator de religie, oferind-o concurențial pe piața bunurilor de consum. Altfel, e un ecumenist convins. Când nu lucrează pe furiș, te invită la dialog frățesc³. Dacă-l refuzi sau dacă te aperi, te pomenești intolerant, conservator, fundamentalist, retrograd⁴. Cunoaște bine Biblia, are studii universitare, vorbește câteva limbi străine. El știe că Iscarioteanul era unul din cei doisprezece care au ascultat și memorat învățătura lui Iisus. Dacă ar fi avut curăție și talent, putea să scrie o Evanghelie tot atât de bogată ca a lui Matei.

A scris-o postum, în cheia sărutării perverse. Iuda e un excelent teolog, așa cum este și patronul său din Qarantania, care Îi oferea lui Iisus citate din Scriptură. Toate formele de sincretism religios care ni se propun, începând cu New Age și terminând cu tot felul de combinații între diferite secte neoprotestante, care alcătuiesc federații «evangelice» și «evangelizatoare» și care caută să ne amețească prin aceste oferte foarte comode, seducătoare, deseori toate acestea sunt forme și manifestări ale corupției spirituale.⁵”

Mărturia ierarhului român este cât se poate de clară, și nu are nevoie de comentarii⁶. Totuși, întrucât în ziua de astăzi mărturia patristică este sufocată de pseudo-teologiile moderniste, trebuie precizat că această poziție nu este decât o reformulare rigoristă a poziției Sfinților Părinți.

¹ Existența acestei „puzderii” de biserici nu implică faptul că Trupul lui Hristos S-a împărțit în multe părți. După cum mărturisea Sfântul Fotie cel Mare, patriarhul Constantinopolului, în deplin acord cu toți ceilalți Sfinți Părinți, „există doar o singură Biserică a lui Hristos, apostolească și sobornicească. Nu mai multe, nici măcar două. Iar celelalte sunt sinagogi ale celor ce viclenesc și sinod al răzvrătiților” [90; 29]. Iar părintele Stăniloae a afirmat: „Biserica Romano-Catolică și Biserica Ortodoxă nu sunt Biserici surori. Nu există decât un singur Trup, adică o singură Biserică. Deci, noțiunea de Biserici surori este improprie” [93; 61]. Improprie, deci greșită.

² Și nu numai. Întreaga mass-medie îi stă la dispoziție...

³ Cuvântul acesta pare a rezuma punctul de vedere al Conferinței Bisericilor Ortodoxe Autocefale, care a avut loc la Moscova, în 1948: „Mișcarea ecumenică reprezintă o nouă încercare de zidire a Turnului Babel, ca semn al unei noi rătăcirii a omenirii... Suntem în drept să considerăm ecumenismul drept o rătăcire ispititoare, bazată pe păcatul trufiei. Principiul lui este: «Uniți-vă, uniți-vă, cu orice preț, pe orice temei, dar uniți-vă!». Acesta este un principiu al unionismului forțat, după care nu poate urma decât totalitarismul bisericesc” [8; 117]. Dialogul interconfesional nu trebuie să aibă ca țel căutarea unirii în absența adevărului, ci mărturisirea adevărului de către cei care l-au aflat către cei care îl caută...

⁴ Sfântul Ignatie Briancianinov: „Potrivnicii lui Antihrist vor fi socotiți făcători de tulburare, vrăjmași ai binelui obștesc și ai rânduielii sociale, vor fi supuși prigoanei pe față și într-ascuns, vor fi supuși la cazne și pedepse” [13; 18].

⁵ www.arhiepiscopia-ort-cluj.org/pastorala.htm.

⁶ Comentariile ar risca să fie ori foarte dure, alterând nefiresc tonul echilibrat al pastoralei, ori dulcele, și atunci ar deforma mesajul curajos și mărturisitor.

Sfântul Paisie Velicicovski spunea cam același lucru când afirma că „uniația este Iuda, care cu lingușitorul sărut a vândut credința pravoslavnică”¹ [59; 87]. De fapt, orice formă de trădare a dreptei credințe este în cele din urmă o trădare a lui Hristos Însuși. Acest lucru îl mărturisea și Papa Ioan al VIII-lea, scriindu-i Sfântului Fotie cel Mare despre *Filioque* și latinii care au cutezat să propovăduiască un alt crez decât cel niceo-constantinopolitan: „Noi îi socotim pe acei neascultători egali cu Iuda, deoarece ei au îndrăznit să facă același lucru ca și el, predând la moarte nu Trupul Domnului, ci pe credincioșii care sunt mădularele Trupului Său, despărțindu-i și îndepărtându-i unul de celălalt și predându-i astfel morții veșnice, dar mai ales pe ei înșiși, așa cum a făcut în chip nedrept numitul ucenic”² [51; 196].

(Comparația dintre Iuda și eretici se poate afla și în slujbele Bisericii. În Acatistul Sfântului Ierarh Nicolae, în Icosul al VII-lea, putem citi: „Mai înainte împotriva-te eresului lui Arie, cel de trei ori blestemat, ai rușinat a lui fără de Dumnezeu învățătură și, ca pe un al doilea Iuda surpându-l, l-ai lăsat” [5; 391].)

În articolul *În logica lui Iuda*, părintele Ion Alexandru Mizgan scria: „Pentru a lovi cât mai puternic în Biserica Ortodoxă, s-a mers în logica lui Iuda” [57; 25]. Care este această logică a lui Iuda, aplicată în domeniul dogmatic? „Ortodoxia nu poate fi credința cea adevărată. Ortodoxia a eșuat, atât în plan religios, cât și în plan cultural sau politic. Ortodocșii sunt mai păcătoși decât creștinii de alte confesiuni. Neoprotestanții au făcut mai multă misiune în țările africane sau arabe decât ortodocșii. Să căutăm deci un adevăr comun tuturor confesiunilor, depășind spiritul îngust al Sfinților Părinți...”

În plan misionar, efectele unei astfel de orientări sunt dezastruoase. Mesajul Sfinților Părinți adresat celor din afara Bisericii: „Lepădați înșelarea, veniți la Adevăr”, este schimbat în „Haideți să vedem împreună unde este adevărul!” Dialogul de pe poziții egale ia locul întâlnirii dintre mărturisitori și cei care caută adevărul (Asissi 1986, București 1998 – „Pacea este numele lui Dumnezeu”).

În articolul „Referitor la teologia dialogului” – tipărit în *The Ecumenical Review*, organul oficial al Consiliului Ecumenic al Bisericilor –, Wesley Ariaraya prezintă esența acestei poziții spirituale: „Teologia dialogului trebuie înainte de toate să conștientizeze din nou esența religiei și teologiei. Una din greșelile noastre făcute în trecut constă în faptul că am absolutizat religia și teologia creștină, socotind alte religii false și nedrepte. [...] Toate religiile caută să-și mărturisească propria experiență religioasă în cadrul unui anumit mit despre esența lumii, despre om, despre Dumnezeu... E periculos să se creadă că o «legendă» e mai dreaptă decât alta. De exemplu, hindusul poate vorbi despre experiența religioasă prin mitul care include legea karmei, reîncarnarea ș.a. Iudeo-creștinul poate mărturisi despre experiența sa în legătură cu mitul (!) despre facerea lumii, păcatul original și răscumpărare. [...] Toate aceste legende sunt nedefinite prin ele însele și sunt limitate în cadrul unor hotare în care credincioșii își mărturisesc credința și trăirile” [8; 255].

O astfel de poziție contravine flagrant mărturiei Sfinților Părinți. Duce la falsificarea identității creștine³.

¹ Înainte de asta, Sfântul Paisie scrisese chiar că „uniația este mlădița înaintemergătoare a antihristului, ce ademenește cu măgulire pe cei mai neștiutori întru pierzanie” [59; 87]. El a înțeles foarte bine pericolul amestecării dreptei-credințe cu dogmele apusene. Din păcate, cuvintele sale s-au dovedit profetice...

² Sfântul Maxim Grecul întărește cuvintele papei Ioan al VIII-lea: „Iată cât de limpede a arătat acel Sfânt Părinte, prin aceste cuvinte scurte, că această erezie este urâtă și respinsă. El îi compară cu Iuda pe cei care au născocit-o și pe cei care au susținut-o după ei. Ce pot spune, iarăși, dușmanii împotriva acestui lucru?” [51; 196]

³ Ecurile acestei falsificări sunt variate. Iată, de exemplu, un citat din editorialul „Avem noi frați”, apărut într-un periodic creștin ortodox (*Învierea*, nr. 345 / 1 august 2004): „Întemeietorul *de facto* al islamului este însă Mahomed, care a primit din mâna îngerului Gabriel textele sfinte pe care apoi le-a adunat în cartea numită Coran. Oricine, care are curiozitatea, poate cerceta, chiar și în treacăt, învățătura de credință a islamului pentru a constata cât de multe asemănări există între acesta și creștinism”. Dacă un creștin afirmă că legea lui Mahomed a

Iată o mărturie nedorită – a lui Miriam Starhawk – despre roadele dialogului interreligios: „Învățătura despre ceremonii religioase și despre istoria religiei zeiței Thea, predată preoților, călugărilor, călugărițelor, îndrumătorilor creștini a fost o experiență nouă care ne-a răsplătit osteneala. I-am aflat pe aceștia foarte receptivi la noile idei, însetați de forme de adorare a lui Dumnezeu și foarte creativi... Cu mare bucurie descopăr că există în bisericile creștine un curent puternic care privește cu simpatie spiritul idolatriei și dorește să cunoască învățăturile Religiei Antice” [78; 165].

Mărturia ei este șocantă. Din ea ne dăm seama că de fapt dialogul interreligios nu este neutru, ci duce la apostazia creștinilor. Iată un exemplu standard de discurs nesincer – e vorba de un fragment din discursul lui Swami Vivekananda de la Primul Congres al Religiiilor Lumii, Chicago 1893: „Dacă cineva din auditoriu crede că această unitate va rezulta prin triumful unei religii – oricare ar fi ea – și dispariția celorlalte, unuia ca acesta nu pot să îi spun decât: «Fratele meu, speranțele tale vor fi înșelate». Oare eu doresc ca și creștinii să fie hinduiști? Nicidecum... Creștinii nu trebuie să devină hinduiști sau budiști, nici ca aceștia să devină creștini, ci fiecare religie va trebui să își însușească duhul celorlalte religii, păstrându-și totuși particularitățile ei, pentru a putea propăși potrivit propriilor legi” [78; 157].

Dacă de obicei demonstrarea nesincerității discursurilor de acest gen este dificilă, în cazul de față lucrurile sunt simple. Iată ce a declarat Vivekananda la întoarcerea sa în India: „Acesta este marele ideal care se află înaintea noastră, și fiecare dintre noi trebuie să se înarmeze pentru aceasta – cucerirea lumii de către India. Noi toți trebuie să ne înarmăm și să ne încordăm fiecare nerv pentru acest scop. Ridică-te, Indio, și biruiește lumea prin spiritualitatea ta...” [78; 157].

Trebuie să avem discernământ și să nu ne lăsăm înșelați. Trebuie să ne manifestăm opoziția față de astfel de propuneri diavolești... O poziție care poate fi luată drept reper se poate afla în ultima parte din Pastorală despre „Iuda zilelor noastre” a Înalt Preasfințitului Bartolomeu Anania:

„E bine să știți că, pe măsură ce aceste invazii (e vorba de invaziile la care ne supun cruciadele misionare heterodoxe – *n.n.*) devin tot mai radicale, dar ne propun, în mod repetat și stăruitor, «toleranța», e bine să știți că toleranța trebuie să funcționeze până în clipa când începe abuzul! Din momentul în care celălalt abuzează de toleranța mea, aceasta încetează și trebuie să înceteze. De aceea, personal, voi deveni intolerant, chiar cu riscul de a fi catalogat drept fundamentalist. La urma urmei, dacă e vorba de «fundamentalism», primul fundamentalist a fost însuși Iisus Hristos: «Înapoia Mea, satano!»” [98; 21].

Despre dialogul dintre creștini și musulmani, Arhiepiscopul Anastasie Yanoullatos dă mărturie din proprie experiență: „Nu trebuie să vedem lucrurile prea romantic. Dialogul presupune că ambele părți doresc relația și căutarea. Această dispoziție a fost însă cultivată până astăzi mai mult în lumea creștină. Nu am putea să spunem același lucru și despre cea musulmană; cu foarte puține excepții, în lumea musulmană nu este prezentă o disponibilitate analogă. În paralel, avem suficiente exemple ale unei noi exaltări a fundamentalismului (din partea adepților «epurării islamice») și de intoleranță (de exemplu, în Iran, Liban, Turcia, Algeria). De aceea, în loc să vorbim despre un dialog al Creștinismului – sau fie și al creștinilor – cu Islamul, este mai corect să vorbim despre dialogul unor creștini cu puțini musulmani.

fost adusă de „îngerul Gabriel”, adică de Sfântul Arhanghel Gavriil, nu se leapădă de Hristos? Articolul se încheie în același ton: „Nădăjduim că apariția unei comunități musulmane în Timișoara va duce la apropierea dintre cei care aparținem celor două mari religii, la înfrățirea noastră în slujirea aceluiași Dumnezeu”. Dacă un creștin salută apariția unei comunități musulmane într-un spațiu creștin înseamnă că nu are o conștiință ecclesială...

[...] Crucea rămâne «sminteală» și «nebuie» pentru modul de gândire musulman clasic. În plus, acesta (acest mod – *n.n.*) reacționează negativ la adresa experienței liturgice esențiale a creștinilor, dumnezeiasca Liturghie, această trăire personală a comuniunii cu Hristos. Atunci când musulmanii au transformat impunătoarele locașuri creștine în moschei, s-au grăbit să elimine mai ales trei elemente: simbolul Crucii, Sfânta Masă și iconostasul cu chipurile sfinților care au trăit «în Hristos» [106; 142].

Nici în ce privește dialogul cu evreii rezultatele nu sunt îmbucurătoare... Părintele Andrei Kuraev scria: „Unirea creștinilor cu evreii poate duce nu numai la pierderea lui Hristos cel euharistic, ci și la pierderea lui Hristos al Evangheliilor¹. Ne-am afla în situația de a elimina din Biblie Evanghelia și să rămânem doar cu cărțile Vechiului Testament. Este evident că o asemenea operație nu va putea îmbogăți viața creștinilor, ci, dimpotrivă, o va sărăci” [46; 194].

Trebuie să apreciem sinceritatea Șef Rabinului Moses Rosen, care considera că un dialog teologic iudeo-creștin nu este de folos nici unei părți și că, de fapt, colaborarea dintre cele două părți exclude aspectul spiritual: „Evreii au o experiență nefericită a dialogurilor cu bisericile creștine. Cred că aceasta este principala reacție pe care mi-o provoacă orice menționare a ecumenismului și a necesității lui. Din punctul meu de vedere, dialogul cu biserica creștină nu este necesar. Nu ajută nici uneia din părți. [...] Concepția creștină este că toți evreii care și-au păstrat iudaismul și nu au acceptat propovăduirea lui Iisus sunt niște păcătoși. Această perspectivă nu este întotdeauna mărturisită de către predicatorii creștini, dar în genere toți conducătorii bisericii îi sunt devotați. [...] Am cunoscut și chiar m-am împrietenit cu un număr de episcopi distinși, dar atitudinea lor față de evrei era tot de «aștep-tare»². De aceea, cu toate că am avut relații bune cu biserica română, niciodată nu am putut intra într-un dialog teologic. Desigur, puteam avea discuții și o cooperare strânsă iudeo-creștină pe teme legate de problemele umane în general, de pace și război, de dreptate socială, împotriva pericolului atomic, dar nu mai mult»³ [65; 293].

¹ În *Platforma de la Philadelphia a iudaismului reformat* – adoptată de Conferința de la Philadelphia din 3-6 noiembrie 1869 – scrie: „Noi privim distrugerea celui de-al doilea stat evreiesc nu ca pe o pedeapsă pentru păcatele lui Israel, ci ca pe un rezultat al țelului divin dezvăluit lui Avraam, care, după cum a devenit tot mai limpede în decursul istoriei lumii, constă în dispersarea evreilor în toate colțurile lumii, pentru împlinirea misiunii lor de preț, aceea de a conduce națiunile la adevărata cunoaștere și la venerarea lui Dumnezeu” [67; 135].

² Iată cum răspunde Israelul misionarilor creștini: „Organizația religioasă Iadle-Ahim («O mână către frați»), al cărei scop este lupta împotriva misionarilor străini, a publicat un raport în legătură cu activitatea sa. Conform raportului publicat, în anul curent, organizația a primit 1250 de plângeri din partea evreilor nemulțumiți de faptul că pe teritoriul Israelului activează misionari străini, în special cei creștini. Organizația a reușit «să readucă în sânul iudaismului» 174 de israeliteni creștinați. În anul curent, Iadle-Ahim a «deconspirat» 12 misionari care au sosit în Israel în calitate de turiști. În conformitate cu hotărârea organelor corespunzătoare, aceștia au fost deportați în afara țării. Altor 10 misionari le-a fost refuzată intrarea în Israel. Conform hotărârilor instanțelor de judecată și în urma acțiunilor Iadle-Ahim, pe teritoriul statului au fost închise 18 centre misionare” (22 septembrie 2005). Materialul este preluat de pe <http://chisinau.novopress.info/?p=8>. Recomand acest site de știri alternative (un fel de frate de peste Prut al <http://ro.altermedia.info/>).

³ Afirmația aceasta nu este făcută de oricine. Lordul Iakobovici, care a fost Șef Rabin al Marii Britanii și Președintele Conferinței Rabinice Europene, spunea despre Șef Rabinul Moses Rosen că „este cunoscut, respectat și admirat în toată lumea evreiască, ca un purtător de cuvânt de înalt prestigiu al poporului său” [65; 11].

Îmbunătățirea canonului scripturistic

„Nu ar trebui să separăm Scriptura de Tradiție” [33; 108].
Timothy Ware¹

Într-o scrisoare am primit o întrebare care suna cam așa: *Am citit în revista National Geographic că e puțin probabil ca Biserica să își schimbe viziunea despre Iuda. Totuși, ce șanse există? Nu s-ar putea aduna un Sinod Ecumenic care să fie mai îngăduitor, să treacă Evanghelia lui Iuda între cele acceptate de creștini?*

Nu m-am grăbit să îi răspund. O fac acum, întrucât întrebarea aceasta și-au pus-o mai mulți oameni care nu cunosc bine învățătura Bisericii.

În *Pagina redacției* din ediția românească a revistei *National Geographic* dedicată prezentării Evangheliei lui Iuda, se află un text semnat de Cristian Lascu, text care se încheie astfel: „Descifrarea manuscrisului cu *Evanghelia lui Iuda* pune într-o lumină nouă episodul «trădării» lui Iisus, dar e puțin probabil că se va rescrie acea pagină din Biblie. Sentința a fost de mult pronunțată și este greu de crezut că manuscrisul va fi un act de grațiere” [91; 118].

„Puțin probabil”, „greu de crezut”, ... iată formulări care creează confuzie. Nu e puțin probabil să se rescrie vreo pagină din Biblie. E imposibil, absolut imposibil. Nu trebuie să existe nici cea mai mică urmă de îndoială în această privință. Nu „este greu de crezut că manuscrisul va fi un act de grațiere”, ci nu există nici un motiv ca un manuscris, pus în chip mincinos pe seama lui Iuda, să fie un act de grațiere. „Sentința” nu a fost pronunțată la întâmplare, în lipsa tuturor probelor, ci a fost dată după dreptate, fără părtinire. Iuda a fost vânzătorul lui Hristos... Nu a fost pedepsit de istorie, ci s-a autocondamnat...

Cât privește posibilitatea ca Evanghelia lui Iuda să fie primită în canon, aceasta este de asemenea nulă. Evangheliile nu au intrat în canon pentru că așa a vrut un sfânt sau un sinod, ele au intrat în Canon pentru că ele au fost insuflăte de Dumnezeu și scrise de Sfinții Evangheliști în duhul adevărului, pentru mărturisirea adevărului. Nu se putea să le fie alăturată o evanghelie care să susțină lucruri contradictorii. Atunci Biserica ar fi primit minciuna drept adevăr.

E adevărat că în zilele noastre unii clerici sunt ispitiți de erezie. Îndemnând la luptă „împotriva tuturor curentelor din timpul nostru, care încearcă să împingă corabia Ortodoxiei în prăpastia haosului și a dezordinii”, patriarhul Alexandriei Nicolae al VI-lea a declarat: „Ortodoxia în prezent poate vădi sânge și cununi duhovnicești, prigoane și dureri. Deopotrivă cu aceasta însă, se poate vedea că tradițiile sunt trădate și călcate chiar de unii ierarhi”² [8; 211]. Dar nu există ierarhi ortodocși care să susțină că Evanghelia lui Iuda este adevărată. Dacă ar face asta, s-ar arăta pe ei înșiși drept apostatați de la dreapta-credință.

¹ Cel care a devenit episcopul Kallistos Ware.

² Despre aceasta, părintele Arsenie Boca a spus un cuvânt foarte important: „Numai putregaiul cade din Biserica Ortodoxă, fie ei arhieriei, preoți de mir, călugări sau mireni. Înapoi la Sfânta Tradiție, la Dogmele și Canoanele Sfinților Părinți ale celor șapte Soboare Ecumenice, altfel la iad cu arhieriei cu tot. Ferească Dumnezeu!” [11; 197].

În Biserica Ortodoxă nu e important ce cred unii ierarhi, preoți sau mireni. E important ce se stabilește în sinoade. De-a lungul istoriei, unele sinoade nu au fost primite de conștiința Bisericii – și au fost considerate Sinoade tâlhărești.

Pe de altă parte, unul dintre cele mai mari pericole este înlocuirea Sinodului cu un Congres Teologic sau cu vreo altă formă secularizată de stabilire a adevărului de credință. Cel mai trist exemplu în acest sens este Congresul din 1923, când s-a hotărât de către un număr mic de Biserici Autocefale schimbarea modului de calculare a datei Paștilor.¹ Rezultatul: chiar dacă s-a încercat schimbarea calendarului, pentru o calculare considerată mai exactă din punct de vedere astronomic, practic toate Bisericile Ortodoxe au rămas la prăznuirea Paștelui după calendarul vechi. Biserica Rusiei, după ce a primit pentru scurtă vreme calendarul nou, a renunțat la el, datorită protestelor părinților îmbunătățiți și presiunii poporului.

Cât privește prerogativele unui Sfânt Sinod Ecumenic, acestea nu sunt atotputernice. Nici un Sinod Ecumenic nu poate să le contrazică pe cele anterioare. Sfinții Părinți de la Sinodul al șaselea Ecumenic de la Constantinopol (680-681) au hotărât: „[Iar] cei care vor îndrăzni să alcătuiască, să răspândească, să învețe sau să transmită un alt Crez celor ce voiesc să se convertească de la rătăcirile păgânești sau de la cele iudaicești sau de la oricare altă erezie și la cunoștința adevărului să vină, sau vor [îndrăzni] să introducă expresii noi sau cuvinte născocite pentru a răsturna cele hotărâte de noi, dacă sunt episcopi sau clerici să fie caterisiți, [înlăturați] episcopii din episcopie și clericii din cler, iar dacă sunt monahi sau laici, să fie anatema” [3; 48-49]².

Sfântul Teodor Studitul spunea că „sinod nu înseamnă a se aduna pur și simplu ierarhi și preoți, chiar dacă sunt mulți (căci mai bun este, zice [Scriptura], unul care face voia lui Dumnezeu decât mii care o calcă), ci [a se aduna] în numele Domnului prin cercetarea și păzirea canoanelor, și a lega și dezlega nu la întâmplare, ci așa cum cere adevărul și canonul și regula acriviei” [83; 20].

Aceasta este învățătura Bisericii. Oricine neagă valoarea Sfintei Tradiții neagă de fapt Biserica lui Hristos. Și nici o hotărâre a Sfintelor Sinoade nu poate și nici nu va putea fi răsturnată vreodată de un alt sinod. Sfântul Paisie Velicikovski răspunde la câteva întrebări pe această temă:

„Jurământul, adică anatema, ce s-a pus mai înainte sobornicește de către patriarhii Răsăritului asupra celor ce se împotrivesc Soborniceștii Bisericii, cum ar fi pentru cei care își fac cruce cu două degete sau și în altele careva se împotrivesc și nu se supun, o asemenea anatemizare pusă a fost mai pe urmă dezlegată de vreun Sobor al Răsăritului sau nu? Și pot oare unii arhieriei fără Sobor și învoirea și vrerea patriarhilor Răsăritului să dezlege asemenea jurământ?”

Răspuns: un asemenea jurământ, adică anatema, asupra celor ce se împotrivesc Soborniceștii Bisericii, anume asupra acelor ce-și fac cruce cu două degete sau prin altele se împotrivesc și nu se supun, este pusă de patriarhii Răsăritului sobornicește nu doar pentru o

¹ O critică a modului în care s-a schimbat calendarul poate fi găsită în cartea Arhimandritului Epifanie Teodoropulos, *Cele două extreme – Ecumenismul și stilismul*, Editura Evanghelistos, București, 2006.

² Condamnarea pronunțată de cel de-al șaptelea Sfânt Sinod Ecumenic de la Niceea (787) face referire precisă la născocirea unei alte evanghelii, potrivit Evangheliilor Bisericii: „Cei care cutează să cugete sau să învețe altfel sau, urmând blestemaților eretici, [îndrăznesc] să disprețuiască predaniile Bisericii, născocind sau lepădând ceva dintre cele ale Bisericii, fie Evanghelie, fie semn al crucii, fie icoană zugrăvită, fie sfinte moaște de mucenici, sau [îndrăznesc] să cugete strâmb și viclean pentru a răstălmăci ceva din Predaniile legitime ale Bisericii Sobornicești, încă și [de vor îndrăzni cu necuviință] să folosească în chip profan sfintele vase sau sfintele mănăstirilor: poruncim ca toți aceștia, dacă sunt episcopi sau clerici, să fie caterisiți, iar dacă sunt monahi sau laici, să fie îndepărtați de la împărțășanie [să fie afurisiți]” [3; 56-57].

oarecare vreme, ci până la sfârșitul lumii va rămâne tare și neclătită și nedezlegată cu darul lui Hristos.

Și mai întrebați încă dacă o asemenea anatema pusă a fost dezlegată de oarecare Sobor al Răsăritului sau nu? Vă răspund: ce fel de Sobor ar fi acela? Poate doar acele potrivnice lui Dumnezeu și Bisericii, precum au fost potrivnicele lui Dumnezeu soboare ereticești care s-au adunat spre răsturnarea adevărului și spre întărirea minciunii, dar în veac nu va fi un asemenea rău credincios sobor în Biserica lui Hristos. [...]

Mai întrebați încă dacă o asemenea anatema, nici de un arhieru fără patriarhii Răsăritului și nici de dânșii, nu poate fi dezlegată? Vă răspund: nu numai de un oarecare arhieru fără patriarhii Răsăritului, dar nici cu patriarhii Răsăritului acel jurământ nu poate fi dezlegat, pentru că o asemenea anatemizare în veac nedezlegată este” (96; 116-118).

Niciodată vreo evanghelie mincinoasă – fie ea a lui Iuda sau a lui Toma sau oricare alta – nu va putea fi introdusă în canonul Sfintei Scripturi. Oricât de mare ar fi apostazia, acest lucru este cu neputință. Nici măcar în vremurile de pe urmă, când pentru pregătirea venirii Antihristului diavolul va atrage mulți clerici de partea sa, Bisericii nu i se va putea impune să primească o altă Evanghelie. Pentru că ar primi în sine otravă și i-ar duce pe credincioși spre moarte, nu spre viața cea adevărată la care i-a chemat Hristos.

„Dacă noi vom tăcea, pietrele vor striga...”

Răspuns la o scrisoare

„*Vai celor care se întinează cu blasfemiatorii eretici! Vai celor care batjocoresc
Dumnezeieștile Scripturi*” [90; 20].
Sfântul Efrem Sirul

După ce într-o conferință am combătut „Evanghelia lui Iuda”, am primit scrisoarea următoare: „La Simpozionul «Religion and Human Rights in Romania», organizat de SACRI¹, au vorbit mai mulți preoți de diferite confesiuni, membri în conducerea unor facultăți de teologie. Drd. Bogdan Baghiu de la Facultatea de Filosofie, Universitatea A.I. Cuza, Iași, a afirmat următoarele: «Pentru cultul majoritar ortodox, dar și pentru cele minoritare, este reprobabil faptul că, la nivel explicit sau implicit, practică așa-numita sectologie. Eu consider că așa-zisa știință trebuie să facă obiectul unor reglementări juridice laice. Fără un demers și fără o atitudine a laicului asupra pericolului inoculării prin educația religioasă a unor comportamente reciproce de respingere, va fi imposibil să apară un sistem de valori al toleranței. Legea cultelor trebuie să aibă în vedere și acest aspect, fără a afecta integritatea dogmatică a fiecărei religii. Atâta timp cât vor exista în vocabularul comunitar termeni ca: erezie, anatema, sectă, etc., nu vom putea vorbi de integrare europeană și în sfera spirituală». Dacă mai marii lumii acesteia vor să impună renunțarea la studiile de sectologie, invocând toleranța, cum se va mai putea apăra Biserica de erezii, sau în ce fel va putea contracara efectul scrierilor mincinoase, cum este *Evanghelia lui Iuda*? Doar Sfânta Scriptură spune: *Chiar dacă noi sau un înger din cer v-ar vesti altă Evanghelie decât aceea pe care v-am vestit-o – să fie anatema!* (Gal. 1, 8)”.

Textul scrisorii m-a ajutat să înțeleg nevoia omului contemporan de a face față provocărilor la care societatea civilă îl supune. Cred că răspunsul meu va fi de folos și altora...

Cel mai simplu răspuns ar fi citarea unui pasaj din Sfintele Scripturi: *Unii farisei din mulțime au zis către El: „Învățătorule, ceartă-ți ucenicii”. Și El, răspunzând, a zis: „Zic vouă: Dacă vor tăcea aceștia, pietrele vor striga”* (Luca 19, 39-40).

Au tăcut oare ucenicii lui Hristos de teama fariseilor? Nu. Vor tăcea oare ucenicii lui Hristos de astăzi de teama noilor farisei care vor face legi prin care apărarea dreptei-credințe va fi considerată extremism? Nu, evident, nu.

Cât privește interdicția de a folosi termeni precum *anatema*, ea nu va putea fi respectată de Biserică, întrucât face parte din strategia ei de apărare a adevărului.

Simplu spus: orice mirean, preot sau ierarh care mărturisește o învățătură străină Ortodoxiei se află sub anatema. Întrebare: e sau nu *Evanghelia lui Iuda* o Evanghelie diferită

¹ SACRI este Societatea Academică de Cercetare a Religiiilor și Ideologiilor. Mai multe informații pe <http://sacri.ro/files/aboutus.htm>.

de cea vestită de Sfântul Apostol Pavel și de ceilalți Sfinți Apostoli? Răspuns: Este. Atunci toți cei care o vestesc se află sub osânda anatemei. Niciodată Biserica nu va avea o altă poziție...

Completând cuvântul Sfântului Apostol din Epistola către Galateni 1, 8, Sfântul Ioan Gură de Aur spunea că „dacă, pe de o parte, dogma este răstălmăcită, și înger de ar fi, să nu-l credeți”. „Dacă episcopul sau clericul este viclean în chestiunile credinței, atunci fugi și leapădă-te de el, nu numai ca de un om, ci chiar și înger din cer de-ar fi. [...] După mine, pacea nu este aceea care se ține pe saluturile și mesele comune fără rost, ci pacea întru Dumnezeu este cea care vine de la unirea duhovnicească. Mulți distrug astăzi tocmai această unire, când, dintr-o râvnă nehibzuită, neluând în seamă hotărârile noastre și dând mai multă importanță celor iudaice, socotesc pe iudei drept învățători care merită o încredere mai mare decât Părinții noștri” [90; 23-24].

E adevărat că astăzi unii, considerându-se iubitori de pace, acordă mai multă încredere mai marilor lumii acesteia decât Sfinților Părinți, dar, după cum ne arată Sfântul Ioan Gură de Aur, aceasta se întâmplă în detrimentul păcii celei adevărate a lui Hristos.

Toți cei care sunt creștini trebuie să cunoască faptul că nu există nici o evanghelie adevărată care să contrazică Evangheliile Bisericii. Ce înseamnă asta? Cum adică un înger din cer să vestească o altă evanghelie? Doar un diavol ar putea vesti altceva... Și atunci, de ce Apostolul neamurilor nu i-a spus pe nume? Pentru că, luminat de Dumnezeu, știa că diavolii vor lua chip de îngeri de lumină și vor răspândi scrieri mincinoase (cum sunt cele dictate prin spiritism și alte forme de creștinism sectant – gen Pucioasa sau Vladimirești). Pentru că știa că vor veni vremuri în care creștinii vor fi ispitiți să primească drept adevărate scrieri mincinoase (cum sunt cele pe care diferiți specialiști în istoria religiilor sau în istoria Bisericii le promovează pentru a contrazice Sfânta Tradiție). Și știa că ispita va fi mare – ca și cum învățăturile respective ar fi fost propovăduite chiar de îngerii „din cer”.

Sfântul Apostol Pavel însuși știa că mărturisește Adevărul și că, dacă vreodată ar fi dat o mărturie care să contrazică acest Adevăr, ar fi făcut voia diavolului... Apostolul a rămas însă până la sfârșitul vieții sale în Adevăr, a rămas al lui Hristos și în Hristos.

Eu îndrăznesc să completez cuvintele sale: așa cum oricine vestește (sau primește ca adevărată) o altă evanghelie decât cea a Bisericii se află sub osânda anatemei, tot așa cei care resping falsele evanghelii și rămân credincioși Evangheliei celei adevărate pe care o păstrează Biserica se află sub binecuvântarea dumnezeiască. Pe cât de mare e deci osânda celor care primesc evangheliile mincinoase sau celelalte scrieri eretice, pe atât de mare va fi bucuria celor care, trăind în Biserică și împărțându-se în chip tainic de Hristos prin Sfânta Evanghelie, cunosc Adevărul și pregustă harul Împărăției Cerurilor...

Opunându-se parcă înțelepților acestei lumi care vor să șteargă din vocabular cuvântul *anatema*, Sfântul Teofan Zăvorâtul explica ce reprezintă acesta pentru Biserică: „Sub aspectul ei de societate, Sfânta Biserică a fost alcătuită și dăinuie ca orice altă societate. Așa s-o și priviți, ca pe orice societate, și n-o lipsiți de drepturile care sunt date oricărei societăți. Să luăm, de pildă, societatea de luptă împotriva alcoolismului. Aceasta are reguli proprii, pe care orice membru se obligă să le îndeplinească, și orice membru este membru tocmai fiindcă acceptă și îndeplinește aceste reguli. Dacă vreun membru nu numai că refuză îndeplinirea regulilor, ci are multe puncte de vedere diferite de ale societății, dacă se revoltă chiar împotriva scopului societății și nu numai că bea, ci îi îndeamnă și pe alții să facă asta, defăimând abstenența și răspândind concepții mincinoase împotriva ei, ce face de obicei societatea cu unul ca acesta? La început îl avertizează, apoi îl exclude. Poftim anatema! Și totuși nimeni nu se revoltă, nimeni nu mustră societatea pentru neomenie; dimpotrivă, toți recunosc că a acționat absolut legal și că, dacă ar fi procedat altfel, n-ar fi putut să-și continue existența. Și atunci, de ce să fie muștrată Sfânta Biserică pentru că acționează în mod asemănător? Doar

anatema nu este altceva decât excludere din Biserică, altfel spus excluderea din mediul ei a celor ce nu îndeplinesc condițiile unirii cu ea, care încep să gândească altfel decât ea, altfel decât au făgăduit singuri când au intrat în ea” [87; 122].

Totuși să nu înțelegem că Biserica trebuie să tacă numai pentru că hotărârile și canoanele Sfințelor Sinoade din vechime sunt suficiente pentru a face față rătăcirilor contemporane. Iată, de exemplu, două atitudini diferite față de învățătura potrivit căreia toate confesiunile fac parte din Trupul lui Hristos, așa-numita teorie a ramificațiilor: „Sfântul Sinod al Bisericii Georgiei hotărăște: [...] 5. Că neortodoxa și eretica învățatură, plămădită în sânul teologiei moderniste, privitoare la existența Harului de viață dătător dincolo de hotarele canonice ale Bisericii, ca și expresia ei extremă, așa-zisa «teorie a ramurilor», care socotește toate tendințele felurite din creștinismul actual drept felurite ramuri unificate sau uniforme ale adevăratei Biserici a lui Hristos, având Dumnezeuiescul Har în egală măsură¹, nu poate fi primită. 6. Că rugăciunile comune și săvârșirea Tainelor laolaltă cu neortodocșii nu pot fi primite”² [94; 12-13].

(Această poziție arată că duhul Sfinților Părinți este viu în Biserica Ortodoxă astăzi. Chiar dacă Sinodul Greciei nu a avut până acum o declarație atât de fermă, iată ce a declarat întâi-stătătorul acestui sinod, Arhiepiscopul Hristodul al Atenei: „Într-adevăr, ecumenismul, așa cum se obișnuiește să fie numit, cu siguranță este erezie, pentru că el neagă principiile de bază ale Credinței Ortodoxe. Un exemplu în acest sens este acceptarea teoriei ramurilor, care susține că fiecare Biserică deține o parte de adevăr și de aceea trebuie să se unească toate și să pună pe masă aceste părți pentru ca acesta să se poată întregi. Dar noi credem că Ortodoxia este Biserica cea Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească. Iar despre aceasta nu mai încap discuție. Așadar, oricine are păreri contrare se poate numi ecumenist și prin urmare eretic” [84; 41]. Numai o Ortodoxie care continuă mărturia patristică are putere, iar cea care o contestă nu poate fi numită Ortodoxie...)

Așa cum arăta Sfântul Ioan Maximovici în articolul „Cuvântul «anatema» și sensul său”: „În vreme ce în cazurile «despărțirii de comuniunea cu Biserica» și ale altor epitimii sau penitențe puse asupra unei persoane, aceasta a rămas membră a Bisericii, chiar dacă participarea ei la har a fost limitată, în schimb, cei ce au fost dați anatemei au fost cu totul tăiați de la ea până în clipa pocăinței. Conștientizând că îi este cu neputință să facă ceva pentru mântuirea lor, dată fiind încăpățânarea și învârtoșarea inimii lor, Biserica primară îi lasă la judecata lui Dumnezeu” [92; 18].

Aceasta e, de fapt, cea mai adâncă înțelegere a rostului anatemei: Biserica nu numai că nu face un lucru rău când pronunță o anatemă, ci de fapt îl înștiințează pe cel anatemizat de gravitatea stării în care se află. Dacă Biserica i-ar fi spus: „Stai în pace, fiule, oricât de mare ar fi rătăcirea ta, tu rămâi mădular al meu și te vei mântui”, atunci ea ar fi greșit, s-ar fi abătut de la adevăr. Dar, dacă ea a pronunțat anatema, a făcut-o pentru a-i arăta păcătosului că singura lui șansă de mântuire este pocăința pentru rătăcirea sa și reîntrarea în trupul lui Hristos. Acesta e adevărul, și nimic nu va putea împiedica să se folosească de armele sale.

Tot Sfântul Ioan Maximovici scria că „anatema nu e condamnare definitivă: până la moarte, pocăința este posibilă” [92; 18].

(Merită menționată diferența dintre anatema pronunțată de Biserică și cea pronunțată de sinagogă. Iată ca exemplu un fragment dintr-o anatemă evreiască – cea pronunțată în 1656 împotriva filosofului Baruch d’Espinoza, care fusese acuzat de „erezii înspăimântătoare”: „Ne rugăm bunului Dumnezeu să nimicească un asemenea om și să grăbească ziua căderii și pieirii

¹ Se numește teoria ramurilor, sau a ramificațiilor, tocmai pentru că Biserica este înțeleasă ca un mare copac, din al cărui trunchi ies toate confesiunile creștine.

² Hotărârea a fost aprobată de Sinodul Georgian pe data de 8 octombrie 1998.

sale. Doamne Dumnezeule, Dumnezeu al duhurilor, coboară-l mai jos decât pe orice păcătos¹, fă-l să dispară, nimicește-l, dă-l morții, fă-l să piară. [...] Pronunțăm excomunicarea, expulzarea, anatema și blestemul asupra lui Baruch d'Espinoza... Fie ca Dumnezeu să nu-l ierte niciodată”² [17; 188].)

Cât privește pe cei care se vor lupta, prin mijloace lumești, să convingă Biserica să renunțe la linia sa apologetică, să facă pace cu ereticii și să renunțe la folosirea anatamelor, Sfântul Teofan Zăvorâtul le spune un cuvânt de mare folos: „Unora, anatemele bisericesti li se par inumane, altora – jenante. [...] Cui i-e teamă de lucrarea anatemei n-are decât să fugă de învățăturile care îl supun ei; cine se teme de ea din pricina altora n-are decât să-i aducă la învățătura cea sănătoasă. Dacă tu, care nutrești rea-voință față de această lucrare, ești ortodox, bați cuie în propria talpă; dacă ai pierdut deja învățătura sănătoasă, ce treabă ai tu cu ceea ce fac în Biserică oamenii care o țin? Doar te-ai despărțit de Biserică, ai propriile convingeri, propriul fel de a vedea lucrurile: n-ai decât să trăiești cu ele. Fie că înainte de anatema sunt rostite numele tău și învățătura ta, fie că nu, pentru tine este totuna: ești deja sub anatema dacă gândești în chip potrivnic Bisericii și te îndărătnicești a cugeta în acest fel. Însă va trebui să-ți amintești de ea când vei zăcea în sicriu, rece și fără suflare, și-ți va face trebuință rugăciunea de dezlegare” [107; 121– 124].

¹ Niciodată Biserica lui Hristos nu a rostit vreo rugăciune similară.

² Colerus, primul biograf al lui Spinoza, a afirmat că în acest caz sinagoga folosisese anatema „Schammatha”, cea mai dură dintre cele trei forme de excomunicare pe care le putea folosi.

Iuda la Cina cea de Taină

„Nici un Iuda să nu se apropie de această masă, nici un Simon Magul” [38; 583].

Sfântul Ioan Gură de Aur

În *Cuvântul despre vânzarea săvârșită de Iuda*, Sfântul Ioan Gură de Aur scrie: „Pe când ucenicii mâncau și beau, a luat Iisus pâinea cu sfintele și neîntinatele Sale mâini, a săvârșit rugăciunea cea de mulțumire, a frânt-o și a zis către ucenici: *Luați și mâncați; acesta este trupul Meu, care pentru voi se frânge, spre iertarea păcatelor*. Și după aceea a luat paharul, l-a dat și a zis: *Acesta este sângele Meu, care pentru voi se varsă spre iertarea păcatelor* (Matei 26, 26-28). Și Iuda era de față pe când Domnul zicea toate acestea. Așadar, o, Iudo, acesta este sângele pe care tu l-ai vândut pentru treizeci de arginți! Acesta este sângele pe care tu nu demult așa de rușinos l-ai târguit cu fariseii cei necucernici! Cât de mare este dragostea lui Hristos! Cât de mare este nerecunoștința lui Iuda! Domnul îl hrănea și sluga Îl vindea pe Domnul. El Îl vindea pentru treizeci de arginți și Domnul Își vărsa sângele Său; încă și pentru vânzătorul Său l-a vărsat, numai dacă el ar fi voit să se folosească de Dânsul. Și Iuda era încă de față la cină, pentru ca să nu aibă nici o dezvinovățire, mai vârtos pentru ca judecata să vină asupra lui. Numai cel ce are conștiința curată să se împărtășească din Cina cea Sfântă; nici un Iuda necredincios, nici un înrăutățit, nici unul care are otravă în inima sa, să nu cuteze a se apropia de masa cea sfântă; căci Apostolul Pavel zice: *Oricine va mânca pâinea aceasta sau va bea paharul Domnului cu nevrednicie, vinovat va fi trupului și sângelui Domnului!* (I Cor. 11, 27) [122; 170-171].

La Cina cea de Taină, Mântuitorul le-a spus apostolilor: *Adevărat, adevărat zic vouă că unul dintre voi Mă va vinde. Deci ucenicii se uitau unii la alții, nedumerindu-se despre cine vorbește. Iar la masă era rezemat la pieptul lui Iisus unul dintre ucenicii Lui, pe care-l iubea Iisus. Deci Simon Petru i-a făcut semn acestuia și i-a zis: Întreabă cine este despre care vorbește. Și căzând acela astfel la pieptul lui Iisus, I-a zis: Doamne, cine este? Iisus i-a răspuns: Acela este, căruia Eu, întingând bucățica de pâine, i-o voi da. Și întingând bucățica, a luat-o și a dat-o lui Iuda, fiul lui Simon Iscarioteanul. Și după îmbucătură a intrat satana în el* (Ioan 13, 21-27).

Tâlcuind aceste versete, Sfântul Chiril al Alexandriei scrie: „Căpetenia necredinței, a planului deucidere a lui Hristos și a pregătirii tuturor relelor a intrat în inima vânzătorului, și Satana întreg s-a sălășluit în el¹, îndată ce i-a dat Hristos bucățica de pâine. Dar să nu socotească cineva că bucățica aceasta de pâine a fost cauza primirii Satanei. Nu vom ajunge la astfel de măsură a prostiei, nici nu ne vom goli atât de mult de judecata cuvenită, încât să cugetăm că prin aceasta s-a dat binecuvântare intrării celui rău. Vom spune totuși că nu e contrar adevărului să vedem aici o explicație a acestui fapt. Deși se împlinise toată iubirea față de el și

¹ Sfântul Teofilact al Bulgariei scrie: „A intrat într-însul satana, adică întru cele mai dinăuntru ale inimii lui s-a vârât, și a cuprins sufletul lui. Pentru că mai înainte din afară îl supăra pe el, prin patima iubirii de argint, iar acum desăvârșit l-a stăpânit pe el, șoptindu-i lui vinderea (lui Hristos – n.n.)” [70; 344].

nu lipsise nici un semn din cele prin care i s-a arătat toată cinstirea și atenția, a rămas în aceleași intenții, neîndreptându-se prin căință de la gândul rău, nestrămutându-și inima de la sfatul necuvenit, nelăcrimând pentru cele la care îndrăznise să gândească, ci a însetat încă mai rău după finalitatea necredinței. De aceea, învins fiind el de relele îndrăzneli, a intrat în sfârșit diavolul în el, aflând inima lui ca pe o poartă lipsită de veghea celui ce trebuia să o păzească, și mintea, fără ușă și fierbinte la cele ce voia să le gândească și să le facă” [15; 808].

În comentariile care se fac acestui fragment din capitolul al 13-lea al Evangheliei după Ioan, se vorbește despre greșeala celor care se apropie de Sfintele Taine cu nevrednicie. Sunt oameni care vin să se împărtășească după ce nu s-au spovedit cum trebuie, ascunzând păcate grave, sau alții care s-au împărtășit deși erau opriți de duhovnic. Există chiar cazuri în care unii se împărtășesc fără să se spovedească.

Sfântul Teofan Zăvorățul face o paralelă extrem de interesantă între îndrăcirea vânzătorului Iuda la Cina cea de Taină și împărtășirea la eretici. El i-a scris unei egumene care fusese prigonită pentru că cinstea icoanele: „Ai ales mai bine să pătimești pentru Hristos decât să te împărtășești cu împărtășania eretică ce desparte de Hristos. Căci cel ce se împărtășește cu ea este străin de moștenirea lui Hristos, precum Iuda” [83; 89]¹. El ne-a învățat că „împărtășania de la eretici nu e simplă pâine, ci otravă care vatămă nu trupul, ci înnegrește și întunecă sufletul” [83; 93].

Învățătura aceasta este foarte importantă astăzi, când se pune din ce în ce mai des problema intercomuniunii, a împreună-împărtășirii dintre ortodocși și non-ortodocși. Pe vremea când era doar cardinal, actualul papă Ratzinger a declarat: „Pentru intercomuniunea (împreună-împărtășirea – *n.n.*) cu ortodocșii, Biserica Catolică nu trebuie să insiste neapărat în privința primirii dogmelor din cel de-al doilea mileniu creștin” [113; 235]. Altfel spus, nu trebuie ca ortodocșii să fie forțați să primească ereziile promovate de Biserica Catolică după schismă, e de ajuns ca ei să treacă cu vederea învățătura despre *Filioque*, pe care Biserica a declarat-o eretică încă înaintea Marii Schisme de la 1054, prin Sinodul din Constantinopol din 867.

Iată că ereticii de astăzi nu se mulțumesc să îi cheme pe ortodocși la împreună-rugăciune, ci vor să se ajungă și la împreună-împărtășire. Iată ce învață însă Tradiția Bisericii – prin glasul Sfântului Teodor Studitul – în această problemă: „Așadar, după cum dumnezeiasca pâine cu care se împărtășesc ortodocșii îi face pe toți cei ce se împărtășesc de ea un singur trup, tot așa și pâinea ereticească îi face părtași unii cu alții pe cei ce se împărtășesc cu ea și îi înfățișează un singur trup potrivit lui Hristos” [83; 133]. Și iarăși: „E limpede că paharul ereticesc și pâinea [ereticească] sunt împărtășire de potrivnicul” [83; 156].

Iar în Canoanele Sfinților Apostoli, în Canonul 46², se spune: „Poruncim să se caterisească episcopul sau presbiterul care au primit (ca valid) botezul ori jertfa (euharistia) ereticilor. Căci ce fel de împărtășire (înțelegere) are Hristos cu Veliar?” [30; 33].

Se pune însă întrebarea: poate că e greșită împărtășirea interconfesională, dar ce e greșit în rugăciunea cu catolicii și cu protestanții? În canonul anterior, adică în Canonul 45, se spune: „Episcopul sau presbiterul, sau diaconul, dacă numai s-a rugat împreună cu ereticii, să se afurisească: iar dacă le-a permis acestora să săvârșească ceva ca clerici (să săvârșească cele sfinte), să se caterisească” [30; 32]. Ar trebui să fie clar că se osândește nu doar inter-

¹ În aceeași scrisoare, Sfântul Teodor îi vorbește egumenei despre o formă de prigonire extrem de ciudată: „Fiind erezie și unele monahii stăruind în lepădarea împărtășaniei [eretice], după cum [faceți] voi acum, răzbunătorii eretici, cuprinși de nebunie, cu mână silnică le-au deschis gurile și le-au vărsat [pe gât] împărtășania lor” [83; 90]

² În acest canon se condamnă și recunoașterea botezurilor eretice. Deși astăzi, în cele mai multe cazuri, catolicii sau protestanții sunt primiți în Biserica Ortodoxă doar prin mirungere, ceea ce implică o recunoaștere a botezului eretic prin pogorământ în momentul renunțării la erezie, în unele părți, cum ar fi Sfântul Munte Athos, ei sunt primiți prin botez, după cum învață vechile predanii, botezul anterior nefiind considerat valid.

comuniunea, ci și împreună-rugăciunea, chiar dacă pedeapsa este mai mică. Orice explicare a acestui canon potrivit teoriei ecumeniste a ramificațiilor este o călcare flagrantă a canonului.

Sfântul Teodor Studitul ne arată care sunt urmările lepădării canoanelor și a predaniilor ortodoxe: „Cei care au cutezat cu capul descoperit să calce Evanghelia și să dea anatemei pe cei ce au ales să nu o calce, ce grijă mai au pentru canoane? Căci și acestea [canoanele] sunt petcuite de Duhul Sfânt și prin dezlegarea lor sunt dezlegate [nimicite] toate cele care țin de mântuirea noastră” [83; 36-37].

Mai mult încă, Sfântul Teodor arată că învățătura cea adevărată nu este pe placul celor care judecă toate după înțelepciunea acestei lumi: „Mulți păruți înțelepți și arhieriei la arătare și păruți sfinți, [care au trăit] în vremurile de demult, au fost osândiți. Dar puțini înțelepți adevărați, care au viețuit în frica lui Dumnezeu, au luminat ca luminători în lume – fiindcă începutul înțelepciunii este a te înfricoșa de Dumnezeu – și multă vreme nu păreau că sunt vrednici. Fiindcă omul caută la față, dar Dumnezeu la inimă Se uită” [83; 82].

Astăzi, mulți se întrebă: „Dar de ce să fie rea împreună-rugăciunea cu catolicii și cu protestanții, că doar facem parte din aceeași mare Biserică a lui Hristos? Doar ei nu sunteretici...”

Învățătura Sfinților Părinți este clară: nu există ceva intermediar între adevăr și erezie. Orice călcare în picioare a învățaturii Bisericii este erezie. Toți protestanții și neoprotestanții stau sub condamnarea Bisericii. Chiar și dacă singura lor erezie ar fi respingerea icoanelor, și în rest ar fi ortodocși, ar avea aceeași osândă ca iconoclaștii condamnați la al șaptelea Sfânt Sinod Ecumenic. Cine spune că iconoclaștii nu sunt eretici a lepădat învățătura ortodoxă a Sfințelor Sinoade.

Cât privește erezia catolică, ea a fost condamnată de multe ori de Biserica Ortodoxă. Există astăzi teologi și chiar ierarhi care nu acordă importanță Sfântului Sinod de la Constantinopol din 867, convocat de Sfântul Fotie cel Mare¹. Există alții care trec cu vederea Sinodul de la Ferrara-Florența din 1438-1439, la care majoritatea episcopilor ortodocși au semnat unirea mincinoasă cu Biserica Catolică. Dar, întorcându-se la scaunele lor, au mărturisit: „Ne-am vândut credința, am schimbat Ortodoxia cu heterodoxia și, pierzându-ne credința curată de mai înainte, ne-am făcut azimiți. Tăia-ni-s-ar mâinile ce au semnat nelegiuita hotărâre! Smulge-ni-s-ar limbile ce au rostit învoirea cu latinii!” [111; 148].

Chiar dacă, în ziua de astăzi, din ce în ce mai mulți teologi vor să repete greșeala unirii cu catolicii făcută la Sinodul de la Ferrara-Florența – care a fost condamnată de înșiși ierarhii ortodocși care semnaseră unirea –, totuși Tradiția Bisericii le stă împotriva. Sfântul Marcu al Efesului, singurul care a refuzat să semneze unirea la sinodul mincinos, a spus despre catolici: „Aceștia nu sunt doar schismatici, ci și eretici... Deci nu trebuie să facem unirea până ce nu se vor lepăda de adăugirea la Crez și vor mărturisi Crezul la fel ca și noi ” [118; 94].

În *Enciclica patriarhilor ortodocși* de la 1848, care este cel mai important document ortodox privitor la ereziile catolice, scrie clar: „Părerea cea nouă că «Duhul Sfânt purcede de la Tatăl și de la Fiul» este potrivnică lămuririi hotărâte a Domnului nostru, dată cu grijă pentru aceasta (In. XV, 26): «Care de la Tatăl purcede», și potrivnică mărturisirii întregii Biserici Catolice, după cum este încredințată de către cele șapte Sinoade Ecumenice: «Care de la Tatăl purcede» (Simbolul credinței). [...] O asemenea părere poartă toate caracteristicile învățaturii greșite, [...] este și se numește erezie, și cei care cugetă astfel (se numesc – *n.n.*) eretici, după hotărârea celui întru sfinți Damasus Papă al Romei: «Dacă cineva va avea dreaptă părere despre Tatăl și Fiul, dar nu va avea despre Sfântul Duh, este eretic» (Mărturisirea credinței).

¹ Care este prăznuit de Biserica Greciei între cei trei Sfinți noi mari ierarhi, alături de Sfântul Grigorie Palama și de Sfântul Marcu al Efesului. În Viața sa, tipărită în limba română de Editura Egumenița, în anul 2006, aflăm un subiect extrem de actual: confruntarea dintre ortodoxie și heterodoxie.

[...] Biserica declară că această părere nouă mai sus arătată, că Duhul Sfânt purcede de la Tatăl și de la Fiul, este în esență *erezie*, iar partizanii ei, oricine ar fi, *eretici...*” [30; 529].

Chiar dacă se face abstracție de mărturia Sfântului Marcu al Efesului sau de *Enciclica patriarhilor ortodocși*, cultul Bisericii Ortodoxe ne învață același lucru. După cum se poate citi în *Molitfelnic*, catolicul care vrea să intre în Biserica Ortodoxă trebuie să se lepede de înșelare. Preotul îl întreabă: „«Te lepezi de toată rătăcirea și greșeala adunării catolice, întru care ai fost până acum?» Răspuns: «Mă lepăd de toată rătăcirea și greșeala adunării catolice, întru care am fost până acum». Întrebare: «Afurisești toate eresurile și dezbinarea lor, ca pe ale unor potrivnici ai adevăratului Dumnezeu și ai Sfintei Lui Biserici?» Răspuns: «Afurisesc toate eresurile și dezbinarea lor, ca pe ale unor potrivnici ai adevăratului Dumnezeu și ai Sfintei Lui Biserici». După aceasta zice către dânsul: «Întoarce-te către Răsărit și te închină Domnului la Carele ai venit». Iar el, întorcându-se către Răsărit, se închină până la pământ o dată, zicând așa: «Închinu-mă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, Unuia Dumnezeu Carele este în Treime sfânt, nedespărțit, mărit și închinat». Preotul zice: «Binecuvântat este Dumnezeu, Cea ce voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vie; binecuvântat fie în veci. Amin». Și îndată îi dă lui capătul epitrahilului în dreapta, zicând: «Intră în Biserica lui Dumnezeu, care te-a depărtat de la dezbinarea catolică, și să știi că te-ai izbăvit din lanțurile morții și din pieirea cea veșnică; să urăști toată dezbinarea și tot eresul...»” [4; 690].

Cel care s-a lepădat de erezia catolică și intră în Biserica lui Hristos prin ungerea cu Sfântul Mir trebuie să semneze „Mărturisirea de credință dată în scris de către cei ce se întorc la Ortodoxie de la schismă sau eres”, care se încheie astfel: „Cred și mărturisesc că la pregătirea Sfințelor Daruri nu se poate întrebuița azima, adică pâine nedospită și nesărată, ci pâine de făină de grâu curat din aluat dospit și sărat; cred și mărturisesc că împărtășirea credincioșilor nu se face numai cu ostia, cum obișnuiesc catolicii, ci și cu cinstitul Trup și cu scumpul Sânge al Domnului, Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, tainic prefăcute prin puterea Duhului Sfânt la Sfânta Liturghie, dreapta credință necunoscând decât un singur fel de cuminecare: sub amândouă chipurile, atât pentru preoți, cât și pentru popor; și deci lepăd și aceste înnoiri ale catolicilor. În sfârșit, cred și mărturisesc toate cele ce Sfânta Biserică Ortodoxă învață a crede și a mărturisi, și mă leg prin aceasta că voi păzi această credință în toată viața mea și o voi lăsa și fiilor mei, ca o moștenire nepieritoare” [4; 696-697].

Chiar dacă slujba aceasta a fost cenzurată din *Molitfelnice*, ea exprimă cu obiectivitate punctul de vedere al Tradiției. Iar cenzurarea ei e o dovadă de îndepărtare de predaniile Sfinților Părinți. Dar, dacă slujbele se pot cenzura, istoria nu poate fi schimbată (chiar dacă se încearcă mutilarea ei prin uitare).

În Viața Sfântului Spiridon al Trimitundeii, care a apărat credința în Sfânta Treime la primul Sfânt Sinod Ecumenic, putem citi o minune făcută spre rușinarea catolicilor care au o învățătură greșită despre Dumnezeu și despre Sfânta Liturghie:

„André Pizanis, conducătorul flotei venețiene și guvernatorul insulei Corfu, a avut ideea de a construi un altar nou în Biserica Sfântului, pentru a se sluji acolo Liturghia, după ritul latin, în fiecare zi. El gândea că în acest fel va aduce mulțumire Sfântului pentru eliberarea de sub jugul turcesc a Insulei. Dar cum ar fi putut Sfântul Spiridon, apărătorul Ortodoxiei, să permită să se realizeze Sfânta Jertfă, Dumnezeiasca Liturghie, în cuvicioasa sa biserică, de preoți ne-ortodocși și cu azimă? Sfântul îi apăru de două ori guvernatorului în vremea somnului și i-a poruncit să abandoneze proiectul său. Dar acela nu făcu ascultare, acordând mai multă încredere unui teolog care-i spuse că visul său este de la diavolul. Acesta îi amenința chiar și pe preoții care alcătuiau «garda» de la racla Sfântului, care refuzau și ei o astfel de inovație. Văzând că apariția Sfântului Spiridon nu l-a deturnat pe guvernator de la ambițiile

sale, focul cuprinse depozitul de pulbere – pulberăria – al cetății. Explozia zgudui strașnic locuințele din jurul depozitului și îi ucise pe André Pizanis și pe toți care erau împreună cu el, inclusiv mulți latini (catolici). André Pizanis fu atins de două schije uriașe, care-i deschiseră două găuri în gât, iar nenorocitul său teolog se află și el mort într-o curte interioară a casei. Garda care avea în pază pulberăria l-a văzut pe Sfânt care s-a apropiat cu două torțe în mâini. Dar el, gardianul, fu salvat prin purtarea de grijă a Sfântului, care l-a luat și l-a dus până la Biserica Răstignirii. Un venețian, locuitor în Corfu, care se afla în podul casei sale în acel moment, a văzut trei flăcări izbucnind din clopotnița bisericii Sfântului și care s-au îndreptat către fortăreață. Și, imediat după aceea, rezerva de muniție a garnizoanei a explodat. În aceeași noapte, la Veneția, o flăcără căzu peste portretul lui Pizanis și-l arse cu totul, fără ca nimeni din casă să înțeleagă cum s-a petrecut aceasta și fără ca vreunul să pătimească alt rău. Toate aceste evenimente extraordinare – o minune, o slavă a Ortodoxiei – s-au petrecut în 12 noiembrie¹ 1718” [115; 57-58]².

Da, prin această minune Dumnezeu a arătat că în bisericile ortodoxe nu trebuie să se facă liturghii eretice (fie ele catolice, monofizite sau de altă culoare heterodoxă).

E adevărat că, pentru omul contemporan, această minune este greu de înțeles: ne-am făcut un idol din *Zeul toleranței*³ și uităm că Dumnezeu Cel viu apără adevărul Ortodoxiei. Uităm că la Ierusalim Sfânta Lumină vine an de an în chip minunat la ortodocși și doar la ortodocși, nu la alții. Uităm că Dumnezeu vrea să păstrăm predaniile Sfinților Apostoli și ale Sfinților Părinți.

Sfântul Ioan Gură de Aur i-a muștrat aspru pe cei care vroiau să facă pogorăminte trecând cu vederea înșelarea: „Ascultați ortodocșilor și nu faceți pogorăminte ereticilor. Ascultați păstorilor și înflorați-vă și să nu tăceți, ci propovăduiți cuvântul. Nu dați loc diavolului, nu dați vânat lupilor. [...] Păstorilor, și nu fiți părtași faptelor necurate ale întunericului, ci mai degrabă muștrați-le pe față, după cum și apostolii și dumnezeiescul părinte David au avut multe necazuri din pricina lor și multe lupte, muștrând și certând, dându-i în vileag și rugându-se lui Dumnezeu împotriva lor și zicând: «Până când păcătoșii, Doamne, până când păcătoșii se vor făli?»” [83; 173]. Mai mult încă, întrucât și pe vremea sa erau voci care spuneau că rătăcirile nu sunt rătăcirii sau că nu pot fi combătute cu cuvintele Sfintei Scripturi, Sfântul Ioan a spus: „Mie îmi vine să lăcrimez când aud pe unii din Biserica noastră zicând că nu sunt spuse acestea în dumnezeieștile Scripturi; și aceasta nu numai de către mireni, ci și de către cei ce par păstori și care țin locurile [scaunele] apostolilor și prorocilor, însă nu și viețuirea [acelora]. Către ei este vreme potrivită a zice: «Vai vouă, călăuzitori orbi și neînvățați și neîntăriți; înfrumusețatori ai hainelor și nu ai cărților, care lepădați cuvântul lui Dumnezeu și slujiți pântecelui; al căror Dumnezeu e pântecul și slava într-o rușine. Voi folosiți până la capăt laptele și lâna și carnea turmei, dar nu vă grijiți de oi? Cum, dar, veți scăpa, fiind fără de grijă față de o asemenea mântuire?»” [83; 166].

Biserica lui Dumnezeu va rămâne în picioare, oricât de mulți vor încerca să o atace. Și mărturia ei aceeași. Părintele Ioanichie Bălan l-a întrebat pe părintele Dumitru Stăniloae:

¹ De atunci, în fiecare an, credincioșii din Kerkira prăznuiesc cu mare bucurie această minune. Se face o slujbă dedicată acestei minuni.

² Această minune este foarte puțin cunoscută în România. Pentru a îndrepta situația, în prezent se lucrează la traducerea cărții Cuviosului Atanasie din Paros, *Judecata cerului*. Toate teologumenle moderniste se risipesc în fața lucrării minunate a lui Dumnezeu de vădare a adevărului.

³ În jurnalul unui luteran, Ferdinand von Wrangell, citim că a fost întrebat de Sfântul Herman din Alaska: „Știi dumneata ce este adevărul și unde îl poți afla?” Am văzut că era momentul să vorbesc de credința noastră luterană și i-am răspuns: «Noi suntem convinși că Îl avem pe Hristos, întrucât respectăm credința fraților noștri întru Iisus Hristos». Părintele Herman: «Nu, nu! Cei ce au părăsit adevărata Biserică Ortodoxă nu se află pe calea cea dreaptă»” [32; 73].

„Învățătura de credință ortodoxă ne învață că nu este mântuire în afară de Biserică. Cum trebuie înțeles acest lucru?” Părintele Dumitru, care este considerat „patriarhul teologiei românești”, a răspuns: „Numai cel ce trăiește în Biserica Ortodoxă, păstrând credința ei integrală în Hristos și primindu-L pe El prin Taine, Îl găsește pe Hristos întreg, și numai în ea. Păcătuiind din slăbiciune, omul obține iertare pentru că o cere. Neîntâmplându-se aceasta în formațiile creștine desprinse de trupul Bisericii Ortodoxe, cum s-ar putea mântui membrii lor? Aceștia aud numai cuvântul despre Hristos din exterior, ca despre cineva exterior, dar nu-L primesc cu lucrarea Lui în ei înșiși prin Taine. S-ar putea ca în mod excepțional să fie mântuiți unii dintre ei, prin alte fapte care se abat de la spiritul general al acestor formații. Dar nu se poate avea o siguranță în aceasta” [118; 183-184].

Acest răspuns rezumă foarte clar învățătura Sfinților Părinți...

Icoana lui Iuda într-o biserică ortodoxă

„Chiar și icoana poate fi ne-iconică, neliturgică și chiar nerugătoare” [45; 80].

Diaconul Andrei Kuraev

„Venisem la Almașul Mare să găsesc o biserică. O biserică veche, dintre cele mai vechi din Ardeal, al cărei altar se sprijină pe milenare inscripții romane. O biserică pe zidurile căreia e zugrăvit «apostolul Iuda», trădătorul care l-a vândut pe Iisus, având creștetul înconjurat de aureolă de sfânt. Voiam să aflu cum se putuse întâmpla o asemenea erezie. Nădăjduiam să găsesc explicații pentru sanctificarea trădării tocmai într-o biserică din Munții Apuseni, să aflu ce cred chiar moșii despre această pictură stranie și unică în lume. [...] Pictura a fost făcută de un țaran. De un om al satului, pe la începutul veacului trecut. Dar e minunată. Naivă și simplă, din linii puține, ca și sufletul de moț; sfinții au cu toții parcă niște chipuri de copii. Pure, frumoase, neîntinate. Singur Iuda, în capătul de miazănoapte al pronaosului, nu are chip. I se vede bine aureola¹, i se văd faldurile bine creionate ale mantiei, mâinile cuprinzând punga pe care scrie «30 arginți», dar chipul i-a fost șters, cine știe, de om sau de trecerea anilor.»²

Datorită promovării mediatice a *Evangheliei lui Iuda*, întrebarea dacă Iuda a fost sfânt sau păcătos a constituit subiectul multor articole și emisiuni de radio și TV. Această întrebare primește – prin mâna zugravului bisericii din Almașul Mare – un răspuns șocant: a fost sfânt...

Observând curentul de reevaluare a lui Iuda, care are drept culme canonizarea acestuia, Octavian Dărmănescu scria: „Mascarada e de înțeles în neostalinismul corectitudinii politice de azi³. Pentru canonizarea lui Iuda au închiriat fanfare grele, statuia lui e ridicată de pârgșii complexe, sfoară e destulă. «Șanse pentru fiecare!» e dictonul, deci să-nceapă licitația pentru șansele lui Iuda! (...) Aici e *Altfel TV*, bun venit în lumea dubiului! Marele show al reabilitării a-nceput: țineți aproape! La final, un invitat surpriză: venit tocmai de la Ierusalim, Iuda ben Simon ne va depăna povestea lui. Și așa, cu ultimul parastas făcut, tămâiat și înviat, Iuda cel acum sfințit va fi introdus într-o torpilă pe care o vor ghida spre corabia de muzeu a Bisericii»⁴.

Cel mai simplu mod de a lămuri taina icoanei lui Iuda este de a o prezenta în paralel cu o altă imagine șocantă pentru interiorul unei biserici ortodoxe. E vorba de celebra frescă din

¹ Deși în *Eminia picturii bizantine*, „manualul” de referință pentru zugrăvirea bisericilor, se specifică foarte clar că vânzătorul Iuda trebuia reprezentat „fără nimb” [23; 113].

² Bogdan Lupescu, „Sfântul Iuda din Almașul Mare”, *Formula AS*, nr. 417/2000.

³ „Corectitudine politică” în care duhul creștin e sufocat de duhul lumii acesteia, în care mărturisitorii sunt considerați extremiști, în care adevărul e amestecat cu minciuna și păcatul e trecut pe lista virtuților contemporane. Datorită acestei aplatizări și nivelări de opinii, Iuda – cu aureola în jurul capului și cu prețul trădării în pungă – poate intra pe furiș în sinaxar, fără să protesteze nimeni.

⁴ *Tentația apocrifei*, material preluat de pe www.laurentiudumitru.ro/blog/. Textul continuă trist: „Evanghelia după Iuda pare o glumă proastă. Se dorește sanctificarea celor 30 de arginți și eficientizarea Țarinii Olarului. O vor vinde pe toată la pungi mici, ca pământ de la locurile sfinte. Urnit din loc, cultul lui Iuda va înflori cu câștig bun, insignele și tricourile cu el le vor concura pe cele cu Che Guevara”. Esențial este ca fiii Bisericii să înțeleagă că miza acestui cult este tocmai lepădarea de adevărul Sfintei Scripturi, ceea ce este de fapt același lucru cu lepădarea de Hristos, Fiul lui Dumnezeu, pe care Îl mărturisesc Scripturile.

biserica din Petrești, în care sunt reprezentați Mihail Gorbaciov, George Bush și Papa Ioan Paul al II-lea. Preotul Alexandru Coman, ctitorul bisericii, a explicat motivul pentru care a comandat o astfel de reprezentare plastică: „Consider că toți cei trei mari conducători ai omenirii sunt asemănători lui Constantin cel Mare, care în anul 313 a dat libertate de manifestare creștinilor și pe pe care Biserica l-a așezat lângă apostoli. Tot așa, acești trei mari oameni au schimbat mersul lumii, lor le datorăm ridicarea și libertățile de astăzi. Biserica ar trebui să-i declare sfinți, pentru că ne-au izbăvit de acel sistem opresiv (comunismul)”¹.

Dar Biserica lui Hristos, cea una, sfântă, sobornicească și apostolească, nu îi poate declara sfinți pe cei care nu sunt mădulare ale Bisericii. George Bush este baptist, papa – catolic și Gorbaciov, deși a fost botezat ortodox în copilărie, s-a lăsat înșelat de ateism. Pe de altă parte, și dacă ar fi fost membri ai Bisericii, activitatea lor politică nu este un argument suficient pentru canonizare. Biserica Ortodoxă are niște rânduieli foarte precise atunci când canonicizează un sfânt, deoarece actul respectiv nu schimbă statutul unei persoane răposate, conferindu-i în mod automat sfințenia. Prin canonizare, Biserica doar recunoaște sfințenia unui mădular al Trupului lui Hristos trecut la Domnul. Biserica nu poate schimba rânduielile canonizării din pricini îndoielnice.

Și nu trebuie trecut cu vederea nici faptul că, la data pictării bisericii din Petrești, papa Ioan Paul al II-lea, Bush și Gorbaciov erau toți în viață. Cum poți spune că cineva ar trebui canonizat câtă vreme se află în viață? Dacă în ultima parte a vieții se va dovedi dușman al Bisericii? Sau dacă în anii următori se va dovedi că, deși era considerat un apărător al Bisericii, de fapt, totul era doar o paradă menită să îi ascundă adevăratele interese?

Ar fi fost normal ca biserica din Petrești să nu fie sfințită până ce imaginea celor trei personalități nu ar fi fost înlocuită cu o altă reprezentare canonică². Orice specialist în iconografie va spune răspicat că fresca celor „trei aleși” nu are nici o justificare teologică. Mai mult, este pur și simplu o imagine care calcă în picioare erminia ortodoxă. Ca și icoana lui Iuda din Almașul Mare. O icoană care răstoarnă învățătura lui Hristos, a Sfințelor Evanghelii și a Sfintei Biserici.

Arta ortodoxă este o întruchipare a dogmei. Așa cum se spune în popor, pictura bisericii este o Evanghelie în imagini pentru omul neștiutor de carte... Când pictura bisericii se abate de la rostul ei, urmările sunt grave.

Un exemplu care a produs multă sminteală a fost pictarea unor așa-zisi sfinți catolici³ în bisericile ortodoxe. Sau așezarea în biserică a unor tablouri care conțin învățături eretice, cum este imaginea cu inima sacră a lui Iisus sau a Fecioarei Maria⁴. Arta ortodoxă nu numai că nu trece cu vederea răstăcirile dogmatice, ci le pune în evidență, pentru a-i învăța pe credincioși să stăruie în adevăr. Așa sunt frescele în care e reprezentată corabia Bisericii, în care sunt Hristos, Maica Domnului și Sfinții Apostoli, în timp ce pe mal stau păgânii și ereticii care au prigonit Biserica cea adevărată, eretici îmbrăcați în veșmintele clericale specifice rangului lor. (Printre aceștia, se poate recunoaște chiar papa.) În același duh, în unele biserici ortodoxe este

¹ *Monitorul de Cluj*, 25 august 2001.

² Una dintre atribuțiile episcopilor este de a veghea asupra construirii bisericilor și canonicității picturii. Totuși, înaintea sfințirii bisericii din Petrești, ierarhul locului a declarat șocant că „părintele Coman a avut întotdeauna idei deosebite, oarecum la zi. Sigur că pictura respectivă nu intră neapărat în tradiția picturii bizantine, dar și în erminia bisericilor din Moldova erau reprezentați turcii ca niște cuceritori etc. Preotul Coman a surprins o realitate, nu văd un lucru rău în reprezentarea aceea...”

³ Între ei, Francisc de Asissi, despre care Sfântul Ignatie Briancianinov scria că a ajuns la „cea mai vârtoasă înșelare demonică” [12; 60].

⁴ În volumul *Noul catehism catolic contra credinței Sfinților Părinți – un răspuns ortodox* (Editura Deisis, 1994), scris de Preasfințitul Fotie, Arhimandritul Filaret Motte și părintele Patrick Ranson, se găsește un articol interesant împotriva cultului inimii lui Iisus. Recomand cu încredere lectura cărții respective, întrucât se remarcă printr-o mărturie apologetică solid argumentată patristic. E o carte care demontează pur și simplu teoriile privitoare la conceptul de așa-zise „Biserici surori”.

pictat Sfântul Nicolae lovindu-l cu palma pe ereticul Arie¹. Dar în nici o biserică ortodoxă Arie nu este pictat ca fiind mărturisitor al adevărului sau chiar sfânt...²

Trebuie să afirmăm cu toată tăria că trădătorul Iuda nu poate fi pictat în biserică în ipostaza de sfânt³. Sfinții sunt în Împărăția lui Dumnezeu, iar Iuda este în iad, așa cum mărturisește Biserica...

Pseudo-icoana din Almașul Mare este pur și simplu o anti-icoană. Ar fi fost o greșeală la fel de mare să îl reprezinti pe unul din Sfinții Bisericii arzând în chinurile iadului.

Scopul articolului de față nu este de a face reclamă mascată unei reprezentări artistice necanonice. Ci este tocmai de a atrage atenția asupra respectării canoanelor artei ortodoxe. Altfel, cu icoane necanonice, cu biserici construite modernist, ca niște săli de spectacole, nu ne putem păstra identitatea ortodoxă. Legătura dintre dogmă și artă este reciprocă. Și, tot așa cum o dogmă prin care se mărturisește adevărul naște o icoană pe măsură și o biserică pe măsură, tot așa o icoană mincinoasă sau o biserică, tip sală de spectacole își vor pune amprenta negativă asupra învățaturii de credință.

Oricum, ar fi bine ca, văzând icoane pictate necanonic sau biserici ridicate după planuri specifice unor spații neortodoxe, să nu ne grăbim să dăm cu piatra în vinovați. Ar fi bine să ne cercetăm pe noi înșine și să vedem dacă nu cumva și noi am fost atinși de virusul secularismului. Să vedem dacă faptele și credința noastră sunt sau nu curate. Pentru că degeaba ne vom grăbi să judecăm scăderile altora, dacă noi înșine ne aflăm în greșeală. Iar dacă ne-am judecat cu sinceritate pe noi înșine, vom vedea cu alți ochi greșelile și chiar păcatele celor de lângă noi.

Privind la icoana lui Iuda, Emilian Achim – tatăl preotului din Almașul Mare – întreabă și ne întreabă pe fiecare dintre noi: „Ia uitați-vă, nu-i așa că-n locul albului acela (e vorba de albul care a rămas în locul feței lui Iuda după ștergerea trăsăturilor) poate fi pus chipul oricui? Nu-i așa că poate fi oricine, orice om, orice biet muritor? Nu-i așa că oricare dintre noi poate fi Iuda, trădătorul? Nu că-i așa?...”⁴

¹ În frescele în care este reprezentat primul Sfânt Sinod Ecumenic.

² Unul dintre punctele dialogului între ortodocși și ereticii monofiziți cere ridicarea reciprocă a anatemei date asupra „sfinților fiecărei Biserici”. Mergând în aceeași direcție, un dialog între ortodocși și arieni ar pretinde ridicarea anatemei pronunțate asupra lui Arie. Ceea ce, la limită, ar putea duce la cenzurarea cărților și la ștergerea icoanelor în care Arie este prezentat ca eretic... (Dar Biserica lui Hristos nu poate schimba nimic din Hotărârile Sfințelor Sinoade Ecumenice, pentru că în acele sinoade ierarhii nu au vorbit după mintea lor, ci Duhul Sfânt a vorbit prin ei.)

³ E posibil ca zugravul acestei icoane să nu fi fost conștient de greșeala sa. În *Erminia picturii bizantine* se află o atenționare foarte aspră pentru cei care se apucă de această lucrare doar din dorința de câștig și care, datorită lipsei de grijă, fac greșeli: „Câți pentru a banilor iubire, cu lăcomie, fără evlavie și cu nebăgare de seamă se apucă de lucrul acesta, bine să ia seama, aducându-și aminte de chinuirea din focul Gheenei a lui Iuda, a iubitorului de arginți, și a celor de un nărav cu dânsul...” [23; 23].

⁴ *Formula AS*, nr. 417/2000.

Despre falsele convertiri

„Iuda n-a vândut pe vrăjmașul său,
ci pe Mântuitorul și Dătătorul
bunății” [123, 191].
Teodoret de Cir

Capitolul de față are ca scop punerea în evidență a dificultății convertirii la credința ortodoxă. Dacă am fi avut ca exemplu relatări despre ereticii cainiți, fie că le-ar fi aparținut chiar acestora, fie că ar fi fost ale Sfinților Părinți, le-am fi folosit. În lipsa lor, am ales un text reprezentativ pentru înțelepciunea hasidică.

În „Introducerea” *Evangeliei lui Iuda* citim: „Când Iisus s-a ivit pe Pământ, el a făcut miracole și mari minuni pentru mântuirea oamenilor¹” [85; 20]. Această referință are rolul de a lăsa impresia că *Evangelia lui Iuda* ar fi un text prin care se întărește credința în Hristos. De la începutul Bisericii, ereticii au încercat să se folosească de cele ale Bisericii pentru a converti lumea la rătăcire. Au încercat să se prezinte pe ei înșiși ca fiind purtători de Hristos și urmași ai Sfinților Apostoli. Mai mult, prin falsele minuni au încercat să convingă oamenii că ei ar fi robi aleși ai lui Dumnezeu. Ereticul Montan, de exemplu, care era considerat „Paracletul” noii Biserici, a înșelat mulți oameni prin profețiile sale. Una dintre ideile centrale în propovăduirea sa era lupta împotriva Bisericii apostolești.

Eusebiu de Cezareea ne spune: „Duhul cel nerușinat învăța pe toți să batjocorească Biserica întreagă, oriunde s-a răspândit ea, pentru că acest proroc nu era nici cinstit și nici primit” [27; 205].

Deși astăzi învățăturile montaniste par ușor de vădit ca fiind eretice, totuși în secolul al III-lea un apologet foarte cult, și anume Tertulian, a părăsit Biserica pentru montanism. Nu e ușor să faci deosebirea între minunile adevărate și cele false. Darul discernământului e altceva decât agerimea minții.

Una din cele mai viclene lucrări diavolești îi are drept țintă pe cei care vor să se convertească la Ortodoxie din motive neîntemeiate. Convertirea trebuie să aibă drept scop unirea cu Hristos prin intrarea în Trupul Său, care este Biserica. Intrarea în Biserică din alte motive poate face mai mult rău decât bine...

Ca exemplu, putem lua cazurile în care unii evrei s-au botezat doar de formă, nu din convingere, ci pentru diferite avantaje lumești. Tocmai de aceasta Sinodul al Șaptelea Ecumenic² a hotărât: „De vreme ce, oarecare rătăciți din legea (religia) evreilor, credeau că pot să ia în răs pe Hristos Dumnezeuul nostru, prefăcându-se că se încreștinează, dar lepădându-L pe El (negându-L) în ascuns și ținând sâmbăta în taină și alte lucruri iudaice făcând, orânduim ca aceștia să nu se primească nici la împărtășire, nici la rugăciune, nici în

¹ În *Evangelia lui Iuda* nu este relatată nici o minune...

² Prin Canonul 8.

Biserică, ci să fie pe față evrei, după legea (religia) lor, și nici pe copiii lor să nu-i boteze¹, nici să cumpere sau să dobândească rob (sclav)². Iar dacă vreunul dintre ei se întoarce (convertește) din credință cinstită (sinceră) și, biruind datinile și treburile lor, o va mărturisi din toată inima spre a-i încredința (convinge) și a-i îndrepta și pe alții, acesta să se primească și să se boteze, și copiii lui să fie întăriți în a se lepăda (abține) de meșteșugurile evreiești; iar dacă nu ar fi astfel, să nu se primească ei în nici un chip” [30; 167-168].

O întâmplare, descrisă în culegerea *Povestiri hasidice*³, arată că diavolul putea întoarce o tentativă de botez astfel încât credința creștină să fie rușinată: „Un om sărac, dar foarte cucernic, din Meserici, a răposat, lăsând în urma lui un singur fiu, foarte dotat, pe nume Iosif. S-a întâmplat ca tânărul să facă cunoștință cu un vecin creștin, care socoti că ar fi bine să-l convertească la credința creștină. El și soția lui se purtară cu multă bunăvoință față de Iosif, îl hrăniră, îi dădură haine și-i îngăduiră să se împrietenească cu fiica lor; astfel, tânărul se simți mereu mai atras de ei. La un moment dat, vecinul îi spuse: «Iosif, ai ajuns la vârsta când omul se căsătorește; creștinează-te și-ți vom da de soție pe fiica noastră».

Tânărul nu avu tăria să se împotrivescă și se învoi. Foarte bucuroși, vecinii l-au dus la o mănăstire, spunând călugărilor că tânărul e gata să primească botezul; Iosif spuse și el că a hotărât de bunăvoie să devină creștin. Monahii îl primiră cu bunăvoință, dar îi arătară că trebuie să rămână un timp la mănăstire, ca să-l pregătească pentru noua credință. Îi dădură o chilie în care să locuiască. Totodată însă, porunciră paznicilor să-l supravegheze atent, știind că evreii vor face totul pentru ca renegatul să revină la credința strămoșilor săi.

Era într-o vineri. În oraș se răspândise știrea că în duminica următoare Iosif va primi botezul și apoi se va căsători cu fiica vecinului său. Țăranii din împrejurimi se pregăteau să serbeze această zi și adunară daruri frumoase pentru miri. Evreii, îngroziți, se simțeau neputincioși.

Deznădăjduită, mama lui Iosif veni, plângând amarnic, la Maghid⁴. Acesta îi porunci să se ducă acasă și să se pregătească de Șabat. Apoi își adună adepții. Le cită versetul din Biblie *Și când un suflet va păcătui și va arăta necredință* (Leviticul 5, 1) și începu să-l tălmăcească. Se vedea pe chipul lui că era zguduit; adepții se mirau că alesese textul acesta pentru o asemenea împrejurare neobișnuită.

De patru ori fură adunați discipolii în acea zi și de fiecare dată Maghidul dădu textului o nouă tălmăcire.

Seara, pe când stătea la «masa» sfântă, el reveni la acest text și îi dădu noi înțelesuri. La a șaptea interpretare se auzi deodată zgomotul unei vijelii puternice și în fața Maghidului și a adepților săi se ivi renegatul Iosif!

Iată ce le istorisi dânsul. Dorise din toată inima să devină creștin, fusese hotărât să se boteze, însă în cursul după-amiezii de vineri și-a simțit sufletul bătut de o puternică frământare: avea remușcări că se lăsase ispitit, simțea dorința vie să revină la credința părinților săi. Era îngrozit că se lăsase târât atât de departe de lipsa sa de credință⁵. Vroia să fugă, dar n-avea cum să iasă din mănăstire. Se gândise să sară pe fereastră, dar aceasta era prea sus. În cele din urmă, se hotărî: «Dacă va fi să mor, cel puțin sufletul meu să dobândească iertarea!» Și-a luat avânt și a

¹ Deși astăzi se consideră că e important doar botezul unui prunc, indiferent în ce familie crește, Sfinții Părinți au învățat că nu era de folos unui prunc să fie botezat de formă și să nu fie crescut în credința creștină. Canonul acesta nu face discriminare rasială. Precum se vede în ultima parte a lui, copiii evreilor care se convertesc sincer pot fi botezați.

² Această mențiune era datorată faptului că, având slugi creștine, evreii ar fi putut să le prigonească pentru credința lor sau să le ademenească să treacă la iudaism.

³ Intemeietorul hasidismului – un curent mistic evreiesc cu priză la mase – a fost Israel ben Eliezer, cunoscut sub numele de Baal Șem Tov, care a trăit în secolul al XVIII-lea.

⁴ E vorba de Rabi Dov-Ber, cunoscut ca Marele Maghid din Meserici (1710 -1772).

⁵ E trist faptul că Iosif nu a avut puterea de a se lupta cu această ispită. Ar fi putut deveni un mare sfânt, dacă s-ar fi opus unei încercări atât de grele...

sărit, dar în clipa aceea s-a iscat o puternică vijelie care l-a luat pe sus și l-a dus până în curtea Maghidului. Abia atunci au înțeles adeptii că învățătorul lor mântuise un suflet prin tălmăcirile pe care le dăduse...”¹ [117; 94-95].

Putem spune că Iosif a trăit o minune: deși ar fi putut muri când a sărit pe fereastră, nu a murit, fiind dus în chip miraculos în curtea rabinului Dov- Ber. Numai că o astfel de minune este înșelătoare. Diavolul ar fi putut să ia sufletul lui Iosif dacă acesta murea când a sărit, dar s-ar fi produs doar puțină sminteală. Pe când așa, ajutându-l să rămână în viață, diavolul l-a întărit pe Iosif în convingerea că adevărul e de partea Marelui Maghid.

Trebuie să înțelegem însă că această întâmplare e prezentată din perspectivă evreiască. Dacă ar fi fost prezentată din perspectivă creștină, relatarea ar fi pus în evidență faptul că diavolul a fost cel care l-a ținut pe Iosif departe de Hristos.

Nu e greu de bănuț faptul că și gnosticii aveau mărturii similare, potrivit cărora Dumnezeu îi ținea departe de credința Bisericii. Părintele ereticilor, Simon Magul, i-a înșelat pe mulți prin minunile sale. Dar el nu a putut să îi biruiască pe robii lui Hristos. Dar, ori de câte ori s-au confruntat de-a lungul istoriei ortodoxiei și ereticii, Dumnezeu a arătat în chip minunat de partea cui este adevărul.

Numai atunci când credința unora a fost slabă, ea a fost îngenuncheată de puterile întunericului și oamenii au căzut în înșelare. Dar de vină nu a fost Adevărul, ci puținătatea credinței în El...

¹ Relatarea se termină astfel: „Începând din acea zi însă, elevii l-au văzut pe Maghid copleșit de o mare tristețe. Erau nedumeriți. Doar elevul său cel mai iubit, Rabi Susia, îndrăzni să-l întrebe: «Ar trebui să te bucuri că ai mântuit un suflet; de ce ești trist?» «Să te lămuresc!», răspunse Maghidul. «Ca plată pentru mântuirea tânărului, mi s-a cerut din ceruri să accept ca sufletul său să revină după ani de zile la viața pământească și să se întrupeze într-unul din urmașii mei»” [117; 95]. Învățătura despre reîncarnare este contrară nu doar Noului Testament, ci și celui Vechi. Diavolul nu s-a mulțumit cu faptul că reușise să îl țină pe Iosif departe de Adevăr, ci a reușit să propovăduiască și o învățătură eretică.

Sfintele Evanghelii și erezia antisemitismului

*„Antisemit nu a fost Hristos, ci Iuda, Ana, Caiafa și poporul care a cerut răstignirea.
Antisemiți nu sunt creștinii...” [34; 169].¹
Pastorul evreu Richard Wurmbbrandt*

Filmul „Evanghelia după Iuda” ne spune că Evangheliile canonice au devenit din ce în ce mai antievreiești pe măsură ce din ce în ce mai mulți oameni de alte neamuri se converteau la credința creștină, și că acest fapt a avut un efect covârșitor asupra istoriei lumii până în zilele noastre. Se afirmă că în Noul Testament, în relatările privitoare la patimile lui Hristos, se găsesc elemente antisemite. Iuda devine capul de afiș al antisemitismului, de vină fiind și modul în care este prezentat în cele patru Sfinte Evanghelii. Trădătorul Iuda a fost personajul negativ ales ca victimă de către antisemiții care l-au considerat reprezentativ pentru poporul iudeu. Evangheliile ar fi deci, într-o anumită măsură, responsabile pentru fenomenul antisemit, care în secolul al XX-lea a culminat cu nazismul. Textul Evangheliei după Iuda ne-ar oferi însă o altă perspectivă a istoriei, în care iudeii nu vor moartea lui Hristos și în care Iuda este eroul care Îl ajută pe Hristos să ajungă la moartea care îi aducea adevărata cunoaștere. Cei care nu cunosc decât superficial învățăturile Sfintelor Scripturi pot gândi: „Oare nu era mai bine ca Biserica să nu primească Scripturile care pot duce la antisemitism? Oare nu ar fi fost mai liniștită istoria secolului al XX-lea dacă Biserica ar fi primit «Evanghelia după Iuda» în locul celorlalte patru evanghelii?”

Răspunsul este că, fără cele patru Evanghelii, care sunt stâlp al Bisericii, lumea ar fi fost într-adevăr alta. O lume mai rea, mai urâtă, mai plină de dușmănie și tulburată mai tare de ură interracială. De ce? Pentru că, în timp ce învățătura principală a Evangheliei este iubirea de aproapele, nu se întâmplă aceasta și în „Evanghelia lui Iuda”.

Afirmația că Scripturile Bisericii ar conține elemente antisemite este foarte dură și poate duce ea însăși la antisemitism: unii creștini – care nu au citit Noul Testament, dar află că Evanghelia este antisemită – pot considera că, întrucât Evanghelia e insuflată de Dumnezeu, și antisemitismul e bun. Lucrurile nu stau deloc așa. Antisemitismul – fie că e vorba de ură îndreptată spre evrei sau spre celelalte neamuri semite – e o erezie și creștinii nu pot fi antisemiți, iar antisemiții care se laudă că sunt creștini sunt creștini numai cu numele. Pentru a arăta însă că Evangheliile Bisericii nu conțin elemente antisemite, va fi nevoie de o cercetare atentă a acestora...

¹ Mărturia aceasta, dată în închisoarea de la Târgu Ocna, este preluată din volumul lui Ion Ianoșide, *Întoarcerea la Hristos – document pentru o lume nouă*, Editura Christiana, 2006. În prefața ei, părintele Gheorghe Calciu-Dumitreasa scria: „Din tot ce s-a scris despre închisori, din toată investigația psihologică a atâtor autori, toți înzestrați cu duhul mărturisitor, cartea aceasta este cea mai adânc duhovnicească, cea mai pătrunzătoare, cea mai în măsură să înțeleagă împreună cu toți sfinții ce este lățimea și lungimea, adâncimea și înălțimea, să cunoască iubirea lui Hristos cea mai presus de cunoaștere și să se umple de toată plinătatea lui Dumnezeu (cf. Efeseni 3, 18-19)” [34; 6].

Introducere

Cei care consideră că Sfintele Evanghelii conțin elemente antisemite ar trebui să ia aminte la întrebarea pusă de Hristos saducheilor: *Oare nu pentru aceasta rătăciți, neștiind Scripturile, nici puterea lui Dumnezeu?* (Marcu 12, 24).

Oricine cercetează Sfintele Evanghelii cu frică de Dumnezeu își poate da seama că ele nu sunt decât o mărturie a adevărului. Sfintele Evanghelii ne învață istoria sfântă, așa cum a fost ea. Indiferent dacă această istorie este sau nu pe placul omului mileniului al III-lea, pentru care uneori toleranța este mai importantă decât obiectivitatea, ea rămâne aceeași.

Hristos S-a născut din neamul lui David, Maica Domnului a fost evreică, Sfinții Apostoli au fost evrei. Cum putea cineva să inventeze o religie atât de *sinucigașă* încât toți adeptii să se ridice împotriva întemeietorului religiei respective? Așa ceva e imposibil. Iar credința la care ne-a chemat Hristos, Fiul lui Dumnezeu, nefiind o învățătură omenească, ci Adevărul descoperit de Dumnezeu oamenilor, nu putea fi împotriva nici unui neam. Pentru că Dumnezeu nu are dușmani, Dumnezeu nu are pe nimeni de pierdut.

Hristos a venit pentru mântuirea tuturor, și mai cu seamă a iudeilor... Poate cea mai simplă argumentare a anti-antisemitismului Evangheliilor o găsim rezumată de cuvântul Sfântului Apostol Pavel, care – după ce slujind Sinagoga prigonise creștinii –, ajungând să fie prigonit de iudei, spune: *Nu mă rușinez de Evanghelia lui Hristos, pentru că este putere a lui Dumnezeu spre mântuirea a tot celui care crede, iudeului întâi, și elinului* (Rom. 1, 16). Și întărește cuvântul: *Spun vouă, neamurilor: Întrucât sunt eu, deci, apostol al neamurilor, slăvesc slujirea mea, doar voi izbuti să ațâț râvna celor din neamul meu și să mântuiesc pe unii dintre ei. Căci dacă înlăturarea lor a adus împăcarea lumii, ce va fi primirea lor la loc, dacă nu o înviere din morți? Iar dacă este pârga (de făină) sfântă, și frământătura este sfântă; și dacă rădăcina este sfântă, și ramurile sunt. Iar dacă unele din ramuri au fost tăiate, și tu, care erai măslin sălbatic, ai fost altoit printre cele rămase, și părtaș te-ai făcut rădăcinii și grăsimii măslinului, nu te mândri față de ramuri; iar dacă te mândrești, nu tu porți rădăcina, ci rădăcina pe tine. Dar vei zice: Au fost tăiate ramurile, ca să fiu altoit eu. Bine! Din cauza necredinței au fost tăiate, iar tu stai prin credință. Nu te îngâmfa, ci teme-te; căci dacă Dumnezeu n-a cruțat ramurile firești, nici pe tine nu te va cruța* (Rom. 11, 13-21).

Cuvintele Sfintei Scripturi

Sfintele Evanghelii ne arată că, în raportul dintre Sinagogă și Hristos sau în raportul dintre Sinagogă și ucenicii lui Hristos, iudeii nu au avut de suferit din partea creștinilor¹. Dimpotrivă. Hristos și ucenicii Săi au fost prigonii de iudei. Cei care susțin că Hristos a murit pe cruce pentru că era considerat periculos de autoritățile romane calcă în picioare adevărul Scripturilor. Acestea ne arată că iudeii de multe ori au vrut să Îl omoare pe Hristos...

A început Iisus să le arate ucenicilor Lui că El trebuie să meargă la Ierusalim și să pătimizească multe de la bătrâni și de la arhierii și de la cărturari și să fie ucis, și a treia zi să învieze (Matei, 16, 21).

Și unii dintre ei voiau să-L prindă, dar nimeni n-a pus mâinile pe El. Deci slugile au venit la arhierii și farisei, și le-au zis aceia: „De ce nu L-ați adus?” Slugile au răspuns: „Niciodată n-a vorbit un om așa cum vorbește Acest Om”. Și le-au răspuns deci fariseii: „Nu cumva ați fost și voi amăgiți? Nu cumva a crezut în El cineva dintre căpetenii sau dintre farisei? Dar mulțimea aceasta, care nu cunoaște Legea, este blestemată!” (Ioan 7, 44-49).

¹ Singura excepție fiind când, în grădina Ghetsimani, Sfântul Apostol Petru i-a tăiat urechea lui Malhus, vrând să Îl apere pe Hristos.

Ieșind El de acolo, cărturarii și fariseii au început să-L urască groaznic și să-L silească să vorbească despre multe, pândindu-L și căutând să prindă ceva din gura Lui, ca să-I găsească vină (Luca 11, 53-54).

Mergea Iisus prin Galileea, căci nu voia să meargă prin Iudeea, deoarece iudeii căutau să-Lucidă (Ioan 7, 1).

Mântuitorul Însuși le spune fariseilor că sunt mai vinovați decât părinții lor, care au vărsat sângele prorocilor, lăsând să se înțeleagă că vina mai mare ar fi tocmai uciderea celui profetizat de proroci: *Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici! Că zidiți mormintele prorocilor și împodobiți pe ale dreptilor, și ziceți: „De am fi fost noi în zilele părinților noștri, n-am fi fost părtași cu ei la vărsarea sângelui prorocilor”. Astfel, dar, mărturișiți voi înșivă că sunteți fii ai celor ce au ucis pe proroci. Dar voi întreceți măsura părinților voștri! (Matei 23, 29-32).*

De altfel, El le spusese iudeilor că, dacă Îl vor omorî, El va învia după trei zile, dar ei nu au înțeles cuvintele Sale: *„Dărâmați templul acesta și în trei zile îl voi ridica”. Și au zis deci iudeii: „În patruzeci și șase de ani s-a zidit templul acesta! Și Tu îl vei ridica în trei zile?” Iar El vorbea despre templul trupului Său. Deci, când S-a sculat din morți, ucenicii Lui și-au adus aminte că aceasta o spusese și au crezut Scripturii și cuvântului pe care îl spusese Iisus (Ioan 2, 19-22).*

Despre vinderea și prinderea lui Hristos se poate discuta mult. Ne vom opri însă asupra unui moment-cheie din procesul lui Iisus, când iudeilor *le-a zis Pilat: „Luați-L voi și judecați-L după legea voastră”. Iudeii însă i-au răspuns: „Nouă nu ne este îngăduit să omorâm pe nimeni” (Ioan 18, 31).* E clar că iudeii vroiau moartea lui Hristos, însă încercau să îi implice pe romani în uciderea lui Iisus, deși nu aveau nevoie de un astfel de ajutor.

Haim Cohn, în cartea sa *Arestarea, procesul și moartea lui Iisus Christos*, scrie: *„Tribunalul religios evreiesc ar fi avut dreptul să-l condamne la moarte pe Iisus numai dacă el ar fi hulit numele Domnului, în prezența a două persoane. Dar Iisus n-a hulit niciodată numele Domnului. [...] Recunoscând existența unui singur Dumnezeu unic, Iisus nu putea fi învinuit de idolatrie. Nu știu dacă vorbele «Fiul lui Dumnezeu» nu reprezintă o interpolare târzie a autorilor Evangheliei” [16; 61,78].*

Citite cu atenție, pasajele acesta demontează tot demersul făcut de Haim Cohn – fost președinte al Tribunalului Suprem al Israelului –, care încerca să demonstreze că moartea lui Hristos trebuie pusă pe seama romanilor. Au pur și simplu un efect de bumerang. În primul rând pentru că afirmă clar că tribunalul evreiesc îl putea condamna la moarte pe Hristos dacă ar fi făcut o afirmație care putea fi considerată blasfemie, iar în al doilea rând pentru că, afirmând că referințele despre dumnezeirea lui Hristos ar putea fi „interpolări târzii” ale Evangheliei, arată că nu a înțeles cum trebuie mărturia Sfintei Scripturi. Dumnezeirea lui Hristos este unul dintre cele mai importante adevăruri pe care le aflăm în Sfânta Scriptură – și nu găsim doar o referință marginală la ea, ci multe și clare. Una din ele este aceea când Hristos i-a întrebat pe ucenicii Săi: *„Dar voi cine ziceți că sunt?” Răspunzând, Simon Petru a zis: „Tu ești Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui viu”. Iar Iisus, răspunzând, i-a zis: „Fericit ești, Simone, fiul lui Iona, că nu trup și sânge ți-au descoperit ție aceasta, ci Tatăl Meu, Cel din ceruri” (Matei 16, 15-17).*

Faptul că iudeii considerau o hulă faptul că Hristos afirma că este una cu Părintele Ceresc îl vedem subliniat într-o altă relatare evanghelică: *Era atunci la Ierusalim sărbătoarea înnoirii templului și era iarnă. Iar Iisus umbla prin templu, în pridvorul lui Solomon. Deci L-au împresurat iudeii și Îi ziceau: „Până când ne scoți sufletul? Dacă Tu ești Hristosul, spune-o nouă pe față”. Iisus le-a răspuns: „V-am spus și nu credeți. Lucrările pe care le fac în numele Tatălui Meu, acestea mărturisesc despre Mine. Dar voi nu credeți, pentru că nu sunteți dintre oile Mele. Oile Mele ascultă de glasul Meu și Eu le cunosc pe ele, și ele vin după Mine. Și Eu le dau viață veșnică și nu vor pieri în veac, și din mâna Mea nimeni nu le va răpi. Tatăl Meu, Care Mi le-a dat, este mai mare decât toți, și nimeni nu poate să le răpească*

din mâna Tatălui Meu. Iar Eu și Tatăl Meu una suntem”. Iarăși au luat pietre iudeii ca să arunce asupra Lui. Iisus le-a răspuns: „Multe lucruri bune v-am arătat vouă de la Tatăl Meu. Pentru care din ele aruncați cu pietre asupra Mea?” I-au răspuns iudeii: „Nu pentru lucru bun aruncăm cu pietre asupra Ta, ci pentru hulă și pentru că Tu, om fiind, Te faci pe Tine Dumnezeu” (Ioan 10, 22-33).

(Un alt pasaj din aceeași carte a lui Haim Cohn arată cât de inconsistente sunt argumentele celor care vor să arate că iudeii nu au vrut moartea lui Hristos – ba chiar, dimpotrivă, ar fi vrut să îi salveze viața: „Auzindu-l pe Iisus spunând că-i «Fiul lui Dumnezeu», marele preot e cuprins de jale: *Atunci marele preot și-a rupt hainele și a zis: «A hulit! Ce nevoie mai avem de martori? Iată că acum ați auzit hula lui»* (Matei 26, 65). Majoritatea cercetătorilor creștini văd în «ruperea hainelor» dovada că marele preot a considerat vorbele lui Iisus o profanare a numelui lui Dumnezeu. [...] Marele preot și-a rupt hainele nu pentru că Iisus s-a proclamat Mesia, săvârșind un delict religios și penal, ci pentru că a refuzat mâna care I s-a întins, a refuzat să colaboreze cu Sanhedrinul și, în ultimă instanță, să promită că în fața lui Pilat nu va face mărturisiri care să-l ducă la moarte. Marele preot și-a rupt hainele nu pentru că Iisus a profanat numele lui Dumnezeu; el a înțeles că misiunea sa a eșuat și că Iisus nu mai poate fi salvat. După ce inițiase întreaga acțiune de salvare a lui Iisus, după ce mobilizase Garda Templului și găzduise sesiunea Sanhedrinului în propria sa casă, cuprins de o durere imensă, marele preot își rupe hainele, văzând cum totul a eșuat” [16; 79]. Sfântul Evanghelist Matei ne arată că lucrurile au stat altfel: *Arhiepiscopul și-a sfâșiat hainele, zicând: „A hulit! Ce ne mai trebuie martori? Iată, acum ați auzit hula Lui. Ce vi se pare?” Iar ei, răspunzând, au zis: „Este vinovat de moarte”. Și au scuipat în obrazul Lui, bătându-L cu pumnii, iar unii Îi dădeau palme – Matei 26, 65-67. Tentativa de răstălmăcire a textului de către Haim Cohn este prea evidentă pentru a mai fi nevoie de comentarii...)*

Iudeii vroiau ca romanii să Îlucidă pe Hristos, pentru ca aceia să poarte responsabilitatea crimei... Pilat arată aceasta prin cuvintele spuse lui Hristos: „*Poporul Tău și arhieriei Te-au predat mie*¹. *Ce ai făcut?*” Iisus a răspuns: „*Împărăția Mea nu este din lumea aceasta. Dacă împărăția Mea ar fi din lumea aceasta, slujitorii Mei s-ar fi luptat ca să nu fiu predat iudeilor*” (Ioan 18, 35-36). (Prin aceste cuvinte Hristos Însuși întărește faptul că a fost predat iudeilor, nu romanilor. Sfântul Nicolae Velimirovici scrie cuvinte grele despre „bătrânii evreilor care au pus la cale nelegiuirea uciderii lui Hristos Dumnezeu. Ei L-au prigonit ca niște vipere, în ascuns; ei L-au judecat ca niște criminali, la adăpostul întunecos al nopții, adunând în ascuns martori mincinoși cumpărați cu bani. Ei, ca și Iuda, L-au osândit în ascuns. Și azi, unde sunt cele ascunse ale lor, cele pe care ei le credeau pe veci ascunse?! O, toate s-au dat la iveală pe față, înaintea ochilor întregii lumi” [75; 299].)

Un argument suficient că Hristos nu era considerat de autorități un dușman al Imperiului Roman sunt cuvintele lui Pilat: *Pilat I-a zis: „Ce este adevărul?” Și zicând aceasta, a ieșit iarăși la iudei și le-a zis: „Eu nu găsesc în El nici o vină”* (Ioan 18; 38).

Cea mai tulburătoare referință privitoare la răstignirea lui Hristos pare a fi cea la momentul în care iudeii i-au cerut lui Pilat moartea Mântuitorului: *Și Pilat a ieșit iarăși afară și le-a zis: „Iată, vi-L aduc pe El afară, ca să știți că nu găsesc în El nici o vină”*². *Deci a ieșit Iisus afară, purtând cununa de spini și mantia purpurie. Și le-a zis Pilat: „Iată Omul!” Când L-au văzut deci arhieriei și slujitorii au strigat, zicând: „Răstignește-L! Răstignește-L!” Zis-a lor Pilat: „Luați-L voi și răstigniți-L, căci eu nu-L găsesc nici o vină”. Iudeii i-au răspuns: „Noi avem le-*

¹ Trebuie menționat și faptul că, după prinderea lui Hristos în grădina Ghetsimani, *ostașii și comandantul și slujitorii iudeilor au prins pe Iisus și L-au legat. Și L-au dus întâi la Anna, căci era socrul lui Caiafa, care era arhiepiscop al anului aceleia. Și Caiafa era cel ce sfătuisese pe iudei că este de folos să moară un om pentru popor* (Ioan 18, 12-14). L-au dus mai întâi la Anna și nu la Pilat, pentru că nu Pilat ceruse prinderea lui Hristos...

² Arătând faptul că era apăsător de faptul că trebuia să condamne un om nevinovat, Pilat repetă afirmația pe care o făcuse cu puțin timp în urmă. Și o va mai repeta încă o dată...

ge și după legea noastră El trebuie să moară, că S-a făcut pe Sine Fiul al lui Dumnezeu”... Pentru aceasta, Pilat căuta să-L elibereze; iar iudeii strigau zicând: „Dacă Îl eliberezi pe Acesta, nu ești prieten al Cezarului. Oricine se face pe sine împărat este împotriva Cezarului” (Ioan 19, 4-12).

Despre răstignirea lui Hristos de către iudei dă mărturie și Sfântul Apostol Pavel: *Voi, fraților, v-ați făcut următori ai Bisericii lui Dumnezeu, care sunt în Iudeea, întru Hristos Iisus, pentru că ați suferit și voi aceleași de la cei de un neam cu voi, după cum și ele de la iudei, care și pe Domnul Iisus L-au omorât ca și pe prorocii lor¹; și pe noi ne-au prigonit și sunt neplăcuți lui Dumnezeu și tuturor oamenilor sunt potrivnici* (I Tes. 2, 14-15). Iar Sfântul Apostol Petru spune: *Și noi suntem martori pentru toate cele ce a făcut El în țara iudeilor și în Ierusalim; pe Acesta L-au omorât, spânzurându-L pe lemn²* (Fapte 10, 39).

Hristos nu a spus niciodată că romanii vor să Îl omoare. Sfânta Scriptură nu ne spune niciodată că romanii Îl considerau periculos pe Hristos. Ne spune însă, prin voci diferite, că iudeii au plănuț moartea Sa... De cine se temeau apostolii după răstignirea lui Hristos, de romani sau de iudei? Răspunsul ni-l oferă tot Sfânta Scriptură: *Și fiind seară, în ziua aceea, întâia a săptămânii* (duminica), *și ușile fiind încuiate, unde erau adunați ucenicii de frica iudeilor, a venit Iisus și a stat în mijloc și le-a zis: „Pace vouă!”* (Ioan 20, 19).

De fapt, responsabilitatea în cazul morții Mântuitorului e aproximativ aceeași cu cea de la moartea Sfântului Longhin. Iată ce ne spun *Viețile Sfinților*: „Domnul nostru Iisus Hristos, prin negrăita Lui milă, a binevoit să ne mântuiască de la pierzare cu patima Sa cea de voie, prin Cruce, prin moarte și prin înviere, dându-Se spre chinuri, ca să Se rănească pentru păcatele noastre. Atunci un sutaș, anume Longhin, de neam din Capadocia, fiind sub stăpânirea lui Pilat, a fost pus împreună cu ostașii săi să slujească la sfintele patimi și la răstignirea lui Hristos. Văzând el minunile cele ce s-au făcut de Hristos, adică cutremurul și schimbarea soarelui în întuneric, mormintele deschizându-se, morții înviind și pietrele despiciându-se, a mărturisit că Hristos este Fiul lui Dumnezeu, precum grăiește dumnezeiescul evanghelist Matei: *Iar sutașul și cei ce străjuiau împreună cu dânsul pe Iisus, văzând cutremurul și cele ce s-au făcut, s-a temut foarte tare, zicând: cu adevărat Fiul lui Dumnezeu a fost Acesta*. Despre Longhin sutașul zic unii că el a împuns cu sulița în coasta Domnului nostru Iisus Hristos, Care a murit pe cruce, iar din sângele și apa ce au curs a câștigat tămăduire pentru ochii săi cei bolnavi. Apoi, fiind îngropat trupul făcător de viață al lui Hristos, Longhin iarăși a fost pus de Pilat să străjuiască cu ostașii pe Iisus, Care zăcea în mormânt. Iar când Domnul, cu mare slavă, a înviat din mormânt și prin minunata Sa sculare a înspăimântat pe străjeri, îngerul

¹ Marele apologet Mihai Urzică relatează o întâmplare legată indirect de această afirmație paulină: „În România, în 1945, marele rabin Șafran, la un congres al tuturor cultelor, ținut la București, sub ocârmuirea regimului comunist, a cerut, în fața întregului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române și a reprezentanților celorlalte culte, adunați la acel congres, să se termine o dată pentru totdeauna cu acuzațiunile aduse împotriva evreilor în legătură cu uciderea lui Iisus, care, în realitate, a fost condamnat la moarte de procuratorul roman și nu de evrei, iar ca urmare ei nu poartă nici o răspundere. Ca răspuns la cutezanța marelui rabin, s-a auzit atunci un glas care a răsunat în toată adunarea. Era glasul evreului misionar creștin Richard Wurmbbrandt, care i-a strigat lui Șafran (și celorlalți rabini prezenți) câteva cuvinte cu putere profetică: *Voi, care reprezentați Sinagoga și Îl tăgăduiți pe Mesia, până nu veți sta în genunchi în fața Crucii și până nu veți cere iertare Răstignitului pentru fărâdelegea comisă, nu vi se cade să-I pomeniți numele!* La aceste cuvinte, rostite, ca altădată, de prorocii Vechiului Testament, tot clerul ortodox, de față la acel congres hibrid, a izbucnit în ovații și aplauze, în timp ce marele rabin și suita lui au părăsit ostentativ adunarea, într-o larmă generală, iar congresul s-a spulberat. În aceeași zi, Wurmbbrandt a fost arestat și condamnat la 14 ani închisoare” [73; 296].

² Astfel se explică de ce *Simon-Petru, având sabie, a scos-o și a lovit pe sluga arhiereului și i-a tăiat urechea dreaptă* (Ioan 18, 10). Petru a încercat să se răzbune pe cei pe care îi considera dușmani ai Mântuitorului. *Atunci Iisus i-a zis: „Întoarce sabia ta la locul ei, că toți cei ce scot sabie, de sabie vor pieri”* (Matei 26, 52). Și a pus la loc urechea slugii arhiereului (cf. Luca 22, 51), arătând încă o dată că biruința Sa a fost și este biruința iubirii de vrăjmaș, nu a răzbunării vechi-testamentare.

Domnului, pogorându-se din cer, a prăvălit piatra de pe mormânt și de frica lui s-au cutremurat străjerii și s-au făcut ca morți. Atunci Longhin împreună cu alți doi ostași ai săi au crezut desăvârșit în Hristos și s-au făcut propovăduitori ai învierii Lui, mărturisind lui Pilat și arhierilor toate cele ce s-au făcut.

Arhierii au făcut sfat cu bătrânii și au dat ostașilor mulți arginți ca să tănuiască învierea lui Hristos, zicând: «Ucenicii Lui L-au furat noaptea, pe când noi dormeam»¹. Însă Longhin nu a primit arginții și nu a vrut să tănuiască minunea, ci a mărturisit-o și adevărată a fost mărturisirea lui. [...] Și și-a lăsat dregătoria sa, haina și brăul cel ostășesc și luând cu el pe cei doi prieteni care aveau aceeași râvnă ca și dânsul, pentru Hristos, s-au depărtat și n-au mai viețuit cu popor și se îndeletniceau cu credința în adevăratul Dumnezeu. Apoi au primit botezul de la Sfinții Apostoli și nu după multă vreme au părăsit Ierusalimul și au mers împreună în Capadocia. Acolo a fost propovăduitor și apostol al lui Hristos și a întors pe mulți din rătăcire la Dumnezeu. Apoi, lăsând cetatea aceea, a petrecut în satul tatălui său, viețuind în post și în rugăciune.

Adunarea evreiască din Ierusalim a fost înștiințată că Longhin a umplut toată Capadocia cu învățătura sa și cu mărturisirea cea dovedită despre învierea lui Hristos. De aceea, arhierii și bătrânii s-au umplut de zavistie și de mânie și, mergând la Pilat cu multe daruri, l-au rugat ca să trimită până la Cezarul din Roma veste împotriva lui Longhin care și-a lepădat dregătoria ostășească, s-a abătut de la stăpânirea romană și tulbură poporul din Capadocia propovăduind pe alt împărat². Iar Pilat, luând darurile, a ascultat rugămintea lor și a trimis la Cezarul Tiberiu o scrisoare care cuprindea multă clevetire împotriva lui Longhin. Cu această scrisoare a lui Pilat au trimis iudeii mult aur Cezarului, răscumpărând moartea Sfântului Longhin. Apoi degrabă a venit de la Cezar poruncă ca Longhin să fie pedepsit cu moartea, ca un potrivnic al Cezarului. Și îndată Pilat a trimis ostași în Capadocia ca să-i taie capul lui Longhin și apoi să-l aducă în Ierusalim, spre a dovedi adunării evreiești moartea lui. Apoi Pilat a poruncit să fie uciși, după cererea evreilor care Îl urau pe Dumnezeu, și cei doi ostași care lăseseră împreună cu Longhin dregătoria ostășească și propovăduiau acolo, ca și dânsul, pe Hristos” [103; 172-173].

Cine l-a omorât pe Sfântul Longhin, romanii sau iudeii? L-au omorât romanii, plătiți pentru aceasta de iudei. Mântuitorul le profețise iudeilor despre prigonirea celor care vor crede în El: *„Iată, Eu trimit la voi proroci și înțelepți și cărturari; dintre ei veți ucide și veți răstigni; dintre ei veți biciui în sinagogi și-i veți urmări din cetate în cetate, ca să cadă asupra voastră tot sângele dreptilor răspândit pe pământ, de la sângele dreptului Abel, până la sângele lui Zaharia, fiul lui Varahia, pe care l-ați ucis între templu și altar. Adevărat grăiesc vouă, vor veni acestea toate asupra acestui neam. Ierusalime, Ierusalime, care omori pe proroci și cu pietre ucizi pe cei trimiși la tine; de câte ori am voit să adun pe fiii tăi, după cum adună pasărea puii săi sub aripi, dar nu ați voit”* (Matei 23, 34-37).

Înainte de a muri, primul mucenic creștin, Sfântul Arhidiacon Ștefan, îi muștrase pe iudei că se făcuseră ucigași ai lui Hristos: *„Voi cei tari în cerbice și netăiați împrejur, la inimă și la urechi, voi pururea stați împotriva Duhului Sfânt, precum și părinții voștri, așa și voi! Pe care dintre proroci nu l-au prigonit părinții voștri? Și au ucis pe cei ce au vestit mai dinainte sosirea*

¹ Despre această nelegiuire găsim mărturie în Sfânta Scriptură. După ce mironosițele au plecat de la mormânt, *iată unii din strajă, venind în cetate, au vestit arhierilor toate cele întâmplare. Și, adunându-se ei împreună cu bătrânii și ținând sfat, au dat bani mulți ostașilor, zicând: „Spuneți că ucenicii Lui, venind noaptea, L-au furat, pe când noi dormeam; și de se va auzi aceasta la dregătorul, noi îl vom îndupleca și pe voi fără grijă vă vom face”. Iar ei, luând arginții, au făcut precum au fost învățați. Și s-a răspândit cuvântul acesta între Iudei, până în ziua de azi* (Matei 28, 11-15).

² Iată că mincinoasele acuze proferate inițial împotriva Mântuitorului – cum că ar fi un pericol pentru Imperiul Roman – au fost transferate și asupra creștinilor.

Celui Drept, ai Cărui vânzători și ucigași v-ați făcut voi acum. Voi, care ați primit Legea întru rânduieli de îngeri și n-ați păzit-o!” Iar ei, auzind acestea, fremătau de furie în inimile lor și scrâșneau din dinți împotriva Lui. Iar Ștefan, fiind plin de Duh Sfânt și privind la cer, a văzut slava lui Dumnezeu și pe Iisus stând de-a dreapta lui Dumnezeu. Și a zis: „Iată, văd cerurile deschise și pe Fiul Omului stând de-a dreapta lui Dumnezeu!” Iar ei, strigând cu glas mare, și-au astupat urechile și au năvălit asupra lui. Și scoțându-l afară din cetate, îl băteau cu pietre. Iar martorii și-au pus hainele la picioarele unui tânăr, numit Saul¹. Și îl băteau cu pietre pe Ștefan, care se ruga și zicea: „Doamne Iisuse, primește duhul meu!” Și, îngenunchind, a strigat cu glas mare: „Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta!” Și zicând acestea, a murit (Fapte 7, 51-60).

Aceste ultime cuvinte ale Sfântului Ștefan reiau rugăciunea lui Hristos de pe cruce: *Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac* (Luca 23, 34). Unde este antisemitismul? Unde este ura față de dușmani? Hristos S-a rugat pentru iertarea celor care L-au răstignit, învățându-i pe toți creștinii să își ierte dușmanii, chiar dacă aceștia îi vor supune la prigoane de tot felul. I-a învățat să se înarmeze cu arma răbdării și să rabde până la capăt: *„Luați seama la voi înșivă. Că vă vor da în adunări și veți fi bătuți în sinagogi și veți sta înaintea conducătorilor și a regilor, pentru Mine, spre mărturie lor². Ci mai întâi Evanghelia trebuie să se propovăduiască la toate neamurile. Iar când vă vor duce ca să vă predea, nu vă îngrijiți dinainte ce veți vorbi, ci să vorbiți ceea ce se va da vouă în ceasul acela. Căci nu voi sunteți cei care veți vorbi, ci Duhul Sfânt. Și va da frate pe frate la moarte și tată pe copil și copiii se vor răzvrăti împotriva părinților și îi vor ucide. Și veți fi urâți de toți pentru numele Meu; iar cel ce va răbda până la urmă, acela se va mântui”* (Marcu 13, 9-13).

Sfânta Scriptură ne arată că uciderea creștinilor era *pe placul iudeilor: În vremea aceea, regele Irod (Agripa) a pus mâna pe unii din Biserică, ca să-i piardă. Și a ucis cu sabia pe Iacov, fratele lui Ioan. Și văzând că este pe placul iudeilor, a mai luat și pe Petru* (Fapte 12, 1-3).

În *Istoria Bisericească*, Eusebiu de Cezareea reproduce mărturia lui Hegesip despre mucenicia Sfântului Iacov: *„Întrucât și dintre conducători mulți s-au creștinat, s-a produs o răscoală printre iudei, mai ales printre cărturarii și fariseii care spuneau că există primejdia ca întreg poporul să vadă pe Iisus Hristos Însuși, de aceea veneau la Iacov și-i cereau: «Te rugăm să oprești poporul, căci el se înșală de prezența lui Iisus atunci când crede că El ar fi cu adevărat Mesia. Te rugăm să convingi pe cei care s-au strâns la sărbătorile Paștilor în legătură cu Iisus, căci noi toți avem încredere în tine. Noi și întreg poporul mărturisim că tu ești drept și că nu cauți la fața nimănui. De aceea, convinge pe oameni să nu se rătăcească în legătură cu Iisus, căci toată lumea și noi înșine avem încredere în tine. Urcă-te pe acoperișul templului pentru ca să te vadă acolo toți și cuvintele tale să fie înțelese de toți! Căci din pricina serbării Paștilor s-au strâns toate seminițiile, și chiar și dintre păgâni». Și iată așa au pus cărturarii și fariseii amintiți pe Iacov pe acoperișul templului și au strigat către el: «Dreptule, ca unul în care toți trebuie să ne încredem, întrucât poporul se înșală mergând după Iisus cel răstignit, vestește-ne nouă care e ușa lui Iisus!». Și el a răspuns cu glas tare: «De ce mă întrebați despre Fiul Omului?». El «șade în ceruri de-a dreapta puterii și venind pe norii cerului». Mulți s-au lăsat cu totul convinși și preamăreau mărturisirea lui Iacov zicând: «Osana, fiul lui David!». Dimpotrivă însă, aceiași cărturari și farisei ziceau unii către alții: «Am făcut rău când am cerut*

¹ E vorba de Apostolul Pavel, înainte de convertirea sa.

² În numele teologiei dialogului interreligios, astfel de cuvinte profetice sunt trecute cu vederea sau sunt denaturate. Este de neînțeles tâlcuirea pe care o prezintă Jaroslav Pelikan: *„Profeția lui Hristos: Vă vor scoate pe voi din sinagogi; dar vine ceasul când tot cel ce vă va ucide să creadă că aduce închinare lui Dumnezeu* (Ioan 16, 2) se consideră a fi fost împlinită, printr-o supremă ironie, atunci când unii care s-au dat drept discipoli ai lui Hristos au considerat persecutarea evreilor ca o închinare adusă lui Dumnezeu” [61; 29]. Profetia Mântuitorului se referă însă la prigonirea creștinilor...

mărturia lui Iacov despre Iisus. Să-l urcăm deci acolo sus și de acolo să-i dăm drumul jos, ca în felul acesta să se îngrozească toți și să nu mai creadă în el». Și au început să strige: «Vai, vai! Până și cel drept s-a rătăcit». De aceea au împlinit Scriptura despre care vorbește Isaia: «Să-l dăm la o parte pe cel drept pentru că ne este greu să-l mai auzim!». De aceea l-au urcat pe acoperiș, de unde l-au aruncat jos pe cel drept. După care au adăugat: «Să ucidem cu pietre pe Iacov cel drept» și au început să arunce cu pietre în el, căci deși fusese aruncat jos el încă nu murise. Dar întorcându-se Iacov s-a așezat în genunchi spunând: «Te rog, Doamne Dumnezeule și Părinte, iartă-le lor, căci nu știu ce fac!». Iar în timp ce aruncau astfel cu pietre în el, unul din preoții din familia lui Recav și din urmașii lui Rechavim, despre care prorocul Ieremia a mărturisit, strigă: «Opriți! Ce-i faceți? Căci cel drept tocmai pentru voi se roagă!». Și atunci unul dintre ei, un piuar, luând un pilug cu care se presează stofele, l-a lovit în cap pe cel drept și astfel i-a adus moarte de martir. Și l-au îngropat tocmai acolo lângă templu, unde și azi se mai vede piatra lui de mormânt. Iacov a fost atât pentru iudei, cât și pentru păgâni un martor adevărat al mesianității lui Iisus” [27; 93-94].

Înainte de convertire, Sfântul Apostol Pavel prigonise credința creștină – *pustiia Biserica, intrând prin case și, târând pe bărbați și pe femei, îi preda la temniță* (Fapte 8, 3) –, ba chiar fusese părtaș la uciderea Sfântului Arhidiacon Ștefan. Ajungând el rob al lui Hristos, *iudeii, făcând sfat împotriva-i, s-au legat cu blestem zicând că nu vor mânca, nici nu vor bea până ce nu vor ucide pe Pavel. Și cei ce făcuseră între ei acest jurământ erau mai mulți de patruzeci, care, ducându-se la arhieriei și la bătrâni, au zis: „Ne-am legat pe noi înșine cu blestem să nu gustăm nimic până ce nu vom ucide pe Pavel”*¹ (Fapte 23, 12-14).

Această mărturie arată care a fost atitudinea iudeilor față de ucenicii lui Hristos. Nu există însă nici o mărturie care să ateste că vreunul din Sfinții Apostoli s-ar fi purtat cu răutate față de iudei². Dimpotrivă, ei s-au purtat cu iubire, așa cum îi învățase Hristos. Și găsim această mărturie întărită chiar de cuvintele Sfântului Apostol Pavel, care spune că *mare îmi este întristarea și necurmată durerea inimii. Căci aș fi dorit să fiu eu însumi anatema de la Hristos pentru frații mei, cei de un neam cu mine, după trup, care sunt israeliți, ale căroro sunt înfierea și slava și legămintele și Legea și închinarea și făgăduințele, ai căroro sunt părinții și din care după trup este Hristos, Cel ce este peste toate Dumnezeu, binecuvântat în veci* (Rom. 9, 2-5).

Iată că, deși fusese prigonit de cei din neamul său, sfântul spune că ar fi fost gata să primească până și pedeapsa anatemei, numai să îi fi putut ajuta prin aceasta pe iudei, pe care îi iubea și pentru care se ruga... Ar trebui ca, după o asemenea declarație de iubire, nimeni să nu îl mai poată acuza pe Apostolul neamurilor că ar fi deformat adevărul pentru a le face rău iudeilor...

Viețile Sfinților

Istoria Bisericii ne arată însă că prigonirea creștinilor de către evrei nu s-a oprit în primele veacuri creștine. Găsim diferite mărturii despre sfinți care au primit mucenicia de la evrei în al doilea mileniu după Hristos. Iată, de exemplu pătımirea Sfântului Mucenic Eustratie de la Pencerska, care e prăznuit pe 28 martie:

„Înainte de a se face monah, Sfântul Eustratie fusese un om foarte bogat care, atins de dragostea lui Hristos, și-a împărțit toate averile după cuvântul Lui și a intrat în Lavra

¹ Tot Sfântul Apostol Pavel spune cum *de la iudei, de cinci ori am luat patruzeci de lovituri de bici fără una. De trei ori am fost bătut cu vergi; o dată am fost bătut cu pietre...* (II Col. 11, 24-25).

² Repet: în afară de cea în care Sfântul Apostol Petru i-a tăiat urechea lui Malhus, sluga arhierelui (cf. Ioan 18, 10), pentru că a vrut să Îl apere pe Hristos de mulțimea care îi vroia moartea. Dar Hristos a pus la loc urechea tăiată, vindecându-l pe Malhus.

Pecerska, luând chipul monahicesc. Dar în timpul sălbaticelor atacuri ale polovților asupra cetății Kievului din anul 1097 după Hristos, mănăstirea a fost jefuită și mulți creștini și monahi au fost omorâți. Sfântul Eustratie împreună cu alți câțiva credincioși au fost vânduți ca robi unui evreu din Cherson. Acesta își bătea joc de credința creștină a robilor lui și încerca prin toate mijloacele să-i facă să se lepede de ea și să treacă la religia mozaică. Văzând că nu au nici o scăpare decât moartea, ei toți s-au sfătuit să nu mai mănânce nimic și mai degrabă să moară așa, decât să se lepede de Hristos. Sfântul Eustratie i-a încurajat, i-a întărit și i-a binecuvântat pe credincioșii cei împreună cu dânsul pe această cale pe care cu toții, inclusiv el, hotărâseră să meargă. Astfel, ei cu toții au murit de foame, unii după trei zile, alții după patru, iar alții după șapte. Fiind obișnuit cu postirile, Sfântul Eustratie singur a supraviețuit, fiind încă viu după paisprezece zile de postire totală¹. Sângerosul evreu, văzând că pierduse și banii pe care îi cheltuisese cumpărând robii, s-a răzbunat pe Sfântul Eustratie, pe care l-a răstignit pe o cruce. Sfântul Eustratie s-a rugat lui Dumnezeu de pe acea cruce, prorocind și evreului năpraznică și apropiată moarte. Evreul, înnebunit de ură, a străpuns cu o sulită trupul sfântului celui pironit pe cruce, și așa Sfântul Eustratie și-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu. Aruncându-i-se trupul în mare, el nu s-a dus la fund, ci a plutit la suprafața apei. Minuni mari au început să se facă apoi la sfintele lui moaște” [75; 372].

Sfântul Eustratie a pățimit pentru Hristos în veacul al XI-lea. Dar Biserica are mucenici și din veacul trecut. Unul dintre cei mai cunoscuți este părintele Filumen, noul mucenic. „În ultimul loc unde a slujit, și anume la Fântâna lui Iacov, veneau des evrei fanatici ca să scoată icoanele și crucea din biserică, deoarece considerau că era un loc de închinăciune iudaic. Unul dintre acești evrei venea în fiecare zi și se ruga în lăcaș. Părintele Filumen, păzitor credincios al așezămintelor Sfântului Mormânt din Palestina, i-a explicat cu blândețe și smerenie că Fântâna lui Iacov aparținea de multe secole creștinilor. Vrând să evite provocările, atunci când evreul acela intra în biserică să se roage, părintele Filumen întrerupea slujba și o continua mai târziu². Scopul acestui evreu, ca de altfel al tuturor evreilor fanatici, era să transforme cu orice preț biserica în loc de închinăciune iudaic. Astfel, pe 29 noiembrie 1979, în ziua în care Biserica îl pomenește pe Sfântul Filumen, părintele a fost atacat cu toporul și omorât³ în timp ce săvârșea Vecernia. După aceea, ucigașii au jefuit biserica, iar la plecare au aruncat cu o grenadă. Comunicatul Poliției spunea că făptașii erau «necunoscuți»⁴ [39; 294].

Într-o predică despre noul mucenic Filumen, Arhiepiscopul Ambrozie de Neapole și Samaria a relatat astfel aflarea moaștelor părintelui: „Cu adevărat, am deschis mormântul și am scos trupul afară, așezându-l pe placa de marmură a unui mormânt alăturat. Hainele erau pe jumătate putrezite, iar monahii le-au luat ca binecuvântare, ca să le împartă oamenilor. Mâinile puteau fi îndoite. Piciorul drept, de la oul piciorului în jos, nu mai era, pentru că ucigașul îl tăiasse cu securea. Lipseau și degetele de la piciorul stâng. Restul trupului era întreg, deși stătuse în mormânt timp de trei ani. În schimb, de la tăietura securii, craniul era despicat și îi lipsea nasul. Avea încă barbă și păr. Cineva l-a curățat cu un burete îmbibat în vin. Desigur, trupul nu emana nici un miros neplăcut. Nu fusese mâncat de viermi și nu avea absolut nici o scobitură. [...] Este

¹ Merită făcută o comparație: tot așa, în vremurile de pe urmă, mulți dintre cei care nu au fost învățați cu postul vor pieri din cauza lipsei de hrană la care îi vor supune slugile Antihristului. Și tot așa, creștinii nevoitori, obișnuiți cu înfrânarea, vor găsi resurse să reziste.

² Prin aceasta nu greșea, nu făcea un compromis. Pentru că, mai înainte de a fi fost a creștinilor, fântâna lui Iacov fusese un loc important pentru iudei.

³ Teologul Zaharia Raptopoulos spune un lucru ieșit din comun: „În noaptea aceea, în care starețul Filumen a fost înjunghiat la Fântâna lui Iacov – pe trupul său găsindu-se 72 de urme de cuțit –, în timp ce se ruga, părintele Elpidie (fratele său geamăn, un părinte cu viață sfântă care se afla în Muntele Athos – *n.n.*) auzea fără încetare vocea părintelui Filumen: «Frate, mă omoară!»” [39; 299].

⁴ „A fost omorât în biserică. Ucigașii au intrat înăuntru, l-au lovit cu toporul în frunte și i-au scos ochii. Cu a doua lovitură, i-au rupt maxilarul. Părintele alergase spre ieșire, ca să ceară ajutor [...]. L-au omorât în timp ce săvârșea Vecernia și purta patrafirul la gât” [39; 299] – teologul Zaharia Raptopoulos.

sfânt? Cu siguranță că este sfânt mucenic, pentru că a apărat de evreu locul de închinăciune ortodox...”¹ [39; 305].

Nazismul și credința creștină

Una dintre confuziile care se fac în mod obișnuit când se vorbește despre antisemitism se datorează faptului că se pune în responsabilitatea creștinilor holocaustul. Dar de fapt nu există nici o legătură între nazism și credința creștină (cu toate că Hitler a invocat în mod viclean credința în Hristos, la începutul ascensiunii sale, pentru a strânge cât mai mulți adepți). Mihai Urzică caracteriza astfel „religia nazistă”: „Neopăgânismul nazist a revenit la păgânătate, a retrezit vechiul cult al lui Thor și Wotan, a promovat forța, spiritul de rasă superioară, precum și disprețul față de mila creștină și față de iertare, socotite a fi manifestări psihologice ale inferiorității și lașității evreiești. Aceste concepții au dus la lagărele de exterminare în masă, la cele mai demente cruzimi. În cartea *Mitul veacului al XX-lea*, a doctrinarului hitlerist Alfred Rosenberg, se spune: «Mitul crucii creștine este mort; mitul zvasticii, al rasei și al sângelui îl înlocuiește» (p. 680). O asemenea doctrină păgână socotea Biserica Creștină o piedică în calea afirmării noului regim, ca urmare, Biserica a fost supusă unei aprige persecuții, dimpreună cu slujitorii ei, care în *adunarea păcătoșilor n-au umblat și pe scaunul hulitorilor n-au șezut* (Ps. 1, 1). Și astfel, așa cum *Cugetările lui Mao* au devenit mai târziu sacre, având putere de mit pentru comuniștii chinezi, la fel *Mein Kampf*, cartea doctrinară a lui Hitler, a devenit catehismul fiecărui nazist, gata de orice jertfă pentru cauza hitlerismului” [73; 124].

Nazismul sau orice formă de antisemitism și credința creștină sunt învățături contrare. Acest adevăr este simplu și ușor de înțeles chiar și de către copii...

La parastasul părintelui Nicodim Mândiță, unul din marii stâlpi ai credinței din România secolului trecut, poetul Ioan Alexandru a povestit un lucru tulburător. Un om l-a ucis pe fratele unui părinte duhovnic: „Știți ce-a făcut acest părinte care trăiește? A mers la el și i-a zis: «Fratele meu! Tu l-ai omorât pe fratele meu și în locul fratelui meu ești tu fratele meu!», și l-a sărutat pe obraz. «Te iubesc ca pe fratele meu»”². Ce religie aduce omul la un asemenea *record* al iubirii? Ce altă credință pune iubirea în centrul ei, așa cum o face credința creștină? Gestul părintelui poate fi înțeles ca un rezumat al Sfințelor Evanghelii, ca un rezumat al Legii celei Noi. Hristos, Fiul lui Dumnezeu, a venit să ne învețe Legea iubirii și iertării. A iubirii care biruie orice răutate, a iubirii care iese biruitoare din orice încercare și orice prigoană.

Să citim Sfintele Evanghelii, ca să nu rătăcim *neștiind Scripturile, nici puterea lui Dumnezeu* (Marcu 12, 24). Să mergem pe calea cea tare pe care au mers creștinii vreme de sute și sute de ani. Iar dacă cineva va încerca să dovedească prin cuvinte meșteșugite că Evangheliile sunt mincinoase sau că ne învață cele rele, să nu îl credem. Căci ce poate fi mai adevărat decât cuvântul lui Dumnezeu? Și tot așa să facem și cu Viețile Sfinților Mucenici, să le sădim în inimile noastre, pentru a da roada cea bună. Să învățăm de la ei credința, răbdarea, nădejdea și iubirea de vrăjmași, virtuțile cu care putem birui înțelepciunea acestui veac și putem păși în Împărăția Cerurilor.

¹ În aceeași predică, Arhiepiscopul Ambrozie a relatat vindecarea imediată a unui arhiepiscop al Iordanului – pe nume Paladie –, care, fiind foarte bolnav, a fost atins cu o părticică din moaștele părintelui Filumen și s-a tămăduit imediat.

² Și Ioan Alexandru a continuat cuvântul la parastas astfel: „Asta schimbă lumea. Un singur lucru, părinte Nicodim Mândiță, nu-i așa că-i așa? Dumneata ai spus: «omul duhovnicesc». Noi, creștinii, asta mărturisim: că singurele schimbări adevărate nu pot fi aduse decât de oamenii duhovnicești....

Noi Îl răstignim pe Hristos

„Iuda trădează, dar el ne reprezintă pe toți.
Să fim sinceri” [105; 133].
Părintele Ioan Buga

Evangheliile Bisericii ne descriu amănunțit patimile și răstignirea Mântuitorului Hristos. *Evanghelia lui Iuda* trece cu vederea aceste momente cruciale pentru neamul omenesc. Avem însă de ales nu doar între a ține seama de răstignirea lui Hristos și a o ignora, așa cum ne învață înțelepciunea acestei lumi. Avem de ales între a înțelege răstignirea așa cum trebuie sau a o înțelege potrivit adevărului.

Pentru a ajunge la dreapta înțelegere a istoriei mântuirii noastre, trebuie să luăm aminte la cuvintele pline de înțelepciune ale Cuviosului Nazarie de la Valaam: „Firește că ești mâniat foarte pe Iuda vânzătorul, ca și pe cei care L-au răstignit pe Hristos și L-au străpuns cu piroane și cu suliță; ci ia aminte la tine însuși, ca nu cumva și tu să te faci vânzător al Trupului și al Sângelui lui Hristos¹. Iuda a vândut pe Hristos o singură dată; dar tu oare nu-L vinzi pe El de nenumărate ori, atunci când nu ești credincios cuvintelor și poruncilor Sale? El a suferit răni de la răstignitorii Săi o singură dată; dar tu oare nu-L rănești pe El de nenumărate ori cu patimile și păcatele tale cele neplăcute lui Dumnezeu? Căci El a răbdat chinuri pentru fiecare păcat al nostru” [95; 143].

Învățătura aceasta este într-un fel întregită de o minune istorisită de Sfântul Dimitrie al Rostovului, minune ce are importanță pentru fiecare creștin: „Un păcătos și-a rânduit ca praviță să se roage în fiecare zi de câteva ori către Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, repetând cuvintele Arhanghelului Gavriil: «Bucură-te, ceea ce ești plină de har!» Odată, pregătindu-se să meargă la lucrul său lumesc, s-a îndreptat către icoana Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, ca mai înainte să se roage după obiceiul său, iar apoi să meargă la lucrul său. Și iată, când a început să se roage după obicei, deodată l-a cuprins frica – mai presus de firea sa, vede cum chipul de pe icoană se mișcă și Preasfânta Născătoare de Dumnezeu i se arată vie împreună cu Fiul Său, pe Care Îl ține în preacuratele ei mâini... Pruncului dumnezeiesc i se deschiseseră răni pe mâini, pe picioare și pe coastă și din răni curgea sângele în șiroaie, exact ca pe cruce... Văzând acest lucru, păcătosul s-a îngrozit și a strigat: «O, Doamne! Cine a făcut aceasta?» Maica Domnului i-a răspuns: «Tu și ceilalți păcătoși; voi Îl răstigniți din nou pe Fiul Meu cu păcatele voastre, ca iudeii» [22; 27-28].

Acesta este adevărul: noi Îl răstignim pe Hristos cu păcatele noastre. Degeaba cunoaștem adevărul Evangheliilor, degeaba pricepem cum și de ce a fost răstignit Hristos. Dacă nu învățăm să ne iubim aproapele – chiar dacă aproapele nu crede în Hristos –, nu am învățat ce este iubirea. Nu trăim iubirea, și prin această împietrire a inimii noastre Îl rănim încă și încă o dată pe Hristos...

¹ Acesta este motivul pentru care creștinii cugetă deseori la vinderea și patimile lui Hristos: nu pentru a ajunge să îi urască pe ucigașii lui Hristos, ci pentru ca, văzând greșeala acelor, să nu o repete la rândul lor, într-o măsură mai mică. Iar cugetarea la viețile sfinților care au primit mucenicia de la iudei îi ajută să dobândească tărie în credință, pentru a sta tari în fața ispitelor venite de la diavol, de la trup sau de la lume.

Episcopul Ilie Miniat spunea cu tristețe: „O, Dumnezeule, creștinii cinstesc patimile lui Hristos numai cu buzele, dar cu inima sunt foarte departe de El. Așa se tânguiește Dumnezeu prin gura profetului Isaia (Isaia, cap. XXIX). Însuși Domnul Hristos în Evanghelia Sa zice: «F-ățarnicilor, bine a profețit despre voi Isaia, cu buzele mă cinstiți, iar cu inima sunteți departe de mine». Dacă evreii L-au răstignit numai o dată pe Iisus Hristos în Vinerea Mare, apoi creștinii Îl răstignesc a doua oară în Vinerea Mare din fiecare an. Unele sunt cele ce se văd și altele cele ce se fac, fiindcă în aceste zile creștinii trebuie să se arate mai evlavioși și mai plini de mulțumire» [56; 244]. Și totuși mulți dintre ei nu se arată nici măcar atunci...

Sfântul Nicolae Velimirovici ne spune că „așa cum unul dintre cei Doisprezece, Iuda, L-a vândut pe Mântuitorul, așa și dintre cei Șaptezeci (de apostoli – *n.n.*) s-au aflat unii care L-au părăsit, nu pentru a-L vinde, ci din cauza slăbiciunilor și greutăților omenești. *Și de atunci mulți dintre ucenicii Săi s-au dus înapoi și nu mai umblau cu El* (Ioan 6, 66)” [75; 25]. Ce folos că astăzi suntem ucenici ai lui Hristos, dacă mâine Îl vom părăsi, din pricina păcatelor, răutății și puținătății credinței noastre?

Cuviosul Filothei Zervakos ne învață însă că, și de ne vom lepăda de Hristos prin păcatele noastre, trebuie să ne arătăm următori atunci pocăinței Sfântului Apostol Petru și nu deznădejdiei lui Iuda: „Apostolul Petru, deoarece L-a iubit mult pe Hristos, îndată după ce s-a lepădat de El s-a căit, a plâns amarnic, iar Domnul nostru Iisus Hristos nu numai că l-a primit și l-a iertat, dar l-a așezat și primul între apostoli. Iuda, pentru că nu L-a iubit pe Hristos, ci a iubit mai mult banii și pe diavol, imediat după ce a păcătuit, și-a pus capăt zilelor, și-a predat sufletul și trupul diavolului, pe care l-a iubit, și de aceea a fost osândit la iadul veșnic. [...] Apostolul Petru L-a iubit pe Hristos. Când Hristos S-a arătat după Înviere ucenicilor Săi, de trei ori l-a întrebat pe Petru: «Petre, Mă iubești?» Petru a răspuns: «Doamne, Tu știi toate, Tu știi că Te iubesc». Întrucât L-a iubit cu adevărat pe Hristos, a devenit dumnezeu după har. Însă Iuda, pentru că l-a iubit pe diavol, s-a făcut asemănător acestuia. «Și între voi unul este diavol», a grăit Domnul către ucenicii Săi, vorbind despre trădătorul Iuda” [80; 25-26].

Iuda a devenit diavol nu după fire, ci după purtare... Iar noi, dacă în loc să Îl primim pe Hristos în viața noastră, ne lepădăm de El prin patimile noastre, vom deveni Iude. Și, în loc să primim în inimile noastre Evangheliile Bisericii, primim *Evanghelia lui Iuda* și alte texte rătăcite.

Val Butnaru surprinde cu precizie chirurgicală tendința noastră de a încerca să ne mințim, să trecem cu vederea căderile noastre, de a ne dezvinovăți chiar și atunci când greșelile noastre sunt evidente: „Dorința subliminală de a-l reabilita pe Iuda denotă vina noastră ancestrală și nevoia de a o justifica. Pândiți de capcanele trădării, ne gândim să scăpăm cât mai onorabil de faptele dezonorante pe care le-am săvârșit. «Evanghelia după Iuda» demonstrează că trădarea a fost făcută în numele salvării omenirii. Tot așa cum trădările ulterioare și-au găsit alte justificări: «în numele păcii», «în numele interesului național», «în numele generațiilor viitoare». Într-o dramatizare după Leonid Andreev (pe care am numit-o «Fratele nostru Iuda»), am presupus că Trădătorul e chiar frate cu noi, seamănă leit cu noi, ne aduce aminte de crimele noastre – reale sau imaginare. Și atunci, decât să purtăm în suflet această povară, nu e mai simplu să admitem că am făcut un târg cu Iisus, că suntem învinuiți pe nedrept, că, de fapt, și noi am vrut binele omenirii? Codul moral din interiorul nostru ne înspăimântă. Iar atunci când ridicăm privirile și vedem cerul înstelat deasupra noastră, ne înspăimântăm și mai tare...”¹

¹ Din articolul „Evanghelia după Iuda”, *Jurnal de Chișinău*, 21 aprilie 2006.

Spectacolul de la Oberammergau și „The Passions”

Întrebare: Ce rost au sau aveau spectacolele antisemite în spațiul creștin? Mă refer mai ales la spectacolul de la Oberammergau, din care apar imagini în filmul *Evanghelia după Iuda*?

Răspuns: Este impropriu să spunem că astfel de spectacole erau antisemite. Erau un fel de spectacole religioase care aveau drept rol amintirea Patimilor Mântuitorului. Despre cel la care se face referire în filmul realizat de *National Geographic*, John Riches scria: „Satul bavarez Oberammergau a fost lovit de ciumă în 1633. În semn de recunoștință pentru stingerea molimei, sătenii au jurat să joace o piesă a Patimilor o dată la fiecare zece ani. Toți actorii provin din sat: sunt 124 de roluri și sute de săteni iau parte la scenele colective. Acțiunea începe cu intrarea lui Iisus în Ierusalim și se sfârșește cu Învierea. Fiecare act e introdus de un tablou reprezentând o scenă din Vechiul Testament, care prefigurează acțiunea ulterioară. Scena lui Hristos în fața lui Pilat corespunde cu aceea a apariției lui Daniel în fața lui Darius...” [64; 107].

Nu ne interesează multe detalii legate de spectacol. Ne interesează mai ales originea lui... Dacă locuitorii satului Oberammergau au vrut să își exprime recunoștința față de ajutorul primit de la Dumnezeu, e lesne de înțeles că acest spectacol nu putea fi un spectacol din care să transpară ura față de evrei. (Faptul că acest spectacol a fost apreciat de liderii naziști se datora modului greșit în care aceștia îl percepeau. Ei căutau să găsească puncte de sprijin pentru ideologia lor chiar și în spațiul creștin.) De altfel, chiar modul în care era conceput spectacolul, fiecare scenă nou-testamentară fiind precedată de una vechi-testamentară, arată că autorii lui nu căutau să minimalizeze rolul religios pe care îl avusese poporul evreu, în mijlocul căruia S-a născut Hristos.

Cât privește acuzațiile de antisemitism aduse spectacolului din Oberammergau, ele sunt la fel de justificate ca cele care au fost aduse filmului lui Mel Gibson, *Patimile*, cea mai tulburătoare ecranizare cinematografică a patimilor lui Hristos. Pentru a nu fi acuzat de părtinire, îl voi lăsa să vorbească pe părintele Andrei Kuraev, unul dintre cei mai cunoscuți misionari contemporani: „Gibson nu a adăugat nimic de la sine. El realizează filmul după *Evanghelia*, iar în *Evanghelia* se spune clar că arhierii iudei (nu Pilat din Pont) au insistat ca Hristos să fie pedepsit, la fel ca și mulțimea locuitorilor cetății Ierusalim (nu este vorba de legionari din armata romană) care strigau: «Răstignește-L!». Dacă Gibson ar fi realizat un film pedagogic după materialele conferinței «Teologia după Holocaust», atunci accentele și subiectele ar fi fost cu totul altele. Ar fi ieșit un remake în stilul «Jesus Christ Superstar»: apostolii în blugi, legionarii în tancuri... Dar Gibson respectă întocmai textul Sfintei Scripturi. [...] Gibson nu a avut nici un fel de motiv pentru a corecta scenariul *Evangelic*, neavând nici temeuri literare și nici istorice pentru a face acest lucru. Și criticile făcute la adresa lui sunt încă o grimasă obișnuită a «doamnei cenzuri». Sunt convins că această încercare de a iniția o dezbatere judiciară legată de filmul lui Mel Gibson este o încercare indirectă de a judeca adevărul vestit în *Evanghelia*” [45; 77-78].

Da, au fost voci care au considerat că filmul lui Mel Gibson sau spectacolul de la Oberammergau sunt antisemite. O astfel de judecată este, și repet cuvintele părintelui Kuraev, pentru că sunt un verdict scurt și la obiect, „o încercare indirectă de a judeca adevărul vestit în *Evanghelia*”. Dar, pentru cei care cred în *Evanghelia*, pentru cei care nu îi pun la îndoială

adevărul, astfel de opere artistice¹ ne îndeamnă să înțelegem că, de fapt, oricât de mari au fost suferințele la care a fost supus Mântuitorul, iubirea Lui a biruit. Și Învierea Sa a fost adevărarea faptului că iubirea adevărată biruie ura, biruie răutatea, biruie moartea...

¹ Nu intenționez aici să fac o apreciere teologică a acestor opere, apărute în spații heterodoxe. Fac referire la ele strict prin prisma problemei antisemitismului.

În apărarea Prohodului

Pentru creștini, cultul Bisericii Ortodoxe este o adevărată școală. Numai că, în timp ce de multe ori școlile obișnuite îi silesc pe elevi să învețe, slujbele îi învață pe creștini să Îl cunoască pe Dumnezeu, să învețe să Îl iubească și să se iubească unii pe alții. Bogăția slujbelor îi face să devină cu adevărat teologi – vorbitori cu și despre Dumnezeu. Mulți oameni simpli, neștiutori de carte, au urcat pe culmile înțelepciunii hrănindu-se doar cu cele auzite la Biserică. Cultul Bisericii face Tradiția vie în vremurile noastre. El exprimă învățăturile dogmatice ale Bisericii, fiind o cateheză continuă prin care credinciosul este urcat pe treptele cunoașterii lui Dumnezeu...

Când vorbesc creștinii cu Iuda? Iată o întrebare ciudată. Răspunsul este simplu. Vorbesc în fiecare an, la slujba Prohodului Domnului Dumnezeuului și Mântuitorului Nostru Iisus Hristos, atunci când cântă: (Starea întâi)

„Vino, necurate,
Ucigaș ucenic,
Și pricina răutății arată-mi-o:
Pentru ce-ai ajuns tu pe Hristos să-L vinzi?

Iubitor de oameni
Te prefaci, nebune,
Orb, nemernic, ne-mpăcat, vânzătorule,
Tu, ce Mirul ai voit să-L vinzi pe bani.

Cu ce preț ai vândut
Sfântul Mir cel ceresc?
Sau ce lucru de El vrednic în schimb ai luat?
Nebunie-aflași, preablestemat satan !

De iubești pe săraci,
Și mâhnit ești de mir
Ce se varsă, curățind suflet păcătos,
Cum pe-arginți pe-a tuturor Lumină vinzi?” [96; 15]¹

În aceeași slujbă, creștinii mărturisitori ai Învierii dau mărturie și despre uciderea lui Hristos de către iudei:

„Fariseilor²
Rușinați-vă măcar de morții
Înviați de Dătătorul vieții lor,
Cel pe Care, plini de pizmă, L-ați ucis.” [96; 26]³

Strofa a noua de la Starea a treia:
„O, ce nebunie !

¹ Starea I, strofele 60-63.

² În versiunea veche: „O, iudeilor!”

³ Starea a II-a, strofa 49.

Pe Hristos omoară

Cei ce-au ucis pe profeți” lipsește însă din Prohodurile tipărite în ultima vreme.¹

Trebuie spus însă că, datorită unor astfel de strofe în Prohod, există un curent care susține cenzurarea acestei slujbe bisericești. O primă cenzurare a avut deja loc. Să nu se creadă că cenzurarea Prohodului a avut ca scop doar scurtarea slujbei – un aggiornamento pe placul creștinilor grăbiți ai zilelor noastre, învățați să trateze și slujba în mare viteză. S-au scos în mod special fragmentele în care era vorba de iudeii care L-au răstignit pe Hristos.

Iată un alt exemplu strofa 58 din Cântarea întâi – în varianta completă:

„Îngâmfat Israil,

Uciğașe popor !

Pentru ce pe Varava, pătimaș, slobozi,

Iar pe Domnul pentru ce Îl răstignești?”

Așa cum poate constata oricine face comparația, în total au fost cenzurate 12 strofe din Prohod². Din prima cântare s-au scos 3 strofe din 76, din a doua 3 din 63, din a treia 6 din 49.

Această cenzură, neunitară (care a micșorat și mai mult raportul cantitativ dintre cântarea a treia și primele două), nu poate da roade de folos. În momentul în care începem să cenzurăm cultul, nu mai considerăm că are inspirație dumnezeiască și negăm harul Sfinților Părinți și al Cuvioșilor care au alcătuit sfintele slujbe.

Dacă cenzura s-ar fi rezumat la scurtarea Prohodului, ar fi fost o excepție fără ecouri. Dar, din păcate, cenzura s-a extins și asupra altor texte liturgice. (Tragem acest semnal de alarmă pentru ca fenomenul să nu ia amploare.)

Iată, de exemplu, un fragment din Ceaslov, din Troparele Învierii – e vorba de Troparul Glasului întâi : „Piatra fiind pecetluită de iudei și ostașii străjuind preacurat trupul Tău, înviat-ai a treia zi, Mântuitorule, dăruind lumii viață....” [5; 233].

În noile cărți de muzică bisericească, acest tropar începe cu cuvintele „Piatra fiind pecetluită și ostașii străjuind...” Nu se mai precizează cine a pecetluit piatra de la Sfântul Mormânt, trecându-se astfel cu vederea mărturia Sfintei Evanghelii: *Iar a doua zi, care este după vineri, s-au adunat arhierii și fariseii la Pilat, zicând: „Doamne, ne-am adus aminte că amăgitorul Acela a spus, fiind încă în viață: «După trei zile Mă voi scula.» Deci, poruncește ca mormântul să fie păzit până a treia zi, ca nu cumva ucenicii Lui să vină și să-L fure și să spună poporului: «S-a sculat din morți.» Și va fi rătăcirea de pe urmă mai rea decât cea dintâi.” Pilat le-a zis: „Aveți strajă; mergeți și întăriți cum știți.” Iar ei, ducându-se, au întărit mormântul cu strajă, pecetluind piatra* (Matei 27, 62-66).

Mergând mai departe pe drumul cenzurării cultului ortodox, unii preoți au îndrăznit chiar să nu mai citească în Săptămâna Mare pericopa evanghelică în care poporul iudeu cere răstignirea lui Pilat.

Dar una din cele mai grave cenzurări ale cultului este scoaterea din Molitfelnicul ortodox a slujbei de primire în biserică a evreilor (odată cu aceasta au fost scoase și slujbele de primire a catolicilor, a armenilor și a altor eretici).

Vorbind despre importanța unor astfel de slujbe, Sfântul Ioan de Kronstadt scria: „Ce înseamnă rânduiala trecerii de la diferite credințe și confesiuni și a unirii cu Biserica Ortodoxă? Necesitatea indispensabilă a lepădării de credințele și confesiunile false, a negării rătăcirilor, a mărturisirii adevăratei credințe și pocăinței de toate păcatele dinainte, a făgăduinței date lui Dumnezeu de a păzi și mărturisi cu tărie credința nealterată, a feririi de păcate și a viețuirii în virtute” [35; 83].

Nu putem tăia o parte dintr-o slujbă fără ca aceasta să nu afecteze restul slujbei. E adevărat, citirea lepădărilor nu face parte din slujba propriu-zisă a Botezului, ci doar o precede. Rostul

¹ În locul ei se află strofa care înainte era a unsprezecea, și asta deoarece a fost eliminată și strofa a șaptea.

² În format electronic, ediția necenzurată a Prohodului se poate găsi pe www.nistea.com/postul-mare/.

catehezelor respective era de a-i pregăti pe cei care veneau de la întunericul rătăcirii la lumina adevărului pentru marele pas pe care se pregăteau să îl facă. Totuși, din moment ce alte Biserici Ortodoxe au considerat că slujba respectivă trebuie făcută înaintea Botezului, așa cum am primit de la înaintașii noștri, opțiunea de a renunța la ea arată existența unei alte perspective dogmatice.

E foarte trist că din Triodul românesc lipsește cea mai importantă slujbă cu caracter dogmatic din tot anul bisericesc, e vorba de Sinodiconul Ortodoxiei, slujbă în care sunt anatemizați nominal marii eretici și sunt cinstiți marii sfinți apărători ai Ortodoxiei. Celelalte popoare ortodoxe au această slujbă, și mari teologi – cum este Mitropolitul Hierotheos Vlachos – au scris mult despre importanța ei. Întrucât cultul bisericesc are un caracter catehetic, dacă va fi văduvit de amprenta dogmatică va avea roade pe măsură, credincioșii fiind mult mai ușor de atras în ghearele diferitelor rătăciri.

„În Triodul de la Neamț (1833), deși se încerca totuși o respectare cât mai fidelă a traducerii grecești, «nimic adăugând sau scăzând, ci întocmai precum iaste [Triodul] cel Grecesc, afară de Canonul Litaniei Sfințelor Icoane din Duminica întâia a Sfântului Post ce să numește a Pravoslaviei și a Cărții Sfântului a toată lumea al Șaptelea Sobor, întru carea blestemă pre toți ereticii luptători de Icoane și pre toți ceilalți începători ai eresurilor ce au stătut în vremi împotriva Sfintei Pravoslavnicii Credințe; și binecuvântează pe toți Păstorii, Apărătorii, Învățătorii și Luminătorii carii s-au nevoit și până la sânge au stătut pentru apărarea Pravoslaviei. Fericește și pre toți Pravoslavnicii împărați și împărătese și pre toți Drept Slăvitorii carii au stătut în vremi, ajutători și apărători dreptei credințe. Care Canon, dimpreună cu soborniceasca Carte, fiind că până acum nici în Trioadele cele mai dinainte n-au fost tipărit¹, nici noi n-am găsit de cuviință ca chiar în locul lui în Duminica Pravoslaviei, pre cum iaste în cel grecesc, să se tipărească. Ci pentru oareșicare suptiri socoteli (altfel spus: „lăsându-ne amăgiți de înțelepciunea lumii acesteia” – *n.n.*), am poruncit ca pe urmă în deosebită filadă² să se tipărească” [24; 42].

Mitropolitul Hierotheos Vlachos spune: „Ne este desigur cu neputință să analizăm și să tâlcuim toate lucrurile minunate și pline de semnificație din Sinodiconul Ortodoxiei. Cititorul va trebui să îl parcurgă cu băgare de seamă și astfel îi va descoperi însemnătatea” [76; 177].

Sfântul Teofan Zăvorâtul arăta că prin Sinodicon se aude glasul cel puternic al dreptei credințe, care osândește mulțimea de erezii și de eretici³. El explică de ce în zilele noastre Biserica nu se grăbește să pronunțe anatema asupra fiecărei grupări eretice nou înființate: „La noi s-au prășit acum o mulțime de nihiliști și de nihiliste, de darwiniști, de spirițiști: dacă în învățătura lor ar fi vreo rătăcire nouă, credeți că Biserica ar tăcea, n-ar glăsui, nu i-ar osândi și nu i-ar da anatemei? Dimpotrivă, s-ar face sinod fără întârziere și toți, dimpreună cu învățăturile lor, ar fi dați anatemei; la Sinodiconul de acum al Ortodoxiei s-ar mai adăuga un punct: «Lui Büchner, Feuerbach, Darwin, Renan, Cardec și tuturor următorilor lor – anatema!». Dar nu e nicidecum nevoie de un sinod special pentru așa ceva, nici de vreun adaos. Toate învățăturile lor mincinoase au fost deja date anatemei...” [107; 123-124].

Afirmația Sfântului Teofan Zăvorâtul este întărită de completarea anatematismelor din Sinodicon cu cele privitoare la învățătura despre „teoria ramurilor”. Completarea a fost

¹ Dacă slujba ar fi lipsit numai dintr-o ediție a Triodului, ar fi putut fi doar o greșeală personală – intenționată sau nu – a celui care a făcut traducerea. Faptul că greșeala nu a fost remediată vreme de zeci și chiar sute de ani arată totuși că s-a preferat o viață liturgică „văduvită” de slujba Sinodiconului.

² Inițiativa separării slujbei într-o „filadă separată” a fost de fapt o tentativă – din păcate reușită, cum putem constata – de a lipsi cultul liturgic în limba română de Sinodicon. Credem că, dacă poporul ortodox din România ar fi avut parte de o asemenea slujbă, atitudinea față de învățăturile celorlalte confesiuni ar fi fost mai puțin laxă.

³ Așa cum se vede în Canoanele Sfințelor Sinoade și ale Sfinților Părinți, nu este osândită doar erezia, ci și ereticii. Afirmațiile unor teologi contemporani cum că s-ar condamna doar ereziile, nu și ereticii sunt contrazise flagrant de canoane.

stabilită de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Ruse din afara Rusiei¹, care s-a întrunit la Vancouver, Canada, în 1983 și care a avut o poziție mult mai dură: „Anatema celor care atacă Biserica lui Hristos învățând că Biserica Sa este împărțită în așa-zise «ramificații» ce se deosebesc în doctrină și în felul de viață sau că Biserica nu există vizibil, ci va fi formată în viitor, când toate «ramificațiile» – sectele, denominațiunile și chiar religiile – vor fi unite într-un singur trup, și care nu deosebesc Preoția și Tainele Bisericii de cele ale ereticilor, ci spun că botezul și euharistia ereticilor sunt eficace pentru mântuire; prin urmare, celor ce cu bună-știință sunt în comuniune cu acești eretici înainte-menționați sau celor ce susțin, răspândesc sau păzesc erezia lor ecumenistă sub pretextul dragostei frățești sau al presupusei uniri a creștinilor despărțiți, să fie Anatema” [90; 16-17].

Într-una din conferințele sale ținute la Facultatea de Teologie din București, arhimandritul Efrem, starețul mănăstirii aghiorite Vatoped, a fost întrebat: „Ce este Sinodiconul Ortodoxiei care se citește în Grecia în mănăstiri și în catedrale și dacă n-ar trebui cunoscute aceste lucruri și în România?” El a spus: „Noi, în Duminica Ortodoxiei, facem o litanie și citim anatemele celor șapte Sinoade Ecumenice. Acesta este lucrul pe care îl facem. Dumneavoastră nu îl faceți aici?” La răspunsul negativ al părintelui Constantin Coman, arhimandritul a continuat: „Este bine să-l faceți. Noi, după apolisul dumnezeieștii Liturghii, facem procesiune în mănăstire, cu patru opriri și rostim anatemele. În același timp rostim și credința hotărâtă de cele șapte Sinoade Ecumenice, pomenind pe luptătorii pentru dreapta credință începând din timpul Sinoadelor și ajungând până la Sfântul Grigorie Palama” [24; 173].

Rostul articolului de față este de a atrage atenția asupra faptului că așa cum mucenicii au apărut învățătura Bisericii așa trebuie să o apărăm și noi astăzi. Să înțelegem că secularizarea cultului înseamnă lepădarea de Tradiție, lepădarea de Sfinții Părinți, lepădarea de Biserică, lepădarea de Hristos. Să înțelegem că, așa cum Hristos a fost vândut pe treizeci de arginți, astăzi alții vor să cumpere învățătura cea adevărată. Dând un preț mai mare, e adevărat. Dar nici un preț nu poate acoperi valoarea cultului ortodox, valoarea învățăturilor Sfintei Biserici.

¹ Cea mai cunoscută personalitate a Sinodului Bisericii Ruse din diasporă a fost Sfântul Ioan Maximovici (ierarhul făcător de minuni, ale cărui sfinte moaște se află întregi în Catedrala din San Francisco, trecut la Domnul în anul 1966). În prezent se fac mari eforturi ca acest Sinod, care „s-a născut” printr-o hotărâre a Sfântului Patriarh Tihon, să se unească cu Sinodul Bisericii Ortodoxe din Rusia.

Deformarea vechilor Scripturi

Textul de față nu are o legătură directă cu *Evanghelia lui Iuda*. Rostul lui este de a arăta doar că, deși acuzați în nenumărate rânduri că sunt vinovați de tensiunile dintre ei și iudei, creștinii au avut argumente pe care să le aducă în apărarea lor. Voi exemplifica acest lucru dând un exemplu care de obicei este trecut cu vederea: fidelitatea față de Scripturile Vechiului Testament. Trebuie totuși menționat faptul că ereticii gnostici care susțineau și *Evanghelia lui Iuda* negau Vechiul Testament, afirmând că Dumnezeu Vechiului Testament era un demiurg rău. Profetețiile mesianice ar fi trebuit să fie de ajuns pentru ca ei să își fi înțeles greșeala...

Una din întrebările pe care și le pune un creștin atunci când ascultă în Biserică profetețiile din Vechiul Testament despre Hristos este: „Dacă profetețiile au fost atât de clare¹, de ce nu L-au recunoscut iudeii pe Mesia? Și cum de evreii de astăzi nu înțeleg că prorocia din Isaia 7,14: *Iată, Fecioara va lua în pântece și va naște fiu și vor chema numele lui Emanuel, s-a împlinit în Hristos, Care S-a întrupat „de la Duhul Sfânt și din Fecioara Maria”?*”

Dacă răspunsul la prima întrebare se poate afla într-o mulțime de cărți religioase², fie scrise de Sfinții Părinți, fie scrise de părinți contemporani, răspunsul la a doua întrebare se poate afla ceva mai greu...

Una dintre explicații – nu foarte importantă, totuși una care nu trebuie trecută cu vederea – este că evreii de astăzi nu mai citesc versiunea originală a Vechilor Scripturi... Ei citesc o versiune „aproape” exactă, dar care are totuși o diferență esențială: în textul evreiesc de astăzi, în locul profeteției că „*Fecioara va lua în pântece*”, apare „*tânăra va lua în pântece*”³. Modificarea a fost făcută pentru ca Hristos, Care S-a născut din Fecioara Maria, să nu fie recunoscut drept Mesia.

Afirmația că evreii ar fi deformat – puțin, dar intenționat – Scripturile este șocantă, însă există multe mărturii patristice în acest sens. Sfântul Iustin Martirul, în cunoscutul *Dialog cu iudeul Trifon*, este între primii scriitori creștini care fac o astfel de afirmație: „Eu nu mă încred nici în dascălii voștri care susțin că Scripturile nu au fost bine traduse de către cei 70 de bătrâni, în timpul lui Ptolemeu, care a fost împăratul Egiptului, și încearcă să le explice ei. De asemenea, voiesc să vă fac să știți că multe Scripturi au fost date afară cu desăvârșire din traduceri⁴ făcute de către bătrânii care au fost la Ptolemeu. Din acestea se dovedește în chip clar că Cel Răstignit, Însuși, era propovăduit ca Dumnezeu și om și că avea să fie răstignit și să moară. Însă, fiindcă știu că pe acestea le tăgăduiesc toți cei din neamul vostru, nu voi mai

¹ După Învierea Sa, Hristos Însuși, mergând cu Luca și Cleopa spre Emaus, le-a tâlcuit profetețiile mesianice din Vechiul Testament: *Începând de la Moise și de la toți proorocii, le-a tâlcuit lor din toate Scripturile cele despre El* (Luca 24, 27). Iar despre Sfântul Apostol Pavel citim: *Cu tărie și în fața tuturor, el înfrunța pe iudei, dovedind din Scripturi că Iisus este Hristos* (Fapte 18, 28).

² Deși, oricât de clare ar fi mărturiile că au avut mințile întunecate de diavol, că așteptau un Mesia care să le dea putere pământească sau că preferau păcatul virtuții, ele nu trebuie să stârnească disprețul față de evreii necreștini de astăzi, care au lepădat darul de a fi popor ales.

³ Sfântul Chiril arată că și așa, chiar deformată fiind profeteția, tot ar trebui să fie vădit că ea se referă la Nașterea lui Mesia din Fecioara Maria: „A părut iudeilor că prin numele de «fată» nu se arată Maica Domnului și că nu trebuie să se numească «fecioară». Prin aceasta, ei cred că este cu puțință să se oprească și să se nimicească înțelesul tainei, dacă vor zice ei «fată» și nu «fecioară»” [14; 29].

⁴ Am preferat folosirea termenului „traduceri” în loc de explicații, așa cum apare în versiunea românească a *Dialogului*, îndreptând greșeala traducătorului.

începe astfel de discuții, ci voi căuta să discut numai cele care fac parte din cele mărturisite de voi. De altfel, voi le recunoașteți pe toate cele ce am spus înainte, afară de cuvintele: «Iată, Fecioara va lua în pântece», pe care le-ați tăgăduit, spunând că s-a zis: «Iată, tânăra va lua în pântece»¹ [81; 232].

Alți sfinți ai Bisericii întăresc această poziție. În lucrarea sa *Împotriva ereziilor* (III, 21, 1-3), Sfântul Irineu de Lyon scrie că profețiile despre Mesia au fost traduse „în limba greacă de iudeii înșiși mult mai înainte de timpul venirii Domnului nostru, ca să nu rămână nici o îndoială că iudeii au tălmăcit anume astfel din dorința de a ne face pe plac nouă (creștinilor). Dacă evreii ar fi știut că noi ne vom folosi de aceste mărturisiri ale Scripturilor, ei înșiși, fără a sta la îndoială, ar fi ars Scripturile, care arată că și celelalte popoare vor avea parte de viață veșnică... Scripturile au fost traduse după inspirația lui Dumnezeu. Dacă Scripturile au fost traduse cu atâta exactitate și har dumnezeiesc și dacă prin ele Dumnezeu a rânduit credința noastră în Fiul Său, păstrând pentru noi Scripturile nevătămate în Egipt... Și dacă această traducere a Scripturilor a fost făcută până la pogorârea Domnului nostru pe pământ și până la apariția creștinilor, atunci cu adevărat nerușinați și obraznici sunt cei care vor acum să tălmăcească altfel, când noi îi demascăm tocmai în baza acestor Scripturi și îi aducem la credința în venirea Fiului lui Dumnezeu.

Credința noastră este fermă, neinventată și unica adevărată, căci are o mărturie limpede din acele Scripturi care au fost traduse prin mijlocul descris mai sus. Și propovăduirea Bisericii este nefalsificată. Căci apostolii, care au trăit cu mult înaintea tuturor aceluia, sunt de acord cu amintita traducere și traducerea se acordă cu tradiția apostolilor. Și Petru, și Ioan, și Matei, și Pavel, și alți apostoli, ca și succesorii lor, au vestit toate sentințele procești așa cum sunt conținute în traducerea patriarhilor” (cea din Septuaginta – *n.n.*) [8; 271-272].

Sfântul Ioan Gură de Aur întărește mărturia Sfântului Irineu: „Cei șaptezeci de tălmăcitori² pe drept cuvânt merită mai multă încredere față de toți ceilalți. Cei din urmă au făcut tălmăcirea după venirea lui Hristos, rămânând iudei; de aceea se poate bănuși cu deplin temei că ei au spus astfel mai mult din ură și au pus intenționat prorociile în umbră. Cei șaptezeci însă, cu peste o sută de ani înainte de venirea lui Hristos, au făcut această lucrare, și mai ales fiind într-un număr atât de mare, încât sunt în afara oricăror bănușeli. Ei merită cu precădere încredere și după timpul lucrării, și după numărul lor, și după înțelepciunea cu care au lucrat împreună” [8; 272].

Chiar dacă Sfinții Părinți au lăudat traducerea celor șaptezeci de bătrâni, nu e de mirare că în Tora găsim o critică foarte dură a Septuagintei, care este comparată cu un idol – cu vițelul de aur. Înainte de a reproduce acest citat din Tora despre traducerea Septuagintei, Șlomo Laiș scria – în *Reflecții despre iudaism* – că „maxima italiană «traduttore – traditore» (traducerea este o trădare) nu este altceva decât reluarea unei vechi opinii evreiești. În tratatul Seifer Tora (Cartea Torei), referindu-se la Septuaginta, traducerea Bibliei în limba elenă, la ordinul lui Talmai Philadelphul, învățații consemnează: «Ziua în care s-a încheiat traducerea Bibliei a fost la fel de grea pentru (poporul) Israel ca și ziua în care au făurit vițelul de aur, căci Biblia nu poate fi nicidecum tradusă»” [47; 34 – 35].

E foarte important modul în care ne raportăm la rostul Vechiului Testament înainte de a vorbi despre traducerea acestuia. Dacă el a fost revelat de Dumnezeu doar ca Lege pentru poporul iudeu, nu e de mirare că nu poate fi „nicidecum tradus”. Noi, creștinii, mărturisim însă că el a fost doar o umbră a Noului Testament, că Hristos Mântuitorul lumii a fost profețit de el tocmai ca și celelalte neamuri, înțelegând împlinirea acestor profeții, să vină la credința creștină.

¹ Am considerat că nu este necesar aici să citez și restul pasajelor din Septuaginta la care face referire Sfântul Irineu. Cei interesați pot găsi lămuriri în lucrarea Sfântului Iustin Martirul, *Dialog cu Iudeul Trifon*, începând cu capitolul 72.

² Septuaginta poartă acest nume tocmai de la numărul bătrânilor despre care se spune că au lucrat la traducere.

(Oare Dumnezeu este numai al iudeilor? Nu este El și Dumnezeul păgânilor? Da, și al păgânilor. Fiindcă este un singur Dumnezeu, Care va îndrepta din credință pe cei tăiați împrejur și, prin credință, pe cei netăiați împrejur. Desființăm deci noi Legea prin credință? Nicidecum! Dimpotrivă, întărim Legea – Rom. 3, 29-31).

Același Dumnezeu care i-a luminat pe Dreptii Vechiului Testament să scrie Scripturile i-a luminat pe cei șaptezeci de bătrâni să le traducă, spre folosul tuturor neamurilor care vor crede în Hristos. Natalia Manoilescu Dinu vede traducerea Legii Vechi prin prismă creștină: „Cea mai importantă consecință a răspândirii poporului ales printre neamuri a fost traducerea Bibliei în limba greacă, traducere efectuată în Alexandria în anul 285 î.Hr., eveniment ce constituie un moment dialectic unic în vederea pregătirii neamurilor pentru primirea Evangheliei. Prin transpunerea textului sacru în greacă, înțelepciunea concentrată în cărțile Vechiului Testament devenea accesibilă unui număr mare de cititori și, în felul acesta, principalele învățături din revelația mozaică începeau să fie cunoscute și de păgâni. Când apostolii vor pleca să evanghelizeze lumea, vor găsi terenul oarecum pregătit și este semnificativ faptul că primele comunități creștine din lumea păgână vor fi de obicei alcătuite din foști prozeliti ai iudaismului” [48; 23].

În ediția Noului Testament tipărită la București în 1857 citim despre Septuaginta: „Pe aceasta Biserica la Soboarele a toată lumea o a cetit, și ca dintru o adevărată Sfântă Scriptură dogmele credinței le-a adevărit, și le-a întărit, pe aceasta Sfinții Părinți o au cetit și o au tâlcuit, și cu aceasta au adevărit și au întărit învățăturile lor, pe aceasta toate neamurile creștine la începutul Legii celei noi ca pe o adevărată Dumnezeiască Scriptură în limbile lor au talmăcit-o, aceasta este Scriptura pe care toată Biserica Răsăritului pururea a ținut-o, și astăzi o ține” [2; 552-553].

Întrucât pe vremea Sfântului Teofan Zăvorâtul se punea în Rusia problema renunțării la versiunea Vechiului Testament tradusă din Septuaginta și a înlocuirii ei cu o traducere făcută după versiunea masoreților, sfântul a tras un semnal de alarmă: „Cuvântul lui Dumnezeu nu poate vorbi așa ori altfel: el este unul. De aceea ori Biblia evreiască vorbește adevărul, și atunci trebuie s-o urmărim pe ea; ori cea grecească, și atunci trebuie s-o aruncăm pe cea evreiască. Când însă, păstrând în cărțile bisericești citirile după textul grecesc, iar în mână ți se dă cea evreiască, diferită de prima, atunci ce ți se impune prin aceasta? Dacă nu se poate spune că acolo și aici e adevărul, nu va fi mai lesne de spus că el nu există nici acolo, nici aici? Adică, fiecare să lepede Biblia și să nu creadă deloc în Revelație. Cel care, înclinând spre traducere, va începe să gândească că în Biblia bisericească nu este adevărul, acela nu poate scăpa de ispita că Biserica nu învață adevărul, că acest adevăr trebuie căutat în altă parte, și să se lepede de Biserică. Iar cine este mai hotărât – să se lase și de orice credință!... La noi e lege ca la interpretarea Cuvântului lui Dumnezeu să facem apel la Sfinții Părinți. Sfinții Părinți talmăceau Scriptura așa cum este ea în traducerea celor șaptezeci. Prin urmare, noua traducere (în limba rusă, care diferă de traducerea după vechea Septuagintă – *n.n.*) ne lipsește de mijlocul de a înțelege pravoslavnic cuvântul lui Dumnezeu, căci prezintă un text diferit de cel pe care îl foloseau Sfinții Părinți. [...] Traducerea din ebraică ne zdruncină din temelii¹. Rezultă noi gânduri, o nouă biserică, o nouă eră: iată care sunt urmările acestei traduceri!”² [8; 279].

S-ar putea aduce și alte citate care să dovedească faptul că diferențele de text dintre Vechiul Testament folosit de Biserică și versiunea masoreților se datorează faptului că

¹ Întrucât s-ar putea ca unii teologi să nu fie de acord cu poziția Sfântului Teofan Zăvorâtul, trebuie observat faptul că el nu făcea decât să continue demersul Sfinților Părinți. Nu există în Biserica Ortodoxă sfinți care să fi lăudat vreo versiune evreiască a Noului Testament în dauna Septuagintei.

² Avertisment important pentru toți cei care vor să folosească traducerea Vechiului Testament după versiunea masoretică, ignorând Septuaginta.

Biserica a rămas fidelă Septuagintei. Dacă Septuaginta ar fi fost tradusă de către creștini, atunci acuzația că ar fi fost falsificată „în favoarea lui Hristos” ar fi avut o oarecare justificare. Dar așa, fiind tradusă în secolul al treilea înainte de Hristos, acuzațiile nu stau în picioare.

E important de menționat faptul că prima tentativă de falsificare a profeției din Isaia este foarte veche, din perioada traducerii Septuagintei. În Viața Sfântului Simeon, primitorul de Dumnezeu, citim că atunci „când, după porunca lui Ptolemeu¹, regele Egiptului, se tălmăcea Legea lui Moise și toate prorociile din limba evreiască în cea elinească, pentru acest lucru erau aleși oameni înțelepți din Israil, șaptezeci la număr. Între aceștia era și Sfântul Simeon, ca un înțelept și iscusit întru dumnezeiasca Scriptură. Atunci el, tălmăcind, scria cuvintele lui Isaia prorocul și, ajungând la cuvintele: *Iată fecioara va lua în pântece și va naște fiu, s-a îndoit zicând că nu este cu puțință ca o fecioară, neștiind de bărbat, să poată naște și, luând cuțitul, a voit să radă cuvintele acelea. Dar îngerul Domnului i s-a arătat și i-a ținut mâna, zicând: «Nu fi necredincios față de cele scrise, și a căror împlinire singur o vei vedea. Pentru că nu vei gusta moartea până ce nu vei vedea pe Cel ce Se va naște din Curata Fecioară, Hristos Domnul»*”² [100; 28].

Făcând referire la modificarea profețiilor despre Hristos, și în mod special a celei despre Nașterea Mântuitorului din Fecioară, Sfântul Cosma Etolianul spunea: „Evreul îmi spune că Hristosul meu e un copil din flori și Preasfânta Fecioară a mea e o desfrănată, iar Sfânta Evanghelie îmi spune că acest lucru e de la diavolul. Mai am acum ochi să mă uit la evreu? Dacă un om mă ocărăște, îmi omoară mama, frații, copiii, după care îmi scoate ochii, ca și creștin am datoria să-l iert. Dar să-L ocărăscă ei pe Hristosul meu și pe Preacurata Fecioară a mea! [...] De ce v-am spus acestea, creștinii mei? Nu ca să-i omorâți pe evrei și să-i prigoniiți, nu, ci ca să-i plângeți că L-au lăsat pe Dumnezeu și s-au dus cu diavolul. V-am spus ca să ne căim acum până mai avem vreme, ca să nu se întâmple să Se mânie Dumnezeu pe voi și să ne lase din mâna Lui și să pășim și noi ca evreii și chiar mai rău” [90; 37].

Diferențele dintre Vechiul Testament păstrat de Biserică și cel păstrat de Sinagogă sunt importante mai ales pentru cei care leapădă credința evreiască și vin la Hristos. Așa cum se vede în Molitfelnic, botezul evreilor este precedat de catehezele în care la un moment dat preotul îl întrebă pe catehumen:

„Te lepezi de învățăturile cele potrivnice lui Dumnezeu cuprinse în cartea ce se cheamă Talmud, pe care rabinii au făcut-o împotriva Dumnezeieștilor Scripturi, schimbând tâlcuirea lor într-alt chip, scriind și învățând basme și hule asupra Domnului nostru Iisus Hristos și despre toți sfinții, te lepezi și le afurisești pe ele?” [4; 665]. Și catehumenul trebuie să răspundă: „Mă lepăd de toate învățăturile evreiești cele de Dumnezeu hulitoare cuprinse în cartea care se cheamă Talmud și de toate tâlcuirile ei, și le afurisesc pe ele” [4; 665].

(După lepădarea de Talmud și de sinagogă, urmează un alt moment, lepădarea de Mesia așteptat de evrei, care va fi, așa cum arată Tradiția ortodoxă, Antihristul. „Întrebare: Te lepezi de mesia cel mincinos așteptat de evrei și îl afurisești pe el, și te lepezi de toți care așteaptă venirea lui cea pieritoare? Răspuns: Mă lepăd de mesia cel așteptat de evrei și îl afurisesc pe el, și mă lepăd de toți care așteaptă venirea lui cea pieritoare” [4; 665]. Iată o altă rătăcire la care a dus schimbarea Legii celei Vechi pentru ca lumea să nu înțeleagă că Hristos este Mesia: faptul că evreii îl vor primi ca mesia pe Antihrist, dușmanul adevăratului Mântuitor.

¹ E vorba de Ptolemeu al II-lea, 285-247. Traducerea s-a făcut la Alexandria.

² În Sfânta Evanghelie vedem adevărarea acestei profeții: *Lui i se vestise de către Duhul Sfânt că nu va vedea moartea până ce nu va vedea pe Hristosul Domnului. Și din îndemnul Duhului a venit la templu; și când părinții au adus înăuntru pe Pruncul Iisus, ca să facă pentru El după obiceiul Legii, el L-a primit în brațele sale și a binecuvântat pe Dumnezeu și a zis: Acum slobozește pe robul Tău, după cuvântul Tău, în pace, că ochii mei văzură mântuirea Ta, pe care ai gătit-o înaintea feței tuturor popoarelor. Lumină spre descoperirea neamurilor și slavă poporului Tău Israel (Luca 2, 26- 32).*

Din profețiile sfinților știm că încoronarea Antihristului va avea loc la Ierusalim, oraș care este într-un fel centrul mondial al marilor religii monoteiste¹.)

Ca o concluzie, am putea spune că diferența dintre Septuaginta și versiunea Vechiului Testament folosită astăzi în lumea evreiască este clară. Chiar dacă la nivel cantitativ este aproape infimă, la nivel teologic este mare. Într-un singur loc, o singură modificare să se fi făcut profețiilor despre Mesia din Legea cea Veche, și e foarte mult². Dacă îngerul i s-a arătat Dreptului Simeon și l-a împiedicat să facă modificarea, înseamnă că nu era ceva ce putea fi trecut cu vederea. Și, dacă mai târziu Dumnezeu a îngăduit totuși ca textul să fie alterat, nu înseamnă totuși că importanța greșelii s-ar fi diminuat. Înseamnă doar că oamenii au sporit în rău și că nu au mai avut curăția sufletească a Dreptului Simeon pentru a-l putea vedea pe înger...

¹ Numai că pentru instaurarea lui trebuie reconstruit Templul din Ierusalim, pe locul căruia se află deocamdată moscheea lui Omar, loc important de pelerinaj pentru lumea musulmană.

² Nu e de mirare că și traducerea Septuagintei a avut anumite probleme, care au fost preluate de versiunile care au tradus-o mai departe, în alte limbi. Dar, oricât de multe ar fi fost aceste greșeli, ele nu alterau rolul profetic al Legii celei Vechi.

Despre cauzele succesului unei apocrife

Răspuns la o scrisoare nescrisă...

M-aș fi bucurat să fiu întrebat de ce cred că a reușit *Evanghelia* (urmașilor) *lui Iuda* să facă atâta vâlvă. Numai că, trăind într-o lume postcreștină, pe creștini nu îi prea interesează așa ceva.

Aș vrea să te aud întrebându-mă: „De ce spui «lume post-creștină»? S-a terminat cu credința în Hristos? Nu crezi că e valabilă?”

Îți răspund tot printr-o întrebare. Dacă te iau de mână și mergem într-o cârciumă, și le spunem clienților aflați într-o extaziantă stare de ebrietate că e prostie să mai bea, și îi rugăm să verse băutura la canal, crezi că ne ia cineva în seamă? În cel mai bun caz primim niște înjurături standard, dacă nu cumva vreun viteaz, simțind că ne-am luat de iubirea vieții lui – băutura –, va sări la bătaie.

Dacă am face altceva? Uite, să mergem într-o discotecă și, când e bluesul mai fierbinte, să oprim muzica, scoțând stația din priză, spre exasperarea disk-jockey-ului, și să le spunem celor pe care i-am întrerupt din dans: „De azi, a trecut vremea dansului. Nu mai are rost să dansați. Dansul e o chestie învechită. Părăsiți discoteca și faceți orice altceva”. Crezi că ne-ar lua cineva în serios? Nu știu dacă ai avut nefericita ocazie de a-ți pierde vremea prin discotecă, dar pentru că eu am avut-o – când eram în liceu – te asigur că am avea parte de un scandal în toată regula. Tinerii sorb fiecare picătură de dans, pentru că fiecare picătură este o șansă în plus spre închegarea unei noi prietenii care pentru „ea” înseamnă izbăvirea de plictiseală și ne iubire, iar pentru „el” înseamnă noi aventuri hormonale... Deci, am vorbi degeaba, nu ar asculta nimeni mesajele noastre, oricât efort am face. Poate doar un bețiv cu chef de vorbă ne-ar cere amănunte, nu pentru că l-ar interesa cu adevărat ce vrem să spunem, ci pentru că celelalte persoane din bar nu îl bagă în seamă... Și poate doar o tânără cu inima sfărâmată de durere pentru că își vede iubitul în brațele unei alte femei ar fi gata să discute orice numai ca să gonească senzația că de toată viața ei s-a ales praful. În rest, nimeni nu ne-ar băga în seamă, crede-mă.

Mi s-a întâmplat odată să fiu în fața unui templu antic, în insula Corfu, într-un loc aflat la înălțime, chiar lângă mare. Priveliștea era superbă. Era seară și atmosfera părea ireală. Nu am rezistat ispitei de a încerca acustica locului și am încercat să rostesc în joacă un fragment dintr-o piesă de teatru, despre dragoste. Cine a venit să mă asculte? Surpriză: nimeni.

„De ce surpriză?”

Lasă-mă să povestesc. Făcusem un real efort vocal și nu numai... Dar spectatorii nu se înghesuiau. Nici nu e de mirare, de fapt, pentru că zona era aproape pustie. Nu numai că nu am convins pe nimeni, dar nici măcar nu m-a auzit cineva – în afară de cei doi prieteni cu care eram...

Cam așa ar fi și dacă am merge împreună într-un bar sau la o discotecă pentru a anunța că apariția unei noi ere face ca toate distracțiile trecutului să pălească...

„Dar nu înțeleg, ce are asta cu *Evanghelia lui Iuda*?”

Aș vrea să îmi fi pus întrebarea asta. Înseamnă că ți se pare că bat câmpii. E un semn bun pentru mine. Înseamnă că mă ascuți cu atenție. Așa că îți voi explica unde vroiam să ajung...

Precum știi, în secolul al XX-lea diferiți maestri, guru, lideri de opinie și chiar personalități din lumea politică au anunțat intrarea într-o nouă era mondială – e vorba de New Age. Au anunțat că vremea închinării la Hristos a trecut și că intrăm într-o perioadă în care credința în Dumnezeu trebuie să fie înlocuită de credința în propriile puteri, în propria dumnezeire, întrucât fiecare om ar avea o părticică, o scânteie divină în el. Că intrăm într-o nouă perioadă spirituală, în care omul va deveni supraom...

Ce s-a întâmplat cu acești propovăduitori? Au fost ironizați, au fost luați în râs, cum am fi fost noi dacă vorbeam în bar sau în discotecă? Nu, evident că nu. Au reușit să tragă de partea lor mii și mii de suflete care se aflau în căutarea adevărului. Diferite grupări de yoghini, de radiesteziști, de bioenergeticieni, de închinători la extraterestri, de scientologi, de antropozofi s-au răspândit ca ciupercile după ploaie. De ce? Pentru că lumea le-a acordat credit, le-a dat crezare...

Gruparea New Age nu ar fi putut să intre într-o parohie de creștini adevărați și să racoleze clienți. De ce? Pentru că orice creștin ar fi înțeles că tot ce ține de autoîndumnezeirea omului e lucrare satanică, ar fi înțeles că tot ceea ce contrazice învățătura lui Hristos și a Bisericii e o cale deschisă spre iad...

Faptul că au apărut atâtea și atâtea grupări care anunță sfârșitul credinței creștine – și înlocuirea ei cu o rătăcire sau alta – nu arată altceva decât faptul că pentru lumea secolului al XX-lea credința în Hristos a fost mai puțin importantă decât este băutura pentru bețivi sau dansul pentru tinerii din discotecă. Poate fi numită o astfel de lume creștină? Evident, nu. Mie mi se pare că predicile în care se tot spune cât de mare este credința în Hristos la ora actuală nu fac altceva decât să ascundă starea de fapt. E ca și cum doctorul vine în casa unui copil bolnav și părinții se apucă să laude sănătatea copilului...

Nu îmi place faptul că trăiesc într-o lume care prin valorile în care crede se autodefineste ca fiind anticreștină; aș fi preferat să fie altfel, dar nici nu pot să mă mint și să fiu orb față de realitatea înconjurătoare.

Dacă *Evanghelia lui Iuda* ar fi fost descoperită într-un spațiu creștin, atunci atât editorul ei, cât și producătorul filmului despre ea ar fi ajuns la faliment. Pentru că nu ar fi existat persoane interesate de un astfel de subiect. Atunci nici nu ar mai fi avut rost să scrie cineva despre rătăcirile pe care le susține textul...

De ce a reușit *Evanghelia lui Iuda* să facă atâta vâlvă? Pentru că trăim într-o lume care e gata să creadă orice, numai ce învață Biserica nu... Trăim într-o lume postcreștină, postevangelică, postduhovnicească, post-...

Denis de Rougemont analiza astfel gradul de cunoaștere teologică – mai bine zis, de lipsă de cunoaștere – care ne caracterizează: „Naivitatea teologică a secolului nostru (secolul al XX-lea – *n.n.*) este unul din avantajele uriașe ale noii barbarii. Nu o pot compara decât cu un fel de carie a inteligenței, care ne împiedică să mestecăm și să digerăm experiențele noastre spirituale. Totul ne face să credem că diavolul e încântat de această stare de lucruri. Căci, potrivit dictonului medieval și renescentist, «Diavolul e un bun teolog». Incultura noastră îi acordă o șansă nesperată” [66; 103]. Omul modern „habar n-are de teologie, crede că se poate lipsi de ea, dar nu se privează de privilegiul de a face teologie fără să o știe, și încă de cea mai joasă speță, atunci când «Îl adoră pe Dumnezeu în pădure mai bine decât în biserică», când pretinde că «se încrede în rațiunea lui» (orbește) sau când se mulțumește «să facă binele»...” [66; 103].

Poate că unii se vor simți atacați de afirmațiile lui Denis de Rougemont. Dar, din păcate, ele sunt obiective. Dacă nu ar fi obiective, lumea nu ar discuta despre *Evanghelia lui Iuda* cu atâta însuflețire...

E foarte ciudat faptul că unii oameni ai Bisericii nu înțeleg cât de mare a fost și este impactul acestei apocrife. Adrian Cherhaț scria: „*Evanghelia după Iuda*, ca și *Codul lui Da Vinci* sau orice altă prelucrare modernă a ereziilor clasice, nu-i va afecta și convinge decât pe

cei neduși pe la Biserică, pe cei aflați în afara ei, într-o stare de semi-păgânism sau pe cei care, trăind într-un păgânism autentic, au ceva împotriva Bisericii și a creștinismului. Creștinii autentici, integrați real în Trupul mistic al lui Hristos, cu o credință statornică și vie, știu că Biserica este dintotdeauna *stâlpul și temelie adevărului* (I Timotei 3, 15) și *porțile iadului nu o vor birui* (Matei 16, 18)”¹. Sunt de acord cu această poziție. Totuși, cât de puțini sunt creștini autentici, și cât de mulți sunt creștini doar cu numele – victime ușor de prins în mrejele eretice... Părintele Mihai Dudko, purtătorul de cuvânt al Patriarhiei Moscovei, a afirmat că „*Evanghelia după Iuda* nu va zdruncina credința și va avea numai valoare istorică”².

Din păcate, dacă privim în jurul nostru, vedem că lucrurile stau invers. *Evanghelia lui Iuda* a făcut și face din ce în ce mai multe victime. Până ce slujitorii Bisericii nu vor înțelege trista realitate, vor fi incapabili să reducă din efectele acestui seism mediatic. Când apare o epidemie, nu este de nici un folos să afirmăm – triumfalist sau în necunoștință de cauză – că oamenii nu se vor îmbolnăvi. Normal e să se cerceteze cu atenție care sunt exact efectele imediate ale epidemiei. Abia cunoscând cu precizie boala se va putea găsi antidotul potrivit...

E nevoie de mărturisirea Adevărului... Minciuna nu se va stinge niciodată de la sine. Dimpotrivă, va crește, chiar dacă, luând forme noi, se va debarasa de formele vechi, pe măsură ce acestea vor fi date în vileag. Nu e greu de prevăzut că amploarea *fenomenului Iuda* se va reduce. Dar nu pentru că Adevărul va triumfa. Ci pentru că o erezie mai nouă va lua locul celei mai vechi. Sau poate pentru că o erezie și mai veche va fi revigorată prin cine știe ce alte texte apocrife...

Sfântul Maxim Grecul dădea mărturie că „fiecare erezie îl are ca începător al ei pe diavol. El este acel vrăjmaș pomenit în Evanghelie – omul care a semănat printre grâul curatei și neîntinatei cunoașteri a lui Dumnezeu pleavă vicleană, adică feluritele erezii urâte de Dumnezeu, în care se și străduiește, ticălosul, să ne atragă, și prin ele să ne îndepărteze de neîntinata credință ortodoxă” [51; 130]. Nu cu un manuscris pus pe seama lui Iuda are de purtat război Biserica, ci cu diavolul care a fost co-autor al acestui text. Așa cum Duhul Sfânt a fost coautor al Sfintelor Evanghelii. Dacă privim *Evanghelia lui Iuda* doar ca pe o scriere din Biserica primară, în care se amestecă adevărul cu minciuna, am căzut deja în înșelare.

Evanghelia lui Iuda e mai mult decât un text care poartă povara timpului. E o scriere care poartă pecetea diavolului, pentru ca toți cei ce se vor lăsa înșelați să aibă parte, alături de Iuda, în iad, în veșnicie. Din păcate însă, în confuzia spirituală – care se generalizează – vor fi din ce în ce mai puțini oameni capabili să înțeleagă lucrurile în adevăr.

Sfântul Atanasie al Alexandriei ne spune clar: „Cel care vrea să se mântuiască mai întâi de toate trebuie să țină credința sobornicească, pe care dacă nu o va păstra fără șovăire întregă și fără prihană, se va pierde pentru vecie” [84; 5]. Din păcate însă, din ce în ce mai mulți ortodocși, fie ei mireni sau clerici, fac mărturisiri de credință și afirmații care contrazic credința sobornicească.

Iată un exemplu: Patriarhul Partenie al Alexandriei (†1966) a declarat: „Pentru mine nu se pune problema dacă Islamismul este o religie inspirată sau nu. Ea este cu siguranță inspirată... Mahomed este omul lui Dumnezeu, care i-a făcut pe arabii pustiului să postească, să iubească pe vecinii lor, iar acesta este un lucru bun” [78; 174]. Dar Sfântul Grigorie Palama susținea contrariul: „Despre Mahomed nu găsim mărturii nici la profeți și nici ceva deosebit și vrednic de atenție să fi lucrat pentru credință” [106; 132]³.

¹ „Evanghelia după Iuda – piatra de încercare a omului postmodern”, Revista *Noi, Nu!*, 9 iunie 2006.

² Citat în articolul „Evanghelia după Iuda, fără urmări”, din *Gardianul*, 15 aprilie 2006.

³ În lucrarea sa *Izvorul cunoștinței*, Sfântul Ioan Damaschinul numea Islamul „a o sută una erezie”. O critică amplă a credinței musulmane poate fi găsită în scrierile Sfântului Maxim Grecul, tipărite integral de Editura Egumenița din Galați.

Alt exemplu: un profesor universitar de teologie, Sava Aguridis, considera că „iudaismul și islamismul trebuie să fie acceptate de ortodocși ca fiind niște religii deopotrivă cu Ortodoxia. De asemenea, Budismul și în mod evident și alte religii constituie fenomene religioase, așa cum este Ortodoxia” [78; 176]. Există o mulțime de astfel de poziții surprinzătoare, care creează confuzie și îl împiedică pe omul care vrea să se apropie de Biserică să înțeleagă Adevărul mărturisit de aceasta.

Ce îl reține pe omul care consideră că budismul e bun sau că islamul e „deopotrivă cu ortodoxia”, să creadă că și *Evanghelia lui Iuda* conține adevăr spiritual? Nimic...

Radu Preda face o observație foarte interesantă: „Discuțiile din ultima vreme în jurul unor texte precum așa-zisa *Evanghelia după Iuda* sau a unor romane precum *Codul lui Da Vinci* sunt semnele clare nu atât ale lipsei de identitate creștină, cât dovezi ale existenței acesteia. Nu te lupti cu toate armele împotriva unei năluci. Or, seria aceasta de pre-texte, prin care este pusă sub semnul întrebării integritatea mesajului ecclesial, este argumentul cel mai evident al importanței pe care, după moartea ideologiilor și instaurarea regimului crepuscular al postmodernismului, o are (încă) dimensiunea religioasă.”¹

Oricât a fost de lovită de diferiți dușmani de-a lungul istoriei, credința creștină supraviețuiește... Ca eroul din poveste, care rezistă celor mai grele încercări... Datoria noastră este însă de a nu fi martori ai acestui *turnir*... Trebuie să fim ostașii lui Hristos. Trebuie să mărturisim dreapta credință fără teamă.

E adevărat, vocile noastre sunt slabe. Numai că sunt slabe din pricina păcatelor noastre, nu pentru că Dumnezeu vrea să fie așa. Să înțelegem din presiunea mediatică la care ne supun ereziile de tot felul cât de mult vrea diavolul pierzania noastră și a celor din jurul nostru.

Asistăm la eșecul creștinismului occidental, catolic sau protestant. Criza spirituală, atât morală, cât și dogmatică, în care se află Occidentul de astăzi este într-un fel un efect firesc al ruperii de adevărul Bisericii drept-slăvitoare. (Una dintre cele mai clare mărturii ale acestui eșec o găsim în scrisoarea trimisă de indienii din Anzi papei Ioan Paul al II-lea: „Ioan Paul al II-lea, noi, indienii din Anzi și indienii americani, am hotărât să profităm de vizita ta și să-ți înapoiem Biblia, căci în cele cinci secole nu ne-a adus dragoste, pace și dreptate. Te rugăm să ieși înapoi Biblia și să o dai asupritorilor noștri, fiindcă ei au nevoie de învățăturile ei morale mai mult decât noi. Chiar de la sosirea lui Cristofor Columb, Americii Latine i s-a impus o cultură, o limbă, o religie și niște valori care aparțineau Europei. Biblia ni s-a adus o dată cu impunerea colonialismului. A fost arma ideologică a acestei cotropiri. Sabia spaniolă care a atacat și a ucis zi și noapte trupuri de indieni a devenit crucea care a atacat sufletul indian” [64; 93].)

Din păcate, chiar și spațiul ortodox suferă de o alienare spirituală. Chiar dacă s-a păstrat dreapta credință, totuși viața creștinilor s-a secularizat. Fenomenul acesta nu este recent, așa cum se afirmă în unele predici sau foi parohiale. Nu a fost comunismul primul virus puternic care a atacat ortodoxia românească. Din păcate, slăbirea nivelului spiritual fusese un proces continuu, care începuse de multă vreme. Mitropolitul Neofit Cretanul (care a urcat pe scaunul Mitropoliei Țării Românești în anul 1738) „evocă în termeni lipsiți de echivoc nivelul scăzut al practicii sacramentale în rândul credincioșilor români, pe care-i amenință cu excomunicarea în caz de neîndreptare a acestei «rătăcirii» și «căderi în pierzanie»: «Întâi că cei mai mulți din norod nici ar fi știind ce este Sfânta Priciaștenie [Împărtășanie], ci numai la ziua Sfintelor Paști ar fi mergând la biserică și nu doar ca să asculte slujba Sfintei Liturghii și să se împărtășească cu Sfintele Taine fiind mai înainte spovediți și gătiți pentru acea Taină Sfântă, ci numai ca să ia pâine și vin, paximan ce se numește de voi Paști, iar alții cu ani îndelungați nu s-au spovedit, și alții în toată vremea vieții lor după cum am înțeles Spovedania și Sfânta

¹ Citat în articolul lui Marius Vasileanu, „Evanghelia după Iuda”, în *Adevărul*, 19 mai 2006.

Priciaștenie [Împărtășanie] ce este nu o știu, fără decât aleargă în ziua cea de Paști pe la bisericile lor de iau acea pâine și acel vin nesfințit sau iau agheazmă numind că este Paști»” [89; 7].

Când un ateu sau un dușman al credinței critică viața creștină pe care o ducem, ne putem eschiva, justificându-ne că nu e în măsură să înțeleagă modul în care trăim. Când însă un mitropolit renumit pentru lucrarea sa cărturărească¹ face observații atât de directe privitoare la viața turmei pe care o conduce, suntem mai îndreptățiți să îi dăm crezare lui, și nu celor care, decenii și secole după aceea, idilizează realitățile respective.

Rezumând, cauzele succesului *Evangheliei lui Iuda* sunt indiferența teologică, apostazia și lipsa vieții creștine și a misionarismului ortodox. Ce vom face, vom sta să ne plângem că suntem din ce în ce mai puțini și că Dumnezeu ne-a părăsit? Mai bine să luăm putere din cuvintele Sfințelor Evanghelii, să înțelegem că Hristos vrea să fie viu în inimile noastre și vrea ca noi să întindem o mână de ajutor celor care se simt atrași de erezie ca de un magnet.

Există în *Evanghelia după Matei* un pasaj la care mă gândesc de multe ori, mai ales atunci când sunt tentat să mă ocup de binele meu și să trec cu vederea problemele aproapelui. La judecată, Hristos le va spune păcătoșilor care s-au lenevit să facă bine aproapelui lor: „Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui. Căci flămând am fost și nu Mi-ați dat să măncânc; însetat am fost și nu Mi-ați dat să beau; străin am fost și nu M-ați primit; gol, și nu M-ați îmbrăcat; bolnav și în temniță, și nu M-ați cercetat”. Atunci vor răspunde și ei, zicând: „Doamne, când Te-am văzut flămând, sau însetat, sau străin, sau gol, sau bolnav, sau în temniță și nu Ți-am slujit?” El însă le va răspunde, zicând: Adevărat zic: „Întrucât nu ați făcut unuia dintre acești prea mici, nici Mie nu Mi-ați făcut” (Matei 25, 41-45).

Acest cuvânt poate fi înțeles și așa: Mântuitorul îi va muștra nu numai pe cei care nu au hrănit săraci sau pe cei care nu au avut grijă de cei aflați în temnițe, ci îi va muștra și pe cei care s-au lenevit să își ajute aproapele să ajungă la cunoașterea Adevărului. Ar fi bine să trăim astfel încât să nu ne fie teamă că, la Judecată, vom fi osândiți pentru că nu l-am ajutat pe aproapele nostru să Îl cunoască pe Hristos. Teamă pentru că nu l-am ajutat să înțeleagă că *Evanghelia lui Iuda* sau alte zeci de texte înșelătoare sunt pași spre înșelare, nu pași spre cunoașterea adevărului...

¹ El s-a ocupat și de editarea în limba română a cărților de cult.

Epidemia de sinucidere

Iuda s-a sinucis... Că Iuda s-a sinucis, știe multă lume... În *Evanghelia lui Iuda*, care nu ne spune cum a murit acesta, scrie că Mântuitorul l-ar fi considerat cel mai mare dintre apostoli... Întrebați zece tineri ce înțeleg din cele două afirmații. Veți constata că răspunsul unora dintre ei e următorul: „Dacă ar fi așa, atunci sinuciderea nu ar trebui să fie privită cu atâta reținere... Ar putea avea ceva bun...”

E posibil ca *Evanghelia lui Iuda* să genereze o creștere a numărului de sinucideri. Tinerii care privesc viața cu ușurință și se agață de orice pentru a-și susține punctele de vedere nonconformiste ar putea privi acest gest cu mai multă „dezinhibare”...

„Întrebare: Care este punctul de vedere al creștinismului în privința sinuciderii? Ce spune Biblia despre sinucidere?

Răspuns: Conform Bibliei, faptul că o persoană comite suicid nu este ceea ce determină dacă acea persoană merge sau nu în rai. Dacă o persoană nemântuită se sinucide, practic nu face decât să își «grăbească» drumul către lacul de foc. [...] Biblia consideră sinuciderea ca egală cu crima – ceea ce și este – o ucidere proprie. [...] Ce spune Biblia despre creștinii care comit suicid? Eu nu cred că un creștin care se sinucide își va pierde mântuirea și va merge în iad. Biblia ne învață că din momentul în care o persoană se încrede cu adevărat în Hristos, el sau ea este sigur de mântuire pentru eternitate (Ioan 3, 16). [...] Dacă nici o «făptură creată» nu poate să îl separe pe creștin de dragostea lui Dumnezeu, iar creștinul care se sinucide este și el o «făptură creată», atunci nici chiar sinuciderea nu poate să îl separe de dragostea lui Dumnezeu. Iisus a murit pentru toate păcatele noastre...și dacă un creștin autentic se sinucide, în vremuri de atacuri și slăbiciune spirituală, acesta este un păcat pentru care Iisus a murit. [...] Poate că o modalitate bună de a ilustra ce înseamnă sinuciderea pentru un creștin se găsește în Cartea Esterei. În Persia, exista o lege care prevedea că oricine venea neinvitat înaintea regelui putea fi omorât, cu excepția situației când regele îndrepta sceptra său către acea persoană, în semn de milă. Pentru un creștin, sinuciderea ar însemna să ne forțăm soarta în a-L vedea mai repede pe Rege în loc să așteptăm ca El să ne cheme. El va îndrepta sceptra Său către acele persoane, oferindu-le viața veșnică, însă aceasta nu înseamnă deloc că El este fericit sau bucuros că au procedat așa. Deși nu se referă în mod specific la sinucidere, versetul biblic din I Corinteni 3, 15 este probabil o bună descriere cu privire la ceea ce se întâmplă cu un creștin care se sinucide: *Cât despre el, va fi mântuit, dar ca prin foc*¹.

Rândurile de mai sus sunt extrase de pe un site de internet... Le-am citit cu surprindere. Nu îmi imaginam că problema sinuciderii ar putea fi tratată cu atâta ușurință de cineva care se consideră creștin – și încă unul în măsură să dea sfaturi altora.

Și de această dată se vede cât de mult diferă perspectiva sectantă de cea ortodoxă. Și, citind mărturia sectantă, am considerat că este bine să scriu o scurtă replică de pe poziții tradiționaliste.

Am găsit articolul de mai sus după ce citisem un cuvânt provocator: „Sinuciderea este o crimă. Sinucigașii ar trebui aduși la viață și aspru pedepsiți”² (Valeriu Butulescu).

¹ <http://www.gotquestions.org/Romana/index.html>.

² Din romanul lui Valeriu Butulescu, *Stepa memoriei*, www.citatepedia.ro.

„Cum i-am putea pedepsi pe sinucigași? Oare nu au avut de suferit destul?” Eu cred că rândurile romancierului vor să ne ajute să înțelegem gravitatea sinuciderii... Sinucigașii își imaginează că sunt stăpânii vieții lor, și o pot curma când vor ei sau când consideră că sunt nevoiți să o facă.

Unul din modelele standard de sinucigaș îl găsim descris chiar în Sfânta Scriptură: *Zimri s-a făcut rege în anul al douăzeci și șaptelea al lui Asa, regele Iudei, și a domnit șapte zile în Tiria, când poporul se găsea în tabere la Ghibeton, cetatea Filistenilor. Când poporul care se găsea în tabere a auzit că Zimri a uneltit și a omorât pe rege, toți Israeliiți au ales și ei rege pe Omri, mai-marele oștirii lui Israel, tot în aceeași zi, în tabără. Și a plecat Omri cu toți Israeliiți de la Ghibeton, împresurând Tiria. Când a auzit Zimri că cetatea este luată, s-a dus în odaia din fund a casei domnești și a dat foc casei domnești, în care era, și a pierit în păcatele sale, căci săvârșise fapte rele înaintea ochilor Domnului, umblând pe calea lui Iero-boam și în fărădelegile lui, pe care acela le făptuise și cu care a dus pe Israel la păcat (III Regi 16, 15-19).*

Relatări despre cazuri de sinucidere găsim și în alte locuri din Vechiul Testament – sinuciderea lui Saul (după ce fusese la vrăjitoarea din Endor), descrisă în I Sam. 31, 3-5, și cea a lui Ahitofel, descrisă în II Sam. 17, 23. Nu găsim nici o referire la o sinucidere care să fi fost bineplăcută lui Dumnezeu. Sinucigașii sunt păcătoșii care nu au răbdat consecințele păcatelor lor, nu au vrut să suporte pedeapsa lui Dumnezeu.

Episcopul Alexander Mileant scria: „În timp ce sufletele oamenilor morți pe cale firească încearcă în cealaltă lume ușurare și chiar bucurie, sufletele sinucigașilor, dimpotrivă, nimerind în lumea cealaltă, încearcă confuzie și suferință. Un specialist în domeniul sinuciderilor a exprimat aceasta prin următoarea frază foarte exactă: «Dacă părăsiți viața cu sufletul zbuciumat, atunci și în cealaltă lume veți trece cu sufletul zbuciumat». Sinucigașii își pun capăt zilelor cu gândul «să termine cu toate» și, când colo, dincolo totul abia începe pentru ei.

Iată câteva relatări contemporane ce ilustrează starea de dincolo a sinucigașilor. Un bărbat care-și iubea fierbinte soția și-a curmat zilele atunci când aceasta a murit. El spera astfel să se unească cu ea pentru totdeauna. Dar s-a dovedit a fi chiar invers. Când medicul a reușit să-l reanimeze, el a povestit: «Eu am nimerit cu totul în altă parte decât se afla ea... Era un loc îngrozitor... Și eu pe loc am înțeles că am comis o gravă greșală».

Unii dintre sinucigașii reîntorși la viață descriau că după moarte ei nimereau într-un fel de temniță și simțeau că vor rămâne acolo pe un timp foarte lung. Ei conștientizau că aceasta le este pedeapsa pentru încălcarea legii stabilite, potrivit căreia fiecare om trebuie să îndure anumite suferințe. Aruncând samavolnic povara prevăzută pentru ei, în cealaltă lume ei trebuie să ducă și mai mult.

Un bărbat ce a supraviețuit morții clinice povestea: «Atunci când am nimerit acolo, eu am înțeles că două lucruri sunt absolut interzise: să te ucizi pe tine și să ucizi pe alt om. Dacă eu m-aș fi hotărât să-mi pun capăt zilelor, aceasta ar fi însemnat să-I arunc în față lui Dumnezeu darul dat de El. Iar a lipsi de viață pe un alt om ar însemna să încalci planul lui Dumnezeu despre el»¹.

Mitropolitul Antonie Plămădeală, în lucrarea sa *Tâlcuiri noi la texte* vechi, prezintă o situație în care este descrisă foarte exact implicarea diavolului în actul sinuciderii: „Un adolescent mai ciudat și mai curios decât alții a auzit că cineva s-a spânzurat. Și ce și-a propus el, rămânând singur în casă? A legat o frânghie de geam, deci nu de ceva de sus, ci la nivelul capului lui, și-a pus-o de gât și a început să tragă, ca să vadă cum e când te spânzuri, urmând bineînțeles să meargă cu experiența până în momentul când ar fi socotit

¹ Din foaia misionară de la biserica Acoperământul Maicii Domnului, Los Angeles, SUA, extrase din scrierile episcopului Alexander Mileant.

că devine periculoasă. A început să tragă încet, încet, apoi mai tare, apoi tot mai tare și la un moment dat a început să țipe, înfricoșat de moarte. Mama care era în bucătărie a intrat în camera lui și l-a văzut trăgând cu disperare ca să-și sugrume gâtul prin strânsoarea funiei. A luat repede un cuțit, a tăiat legătura și eliberându-l l-a întrebat: «Ce e cu tine? Ce faci? Ce s-a întâmplat?»

El i-a povestit: din curiozitate am vrut să văd cum e când te spânzuri, cum a făcut cutare, dar n-am vrut să merg până la capăt. La un moment dat însă, a apărut în fața mea cineva cu o furcă de fier, pe care o îndrepta către mine în așa fel încât să mă străpungă și eu eram nevoit să mă retrag din ce în ce mai mult ca să mă apăr, și am țipat pentru că am văzut că, pe măsură ce mă feream de furca lui, se strângea lațul în jurul gâtului și nu mai aveam nici o scăpare. Când ai intrat tu, a dispărut” [63; 86].

Nu am de gând să scriu aici un tratat despre sinucidere¹. Intenționez doar să atrag atenția asupra gravității sinuciderii. Sinucigașii merg în iad. Așa învață Biserica, și așa este. Sinucigașilor nu li se face slujbă de înmormântare, pentru că ei au ales ca prin moartea lor să fugă de Dumnezeu.

Sfântul Ioan Maximovici, arhiepiscopul de San Francisco, scria în Edictul nr. 489 din 8 octombrie 1955: „Li se amintește părinților slujitori ai Bisericii, spre respectare neabătută și întocmai, că prin canoanele bisericești este oprită pomenirea sinucigașilor la dumnezeiasca Liturghie, ca și săvârșirea slujbelor de parastas și a panhidelor. Dacă persoana respectivă a fost mai înainte internată la un spital de boli mintale² sau în alte situații ieșite din comun, cazul trebuie prezentat spre cercetare arhierului și, fără îngăduința lui, a nu se cuteza să se săvârșească ierurgia din proprie inițiativă” [54; 269].

Oricum, cred că cea mai periculoasă atitudine legată de sinucidere este aceea potrivit căreia dacă Dumnezeu e bun și iubitor de oameni, și e Atotputernic, nu îi va lăsa pe sinucigași să ajungă în chinurile iadului. O astfel de idee este greșită. E ca și cum un copil s-ar juca la geam, gândindu-se că, dacă e ocrotit de tatăl său, nu va cădea. E adevărat, Dumnezeu ne veghează în orice clipă, dar noi avem libertatea de a alege viața sau moartea. În clipa în care un om se sinucide, el merge în iad nu pentru că Dumnezeu ar fi rău, ci tocmai pentru că el a ales iadul. Sinuciderea înseamnă moarte veșnică, înseamnă imposibilitatea de a te pocăi pentru păcatele tale...

E greu de înțeles de ce Dumnezeu nu va schimba până la urmă totul în bine. Sau de ce există chinuri fără sfârșit în iad. Creștinii însă primesc mărturia Bisericii, și înțeleg că sinuciderea e un mare păcat. Înțeleg că sinucigașii sunt un fel de frați mai mici ai lui Iuda, care s-au lepădat de Hristos. Și care, fără să Îl vândă pe Hristos, și-au agonisit partea celui care l-a vândut pe Hristos...

¹ Deși cred că acestui subiect trebuie să i se acorde din ce în ce mai mult spațiu în problematica teologică. Am scris un articol mai amplu pe tema sinuciderii, pe care intenționez să îl public într-un volum intitulat *Împotriva singurătății*.

² Există o categorie aparte de sinucigași – cei care s-au sinucis fiind bolnavi psihic, care nu erau în deplinătatea facultăților mintale, care nu erau responsabili pentru faptele lor. În astfel de situații, judecata lui Dumnezeu este mai îngăduitoare, și nu pentru că Dumnezeu ar fi nedrept, ci tocmai pentru că este drept. Ar fi fost nedrept dacă i-ar fi judecat pe toți cu aceeași măsură.

Despre *neghina* din bibliotecă

Cineva m-a întrebat: „Am primit cadou de ziua mea cartea *Evangelia după Iuda*. Știu că nu e bine să țin o astfel de carte în casă. Ce să fac cu ea? Să o arunc?”

Întrucât mulți oameni își pun întrebarea ce să facă cu cărțile eretice pe care le au, voi încerca să prezint răspunsul ortodox oferit de Tradiție. A șaptea poruncă bisericească ne cere: „Să nu citim cărțile ereticilor” [6; 337]. Omul de astăzi, învățat să își trăiască libertatea la maxim, vede în aceasta o sufocare a cunoașterii. Nu înțelege că tocmai această poruncă îl ajută să nu se otrăvească. Așa cum s-a otrăvit și Adam când a călcat în rai porunca lui Dumnezeu...

În cartea *Scripta aramaică*, Constantin Daniel scria: „Esenienii nu sunt pomeniți nicăieri în Talmud, întrucât numele ereticilor era un *nomen odiosum*, «nume vrednic de ură», și de aceea nici nu era voie să fie scris și pronunțat¹, la fel ca acela al divinităților păgâne. Un mare rabin din secolul I e.n., Aqiba, interzice iudeilor să citească Apocrifele, amenințând pe cel ce le citește că va pierde dreptul la viața de apoi. Aceasta e o dovadă sigură că aceste scrieri erau întocmite deeretici și singurii eretici care au scris atât de mult au fost esenienii. Talmudul babilonian care consideră Apocrifele cărți eretice...” [19; 117].

E clar că nu Biserica a *inventat* lupta împotriva *cărților mincinoase*. De fapt, în fiecare tradiție religioasă au existat conflicte între susținătorii textelor considerate canonice și cele considerate eretice. Adevărul este însă Unul singur, chiar dacă fiecare tradiție religioasă pretinde a fi autentică. Numai prin raportarea la acest Adevăr, care este Hristos, și la Trupul Său, care este Biserica Ortodoxă, se poate înțelege care sunt singurele scrieri nemincinoase. Iar celelalte nici nu au ce căuta în bibliotecile noastre...

Trăim într-o lume plină de cărți, de ziare și reviste. Marea majoritate a oamenilor are în casă o bibliotecă, mai mică sau mai mare. Îndrăznesc să spun că una din oglinzile sufletului este biblioteca... Proverbul „Spune-mi cu cine ești prieten, ca să-ți spun cine ești” poate fi înțeles și astfel: „Spune-mi ce cărți ai în bibliotecă, ca să-ți spun cine ești...”

Această afirmație nu este valabilă pentru cei care își cumpără cărți doar din snobism, pentru a fi considerați intelectuali de către cei care le calcă pragul casei. Și nici pentru cei care cumpără cărți doar pentru că au fost seduși de reclamele care li s-au făcut acestora. Nu este valabilă nici pentru cei care au biblioteci moștenite de la cine știe ce rude.

E valabilă însă pentru cei care și-au adunat cărțile din bibliotecă cu multă grijă, cu pasiunea unui colecționar de antichități. E valabilă și pentru cei care, neavând „patima” cititului, își îmbogățesc totuși biblioteca, încet, dar sigur.

Nu am de gând să fac o analiză teologică a tipurilor de biblioteci casnice, mă voi rezuma însă la a face o clasificare a felurilor de bibliotecă din casa creștinilor. Împărțirea mea nu este făcută în urma unor cercetări sociologice savante, ci este pur și simplu rezultatul unor constatări directe... Criteriul după care voi face împărțirea este simplu: valoarea dogmatică a cărților cu conținut religios. (O analiză exhaustivă, din perspectivă creștină, a literaturii ar trebui să țină seama în primul rând de acest aspect, dar de literatura laică nu ne ocupăm acum.)

¹ Cf. Constantin Daniel, *Orientalia mirabilia*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1976, p. 143.

Există biblioteci care au numai cărți ortodoxe, există altele care au cărți amestecate – și eretice, și ortodoxe – și există biblioteci în care există numai cărți eretice¹. Despre a treia categorie nu vom vorbi, puține fiind cazurile în care un ortodox are în bibliotecă doar cărți eretice.

Despre prima categorie vom constata doar că e o mulțime cu puține elemente... Cei mai mulți posesori ai unor astfel de biblioteci sunt creștini sporiți în viața duhovnicească sau creștini cu o conștiință dogmatică verticală. E de dorit să înțeleagă că trebuie să aibă grijă de bibliotecile lor și să nu le *pângărească* prin amestecul cu cărți mincinoase.

În ce privește cea de-a doua categorie, subiectul e prea delicat pentru a da eu însumi vreun verdict. Așa că voi lăsa să vorbească Predania însăși...

Una dintre cele mai importante cărți ale Tradiției ortodoxe, *Limonariul*², ne pune în fața ochilor minții o întâmplare minunată, relatată de Avva Chiriac, preotul lavrei lui Calamon, de lângă Iordan:

„Într-o noapte, văd în vis o femeie vrednică de respect, îmbrăcată în porfiră, împreună cu doi bărbați sfinți și cinstiți, că stă la ușa chiliei mele. Am luat pe femeie drept Stăpâna noastră Născătoare de Dumnezeu, iar pe cei doi bărbați care erau cu ea, drept Sfântul Ioan Teologul și Sfântul Ioan Botezătorul. Am ieșit afară din chilie și i-am rugat să intre înăuntru, ca să facă o rugăciune în chilia mea. Femeia însă n-a vrut. Și m-am rugat mult timp stăruitor de dânsa, spunându-i: «Să nu mă întorc rușinat și înfruntat» și multe altele. Când ea a văzut că stăruie încă în cererea mea, mi-a răspuns cu asprime:

– Ai în chilia ta pe dușmanul meu. Cum vrei să intru?

După aceste cuvinte a plecat. Când m-am deșteptat, am început să mă vait și să mă gândesc dacă n-am păcătuit cu ceva cu mintea împotriva ei, căci nu era nimeni altcineva în chilie decât numai eu. Deși m-am chinuit multă vreme, totuși nu m-am găsit vinovat cu nimic fața de ea. Văzându-mă învăluit de tristețe, am luat o carte să citesc, ca prin citit să-mi îndepărtez tristețea. Cartea pe care am luat-o era a lui Isihie, preotul Ierusalimului. Când am deschis cartea, găsesc scrise la sfârșitul ei două cuvântări ale nelegiuitului Nestorie. Îndată am cunoscut că acesta era dușmanul Stăpânei noastre, Sfânta Născătoare de Dumnezeu³. Atunci m-am sculat și am plecat și am dat cartea celui care mi-o împrumutase și i-am spus:

– Ia-ți, frate, cartea! N-am avut folos din ea câtă pagubă, și i-am povestit cele întâmplate. El, plin de zel, a rupt îndată din carte cele două cuvântări⁴ ale lui Nestorie și le-a pus pe foc⁵ zicând:

¹ În vremuri de prigoană, cum a fost cea comunistă, ereticii încearcă să răspândească scrierile lor folosind *filiere* surprinzătoare. Lidia Stăniloae, fiica părintelui Dumitru Stăniloae, povestește cum odată tatăl ei „a venit de la Institutul Biblic cu ochii în lacrimi. «Ia mai slăbește-mă! – i-a spus directorul de atunci al editurii. Ia mai termină cu toate cărțile astea! Ce tot vrei să tipărești atâtea? Am alteva de făcut acum. Trebuie să scot Biblia baptistă, pentru care iau valută. N-ai altă treabă?» «Chiar așa să mă bruftuluiască? Chiar acolo să am greutate?»» [110; 304], întreba cu tristețe părintele. Totuși părintele Stăniloae nu s-a descurajat, ci a scris și a tipărit mai departe, oricât de mari au fost greutatea și piedicile.

² De care s-au folosit și Sfinții Părinți la al VII-lea Sfânt Sinod Ecumenic.

³ Avva Chiriac ținea în chilie această carte fără să știe că ea conține învățături eretice. Greșeala lui nu a fost intenționată. Dacă ar fi ținut-o știind ce conține, poate că pentru mândria cugetului lui Maica Domnului nu l-ar mai fi cercetat și părintele ar fi rămas lipsit de acoperământul ei. Așa cum sunt toți sectanții contemporani, care îi hulesc fecioria și nu o recunosc drept Născătoare de Dumnezeu.

⁴ E important de observat că doar o parte din carte era eretică, iar restul era ortodoxă. Încă din vechime ereticii și-au amestecat învățăturile lor cu cele ale Bisericii, pentru a-i putea înșela pe creștini. În ziua de astăzi găsim cărți pretins ortodoxe în care, într-un capitol sau în câteva pagini, e prezentată o învățătură ecclesiologică deformată. Iar paginile respective întinează întreaga carte.

⁵ Un Sfânt Sinod Ecumenic (Sinodul Trulan, în Canonul 63) a cerut explicit arderea cărților mincinoase.

– Să nu rămână în chilia mea vrăjmașul Stăpânei noastre, Sfintei Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioara Maria” [109; 60].

Râvna aceasta pentru adevăr ar trebui să o avem fiecare dintre noi. Pentru că, altfel, ținând la loc de cinste cărțile eretice, vom avea parte în iad cu cei care le-au scris. Sfântul Ioan Gură de Aur întreba: „Unde e Marcion, unde Valent, unde Mani, unde Vasilide, unde Nero, unde Iulian, unde Arie, unde Nestorie, unde sunt toți cei ce s-au împotrivit adevărului, despre care Biserica a strigat: «Înconjuratu-m-au câini mulți» (Ps. 21, 17)? Nu au pierit toți?” [83; 175-176].

Și, odată cu răspunsul, sfântul ne și face o descriere profetică a vremurilor noastre: „Au fost risipiți din pricina hulei lor și au fost alungați ca niște lupi. [Și aceasta] pentru că au găsit ca luptători împotriva lor și războinici curajoși, și păstori adevărați pe fericiii bărbați care atunci stăteau în fruntea Bisericilor. Însă multă deosebire văd între păstorii de atunci și cei de acum. Aceia erau războinici, aceștia dau bir cu fugiții. Aceia se împodobeau cu cărți și dogme, aceștia cu haine și lucruri de nimic. Aceștia lasă oile ca niște simbriași și fug, aceia își puneau sufletul lor pentru oi, urmând Păstorului celui bun” [83; 175-176].

E lesne de înțeles că atitudinea păstorilor reflectă în mare măsură atitudinea păstoriților (căreia îi și este cauză). Credincioșii de astăzi trec cu vederea multe din învățăturile Sfinților Părinți. Aceasta se vedește și din atitudinea față de cărțile eretice.

Întâmplarea descrisă în Limonariu ne arată clar însă că faptul de a avea astfel de cărți în bibliotecă implică o formă de părtășie cu duhurile ereticilor care le-au scris și implicit cu ale diavolilor care i-au inspirat.

Chiar dacă din ce în ce mai puțini oameni vor fi dispuși să mai accepte faptul că întâmplările descrise în Limonariu (și în cărțile similare) sunt adevărate, aceasta nu mă împiedică să mărturisesc că sunt convins de cele istorisite acolo.

Cred deci că e bine ca în bibliotecile creștinilor să nu se afle nici o carte eretică. Preoții sau profesorii de religie¹ pot avea astfel de cărți numai pentru a ști ce anume să combată. Nu poți combate o învățătură fără să o cunoști...²

Să revenim la întrebarea: „Ce să facă un creștin care are cărți eretice în bibliotecă?” Pentru a răspunde, să vedem ce ne spun canoanele Sfintelor Sinoade Ecumenice: „Poruncim ca patimile mucenicilor (chinurile mucenicilor), martirologiile, cele plănuite de către vrăjmașii adevărului, în chip ca să-i defăimeze pe mucenicii (martiri) lui Hristos și ca să-i aducă la necredință pe cei ce le ascultă³ – să nu se răspândească prin Biserică, ci acela să se dea focului. Iar pe cei ce le primesc pe acestea, sau le cinstesc pe ele ca adevărate, îi dăm anatemei” – Canonul 63, Sinodul Trulan [30; 142].

Iar Canonul 9 al celui de-al șaptelea Sfânt Sinod Ecumenic spune: „Toate jucăriile copilărești și glumele nebunești, scrierile mincinoase și cele care s-au făcut (alcătuit) împotriva cinstitelor icoane trebuie să se predea episcopului Constantinopolului, spre a fi puse la o parte (scoase din circulație) împreună cu celelalte cărți eretice⁴. Iar dacă s-ar afla cineva

¹ E adevărat că și unii creștini, cunoscători ai învățaturii Bisericii, pot citi astfel de cărți, pentru a-i ajuta pe cei de lângă ei să se lepede de anumite erezii. Dar pentru o astfel de lucrare misionară trebuie să aibă binecuvântarea și sprijinul duhovnicilor lor. Altfel, pot cădea ei înșiși în gropile de care încearcă să îi ferească pe alții.

² În astfel de situații, Dumnezeu îi păzește pe cei care țin cărțile eretice în casele lor. Doar și Sfinții Părinți citau din lucrările eretice pe care le combăteau.

³ Iată care este scopul alcătuirii unor astfel de scrieri – nu cinstirea sfinților, ci propovăduirea „necredinței”.

⁴ Teodor Balsamon, cel mai mare canonist bizantin, scria: „Este același lucru a arde cărțile nelegiuite ale ereticilor sau a le depozita la episcopia Constantinopolului; căci după cum nimeni nu poate să citească cărțile arse, tot așa nu poate să facă aceasta nici dacă sunt așezate în acel loc ascuns, unde nimeni nu le poate vedea. Așadar, cel ce va arde aceste cărți (cum cere canonul 63 de la Sinodul Trulan – *n.n.*) și nu le depozitează la episcopie (în Constantinopol) nu se pedepsește potrivit canonului (9 de la al șaptea Sinod Ecumenic – *n.n.*), deoarece nu a lucrat împotriva lui” [55; 507-508]. În ziua de astăzi, tipăriturile eretice fiind într-un număr foarte

ascunzându-le pe acestea, de ar fi episcop, ori presbiter, ori diacon, să se caterisească, iar de ar fi laic ori călugăr, să se afurisească” [30; 168].

E lesne de înțeles că sub aceleași osânde se aflau și cei care primeau sau ascundeau și alte tipuri de scrieri mincinoase, nu doar falsele martirologii sau textele iconoclaste.

Comentând canoanele de mai sus, episcopul Nicodim Milaș scria că „practica veche a Bisericii referitoare la condamnarea cărților potrivnice credinței și păgubitoare este în deplină vigoare și astăzi”[55; 437].

Mai mult decât atât, trebuie precizat faptul că această practică era mai veche de secolul al VII-lea, când s-a ținut Sinodul Trulan. Tot episcopul Nicodim scrie că la primul Sinod Ecumenic s-a condamnat și s-a interzis citirea uneia dintre cărțile principale ale lui Arie. Împăratul Constantin a poruncit printr-un decret special ca toate cărțile scrise de Arie și de discipolii lui să fie nu numai interzise, ci și arse¹.

Un gest similar au făcut un grup de preoți și credincioși din Rusia, când au ars într-o piață cărțile mai multor teologi moderni² care au amestecat dreapta credință cu idei străine.

„Asta e Inchiziție... Mai rămâne să ardeți și pe autorii cărților pe care le considerați eretice...” Am auzit replica asta de la mulți oameni care nu înțeleg motivul pentru care Biserica cere arderea cărților eretice.

E o mare diferență între arderea unor cărți și arderea unor oameni. Inchiziția a aparținut lumii catolice. Biserica Ortodoxă nu cere moartea ereticilor, oricât de tare ar cădea în erezie. Biserica vrea întoarcerea păcătoșilor, nu moartea lor.

E ciudat însă că dușmanii ei sunt în stare să falsifice chiar și istoria pentru a-i îndepărta pe oameni de Hristos. În cartea *Evanghelia pierdută* este reprodusă mărturia lui David Brakke în care Sfântul Atanasie cel Mare – care a precizat într-un canon care sunt cărțile nou-testamentare pe care Biserica le recunoaște ca fiind autentice – e acuzat că și-a impus cu violență punctul de vedere: „Este adevărat că în timpul încleștărilor pe care le-a avut cu adversarii săi din cetatea Alexandriei se pare că³ ar fi recurs la violență (bătăuși care să îi lovească pe oameni), numai că este improbabil ca asemenea tactici să-i fi convins pe toți creștinii din Egipt să nu citească sau să nu folosească alte scrieri” [43; 217].

Această mărturie este o mărturie mincinoasă. Nu există dovezi istorice care să o ateste⁴. E o răstălmăcire a istoriei bisericești care facilitează promovarea ereziilor. De fapt, cine citește cu atenție restul afirmațiilor lui David Brakke poate înțelege că Atanasie cel Mare a fost un altfel de om: „Pentru creștinii egipteni era un erou, astfel încât fiecare succes pe care l-a reperat în a-i convinge pe oameni să se conformeze regulilor lui și să renunțe la cărțile «eretice» (și este într-adevăr greu de măsurat dimensiunea reală a succesului pe care l-a avut) se datorează în primul rând autorității sale personale” [43; 217-218].

mare, e aproape imposibil ca hartofilachia constantinopolitană să se ocupe de depozitarea celor pe care creștinii le-au obținut într-un fel sau altul. Arderea lor rămâne soluția cea mai simplă.

¹ Cf. Socrate, *Istoria bisericească*, I, 9 și Sozomen, *Istoria bisericească* I, 21. La fel a procedat împăratul Arcadie cu scrierile ereticilor eunomieni și montaniști. Nu era vorba de o implicare a împăraților în stabilirea învățaturii de credință; aceștia înțelegeau doar că ereziile condamnate de sinoade aduc dezbinare în imperiu, și atunci luptau împotriva lor tocmai în virtutea chemării lor de a veghea la pacea imperiului. Nu trebuie să se considere însă că împărații au fost un factor de reprimare constantă a ereziei. Au existat și mulți împărați prigonitori ai învățaturii Bisericii și ai cărților ortodoxe. Aceștia au mulți urmași printre întâi-stătătorii lumești de astăzi. În timp ce aproape nimeni nu mai ia în serios exemplul împăraților credincioși.

² Printre care și ale părintelui Serghei Bulgakov, care a fost condamnat de Sinodul Rusiei.

³ Să observăm și relativitatea afirmației: „Este adevărat că se pare că [...]”. Ori e adevărat, ori se pare. Joncțiunea celor două predicate arată superficialitatea argumentării.

⁴ E foarte ciudat faptul că volumul *Evanghelia pierdută*, scris de Herbert Krosney, nu are nici bibliografie și nici referințe bibliografice precise, așa cum ar fi fost normal pentru un volum de acest gen.

E greu de crezut că un om care ar fi instigat la violență ar fi avut atâta autoritate asupra celor care credeau în Hristos, a Căruia propovăduire a fost o lecție de iubire a tuturor, chiar și a vrăjmașilor. E și mai greu de crezut că oamenii erau dispuși să primească doar Evangheliile selectate de un astfel de păstor...

E adevărat, așa cum arată Sfântul Chiril al Ierusalimului¹, și în Biserică erau anumiți păstori care făceau tulburare: „Să nu te tulburi dacă vei auzi că merg până la vărsarea sângelui episcopi împotriva episcopilor, clerici împotriva clericilor și popoare împotriva popoarelor. [...] Dacă între apostoli a fost vânzare, te mai miri dacă între episcopi este ură de frați?” [120; 251]. Numai că astfel de păstori făceau sminteală în poporul credincios, și nimeni nu îi cinstea ca pe niște eroi.

Sfântul Atanasie cel Mare a fost un rob al lui Hristos, care a dus o viață de rugăciune și de nevoiță deosebită, încercând să urmeze pilda cuvioșilor pe care i-a întâlnit în pustia Egiptului². El nu a folosit forța pentru a impune anumite Scripturi. A folosit doar puterea cuvântului pentru a da mărturie despre adevăr. Să ne dăm seama că un atac împotriva Sfântului Atanasie și a Canonului scripturistic pe care l-a fixat în scris este de fapt un atac împotriva Bisericii lui Hristos. Biserica adevărului, care nu folosește violența pentru a triumfa. Biserica cea una, sfântă, sobornicească și apostolească, e cea care se luptă prin cuvânt pentru mântuirea credincioșilor. Iar împotriva cărților eretice luptă tot spre binele acestora...

Acum, un răspuns la întrebarea: „Ce să fac cu *Evanghelia după Iuda*”. Eu cred că trebuie arsă... Chiar dacă din ce în ce mai puțini oameni sunt dispuși să facă acest lucru, totuși trebuie să ascultăm ce au învățat Sfintele Sinoade.

Trebuie totuși precizat un lucru: că în ziua de azi *obștea* nu mai e dreptcredincioasă, societatea nu mai e creștină. Trăim într-o lume iconoclastă³. E foarte important să înțelegem diferența dintre viața de azi și viața din *obștea* descrisă în atâtea capitole din *Limonariu* și în alte cărți vechi.

Maica Domnului nu a vrut să intre în chilia Avvei Chiriac din pricina cărții care conținea câteva pagini cu învățături eretice. Să nu înțelegem de aici că Împărăteasa Cerurilor nu intră sau că nu ocrotește în nici o casă în care există cărți care o hulesc.

Avva Chiriac era *stăpânul* chiliei sale. El stabilea ce cărți să țină în ea. Astăzi, mulți creștini trăiesc în familii multiconfesionale, sau chiar – mai rău – multireligioase⁴. Sunt obligați deci să trăiască lângă cărți nu doar catolice sau protestante, ci și musulmane, budhiste sau aparținând altor religii. Ei nu trebuie să se lupte cu aceste cărți, nici să facă tulburare. Nu aruncând vreo carte pe foc îi vor ajuta pe ceilalți să își înțeleagă greșeala. Dimpotrivă, dacă vor face așa ceva vor fi considerați extremiști și mărturia lor nu va fi înțeleasă. Ei trebuie să îi convingă pe *casnicii lor* prin mărturia propriei vieți sfinte...

¹ Sfântul Chiril al Ierusalimului a fost contemporan cu Sfântul Atanasie cel Mare. A trăit între anii 313 și 386.

² Trebuie amintit aici faptul că Sfântul Atanasie a scris cea mai importantă viață a Sfântului Antonie cel Mare, pe care l-a cunoscut îndeaproape. Nu e greu de înțeles faptul că Sfântul Antonie, părintele monahismului creștin, nu l-ar fi primit în preajma sa pe ierarh dacă acesta nu ar fi dus o viață de sfințenie.

³ S-a văzut acest lucru și în *râvna* cu care unii au susținut scoaterea icoanelor și a simbolurilor creștine din școlile din România.

⁴ Asistăm la înmulțirea căsătoriilor dintre ortodocși și heterodocși, sau dintre ortodocși și necreștini. Se trece astăzi cu vederea cuvântul Mântuitorului: „Nu socotiți că am venit să aduc pace pe pământ; n-am venit să aduc pace, ci sabie (e vorba de sabia cuvântului adevărului, nu de violența fizică – *n.n.*). Căci am venit să despart pe fiu de tatăl său, pe fiică de mama sa, pe noră de soacra sa. Și dușmanii omului (vor fi) casnicii lui” (Matei 10, 34-36).

Ispitele literaturii

„PILAT: Ce cauți în Ierusalim?
ISUS: Am venit la tine să mă răstignești.
PILAT uimit: Să te răstignesc? Pentru ce?
ISUS: Ca să mă pot urca în cer, la tatăl meu.
PILAT: Altfel nu poți, decât dacă te răstignesc eu?
ISUS: Nu te teme, vina îți va fi iertată la judecata de apoi!
PILAT: Vina? Care vină?
ISUS: Că ai răstignit un nevinovat.
PILAT: Ești foarte sigur că am să te răstignesc, nu știi de ce!
ISUS: Trebuie să mă răstignești!
PILAT: Pentru ce?
ISUS: Ca să mă pot urca la tatăl meu!
PILAT: Eu nu sunt pus aici să răstignesc pe oricine are chef! N-am nici o obligație și răstignesc doar pe cine-mi place mie! Și pe dușmanii Imperiului, firește” [58; 72].
(Alina Mungiu-Pippidi, „Evangheliștii” – fragment)

Pentru articolul pe care vreau să îl scriu rândurile de mai sus sunt doar un pretext: sunt doar o insectă care va fi studiată în laborator... Avem în fața ochilor un paragraf luat parcă din *Evanghelia lui Iuda*, dar în care Pilat ia locul lui Iuda și este însărcinat cu ceea ce se vrea a fi misiunea divină a răstignirii. Întrebare: „E folositoare sau nu o astfel de literatură?”

(Înainte de a răspunde la această întrebare precizez că am inclus citatul de mai sus pentru că vroiam să am un text de la care să pornesc discuția. Dacă ar fi existat o carte-reper care să fie citită de majoritatea cititorilor cărții de față, ar fi fost indicat să fac referire la ea.)

Există din ce în ce mai multe cărți care tratează probleme religioase. Oricât de tare s-ar adânci omul în păcat, la un moment dat tot simte nevoia unei legături cu viața spirituală. Și atunci, citește cărți precum *Al cincilea munte* a lui Paulo Coelho, cărți care îl fac să cugete la viețile unor sfinți sau la persoana lui Hristos.

Unor cititori astfel de texte nu le plac: „Ce rost are să te joci cu viața lui Hristos și cu Viețile Sfinților?” Aceștia nu au fost de acord cu adaptarea unor teme nou-testamentare sau aghiografice nici măcar pentru scopuri morale, dintre care cultivarea virtuților ar fi fost cel mai important.

Alții, puțini la număr, e adevărat, nici nu înțeleg astfel de texte. Dar celor mai mulți le plac: „Nu te pune nimeni să citești așa ceva. Și nu e nimic rău în ele, de fapt. Dacă ai discernământ, poți citi orice.”

Eu vreau să mă adresez acum celor din ultima categorie. Pentru a le atrage atenția asupra faptului că greșesc...

Da, sunt de părere că literatura care deformează întâmplările din istoria mântuirii nu trebuie citită. Ea ne poate ajuta să înțelegem valoarea unor idei frumoase, ne poate ajuta să cugetăm la Dumnezeu, dar în același timp ne virusează cu idei greșite. Idei care cresc în mințile noastre ca aluatul și, în timp, ne pot arunca în rătăcire.

Unii au observat anumite similitudini între *Evanghelia lui Iuda* și celebra nuvelă a lui Giovanni Papini „Ispitirea lui Iuda” (tipărită în 1938¹, în volumul *Mărturiile calvarului*), în care diavolul îi propune lui Iuda: „Tu Îl trădezi pe Iisus numai în cuvânt; în realitate tu îl trădezi pe Caiafa. Mă înțelegi, acum, Iuda? Ești dispus, în sfârșit, să Îl servești, și în acest fel, pe Domnul tău?” [60; 12]. Oricum, nu Hristos îi cerea lui Iuda să Îl vândă, ci diavolul îl ispitea pe Iuda să își ajute Învățătorul, predându-L dușmanilor Săi.

Papini relatează că textul său e un rod al imaginației: „Evangheliștii scriu, laconic, că Satana a intrat în Iuda, că acesta a fost convins și învins de către Dușman. Am încercat să-mi imaginez cu ce sofisme, viclenii, înșelăciuni și ciudățenii a putut Satana să pună stăpânire pe sufletul discipolului și să facă din el un trădător” [60; 86]. Papini nu a intenționat să prezinte un produs al imaginației sale ca fiind un adevăr de credință. Imaginația e imaginație, adevărul e adevăr. Dar nu de puține ori cititorii și spectatorii nu au priceput deosebi granița dintre ele...

Alte exemple, de același calibru: *Ultima ispită a lui Hristos*, a lui Kazantzakis, sau și mai celebrul *Cod al lui Da Vinci*. Cu ce rămânem după ce citim astfel de cărți? Cu nimic bun...

E adevărat că literatura pe care eu o contest aici e apreciată de mulți. Mai mult, îi consider pe autorii acestei literaturi un fel de medici care îi ajută să moară pe cititorii care solicită să li se respecte *dreptul la eutanasi*e. Știu, verdictul meu va părea nefondat, exagerat, chiar ridicol. Dar mi-l asum. Cred că această literatură nu e nici măcar eutanasiere, pentru că doctorii ușurează suferințele bolnavilor luându-le viața. Literatura pe care o critic acum nu ușurează suferințele sufletești ale cititorilor. Ea le otrăvește sufletele, ducându-i la o moarte lentă și mai greu de suportat.

Nu vreau să se înțeleagă din cele scrise de mine că Biserica s-ar împotrivi literaturii. Nu, Biserica se împotrivesc doar literaturii care propovăduiește minciuna, păcatul, înșelarea.

Părintele Stăniloae spunea că „Operele de artă sunt opera Duhului Sfânt: o literatură bună, o poezie frumoasă, sunt opera Duhului Sfânt, dar aceasta nu e încă toată poezia pe care o poate realiza omul” [108; 92].

În „Fundamentele concepției sociale a Bisericii Ortodoxe Ruse”² găsim o poziție foarte echilibrată față de creațiile culturale: „Propovăduind veșnicul adevăr al lui Hristos unor oameni care trăiesc în niște condiții istorice schimbătoare, Biserica realizează acest lucru prin intermediul formelor de cultură specifice timpului, națiunii, diferitelor grupări sociale. Ceea ce a fost conștientizat și trăit de unele popoare și generații, uneori poate fi descoperit din nou de ceilalți oameni, devenind ceva intim și ușor perceptibil pentru ei.

Nici o cultură nu poate fi considerată unica acceptabilă pentru exprimarea mesajului spiritual creștin. Limbajul cuvintelor sau cel al chipurilor prin care este exprimată evlavia, metodele și mijloacele lui, în mod firesc, se schimbă odată cu mersul istoriei, deosebindu-se în dependență de contextul național și de orice alt context. [...]

¹ Tot în 1938, pe scena Comediei Franceze s-a jucat piesa lui Paul Raynal *A pățimit sub Ponțiu Pilat*. Părintele Nicolae Steinhardt spunea: „Părerea căreia mă raliez recunoaște deplina vinovăție a lui Iuda și constată că argumentele de tip Paul Raynal sunt greșite, oricât ar fi ele de seducătoare prin mărinimia pe care o dovedesc și de laudabilă dorința de a voi să dezvinovățească un acuzat. Pe Iuda nu se cade însă a-l scoate basma curată, deoarece este efectiv culpabil și nu există motive pentru a-l achita. [...] Intențiile dramaturgului Paul Raynal (altminteri scriitor de bună calitate și autorul câtorva nobile și frumoase piese) au fost bune, dar eroarea lui e totală” [69; 79,82].

² Prin decizia Sinodului arhieresc ținut în Rusia în anul 2000, acest document este studiat în seminariile și în facultățile de teologie ortodoxă.

Biserica se folosește de diferitele părți ale culturii pentru a exprima adevărul creștin. Iconograful ortodox, poetul, filozoful, muzicianul, arhitectul, actorul și scriitorul apelează la mijloacele artei pentru a-și exprima experiența înnoirii lor spirituale, pe care au dobândit-o și pe care doresc să o împărtășească și celorlalți.

Cultura profană este capabilă de a fi vehicul al evlaviei. Și acest lucru este deosebit de important în cazul în care slăbește influența creștinismului din societate, sau când autoritățile civile intră într-o luptă deschisă cu Biserica” [45; 83].

Iată că Biserica recunoaște valoarea creațiilor culturale. Mai bine spus, Biserica recunoaște valoarea creațiilor care sunt cu adevărat valoroase. Scriitorii trebuie să țină seama de spațiul în care pot să se manifeste în libertate. Și să înțeleagă că, de fapt, libertatea lor nu a fost micșorată, ci dimpotrivă: li s-au oferit reperele pentru a realiza opere care transfigurează și înfrumusețează lumea.

Ce trebuie să înțeleagă cititorii creștini? Că, dacă vor degusta literatura care prezintă o perspectivă deformată asupra lui Hristos, asupra sfinților, asupra vieții creștine, se vor face vinovați de succesul autorilor respectivi. Încurajându-i, se vor vătăma și pe ei înșiși și pe cei cărora le vor recomanda astfel de cărți.

Și, pentru că am început cu un citat din Alina Mungiu-Pippidi, voi arăta cât de strânsă este legătura dintre un autor și ideile religioase pe care le propagă:

„ELENA: Când ne-am iubit, puțin îmi păsa dacă ești fiul lui Dumnezeu sau nu...

ISUS: Înțelegeți-mă și iertați-mă! Amândoi! Am fost atât de singur... propriul meu frate se îndoia de mine, a trebuit să învăț să trec unele lucruri sub tăcere...

ELENA: De ce se îndoiau de tine?

ISUS *dus pe gânduri*: Voiau un singur lucru de la mine: minuni. Nimeni nu voia să asculte ce aveam de spus.

CHERINTOS: Cam neplăcut, nu? Aici, în Orient, toată lumea e înnebunită după minuni. De doctrine n-are nimeni chef. Pe căldura asta! Dar o minune bună, asta mai trezește oamenii din amorțeală! Mai ales dacă este și scurtă...

ISUS: Mi-e greață de minuni. Aș fi vrut să citească în ei dorința de a fi mai buni. Dar nu citeam nimic, decât o curiozitate grotescă. Și totuși, pentru aceștia trebuia să mor! Avea asta să îi facă mai buni? Era limpede că nu: sacrificiul ar fi fost inutil, întruparea ratată...” [62-63]

Să comparăm aceste rânduri cu o declarație a Alinei Mungiu-Pippidi, cu o mărturisire de credință care ne arată legătura dintre credința unui autor și opera sa: „Cred că în Evanghelia coptă a lui Toma, aia în care Iisus nu face nici o minune, e un simplu predicator genial și neînțeleș...”¹.

¹ *Cotidianul*, 27 ianuarie 2006.

Dar voi cine ziceți că sunt?

„Noi mâncăm trupul Lui și bem sângele Lui
în dumnezeiasca împărtașanie, dar și
prin citirea Scripturilor”¹ [28; 191].

Fericitul Ieronim

Te rog, cititorule, să îmi răspunzi la patru întrebări: „Care este pasajul care îți place cel mai mult în Sfânta Scriptură?”, „Cum începe Evanghelia după Ioan?”, „În ce ordine sunt așezate Evangheliile în Noul Testament?”, „Care a fost cea mai lungă predică a Mântuitorului redată în Noul Testament?”.

La prima întrebare, mulți răspund cu un fragment sau altul, pe care l-au citit în Biblie, pe care l-au auzit la biserică, pe care l-au găsit citat în vreun roman, în vreun articol de ziar sau chiar în vreun film...

Că Evanghelia după Ioan începe cu *La început a fost Cuvântul, și Cuvântul era la Dumnezeu, și Dumnezeu era Cuvântul* (Ioan 1, 1) sunt destui care știu – dacă nu tot versetul, măcar începutul; și nu neapărat pentru că s-ar referi la Hristos.

La a treia întrebare, din ce în ce mai mulți oameni întrebați au un lapsus, știu, dar... Parcă prima e a lui Matei și ultima a lui Ioan. Dar între ele...

Ultima întrebare e de baraj: îi pune pe mulți în situația de a recunoaște că nu au citit Evangheliile și că nu sunt în stare să răspundă. „Dar ce, suntem sectanți? Numai ăia știu Biblia pe dinafară...”

Să fim sinceri, întrebările puse de mine nu sunt foarte dificile... Am vrut doar să pregătesc terenul pentru un text al cărui subiect este „Hristosul Evangheliilor”. Știu că cititorul standard al zilelor noastre ar citi cu mai multă plăcere despre Evangheliile apocrife sau despre texte sacre ale altor religii, nu și despre Sfânta Scriptură. Dar îmi este cu neputință să arăt cât de otrăvită este *Evanghelia după Iuda* fără a o pune pe cântar cu Evanghelia Bisericii. S-ar putea ține discursuri întregi în fața unui public numeros despre faptul că băutura asiatică pe care tocmai au gustat-o e fermentată, dar că, dacă nu ar fi fost stricată, ar fi avut un gust extraordinar. E mult mai simplu însă să le dai să guste dintr-o sticlă în care lichidul nu a fermentat și efectul va fi instantaneu.

Lumea de astăzi nu iubește și nu cunoaște Evanghelia, aceasta e o realitate. Iar sectanții par a fi singurii care prețuiesc cum trebuie Cartea Sfântă... De fapt, nu este așa: cei mai mulți dintre ei au învățat doar o listă de citate cheie, cu care închid gura oricărui creștin superficial care nu se hrănește din învățătura Bisericii. Pentru sectanți, cunoașterea textelor respective e o condiție *sine qua non* pentru racolarea de adepți. Numai convingându-i pe aceștia de faptul că Biserica merge pe un drum greșit – invocând în chip viclean pasaje din Noul Testament, care de fapt a apărut în Biserică, nu în afara ei – pot avea satisfacția de a câștiga suflete de partea lor.

¹ „De vreme ce tradiția venind de la apostoli există în Biserică și este mereu printre noi, să ne întoarcem la expunerea din Scripturi a apostolilor care au scris Evanghelia, în care ei au înregistrat învățătura că Hristos este Adevărul” [10; 113-114] – Sfântul Irineu de Lyon.

Comportamentul sectanților nu e greu de descris. Ei sunt ca niște băștinași care asistă la un meci de fotbal, înțeleg superficial regulile și consideră că esențial este doar să intre mingea în poartă. Ei intră pe teren, pun mâna pe minge și, combinând fotbalul cu handbalul, reușesc să dea gol... Degeaba li se spune că au încălcat regulile. Nu îi interesează. A intrat mingea în poartă? A intrat. Ce, sunt ei mai proști decât cei care au inventat fotbalul?

Înainte de a exista Noul Testament, a existat Biserica. Hristos nu a întemeiat Noul Testament, a întemeiat Biserica... Nu se poate afirma că Scriptura e deasupra Bisericii. Vreme de câteva generații, în Biserica primară creștinii nici măcar nu au avut tot Noul Testament. Ba chiar la început erau comunități lipsite de orice scriere nou-testamentară. Ele cum au trăit? Cum de nu s-au prăbușit? Și cum de se prăbușesc azi comunități întregi de creștini, cu toate că au tot felul de ediții ale Bibliei? Biserica e Trupul lui Hristos, Noul Testament a fost un rod al acestui trup... Nu poate fi înțeleasă Sfânta Scriptură din afara Bisericii. Sectanții sunt ca niște hoți care au furat proiectul unui aparat, înțeleg mare parte din proiect, dar în ansamblu, perspectiva pe care o au e greșită. Dacă ar fi existat copyright-uri în secolul I, atunci Biserica ar fi fost ferită de edițiile pirat, scoase de „pirati” ai lumii spirituale.

Întrucât sunt conștient de faptul că sectanții – și chiar unii ortodocși excesiv de moraliști – îi plictisesc pe cei din jur cu șabloanele lor lipsite de substanță, îți recunosc, iubite cititorule, o anumită alergie față de Biblie. Te-ai gândit că poate, dacă o vei citi, te vei contamina și tu de fățarnicia, de spiritul îngust și de mândria exacerbată a acestora.

Ai și nu ai dreptate. Ai dreptate, pentru că, din păcate, mult mai des se întâlnesc fanatici ai Bibliei care au inimile pline de dispreț față de cei care nu îi urmează, și rareori găsești oameni pe care vezi că Sfânta Scriptură i-a ajutat să fie plini de dragoste de Dumnezeu și de aproapele. Realitatea este tristă și dură, dar nu văd de ce aș fi orb când așa stau lucrurile...

În același timp, nu ai dreptate, pentru că nu e de vină nici Sfânta Scriptură și nici Dumnezeu pentru că oamenii nu știu să se hrănească din cuvântul sfânt... Pe toți cei care caută adevărul, Dumnezeu îi vede și vrea să le împlinească setea de cunoaștere. Dar Biblia trebuie înțeleasă doar prin cugetul Bisericii, pentru că Sfinții Apostoli au lămurit obștilor creștine multe din lucrurile care păreau neclare în textul sfânt. Exact aceiași apostoli... Nu alții. Iar Biserica a păstrat, prin Tradiție, tâlcuirile lor, care sunt mai prețioase decât oricare alte tâlcuiri.

Cartea lui Adolf Harnack *Ce este creștinismul?* începe astfel: „Marele filosof englez Stuart Mill spunea că «nu este niciodată inutil a reaminti oamenilor că a existat cândva un bărbat pe nume Socrate». Este corect; însă e și mai important să li se amintească oamenilor că un bărbat numit Iisus Hristos a trăit cândva în mijlocul lor” [407; 16]. Eu văd lucrurile altfel: în ziua de azi, lucrurile au „avansat” atât de tare în rău, încât uneori este de-a dreptul inutil să mai aduci aminte de Socrate. Numai Hristos mai poate schimba lucrurile. Și nu Hristos „bărbatul” înțelept care a propovăduit religia iubirii. Ci Hristos, Dumnezeu-Omul, Fiul lui Dumnezeu, Care S-a făcut om pentru mântuirea noastră. E nevoie nu doar să ne amintim de El, ci să înțelegem că El vrea, în fiecare clipă, să schimbe istoria lumii. Să o schimbe prin noi, prin fiecare din noi. Pentru că, schimbându-ne pe noi, se schimbă încet-încet întreaga lume.

Mă opresc aici cu „prefața” următorului text. Chiar dacă a fost mai lungă decât mărturia propriu-zisă, am simțit nevoia să justific de ce îți voi scrie despre Hristosul Evangheliilor, ca nu cumva să te simți *racolat la ortodoxie* de o carte care își propune analiza *Evangheliei lui Iuda*. Mi se pare însă că textul care urmează era necesar în iconomia cărții...

Hristos i-a întrebat pe ucenicii Săi: „Dar voi cine ziceți că sunt?” Răspunzând, Simon Petru a zis: *Tu ești Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui viu*”. Iisus, răspunzând, i-a zis: „Fericit ești Simone, fiul lui Iona, că nu trup și sânge ți-au descoperit ție aceasta, ci Tatăl Meu, Cel din ceruri.

Eu îți zic ție, că tu ești Petru și pe această piatră¹ voi zidi Biserica Mea și porțile iadului nu o vor birui” (Mt. 16, 15-18).

Dacă Hristos ne-ar întreba acum pe fiecare dintre noi: „Cine zici tu că sunt?”, răspunsurile ar fi foarte diferite. Unii ar spune că e un mare spirit, un mare avatar, un înțelept, un om al lui Dumnezeu, cel mai mare sfânt. Puțini ar răspunde, ca și Petru, că El este Fiul lui Dumnezeu.

Ce aș răspunde eu? Aș răspunde așa:

„Doamne, tu ești viața mea cea adevărată, cea dintâi bucurie a mea. Tu ești pacea mea, tu ești nădejdea mea. Tu ești ajutorul meu cel tare. Tu ești Hristosul pe Care L-au văzut și mărturisit Sfinții Apostoli. Tu ești Domnul meu și Dumnezeul meu. Tu ești Hristos, Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu, Care ai venit în lume pentru mântuirea noastră...”

De fapt, s-ar putea să nu fiu în stare să răspund ceva... Să îmi pierd cuvintele de emoție, așa cum mi se întâmplă uneori înainte să primesc Sfânta Împărtășanie. Și totuși, dacă ar trebui să răspund la întrebarea „Cine este Hristos?”, aș spune că El este Mântuitorul profețit în Vechiul Testament, El este Fiul lui Dumnezeu Care vrea mântuirea noastră...

El S-a născut din Fecioară, așa cum profețise Isaia. A făcut mulțime mare de vindecări, sufletești și trupești, pentru a-i ajuta pe oameni să cunoască Adevărul. A făcut multe feluri de minuni, spre întărirea credinței noastre. A înmulțit pâinile și peștii, pentru a sătura mulțimile flămânde care Îl ascultau. Ne-a învățat să mergem pe calea spre Împărăția Cerurilor. El a primit moarte pe cruce pentru mântuirea noastră. Și a înviat, fiind pârgă a învierii noastre. El este cu adevărat Păstorul plecat în căutarea oilor pierdute... Dacă citim Sfintele Evanghelii, putem înțelege că Hristos este Fiul lui Dumnezeu Care ne poate schimba viața.

Citim în Viețile Sfinților cum Sfântul Carp – ucenicul Sfântului Apostol Pavel – L-a văzut pe Hristos într-o vedenie și l-a auzit spunând: „Gata sunt ca, pentru mântuirea oamenilor, să fiu iarăși răstignit” [103; 51]. Și a spus aceasta nu pentru că am avea trebuință de încă o răstignire, ci pentru a-L ajuta pe Sfântul Carp să înțeleagă iubirea Lui pentru oameni. Pentru mine, acest cuvânt al lui Hristos este rezumatul Sfintelor Evanghelii...

Numai această iubire poate schimba lumea. Această iubire care lipsește din *Evanghelia lui Iuda* și din alte scrieri eretice...

Eu cred în puterea iubirii... Cred că Fiul lui Dumnezeu nu S-a răstignit degeaba. Cred că El vrea să ne învețe să ne schimbăm viețile și să pornim pe calea mântuirii.

Mărturisesc, astăzi, într-o vreme în care din ce în ce mai mulți iau în răs credința creștină, că nu cunosc bucurie mai mare decât a fi al Lui... Și spun asta nu pentru că aș fi crescut în ograda banală a Bisericii, fără să cunosc alte valori spirituale. M-am apropiat de Biserică târziu, după ce am cunoscut păcatul și am practicat chiar Tantra Yoga. Am primit chiar un fel de botez yoghin, fiind convins că scopul vieții este ieșirea din ciclul reîncarnărilor. Am avut parte de vedenii și de false minuni care m-au întărit în convingerea că mă aflu în adevăr. Dar Hristos al Evangheliilor a venit în viața mea, și a schimbat totul.

Nu există Altcineva Care să ne iubească mai mult decât Hristos. Nu există vreun alt text care să ne ajute să înțelegem iubirea Lui pentru noi mai mult decât Sfintele Evanghelii. În centrul Evangheliilor stă Hristos Cel răstignit și înviat. Să încercăm să Îl cunoaștem... Să ne fie Evangheliile poartă spre Hristos, poartă spre Biserica cea una, sfântă, sobornicească și apostolească.

¹ Așa cum tâlcuiesc Sfinții Părinți, piatra este chiar Hristos, Fiul lui Dumnezeu, sau credința că Hristos este Dumnezeu. Și nu Apostolul Petru, așa cum au tâlcuit catolicii, trecând peste mărturia patristică (care se regăsește în multe texte, atât ale sfinților latini, cât și ale sfinților răsăriteni: Sfântul Ilarie de Poitiers – *Despre Treime*, Sfântul Ambrozio al Mediolanului – *Tratat asupra Evangheliei după Luca*, Fericitul Ieronim – *Comentar la Evanghelia după Matei*, Sfântul Grigorie de Nyssa – *Despre venirea în trup a Domnului nostru Iisus Hristos*, Sfântul Ioan Hrisostom – *Comentar la Evanghelia după Matei*, Sfântul Chiril al Alexandriei – *Comentar la Isaia* (vezi și alte mărturii în *Noul catehism catolic contra credinței Sfinților Părinți – un răspuns ortodox*, Editura Deisis, 1994, scris de Preasfințitul Fotie, Arhimandritul Filaret Motte și Părintele Patrick Ranson, p. 28).

Există multe piedici ca să cunoaștem Adevărul. Există și multe motive de sminteală, care fac să pară aproape imposibil ca adevărul să fie Hristosul pe Care Îl mărturisește Biserica. Nu spun că e ușor să depășești aceste baricade. Spun doar că merită să încerci. Și, apoi, vei înțelege că a meritat...

Între Hristosul lui Kazantzakis și cel al Sfinților Mucenici

„Sectanții știu că atacurile lor rămân de cele mai multe ori publicistic nesancționate;
poți defăima
Biserica după cum ai chef, poți falsifica Evanghelia după cum te taie capul, fiindcă nimeni
nu va avea curajul să îți răspundă” [46; 206].
Diaconul Andrei Kuraev

În momentul redactării acestui capitol, în România se pune problema scoaterii icoanelor și a simbolurilor religioase din școli. Articolul de față a fost inclus în volumul *Evanghelia versus Iuda* doar pentru că lupta pentru apărarea icoanelor este în esență aceeași cu cea a apărării Sfințelor Scripturi...

Imediat ce *Evanghelia lui Iuda* și *Codul lui Da Vinci* au început să întindă plaga înșelării duhovnicești, s-a făcut simțită nevoia unei reacții creștine. Ortodocșii, catolicii, protestanții și neoprotestanții și-au precizat poziția față de aceste cărți și față de filmele care le-au făcut și mai cunoscute.

Lumea ortodoxă a protestat în mod diferit, în funcție de modul în care a fost percepută amploarea fenomenului. Mitropolia Basarabiei a avut o atitudine care ar putea fi luată drept reper în astfel de situații:

„Mitropolia Basarabiei s-a solidarizat acțiunii de protest față de difuzarea în Republica Moldova a filmului *Codul lui Da Vinci*. Într-un comunicat de presă difuzat ieri, Mitropolia le recomandă credincioșilor să manifeste rezerve și discernământ față de film și menționează că preoții din această mitropolie, în predicile lor, vor atenționa enoriașii despre mesajul dăunător și necreștin al filmului. Tot ieri, Episcopia de Edineț și Briceni a Mitropoliei Moldovei, condusă de P.S. Dorimedont, a adresat conducerii țării o scrisoare deschisă în care cere: interzicerea necondiționată a difuzării filmului pe teritoriul Republicii Moldova, după exemplul Greciei, Poloniei, Iordaniei și al statului Singapore, prevenirea editării cărții *Evanghelia după Iuda*, interzicerea sectelor totalitare ș.a. Episcopia avertizează că, în cazul în care aceste cerințe nu vor fi îndeplinite, creștinii ortodocși din toată țara vor organiza ample acțiuni de protest” (P.P.)¹.

Omul modern înțelege cu greu de ce ar fi nevoie de „ample acțiuni de protest” față de promovarea unor filme sau a unor cărți... Poziția sa sună cam așa: „Dacă *Evanghelia lui Iuda* e rea, atunci să o contrazică teologii și preoții. Dacă sunt greșeli în *Codul lui Da Vinci*, atunci să le semnaleze slujitorii Bisericii și să le combată cât îi țin puterile... Suntem liberi, nu are nimeni voie să cenzureze un film sau o carte...”

Problema e că astfel de filme sau cărți sunt blasfemiatoare. Sunt o formă de batjocură a credinței creștine și a creștinilor. Să vedem cum ne învață un sfânt al vremurilor noastre, Cuviosul Paisie Aghioritul², să protestăm față de astfel de blasfemii.

¹ „Nici Mitropolia Basarabiei nu acceptă «Codul lui Da Vinci»”, în *Timpul*, 17 mai 2006.

² Au apărut multe cărți despre învățăturile și minunile părintelui Paisie. Una dintre cele mai interesante este *Marii inițiați ai Indiei și părintele Paisie*, apărută la Editura Egumenița în anul 2005.

În Grecia, când a început să ruleze filmul *Ultima ispită a lui Hristos*, făcut după cartea cu același nume a lui Nikos Kazantzakis¹, s-a făcut multă tulburare. (Compar cele două texte – sau cele două filme – și datorită faptului că și Kazantzakis l-a prezentat pe Iuda ca pe un erou – care îl muștră pe Hristosul care își lepădase chemarea, strigându-I chiar: „Trădătorule”.)

Ieromonahul Isaac, biograful Avvei Paisie Aghioritul, scria că: „Biserica a hotărât ca pe data de 6-7 noiembrie a aceluiși an să aibă loc un protest organizat. S-a cerut și participarea Sfântului Munte. Dar destul de mulți s-au împotrivit. Nu considerau a fi atât de duhovnicesc faptul de a se ocupa de astfel de subiecte. Ei spuneau că mai degrabă desconsiderarea acestui film îi va micșora popularitatea (să observăm că o atitudine similară au mulți dintre cei care, temându-se să dea mărturia cea bună împotriva ereziilor și rătăcirilor contemporane, găsesc tot felul de *justificări duhovnicești* pentru a-și ascunde frica – *n.n.*). [...] Starețul Paisie considera protestul împotriva filmului hulitor ca pe o mărturisire de credință, pentru aceasta s-a grăbit să participe la lupta dusă de Biserică” [42; 287].

Și noi trebuie să ne mărturisim credința ori de câte ori este nevoie². A protesta față de *Evangelia lui Iuda* sau față de *Ultima ispită a lui Hristos* este unul și același lucru. Cuviosul Paisie ne propune un model de mărturisire greu de înțeles, dar cu atât mai prețios: „În perioada iconoclasmului zece creștini au apărut cu tărie icoana lui Hristos ce era așezată deasupra Porții de Aramă și au suferit mucenicia pentru ea. Cu atât mai mult acum, când este hulită persoana lui Hristos, nu trebuie să rămânem nepăsători” [42; 287].

Mulți, foarte mulți creștini nu știu însă despre ce creștini și despre ce icoană este vorba. Este foarte important să înțelegem care este pilda de rezistență pe care Cuviosul Paisie Aghioritul, noul făcător de minuni, ne-o propune pentru vremurile noastre³: „Luând sceptrul stăpânirii grecești, împăratul Leon, cel cu nume de fiară, care se mai numea și Conon, și fiind de neam isaurean, a ridicat prigonire asupra Bisericii lui Dumnezeu, scornind un nou eres, adică numind sfintele icoane idoli. Deci, a poruncit ca pretutindeni din bisericile lui Dumnezeu, din toate casele și din locuințele omenești să se lepede sfintele icoane, să le sfărâme și să le dea foc sau să le arunce în apă, iar cei care nu se învoiau la păgânătatea lui, pe unii îi trimitea în surghiun îndepărtat, iar pe alții îi muncea și îi ucidea în multe feluri. Astfel, la început, Preasfințitul Ghermano, patriarhul Constantinopolului, care se împotriva, a fost gonit de pe scaun cu necinste și cu bătaie, iar în locul lui a ridicat pe un oarecare Anastasie, eretic de un gând cu el.

În acea vreme mulți dreptcredincioși, stând împotriva răutății ereticești, se făceau mucenici⁴, precum au fost și acești sfinți de care vorbim și a căror pătimire s-a început astfel: În Constantinopol era o poartă oarecare ce se numea «Poarta de Aramă», zidită în zilele marelui Constantin. Deasupra acelei porți era chipul Mântuitorului, de aramă, stând de mulți ani acolo. Pe acel chip, împăratul și patriarhul⁵ porunciseră să-l dea jos. Deci, răii credincioși puseseră o scară pe care se suise un ostaș, cu dregătoria spătar, iar poporul care se adunase acolo, bărbați și femei, văzând aceea, s-a pornit cu râvnă după dreapta credință și, apucând scara cu ostașul care era pe dânsa, a aruncat-o jos, iar pe ostaș l-a omorât.

¹ Pentru scrierea acestei cărți, Biserica Ortodoxă din Grecia l-a excomunicat pe Kazantzakis în anul 1955.

² Nu trebuie nici să devenim disperați ca sectanții, să ne trâmbițăm credința cu mândrie la colț de stradă, dar nici să ne refugiem într-un fel de *ghetou* ortodox.

³ Am considerat necesar să reproduc întregul text despre jertfa celor zece mucenici, pe care Biserica îi prăznuiește pe 9 august. Mi se pare oarecum anormal ca lumea să fie interesată mai ales de viețile sfinților făcători de minuni, și mai puțin de cele ale mucenicilor, care au udat credința noastră cu sângele lor.

⁴ Mucenicia fiind suprema formă de protest față de iconoclastism și față de orice altă erezie. Oamenii care par frământați de lucrarea ereziilor și care spun: „Nu putem face nimic...”, arată că de fapt evită să ia în serios singura opțiune de înfruntare roditoare a ereziei: mărturisirea mucenicească.

⁵ Din păcate, așa cum ne arată profețiile sfinților, astfel de păstori vor fi din ce în ce mai mulți în vremurile de pe urmă. În viața Sfintei Teodosia citim că hotărârea de scoatere a icoanei i-a aparținut doar patriarhului Anastasie.

Împăratul, aflând de acel lucru, a scos fără de veste ostași înarmați cu săbii asupra poporului cel dreptcredincios și au tăiat pe mulți de parte bărbătească și femeiască, bătrâni și tineri, al căror număr numai singur Domnul îl știe, iar pe cei mai mari i-au prins vii. Numele lor sunt acestea: Iulian, Marchian, Ioan, Iacov, Alexie, Dimitrie, Foca, Petru și Leontie. Pe aceștia, bătându-i cu toiège fără de cruțare, i-au aruncat în temniță. Sfinții au fost ținuti în legături și bătuti cumplit până la optzeci de zile; căci fiecăruia dintr-înșii i se dădeau câte cinci sute de lovituri pe zi. Ei, întărindu-se cu puterea lui Hristos, răbdau cu vitejie acele chinuri, neslăbind cu trupurile. Ighemonul, văzând acest lucru, a poruncit să le ardă fețele cu fiare arse, apoi să-i scoată în ulițe și să-i ucidă. Astfel și-au sfârșit ei pătimirea. O dată cu ei a fost tăiată și una din femeile cele slăvite, anume Maria Patrighia, pentru dreptcredincioasa cinstire a sfințelor icoane, iar trupurile lor le-au aruncat în adâncul mării.

Când sfinții mucenici fuseseră prinși pentru chinuri, atunci a fost prinsă și cuvioasa Teodosia monahia, că și ea avea aceeași vină, adică luase parte la dărâmarea scării împreună cu ceilalți. Ea a luat cunună mucenicească mai înainte de acești sfinți, și pomenirea ei se cinstește la 29 mai¹, unde s-a pus și viața ei. Toți câți au pătit pentru acea cinstită icoană a Mântuitorului au stat împreună înaintea Stăpânului Hristos, Dumnezeu nostru, Căruia I se cuvine slava în veci. Amin” [102; 107-108].

În viața Sfintei Teodosia aflăm alte amănunte despre această întâmplare: „Pe acel chip al Mântuitorului patriarhul Anastasie vrând să-l lepede la pământ și să-l dea focului, ca un luptător de icoane ce era, a trimis ostași cu tesle la acel lucru; și, când un ostaș oarecare cu dregătoria spătar s-a suit cu tesla pe scară spre a lua chipul lui Hristos și a îndeplini lucrul său cel potrivit lui Dumnezeu, atunci l-au văzut niște femei dreptcredincioase, care se întâmplaseră acolo, între acelea fiind și Cuvioasa Teodosia. Acelea s-au aprins cu râvnă după icoana lui Hristos, îndemnate fiind de Cuvioasa Teodosia, care avea mai multă râvnă și osârdie spre Domnul și, fiind insuflate de sfătuirile cele de Dumnezeu și pline de vitejeasca îndrăzneală către Dumnezeu, au alergat la scară, au răsturnat-o la pământ împreună cu ostașul acela, care căzând de sus, a fost ucis, iar ele, trăgându-l și bătându-l, îl batjocoreau pentru acea nelegiuire.

Apoi, ducându-se cu sârguință la patriarhul Anastasie, îl defăimau pentru păgânătatea lui și îl ocărau cu vorbe ce i se cuveneau, numindu-l lup răpitor, eretic și vrăjmaș al Bisericii lui Hristos, aruncând astfel cu pietre asupra lui. Deci, patriarhul Anastasie, umplându-se de rușine și temându-se ca să nu se scoale cu mare tulburare poporul întreg contra lui, a alergat la împărat și i-a spus de necinstea cu care l-au înconjurat acele femei² și de uciderea spătarului lângă porțile cele de aramă. Din această pricină, împăratul s-a umplut de mânie și de iuțime contra dreptcredincioaselor. Deci, a trimis îndată pe ostașii săi cu săbiile scoase, ca să răzbune necinstea adusă patriarhului și pentru moartea spătarului” [102; 471]. După câteva zile, Sfânta Teodosia a primit moarte mucenicească... A intrat în Împărăția Cerurilor. Iar ceilalți mucenici – Iulian, Mavrichie și cei dimpreună cu ei – i-au călcat pe urme...

(Pentru cei care nu cunosc suficient de bine învățătura creștină, trebuie făcută o precizare: îndemnându-ne să luăm pildă de la cei zece mucenici iconoduli, Avva Paisie nu recomandă uciderea spătarilor contemporani care vor să dea jos icoanele lui Hristos la porunca mai marilor zilei. Mucenicii nu au vrut să îl omoare pe spătar, ci să îl împiedice să dea jos icoana. Învățătura creștină e cea a iubirii, și nu a crimei³.)

¹ Iată că monahii nu trebuie să se ferească să se opună apostatilor. Sfânta Muceniță Teodosia ar trebui să fie o pildă pentru monahii contemporani care cred că trebuie să se ocupe doar de rugăciune și de ascultările din mănăstire, fără să fie preocupați de apărarea dreptei credințe.

² În această relatare amănuntele despre cei zece mucenici sunt trecute cu vederea. E posibil ca motivul să fie faptul că Sfânta Teodosia a primit mucenicia înaintea lor. Nu se face referire nici la oamenii din popor care au fost uciși de iconoclaști imediat după moartea spătarului.

³ Sau, așa cum e la musulmani, a „războiului sfânt”.

Părintele Paisie observă însă cu tristețe moliciunea care îi caracterizează pe cei mai mulți dintre creștinii de astăzi: „Dacă noi, «cei plini de discernământ» și «cunoscători», am fi trăit pe atunci, am fi spus celor zece mucenici: «În felul acesta nu acționați duhovnicește. Mai bine nu-l băgați în seamă pe spătar, care urcă să dea jos icoana lui Hristos, iar când se va schimba situația, vom pune în locul ei altă icoană, și, desigur, una mai bizantină». Acest lucru este înfricoșător! Căderea, lașitatea și aranjarea noastră le prezentăm ca pe o înfruntare mai duhovnicească” [42; 287].

Avva Paisie are dreptate: dacă ar fi trăit atunci, marea majoritate a creștinilor de astăzi ar fi fost de părere că spătarul trebuia lăsat să își facă datoria de serviciu, ascultând porunca împăratului și a patriarhului iconoclast. Ne dăm seama de asta văzându-i pe mulți cum asistă indiferenți la apostazia contemporană, fără să se gândească să îi stea împotriva. Spiritul acesta: „Lasă, că răul va trece și dacă noi vom sta cu mâinile în sân”, arată însă o înțelegere greșită a lucrării lui Dumnezeu în istorie: noi nu suntem niște piese de șah cu care se joacă Făcătorul lumii sau puterile cerești. Noi suntem ființe libere, avem libertatea de a alege între bine și rău. Și, dacă nu simțim nevoia să ne opunem răului, înseamnă că am pactizat deja cu el, fără să ne dăm seama.

Lumea merge din rău în mai rău, și sunt din ce în ce mai puține glasuri care să răsunе laolaltă împotriva... Nu este nevoie însă să așteptăm mitinguri de amploare – cum au fost cele din Grecia când s-a pus problema modificării buletinelor și zeci și zeci de mii de oameni au ieșit în stradă, alături de păstorii lor.

Părintele Gheorghe Metallinos, unul dintre cei mai mari teologi ai vremurilor noastre, arăta că mărturisirea jertfelnică a lui Hristos trebuie făcută de fiecare creștin în parte, că „mărturisirile individuale sunt cea mai teribilă împotriva, deoarece presupun gândire obștească și unitate a inimilor. Prin urmare refuzul, întru Hristos, al supunerii față de unele hotărâri îndreptate împotriva lui Dumnezeu, ca de pildă cele din perioada prigoanelor, constituie cea mai explozivă împotriva. Să nu uităm că întotdeauna creștinii se împotrivesc cu Crucea, iar nu prin mijloace lumești. Reamintesc exemplul Sfântului Ioan Botezătorul. Protestul său împotriva nelegiuirii Irod a fost făcut în mod public, însă nu organizând «miting». Nu a organizat un protest de masă, adunări. Martiriul și mărturisirea sunt, prin urmare, de trebuință din partea fiecăruia dintre noi, individual¹. Și acesta este cel mai strașnic cataclism, deoarece se face de către mulți, deși individual, și generează un protest obștesc. Iar Cezarul de aceasta se teme, mai tare decât de mitinguri de protest”² [77; 94].

Se poate afirma chiar că mitingurile de protest ale creștinilor față de hotărârile apostatilor zilei se pot întoarce împotriva Bisericii. Diavolul, Marele manipulator, poate întoarce repede inimile cele slabe ale celor care și-au găsit puterea mărturiei numai în numărul mare al însoțitorilor. Când se pune problema suferinței, mulți dintre manifestanți sunt gata să o rupă la fugă... E ușor să scandezi lozinci, e ușor să porți icoane, dar e greu să suferi... Sfântul Teodor Studitul, în plină prigoană iconoclastă, scria: „Cel care nu e gata de bătaie, [acela] nu se luptă pentru Hristos, nu poate să fie creștin” [83; 86]. „Să nu tăcem, ca să nu ne facem strigare a Sodomei; să nu cruțăm cele de jos, ca să nu pierdem cele de sus; să nu punem piatră de pomicnire Bisericii lui Dumnezeu, care poate fi limitată chiar și la trei ortodocși, după sfinți, ca să nu fim osândiți de hotărârea Domnului” [83; 43].

¹ Aceasta nu înseamnă că protestele de amploare nu își au rostul lor. Icoana de la Poarta de Aramă a fost apărată de mult popor... Ceea ce contestă părintele Metallinos este faptul de a te feri de mărturisire dacă nu ești acoperit de o întreagă mulțime care să mărturisească alături de tine. Dacă se vor găsi mulți care să protesteze față de o lucrare apostată, e bine. Numai că, întrucât în vremurile noastre râvna se răcește, e puțin probabil să mai existe proteste masive, și atunci nu rămâne decât soluția mărturisirii individuale.

² Fără să fie un demagog, părintele Metallinos face el însuși ceea ce le cere altora să facă: vocea sa se face auzită ori de câte ori apare o nouă ispită.

E înfricoșător acest cuvânt al predaniei, că Biserica ar putea fi „limitată” la trei ortodocși dacă ceilalți ar cădea în apostazie; dar, oricât ar fi de înfricoșător, totuși nu e mai puțin adevărat. Avem datoria de a rămâne tari în adevăr, oricâți și oricare ar fi cei care se vor lepăda.

Să rămânem ai lui Hristos și, sub îndrumarea duhovnicilor noștri, să dăm mărturia cea bună. Dușmanii Bisericii sunt mulți și o lovesc în multe feluri, din multe părți. Dar, dacă noi iubim Biserica, o vom apăra cu toată puterea. Și, dacă este nevoie, o vom apăra până la capăt.

Să luăm exemplul de la cei care L-au mărturisit pe Hristos în prigoana comunistă și să ne hrănim din încurajările și din muștrările lor:

Nu dor nici luptele pierdute,
nici rănile din piept nu dor,
cum dor acele brațe slute
care să lupte nu mai vor.
Cât inima în piept îți cântă,
ce înseamnă-n luptă-un braț răpus?
Ce-ți pasă-n colb de-o spadă frântă
când te ridici c-un steag mai sus?
Înfrânt nu ești atunci când sângeri,
și nici când ochii-n lacrimi ți-s.
Adevăratele înfrângeri
sunt renunțările la vis.

(Radu Gyr, *Îndemn la luptă* [116; 20])

Cred că, dacă lumea merge în continuare pe drumul păgânizării, va veni vremea în care cărțile duhovnicești vor fi interzise. Nu toate, pentru că nici în prigoana comunistă nu fuseseră interzise toate. Ci mai ales cele din care creștinii pot învăța să se opună duhului apostat și înțelepciunii lumii acesteia. Cred că, atunci, texte precum cel din care e luat sfatul părintelui Paisie de a urma curajului celor zece mucenici de la Poarta de Aramă vor fi considerate extremiste și puse la index. Va fi, într-un fel, o nouă răzbunare a diavolului, pentru că Biserica a luptat împotriva cărților eretice, ca să îi țină pe oameni departe de rătăcire.

Da, vor veni vremuri în care cărțile „rezistenței creștine” se vor găsi din ce în ce mai greu... Ar trebui ca astăzi, câtă vreme Dumnezeu ne dă șansa de a ține în mână cărțile de aur ale cuvioșilor și mărturisitorilor Bisericii lui Hristos, să le apreciem la justa valoare. Nu se știe câte generații vor mai avea o astfel de șansă. Poezia de mai jos, al cărei titlu este „Mucenicia Cărților”, se vrea a fi un îndemn la aprofundarea unor astfel de „documente”:

*Nu s-au mulțumit să neucidă Mărturisitorii;
s-au hotărât să leucidă și Cărțile.
Mai întâi le-au spânzurat prin piețe;
dar văzând că oamenii le aduc pe ascuns flori,
ca unor răposați, au preferat să le ardă pe rug.
Spre surprinderea noastră, Cărțile au plâns
și apa vie pe care o ascundeau a stins focul.
„Aceeși vrăjitorie care păstrează moaștele nearse
își arată puterea și acum”, au spus ei,
și au încercat să le decapiteze.
Dar, spre uimirea lor, din rănile Cărților
a început să șiroiască sângele, și ei s-au speriat:
erau sătui de atâția martiri.*

*După ce s-au sfătuit îndelung,
au încetat săucidă Cărțile;
au înțeles că cea mai teribilă prigoană
este sufocarea prin libertate.
Și au tipărit grămezi de cărți,
care de care mai interesante, pline de știri senzaționale,
dar care nu zideau cu nimic sufletul.
Pentru ca nimeni să nu mai aibă timp de altceva
au tipărit atât de mult, și atât de ieftin,
încât uneori restul la pâine se dădea în cărți.
Ce nu au putut lovi cu sabia, au lovit cu pacea...*

*„Doamne, Care știi că există nu doar litere careucid,
ci și litere care ascund viață,
pentru jertfa celor care le-au scris,
scoate-le la lumină! Trimite-le spre noi!
De când ne-au ucis mărturisitorii
Suntem cam singuri...” [74; 90].*

POSTFAȚĂ
A „Love Story That Is Older
Than The Sea...”

Iată că întâlnirea noastră se apropie de sfârșit. Termin această carte cu inima strânsă de durere. Câte milioane de oameni au văzut filmul cu *Evanghelia lui Iuda*, și câte mii de oameni au citit răspunsul Bisericii la această provocare? Da, sunt îngândurat. Dar știu că părerea de rău nu ajută la nimic. Mi-ar plăcea să te aud, să îți aud părerile, să te aud întrebându-mă măcar în glumă: „Scrii la calculator sau nu? Dacă plângi deasupra unei scrisori riști să îi uzi rândurile, dacă plângi deasupra unei tastaturi riști să îți cumperi alta...” Ar însemna că ai citit această carte până la sfârșit.

Ți-aș mulțumi oricum pentru sfat. Scriu la calculator, dar nu scriu plângând. Scriu ca și cum aș fi un soldat care se pregătește de luptă. Pentru că vreau să mă lupt cu *Evanghelia lui Iuda* cât se poate de serios. Nu prin câteva articole... Vreau să mă lupt prin propria mea viață... Eu cred că într-o luptă nu rezolvăm nimic doar constatând ce pași face dușmanul... Trebuie să atacăm noi, dacă vrem să recucerim redevitele pierdute...

Să îți spun ce efect a avut *Evanghelia lui Iuda* în viața mea... Dacă nu aș fi scris articolele din *Evanghelia versus Iuda*, viața mea ar fi fost altfel.

De ce? Pentru că *Evanghelia lui Iuda* m-a ajutat să înțeleg încă o dată cât de mare e puterea dragostei... Evident, nu am de gând să spun că Iuda L-a vândut pe Hristos din prea mare dragoste. Nu, în nici un caz. Vreau să spun altceva. Că am înțeles „iarăși și iarăși” că de fapt Legea lui Hristos e Legea iubirii.

Iuda nu a înțeles iubirea lui Hristos. Că, dacă ar fi înțeles-o, nu L-ar fi vândut. Sau, dacă ar fi înțeles-o după ce L-a vândut, după ce I-a dat vicleanul sărut în grădina Ghetsimani, ar fi putut înțelege măreția aceluia moment... Ar fi putut înțelege cât de mult l-a iubit Hristos, dacă i-a îngăduit ca printr-un sărut să Îl dea în mâinile prigonitorilor...

O întâmplare care arată biruința iubirii a avut loc în Grecia. La înmormântarea unei femei, a început să se simtă un miros nepământesc, de mir. Când toți și-au dat seama că femeia avusese o viață bineplăcută lui Dumnezeu, soțul femeii a spus celor de față: „Douăzeci de ani am venit beat acasă, și o băteam deseori. În tot acest timp, ea m-a răbdat și s-a purtat cu mine cu iubire...” Iată că, până la urmă, iubirea și credința femeii au învins. Și se putea ca până la urmă și Iuda să fi fost biruit de dragostea pe care i-o purtase Hristos.

Nu s-a întâmplat însă așa... Iuda s-a sinucis, deschizând calea spre iad tuturor urmașilor săi... Pentru că autorul *Evangheliei lui Iuda* a scris un text în care iubirea lipsește. Se poate presupune că în fragmentele pierdute – aproximativ 15% din text – ar fi fost câteva referiri pasagere la iubire. Dar, orice s-ar spune, *Evanghelia lui Iuda* ne predanisește o cunoaștere rece, lipsită de iubire. E un text sec, rece, cu gust de sinucidere. Dacă adevărul ar fi fost ca în *Evanghelia lui Iuda*, viața nu merita trăită. Ar fi trebuit să căutăm prin satelit ștreangul lui Iuda, să stăm la coadă și să îl folosim pe rând, cu inima plină de apăsare...

Dar adevărul e altul, nu e acesta... Adevărul e că Hristos e Fiul lui Dumnezeu, care S-a făcut om pentru mântuirea noastră. Hristos ne iubește, și adevărul acesta îmi face viața frumoasă, oricât de mari ar fi greutatea.

Lasă-mă să fac o mică paranteză. Ascult acum *Love Story*, melodia din film, cântată de Nana Mouscouri. Și mă trec fiorii. Mi-am amintit cum scriam, plin de emoție, prima parte din

cartea *Între iubire și păcat*. Mă aflu – și acum, ca și atunci – în Grecia, la doctorat, departe de iubita mea soție.

Textul melodiei e deosebit... „El a dat un sens vieții mele pustii.... Îmi umple inima, îmi umple sufletul.” Deși melodia e un cântec al iubirii dintre doi oameni, pe mine mă duce cu gândul la altceva – la iubirea pe care ar trebui să o descifrăm și în *Cântarea cântărilor*: cea dintre Dumnezeu și om.

„El a dat un sens vieții mele pustii.... Îmi umple inima, îmi umple sufletul.” Acesta e Hristosul în Care cred. Acesta e Hristosul Care m-a ridicat din gunoiul păcatului și m-a învățat să Îl iubesc și să iubesc cu adevărat. M-a chemat la El când mă autodistruseam prin Tantra Yoga. M-a chemat la El când nu mă așteptam... A venit la Mine ca ... nu știu, efectiv, cu ce să compar venirea Lui... Și nu a fost o venire ieșită din comun, vreo vedenie în care să mă simt înconjurat de dragoste. Pur și simplu am fost cucerit de iubirea Lui pentru mine și pentru toți oamenii.

Știu, unii caută paranormalul... Mi s-a întâmplat și ceva „paranormal”... Într-o noapte, când dormeam – eram în tren, în drum spre o mănăstire –, la un moment dat m-am aflat într-o lumină intensă, care parcă era vie... Am știut că e Hristos, că numai El putea aduce atâta liniște și pace. Credeam că am murit, nu îmi imaginam că pot vedea o astfel de lumină fiind în viață. Așteptam să se întâmple ceva – să vină îngerul și să mă ducă la judecată, dar nu s-a întâmplat așa ceva. Lumina s-a risipit și eu m-am trezit și am început să mă rog... Dar, crede-mă, după atâția ani momentul respectiv aproape că nu mai are nici o importanță pentru mine. Tocmai de asta ți l-am povestit, ca să înțelegi că ortodocșii nu caută paranormalul, că pentru ei e important să meargă pe calea sigură arătată de Sfinții Părinți. Nu contează ce a fost cu timp în urmă, contează ce se întâmplă acum. Contează dacă acum sunt al lui Hristos. Contează dacă acum sunt gata să răspund iubirii lui Hristos...

Da, o să o spun de mii de ori: mărturisesc dragostea lui Hristos... Am scris această carte și pentru că unii vor să calce în picioare dragostea lui Hristos și să ne învețe altceva decât învață Biserica.

Ți-am spus în prima parte a acestei încheieri că vreau să mă lupt prin propria viață cu *Evanghelia lui Iuda*. De fapt, vreau să mă lupt nu cu ceva, ci pentru ceva... Îmi doresc să mă lupt pentru Hristos cât mă vor ține puterile. Și nu prin cărți sau prin conferințe. Vreau să mă lupt prin iubire.

Dacă Dostoievski a spus că frumusețea va salva lumea, *Evanghelia* ne învață că iubirea va birui lumea... Eu cred asta. Iubirea mea e slabă și neputincioasă, dar devine tare prin Hristos. Iubesc, dar mă rog ca Dumnezeu să mă topească cu iubirea Lui și să mă învețe să îi iubesc pe alții. Adică, și pe tine.

Aș vrea să vezi ce e în spatele acestei cărți... E o întregă conspirație. *Teoria conspirației* la ea acasă. Într-un fel, am scris toată această carte ca o enormă introducere pentru o singură idee: Hristos, Fiul lui Dumnezeu, te iubește. Da, Ne iubește pe toți. Eu dau mărturie despre această dragoste.

Ai fi cumpărat oare o singură pagină tipărită, pe care să scrie doar atât – că Hristos te iubește și că vrea să vină în viața ta? Nu știu. Oricum, nu vreau să neg rostul unei cărți contra *Evangheliei lui Iuda* sau contra altor rătăciri. Eu însă nu am scris doar ca să îți ofer argumente pentru a judeca obiectiv valoarea documentului găsit în Codexul Tchacos. (De altfel, în cărțile scrise de mine, cărțile contra ereziilor îmi sunt cel mai puțin dragi – mi se par cele mai impersonale și mai reci – și îmi doresc să nu fie nevoie să mai scriu multe...) Îmi pare bine că am ajuns aici și să îți pot mărturisi că viața creștină e pentru fiecare creștin o adevărată poveste...

Hristos mi-a înfrumusețat viața, m-a învățat să iubesc, să trăiesc, să mă ridic din fiecare cădere și să regret fiecare păcat. El m-a învățat să mă bucur de iubirea soției și a copiilor mei.

Și îmi doresc să îi pot ajuta să Îl cunoască pe Hristos, astfel încât dragostea noastră să continue – transfigurată și sporită – și în lumea cealaltă...

Poate că, citind această carte, vei ajunge și tu la concluzia că *Evanghelia lui Iuda* e o mare înșelătorie... Nu vreau însă să te oprești aici...

Am citit de curând cartea părintelui David Williams *Am ales Ortodoxia*, care se încheie foarte brusc. După ce descrie cât de sinuoasă a fost apropierea de Biserica Ortodoxă – pentru că mai mulți ierarhi îi refuzaseră convertirea pentru că fusese cleric catolic –, părintele mărturisește simplu: „Știind că dacă urma să fiu primit în Ortodoxie la Sfântul Munte aș fi fost primit prin «strictețe» (acrivie – *n.n.*), am fost pentru mult timp fără tragere de inimă să merg acolo. Să trebuiască să reneg «harul» tuturor «tainelor» pe care le-am și primit și le-am și administrat, era o pastilă foarte amară de înghițit. Dar apoi, adaptând metafora, am ajuns să înțeleg că, dacă doar acest lucru mi se cerea pentru a putea intra în posesia «pietrei de mare preț», atunci acest lucru era într-adevăr foarte puțin”¹.

Așteptam cu nerăbdare să citesc restul, dar erau de fapt ultimele cuvinte ale cărții. Vreme de câteva secunde nu am putut înțelege de ce cartea se termina tocmai când trebuia să fie mai palpitantă – doar părintele urma să fie botezat în Athos... Apoi am înțeles. Părintele spusese totul: orice efort ni se cere, de fapt merită plătit pentru a dobândi piatra de mare preț care este Hristos – Marea și Adevărata Iubire...

¹ Mărturia părintelui David Williams se poate citi pe <http://www.razboiulnevazut.org/>.

Bibliografie selectivă¹

1. *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, (E.I.B.M.B.O.R), 1994.
2. *Noul Testament al Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos – București 1857*, reeditat de Editura Biserica Ortodoxă, Alexandria.
3. *Hotărârile Sfintelor Sinoade Ecumenice*, Editura Sfântul Nectarie, București, 2003.
4. *Molitfelnic – cuprinzând slujbe, rânduieli și rugăciuni săvârșite de preot la diferite trebuințe ale creștinilor*, E.I.B.M.B.O.R, București, 1992.
5. *Ceaslov*, E.I.B.M.B.O.R, București, 2001.
6. *Învățătură de credință creștin ortodoxă – Catehism*, Cluj, 1993.
7. Aivanhov, Omraam Mikhael, *Un nou înțeles al Evangheliilor*, Editura Prosveta, București, 1992.
8. Alexiev, Arhimandrit Serafim și Arhimandrit Serghie Jasadjiev, *Ortodoxia și ecumenismul*, Mănăstirea Slătioara, 1997.
9. Ambrozie cel Mare, Sfântul, *Despre pocăință*, Editura Egumenița, Galați, 2004.
10. Behr, John, *Drumul spre Niceea*, Editura Sophia, București, 2004.
11. Boca, Părintele Arsenie, *Talanții Împărăției*, Editura Pelerinul, Iași, 2002.
12. Briancianinov, Sfântul Ignatie, *Despre învățare*, Schitul Lacu, 1999.
13. Briancianinov, Sfântul Ignatie, *Despre vedenii, duhuri și minuni*, Editura Sophia, București, 2002.
14. Cârstoiu, Protos. Lector Dr. Justinian, *Profeți mesianici*, Editura Bucura Mond, 1999.
15. Chiril al Alexandriei, Sfântul, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, E.I.B.M.B.O.R, București, 1980.
16. Cohn, Haim, *Arestarea, procesul și moartea lui Iisus Christos*, Editura Tess Expres.
17. Colas, Dominique, *Genealogia fanatismului și a societății civile*, Editura Nemira, București 1998.
18. Costian, Dan, *Adevărul despre Yoga*, Editura Valmi.
19. Daniel, Constantin, *Scripta Aramaica*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980.
20. David, Diac. P.I., *Invazia sectelor*, Editura Christ, București, 1997.
21. Diamandi, Sterie, *Patimile, moartea, învierea (Fiul lui Dumnezeu – Fiul Omului, vol. III)*, Editura Cartea Românească, București, 1943.
22. Dimitrie al Rostovului, Sfântul, *Viața și omiliile*, Editura Bunavestire, Galați, 2003.
23. Dionisie din Furna, *Erminia picturii bizantine*, Editura Sophia, București, 2000.
24. Efrem, Arhimandritul, *Cuvânt din Sfântul Munte*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2001.
25. Efrem Sirul, Sfântul, *Imnele Păresimilor, Azimelor, Răstignirii și Învierii*, Editura Deisis, Sibiu, 1999.
26. Epifanie de Salamina, Sfântul, *Panarion*, Epifanie de Salamina, Sfântul, *Panarion*, PG. 41, Paris,
27. Eusebiu de Cezareea, *Scrieri*, Partea I, E.I.B.M.B.O.R, București, 1987.

¹ Această bibliografie selectivă conține numai cărțile care au fost citate în această carte. Am considerat necesară folosirea unui mare număr de citate, pornind de la premisa că cititorii sunt mai interesați de opiniile ereticilor și de modul în care le combat Sfinții Părinți decât de teologumenele unui mirean.

28. Evdokimov, Paul, *Vârstele vieții spirituale*, Editura Christiana, București, 2003
29. Filaret, pr. Ioan, *Creștinism și yoga?*
30. Flocă, Ioan N., arhidiacon. prof. dr., *Canoanele Bisericii Ortodoxe*, Sibiu, 1993.
31. Groothuis, Douglas, *Portrete istorice atribuite lui Isus din Nazaret*, Editura Ariel, Timișoara, 1995.
32. Herman din Alaska, Sfântul, *Comori ale spiritualității sale*, Editura Galați, 2002.
33. Hrisostom de Etna, Arhiepiscopul și Episcopul Auxentie de Foticeea, *Scriptură și Tradiție*, Editura Bunavestire, Galați, 2003.
34. Ianolide, Ion, *Întoarcerea la Hristos – document pentru o lume nouă*, Editura Christiana, 2006.
35. Ioan de Kronstadt, *Liturghia: Cerul pe pământ*, Editura Deisis, București, 1996.
36. Ioan Gură de Aur, Sfântul, *Comentar la Evanghelia de la Ioan*, Editura Pelerinul Român, Satu Mare, 1997.
37. Ioan Gură de Aur, Sfântul, *Despre feciorie. Apologia vieții monahale. Despre creșterea copiilor*, E.I.B.M.B.O.R, București, 2001.
38. Ioan Gură de Aur, Sfântul, *Scrieri (Partea a III-a)*, E.I.B.M.B.O.R, București, 1994.
39. Ioannidis, Klitos, *Patericul secolului XX*, Editura Egumenița, 2006.
40. Irineu de Lugdunum, Sfântul, *Demonstrația propovăduirii apostolice*, E.I.B.M.B.O.R, București, 2001.
41. Irineu de Lyon, Sfântul, *Sources Chretiennes*, vol. 264, tom 2, Editions du Cerf, Paris, 1979.
42. Isaac, Ieromonahul, *Viața părintelui Paisie Aghioritul*, Editura Evanghelistos, București, 2005.
43. Krosney, Herbert, *Evanghelia pierdută*, Editura Egmont, București, 2006.
44. Kuraev, Diac. Andrei, *Daruri și anateme*, Editura Sophia, București, 2004.
45. Kuraev, Diac. Andrei, *Filmul – restartare prin teologie*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2005.
46. Kuraev, Diac. Andrei, *Provocările ecumenismului*, Editura Sophia, București, 2006.
47. Laiș, Șlomo, *Reflecții despre iudaism*, editată de Comitetul pentru activitate culturală iudaică în rândurile evreilor din România, Tel Aviv, 1981.
48. Manoilescu Dinu, Natalia, *Isus Hristos Mântuitorul în lumina Sfintelor Evanghelii*, Editura Bizantină, București, 2004.
49. Marler, Monahul John, *Tinerii vremurilor de pe urmă – ultima și adevărata răzvrătire*, Editura Sophia, București, 2002.
50. Matsoukas, Nikos, *Teologia dogmatică și simbolică*, vol. II – *Expunerea credinței ortodoxe*, Editura Bizantină, 2006.
51. Maxim Grecul, Sfântul, *Adevăr și minciună*, Editura Bunavestire, Galați, 2003.
52. Maxim Grecul, Sfântul, *Tâlcuiri și sfaturi*, Editura Egumenița, 2004.
53. Maxim Mărturisitorul, Sfântul, *Ambigua*, E.I.B.M.B.O.R, București, 1983.
54. Maximovici, Sfântul Ioan, *Predici și îndrumări duhovnicești*, Editura Sophia, București, 2001.
55. Milaș, Dr. Nicodim, *Canoanele Bisericii Ortodoxe*, vol. I, Partea a II-a, Tipografia Diecezană, Arad, 1931.
56. Miniatis, Episcopul Ilie, *Predici la Postul Mare*, Editura Anastasia, București, 2004.
57. Mizgan, Pr. Ion Alexandru, *În logica lui Iuda*, Editura Buna Vestire, Beiuș, 2003.
58. Mungiu Pippidi, Alina, *Evangheliștii*, Editura Cartea Românească, Iași, 2006.
59. Paisie de la Neamț, Sfântul, *Cuvinte și scrisori duhovnicești*, Editura Tipografia Centrală, Chișinău, 1998.
60. Papini, Giovanni, *Mărturiile calvarului*, Editura Universală, Craiova, 1990.
61. Pelikan, Jaroslav, *Isus de-a lungul secolelor*, Editura Humanitas, București, 2000.

62. Pelikan, *Tradiția creștină – o istorie a dezvoltării doctrinei*, vol. I, Editura Polirom, Iași, 2004.
63. Plămădeală, Mitropolitul Antonie, *Tâlcuri noi la texte vechi*, Editura Pronostic SRL, București, 1996.
64. Riches, John, *Biblia – Foarte scurtă introducere*, Editura Allfa, București, 2003.
65. Rosen, Șef Rabin Dr. Moses, *Primejdii, încercări, miracole*, Editura Hasefer, București, 1991.
66. Rougemont, Denis, *Partea diavolului*, Editura Anastasia, București, 1994.
67. Solomon, Norman, *Iudaismul – foarte scurtă introducere*, Editura Allfa, București, 2003.
68. Stăniloae, Pr. Prof. Dr. Dumitru, *Viața și învățăturile Sfântului Grigorie Palama*, Editura Scripta, București, 1993.
69. Steinhart, Nicolae, *Dăruind vei dobândi*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1994.
70. Teofilact al Bulgariei, Sfântul, *Comentar la Evanghelia de la Ioan*, Editura Pelerinul Român, Oradea, 1998.
71. Teofilact al Bulgariei, Sfântul, *Comentar la Evanghelia de la Luca*, Editura Pelerinul Român, Satu Mare, 1999.
72. Teofilact al Bulgariei, Sfântul, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Matei*, Editura Sophia, București, 2002.
73. Urzică, Mihai, *Biserica și viermii cei neadormiți*, Editura Anastasia, București, 1998.
74. Vasile, Danion, *Taina iubirii*, Editura Egumenița, 2006.
75. Velimirovici, Sfântul Nicolae, *Proloagele*, vol. I, Editura Egumenița, Galați, 2005.
76. Vlachos, Mitrop. Hierotheos, *Cugetul Bisericii Ortodoxe*, Editura Sophia, București, 2000.
77. Vlad, Mircea, *Apocalipsa 13 – Sfârșitul demnității umane*, Axioma Edit, București, 1999.
78. Vliangoftis, Părintele Arsenie, *Ereziile contemporane – o adevărată amenințare*, Editura Evanghelistos, București, 2006.
79. Weiss, Brian, *O mărturie a reîncarnării*, Editura Lotus, București, 1992.
80. Zervakos, Pr. Filothei, *Testament duhovnicesc – Mărturisirea credinței ortodoxe*, Editura Bunavestire, Galați, 2003.
81. ***, *Apologeți de limbă greacă*, E.I.B.M.B.O.R, București, 1980.
82. ***, *Dicționar Enciclopedic al Bibliei*, Editura Humanitas, București, 1999.
83. ***, *Dreapta credință în scrierile Sfinților Părinți*, Editura Sophia, București, 2006.
84. ***, *Ecumenismul*, Sfânta Mănăstire Paraklitu, Editura Evanghelistos, București, 2004.
85. ***, *Evanghelia după Iuda*¹, Editura Egmont, București, 2006.
86. ***, *Evanghelia după Toma*, Editura Arca, București, 1993.
87. ***, *Evanghelia eseniană*, Editura Orfeu, București, 2000.
88. ***, *Evangheliile apocrife*, Editura Polirom, Iași, 2002.
89. ***, *Împărtășirea continuă cu Sfintele Taine*, Editura Deisis, Sibiu, 2006.
90. ***, *Mărturisirile Sfinților Părinți împotriva ereziei numită ecumenism*.
91. ***, *National Geographic*, mai 2006, ediția în limba română.
92. ***, *Orthodox Life*, Vol. 27, martie-aprilie 1977.
93. ***, *Ortodoxia și internaționalismul religios*, Editura Scara, București, 1999.
94. ***, *Parakathiki*, nr. 3/1998.
95. ***, *Patericul Sarovului*, Editura Egumenița, Galați, 2005
96. ***, *Prohodul Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos*, E.I.B.M.B.O.R, București, 1998.

¹ Editată de Rodolphe Kasser, Marvin Meyer și Gregor Wurst, cu un comentariu adițional de Bart D. Ehrman.

97. ***, *Răspuns la o ficțiune (Codul lui Da Vinci)*, Comunicat al Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe a Greciei, Editura Evangelismos, București, 2006.
98. ***, *Rost*, nr. 19, septembrie 2004.
99. ***, *Viața Fericitului Pahomie*, Editura Anastasia, București, 1995.
100. ***, *Viețile sfinților pe februarie*, Editura Episcopiei Romanului și Hușilor, 1992.
101. ***, *Viețile Sfinților pe Martie*, Editura Episcopiei Romanului și Hușilor, 1992.
102. ***, *Viețile Sfinților pe Mai*, Editura Episcopiei Romanului și Hușilor, 1996.
103. ***, *Viețile Sfinților pe Octombrie*, Editura Episcopiei Romanului și Hușilor, 1992.
104. ***, *Revista Arhetip spiritual*, Nr. 1, București, 1990¹.
105. Buga, Pr. Prof. Ion, *Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Dumnezeu...*, Editura Sfântul Gheorghe-Vechi, 2000.
106. Yannoulatos, Arhiepiscop Anastasie, *Ortodoxia și problemele lumii contemporane*, Editura Bizantină, București, 2003.
107. Teofan, Zăvorățul, *Răspunsuri la întrebări ale intelectualilor*, Editura Sophia, București, 2005.
108. Stăniloae, Dumitru și M. Costa de Beauregard, *Mică dogmatică vorbită*, Editura Deisis, Sibiu, 1995.
109. *Limonariu*, Episcopia Ortodoxă Română, Alba Iulia, 1991.
110. Ionescu Stăniloae, Lidia, *Lumina faptei din lumina cuvântului*, Editura Humanitas, București, 2000.
111. Ostrumov, Ivan, *Sinodul de la Ferrara-Florența*, Editura Scara, București, 2002.
112. Eliade, Mircea, *Încercarea labirintului*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1990.
113. ***, *Irenikon*, nr. 56/1983.
114. Iustin Popovici, Sfântul, *Biserica Ortodoxă și ecumenismul*, Mănăstirea Sfinții Arhangheli, Petru Vodă, 2002.
115. Simeon Metafrastul, Sfântul, *Sfântul Spiridon Taumaturgul*, Editura Agnos, Sibiu, 2006.
116. ***, *Poezia în cătușe*, Editura Omniscop, Craiova, 1995.
117. Bloch, H., *Povestiri hasidice*, Editura Cartea românească, 1994.
118. *Viața Sfântului Marcu al Efesului*, Editura Egumenița, Galați, 2006.
119. Bălan, Arhim. Ioanichie, *Convorbiri duhovnicești*, vol. I, Episcopia Romanului și Hușilor, 1993.
120. Chiril al Ierusalimului, Sfântul, *Cateheze*, E.I.B.M.B.O.R, București, 2001.
121. Sachelarie Nicodim, Ierom., *Pravila bisericească*, Parohia Valea Plopului, Prahova, 1999.
122. Ioan Gură de Aur, Sfântul, *Omilii la Postul Mare*, Editura Anastasia, București, 1997.
123. Teodorit, Sfântul, Episcopul Kirului, *Tâlcuire a celor o sută cincizeci de psalmi ai Proorocului Împărat David*, Sfânta Mănăstire Sfinții Arhangheli, Petru Vodă, 2003.
124. ***, *Un serafim printre oameni Sfântul Serafim de Sarov*, Galați, 2005.
125. ***, *Dicționarul explicativ al limbii române*, Ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 1998.

¹ Cărțile următoare nu respectă ordinea alfabetică a bibliografiei.

Cuprins

În loc de prefață	
Despre Iuda, despre mine și despre tine	5
O introducere despre „partea leului”	8
Misterul celor „patru vânturi”	11
With God on Judas’ side? De vorbă cu tine	16
Evreul Steinhardt despre evreul Iuda	19
Un fals autentic.....	21
Când să-și fi scris Iuda Evanghelia?	23
Cainiții și Evanghelia „tantricilor” gnostici	27
Profeții despre Iuda	32
„Minunile” din copilăria lui Iisus.....	35
Afacerea „Evanghelia după Iuda”	40
Evanghelia după Antihrist.....	43
Zodia lui Iuda	49
Invocând Vaticanul... ..	52
Scripturile New Age sau pervertirea Evangheliilor	54
Iuda – „al treisprezecelea daimon”, un diavol?.....	62
Iuda și „teologia dialogului”	66
Îmbunătățirea canonului scripturistic	70
„Dacă noi vom tăcea, pietrele vor striga...”	73
Iuda la Cina cea de Taină	77
Icoana lui Iuda într-o biserică ortodoxă	83
Despre falsele convertiri.....	86
Sfintele Evanghelii și erezia antisemitismului	89
Introducere	90
Cuvintele Sfintei Scripturi.....	90
Viețile Sfinților.....	96
Nazismul și credința creștină.....	98
Noi Îl răstignim pe Hristos	99
Spectacolul de la Oberammergau și „The Passions” ...	101
În apărarea Prohodului	103
Deformarea vechilor Scripturi.....	107
Despre cauzele succesului unei apocrife	112
Epidemia de sinucidere	117
Despre <i>neghina</i> din bibliotecă.....	120
Ispitele literaturii	125
Dar voi cine ziceți că sunt?	128

Între Hristosul lui Kazantzakis și cel al Sfinților Mucenici	132
Postfață	
A „Love Story That Is Older Than The Sea...”	138
Bibliografie selectivă.....	142

DIFUZARE:

S.C. Supergraph S.R.L.

Str. Ion Minulescu nr. 36, sector 3,
031216, București
Tel.: 021-320.61.19; fax: 021-319.10.84
e-mail: editura@sophia.ro
www.sophia.ro

Societatea de Difuzare SUPERGRAPH
vă oferă posibilitatea de a primi prin poștă
cele mai bune cărți de spiritualitate,
teologie, cultură religioasă, artă, filosofie
apărute la edituri de prestigiu.
Plata se face ramburs la primirea cărților;
taxele poștale sunt suportate de Supergraph.

Vă așteptăm la
LIBRĂRIA SOPHIA
str. Bibescu Vodă nr. 24,
040152, București, sector 4
(lângă Facultatea de Teologie)
tel. 0722.266.618
www.librariasophia.ro
teologie • filosofie
istorie • artă • eseu

*Sacrifică puțină vreme pentru a răsfoi cărțile noastre:
este cu neputință să nu găsești ceva
pe gustul și spre folosul tău!*

Postat pe www.misiune-ortodoxa.ro
cu acordul autorului